

Builder

EXCLUSIVE

EUROPEJSKI

THE WELCOME EXPERIENCE

Our portfolio of luxury sound systems, televisions and speakers are designed to set the stage in offering a truly Bang & Olufsen Signature Sound experience for premium hospitality projects around the world.

BANG & OLUFSEN POLAND
ROYAL WILANÓW, KLIMCZAKA 1, 02-797 WARSZAWA
WILANOW@BEOSTORES.COM

BANG & OLUFSEN

Introducing the HP Z Premium Suite Designed to Unleash the Power of Adobe Creative Cloud

HP ZBook x2

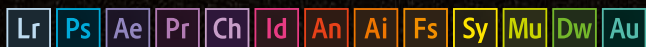
HP Z27x DreamColor
Studio Display

HP ZBook Studio x360

HP Z2 Mini

Reinvent your creative workflow with pro-grade performance,
true color accuracy, advanced inking and remarkable versatility.

Made in Adobe. Powered by HP.

www.workstations.pl/hpz/

Adobe Creative Cloud is optional or sold as an add on feature. Adobe, Creative Cloud and Photoshop are either registered trademarks or trademarks of Adobe Systems Incorporated in the United States and/or other countries. © 2018 HP Development Company, L.P. HP shall not be liable for technical or editorial errors or omissions contained herein.

workstations
Profesjonalne stacje robocze to nasza specjalność

Polifonia architektury

Polyphony of architecture

Hipoteka o numerze 404 dała początek historii gmachu Hotelu Europejskiego. To właśnie na tym warszawskim gruncie przenika się i współistnieje historia wielu wybitnych postaci, które wyrażają siebie w różnych elementach architektury tego budynku. Począwszy od neorenesansu Marconiego, poprzez eklektyzm Przybylskiego, modernizm Pniewskiego, a skończywszy na aktualnej interpretacji zespołu architektów z SUD, WWAA oraz APA. Cztery epoki w jednym miejscu. Wszystkie koegzystują dzięki inwestorowi, który wykazał się wrażliwością i szacunkiem dla dziejów tego miejsca.

Eksplorując nowy Europejski, możemy doświadczyć jego niespotykanego haptycznego charakteru. Powrót do wzornictwa rzemieślniczego oraz zwrot ku sztuce współczesnej wytwarza harmonijną, polifoniczną strukturę, której można doświadczać nie tylko wzrokiem, ale i wszystkimi zmysłami. Projektanci oraz wykonawcy zadbali, by wszystkie elementy tego miejsca wzajemnie się określały i uzupełniały. Architektura Europejskiego stała się wielowymiarowa pod każdym względem doświadczania tego miejsca.

Odkryjmy zjawisko Europejskiego wszystkimi zmysłami. Dopiero wtedy docenimy naturalny kunszt, a zarazem ogromny trud, jaki został włożony, aby zwrócić warszawiakom jedno z ich ulubionych miejsc na mapie miasta...

The history of the Hotel Europejski's building began on the plot of land no. 404 in Warsaw. The marks that were left by many outstanding architects on different elements in this building both intertwine and coexist. From Marconi's Neo-Renaissance, through Przybylski's Eclecticism and Pniewski's Modernism, to the contemporary touch added by architects from SUD, WWAA and APA: four eras are combined in one building. All of them coexist thanks to the investor who has shown artistic taste and respect for the history of this place.

When you explore the new Europejski, you can experience its unparalleled haptic nature. Its harmonious polyphonic structure, resulting from a return to artisanal design and a shift towards contemporary art, can be experienced not only with your eyes, but with all your senses. Designers and contractors took care to make all elements of the building define and complement one another. The Europejski's architecture has a multidimensional character which can be seen everywhere when you are exploring this building.

Let yourself discover the Europejski with all your senses. Only then will you appreciate the natural workmanship and the enormous effort that has been put into bringing back this building which used to be one of the favourite places of Varsovians in their city...

Michał Grocki
Managing Editor

Managing Editor

Michał Grocki

Project Manager

Adam Kisiołek

Redakcja / Editors

Natalia Chylińska-Żbikowska, Marcin Ozon

Projekt Graficzny i DTP / Graphic design and DTP

Wojciech Jaźwiński

Opieka artystyczna / Artistic supervision

Juliusz Sokolowski, Wojciech Jaźwiński

Opieka merytoryczna / Expert supervision

prof. dr hab. Jerzy Miziołek, Ksawery Wąsowski, Maria Belina-Brzozowska, Andrzej Nowak (H.E.S.A), Paweł Marczak, Jocelyn Fillard, Nicolas Roques (SUD Architects), Natalia Paszkowska, Boris Kudlička, Weronika Libiszowska, Rafał Ołtóg (WWAA), Marcin Grzelewski, Izabela Kubicka, Karina Konieczny (APA Wojciechowski Architekci), Michał Nowak, Piotr Krynicki (Okaeri Consulting), Nergis Sevim (Raffles Europejski Warsaw)

Fotografia / Photography

Juliusz Sokolowski, Ksawery Wąsowski

Fotografia portretowa / Portrait photography

Jędrzej Sokolowski

Zdjęcia historyczne / Historical pictures

Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, Instytut Sztuki PAN, Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, London Tate Gallery, Narodowe Archiwum Cyfrowe, Archiwum Główne Akt Dawnych

Ksaweremu Wąsowskiemu specjalne podziękowania za udzielenie posiadanej kolekcji zdjęć historycznych
Special thanks to Ksawery Wąsowski for lending his collection of historical pictures

Zdjęcie okładkowe / Cover photo

Juliusz Sokolowski

Szkice / Sketches

WWAA

Plany i Przekroje / Plans and cross-sections

SUD Architects, APA Wojciechowski Architekci

Korektor / Corrector

Kinga Dolczewska

Sekretariat Wydawnictwa / Office Manager

Adrianna Mucha

Wydawca / Publisher

PWB Media Działbowski Sp. j.

Kontakt / Contact

04-832 Warszawa, ul. Patriotów 174

+48 22 853 06 87

builder@buildercorp.pl

buildercorp.pl, facebook.com/BuilderPolska

Wszystkie materiały są objęte prawem autorskim. Przedruk materiałów w jakiegokolwiek formie i języku bez wcześniejszej pisemnej zgody wydawcy jest zabroniony.

All materials are copyrighted. Reprint in any form and language without prior written permission of the publisher is forbidden.

spis treści contents

I historia history

- 8** Nowy Rzym *A New Rome*
prof. dr hab. Jerzy Miziołek
- 14** Ukochana ulica Chopina *Chopin's beloved street*
prof. dr hab. Jerzy Miziołek
- 20** Najlepszy od lat *The best in many years*
Michał Grocki

II wprowadzenie introduction

- 40** Odrodzenie *Revival*
Michał Grocki

III inwestor i architekci investor and architects

- 66** Budowa legendy *Building a legend*
Julien Barbotin-Larrieu
- 72** Europejski znów rozkwitnie
The Europejski will bloom again
SUD Architectes
- 78** Zaszyte epoki *Embedded eras*
WWAA
- 84** Architekt chirurg *Architect like a surgeon*
APA Wojciechowski Architekci

IV główni wykonawcy main contractors

- 94** Silne Przywództwo *Strong leadership*
Mace
- 98** Construction management
Paweł Pajchel, Maciej Błaszczyszyn – Mace
- 102** Kolejny powód do dumy
Another reason to be proud
Paweł Opiłowski, Ireneusz Stańczuk – Warbud
- 108** Przywracanie piękna *Restoring beauty*
Mosaicon
- 112** Największa z pereł *Jewel of architecture*
Michał Potz, Maksymilian Potz – Mosaicon
- 114** Perfekcyjna dokładność *Perfect precision*
Aluglass
- 118** Powód do dumy *A source of pride*
Piotr Kalbarczyk, Łukasz Masny – Aluglass
- 120** Urzeczywistnić projekt
Making the project a reality
Infine
- 124** Doświadczenie zwyciężyło
The experience turned out to be a trump card
Maciej Hincmanowski, Grzegorz Brzeziński – Infine

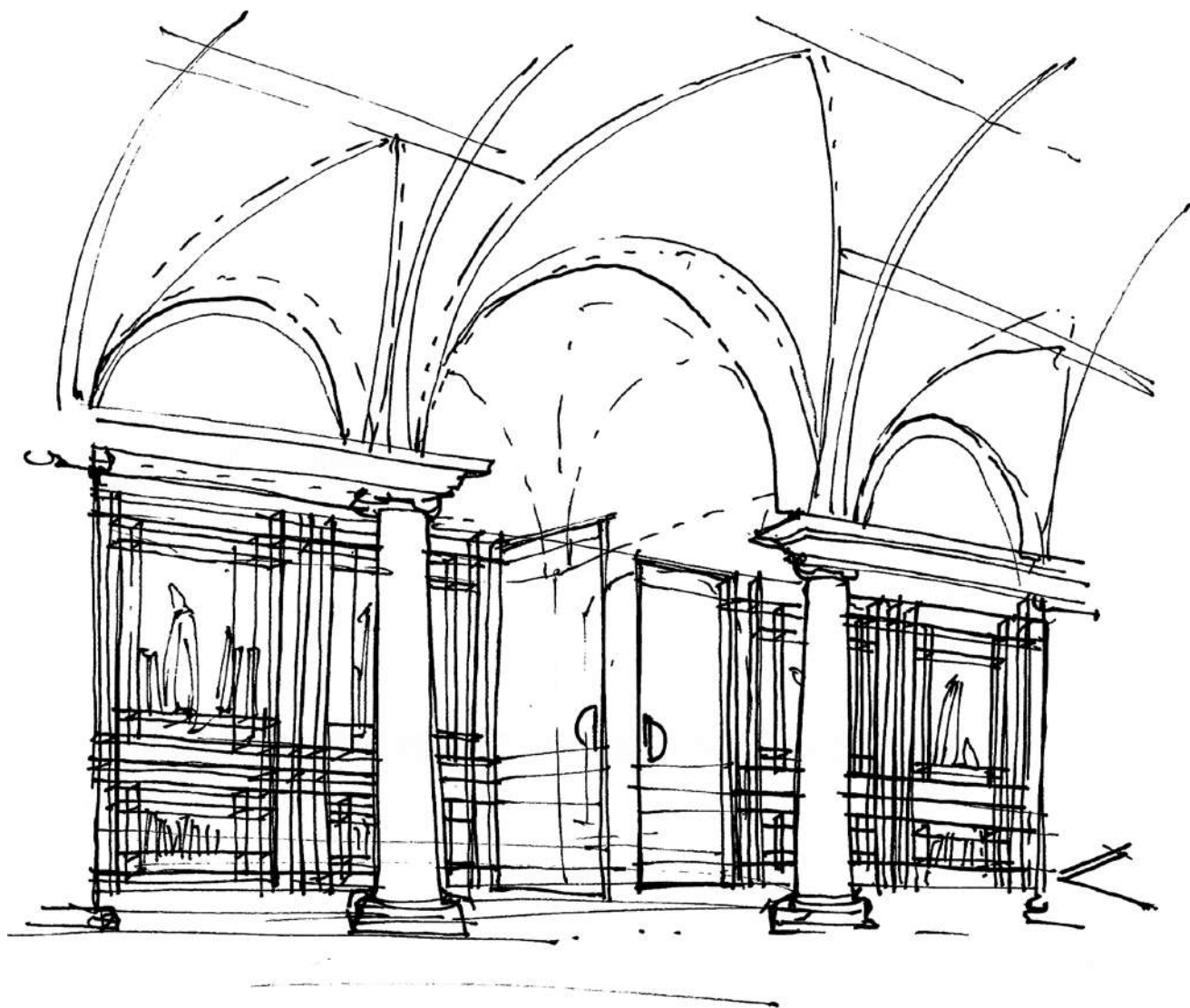
- 126** Majstersztyk instalacyjny *Installation masterpiece*
Polonez Plus
- 130** Kilometry dbające o komfort
Kilometers providing comfort
Dariusz Tomaszewski – Polonez Plus

V realizacja realization

- 134** Aluminiowe konstrukcje *Aluminium constructions*
Aluprof
- 140** Rodzinna pasja *Family passion*
Dewro
- 144** Rozwiane obawy *Disappearing fears*
Daniel Wróbel – Dewro
- 146** Meble z klasą *Top class furniture*
Kamples
- 148** Klasa, prestiż i nawiązanie do tradycji
Class, prestige and reference to tradition
Saint-Gobain
- 154** Ukryty ogród *Hidden garden*
Palmett
- 156** Szklany potentat *Glass tycoon*
AGC Glass Europe
- 160** Designerska armatura *Design fittings*
Dornbracht
- 162** Design bez barier *Design without barriers*
Hewi
- 164** Oświetleniowy szyk *Lighting chic*
Zumtobel
- 170** Kreowanie światłem *Creating with light*
LUG Light Factory
- 172** Tworzyć piękno *To create beauty*
Hirsch Katowice
- 174** Unikalny system *A unique system*
Honeywell
- 176** Inteligentna gwarancja bezpieczeństwa
Intelligent guarantee of security
Siemens
- 178** Niezawodne chłodzenie *Reliable cooling*
LG
- 182** Otulony skałą *Rock wooled*
Rockwool
- 186** Element historii *En element of history*
Hauraton

VI indeks index

- 190** Architektura, inwestycja, wykonanie
Architecture, investment, realization

Prace nad koncepcją Sali Pompejańskiej
Work on the concept of the Pompeian room
Rafał Otłog, WWA

I historia history

Dwaj znakomici architekci włoscy, Henryk Marconi i Antonio Corazzi, nadali przestrzeni miejskiej Warszawy specyficznego klasycyzująco-renesansowego charakteru. Wykształceni na najlepszych wzorcach architektury antycznej i renesansowej, w których zasadniczą rolę odgrywają grecko-rzymskie porządki architektoniczne, a zwłaszcza joński i koryncki, sprowadzili do Warszawy fascynujące tonacje „architektury melodii” i „śpiewu kolumn”.

Henryk Marconi and Antonio Corazzi, two outstanding Italian architects, gave the urban space of Warsaw a specific Classicistic-Renaissance character. Educated on the best examples of the ancient and Renaissance architecture, in which the Greek and Roman architectural orders, especially Ionic and Corinthian ones, play a fundamental role, they brought to Warsaw fascinating tones of the „monument of melody” and the „song of the columns”.

prof. dr hab. JERZY MIZIOŁEK

Nowy Rzym

A New Rome

TEKST / PROF. DR HAB. JERZY MIZIOŁEK

Chcę usłyszeć śpiew kolumn i wyobrazić sobie
w czystym niebie architekturę melodii.

Paul Valéry, Eupalinos albo architekt

*I want to hear the song of the columns and
to imagine a monument of melody against
the clear blue sky*

Paul Valéry, Eupalinos ou l'Architecte

Bernardo BelloŹto, *Widok na Warszawę z tarasu Zamku Królewskiego w Warszawie*, olej na płótnie, 1773, Muzeum Narodowe w Warszawie

Bernardo BelloŹto, *View of Warsaw from the Royal Castle Terrace*, oil on canvas, 1773, National Museum in Warsaw

Warszawa, podobnie jak inne stolicy europejskie czasów nowożytnych, pretendowała do miana „nowego” Rzymu, choć w okresie międzywojennym myślano o stolicy Polski raczej jako o Paryżu północy. Te paryskie akcenty i klimaty przepadły w znacznym stopniu w czasie II wojny światowej, ale rzymskie „cytaty” i odniesienia są do dziś wszechobecne. Dostrzegamy je nie tylko w prawdziwym arcydziele architektury neorenesansowej, jakim jest Hotel Europejski, będący niejako warszawskim Palazzo Farnese, ale też w licznych gmachach w jego bliższej i dalszej okolicy.

Dwaj znakomici architekci włoscy, Henryk Marconi i Antonio Corazzi, nadali przestrzeni miejskiej Warszawy specyficznego klasycyzująco-renesansowego charakteru. Wykształceni na najlepszych wzorcach architektury antycznej i renesansowej, w których zasadniczą rolę odgrywały grecko-rzymskie porządki architektoniczne, a zwłaszcza joński i koryncki, sprowadzili do Warszawy fascynujące tonacje „architektury melodii” i „śpiewu kolumn”. Wystarczy rzut oka na wzniesiony na górze Wodociąg w sercu Ogrodu Saskiego, fasadę Teatru Wielkiego i bliższe przyjrzenie się wszystkim elewacjom majestatycznego Hotelu Europejskiego, zwłaszcza jego finezyjnie zaprojektowanym narożnikom – robiącym wrażenie rotund – by tę melodię i śpiew usłyszeć.

Krakowskie Przedmieście, czyli początek Traktu Królewskiego

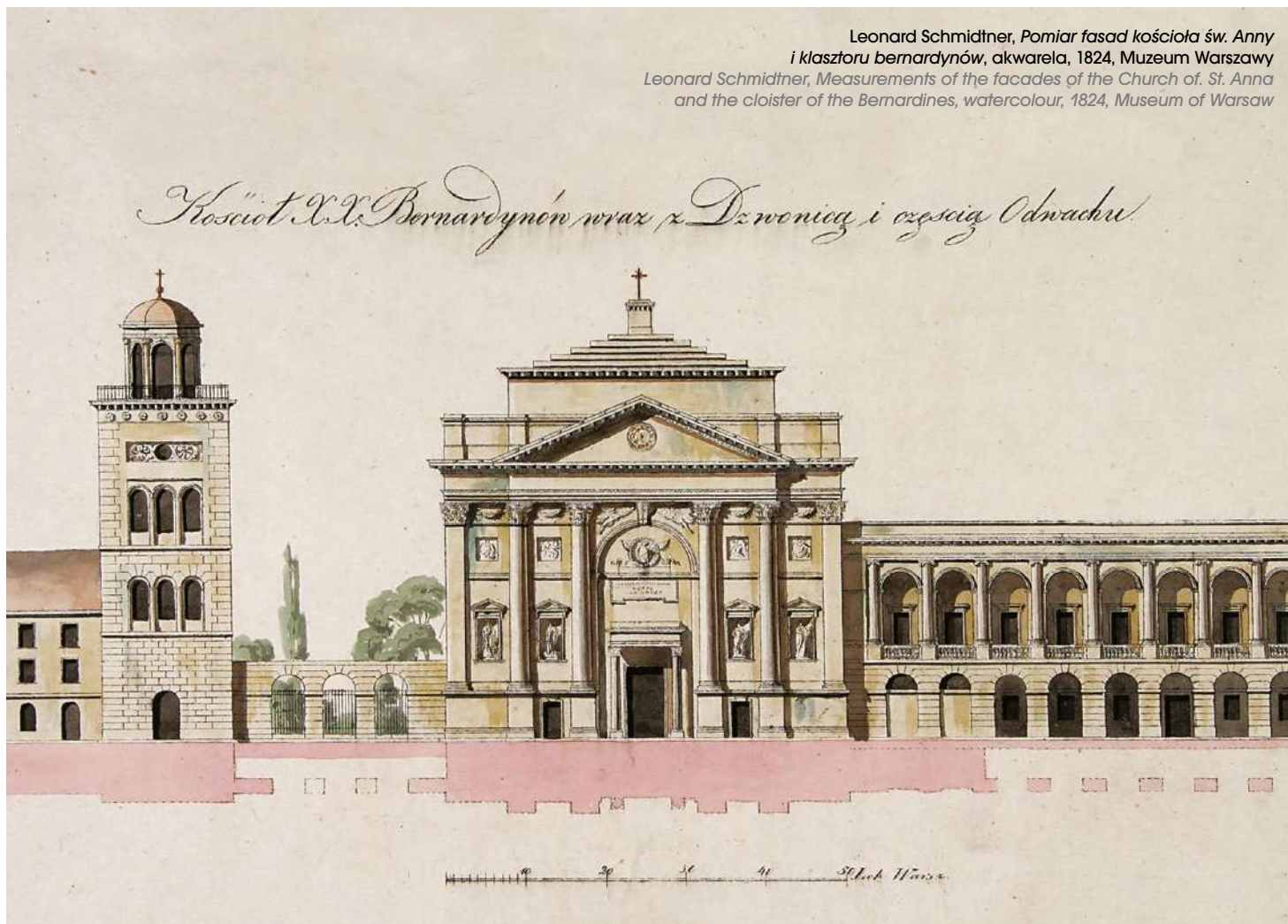
Narodziny Warszawy i jej najważniejszego traktu nieledwie wyłaniają się na kartach historii wieków od XI do XIV. Książęcy gród – w miejscu, gdzie znajduje się Zamek Królewski – nie był imponujący nawet w 1596 r., kiedy król Zygmunt III przeniósł tu stolicę Polski. Na planie z ok. 1620 r. widzimy, że miasto kończyło się od strony południowej właśnie tu, gdzie w latach 50. XIX w. wzniesiono Europejski, a pół wieku później, naprzeciwko, również

Warsaw, like other European capitals of modern times, aspired to be called a „new” Rome, although in the interwar period people thought of the capital of Poland rather as the Paris of the North. Those Parisian accents and climates were largely lost during World War II but Roman „quotes” and references are ubiquitous to this day. We can notice them not only in the true masterpiece of neo-Renaissance architecture which the Europejski Hotel is, being a kind of Palazzo Farnese of Warsaw, but also in numerous buildings in the hotel’s closer and further vicinity.

Henryk Marconi and Antonio Corazzi, two outstanding Italian architects, gave the urban space of Warsaw a specific Classicistic-Renaissance character. Educated on the best examples of the ancient and Renaissance architecture, in which the Greek and Roman architectural orders, especially Ionic and Corinthian ones, play a fundamental role, they brought to Warsaw fascinating tones of the „monument of melody” and the „song of the columns”. It’s just enough to have a glance at the Water Tower raised on a hill in the heart of the Saski Garden, the facade of the Grand Theatre, or to take a closer look at all the elevations of the majestic Europejski Hotel, especially at its finely designed corners resembling rotundas, to hear this melody and this song.

Krakowskie Przedmieście – the beginning of the Royal Route

The birth of Warsaw and the beginnings of its most important route are hardly present in the historical records from the 11th to the 14th centuries. The Prince’s town – in the place where the Royal Castle is located today – was not impressive even in 1596, when King Zygmunt III moved the capital of Poland there. On the map from around 1620, we can see that in the south the town ended just where the Europejski was built in the 1850s, and so was the Bristol Hotel, its competitor, half a century later. Thus, the original name is

jego konkurenta – Hotel Bristol. Nie dziwi zatem pierwotna nazwa – „Przedmieście” traktu/ulicy prowadzącej od grodu, a później zamku w kierunku Czerska, dawnej stolicy Mazowsza. Było to więc najpierw Czerskie Przedmieście, a dopiero od połowy XVI wieku Krakowskie Przedmieście.

Narodziny tej pięknej ulicy klarownie uchwytne są pomiędzy 1454 a 1510 r., kiedy to wzniesiono w pobliżu grodu (potem zamku) kościół pod wezwaniem św. Anny i klasztor bernardynów, a w miejscu obecnego kościoła św. Krzyża (przechowującego serce Chopina) małą kaplicę (*capella crucis*). Tuż po połowie XVII wieku sprowadzeni zostali na ten kraniec Krakowskiego Przedmieścia ojcowie misjonarze. Ich imponująca rozmachem architektonicznym świątynia i piękna, dwuwieżowa fasada są dziełem architektów włoskich – Józefa Bellottiego i Jakuba Fontany. W 1634 r. powstała przy Krakowskim Przedmieściu, zapewne według projektu kolejnego architekta włoskiego – Matteo Castelli – piękna willa królewska z ogrodem, z czasem nazwana Pałacem Kazimierzowskim; obecnie główna siedziba Uniwersytetu Warszawskiego.

Od końca XVI wieku prowincjonalny niegdyś trakt przekształcał się w reprezentacyjny wjazd wiodący ku Zamkowi Królewskiemu, ozdobiany coraz to nowymi pałacami. Ciągnęły tym traktem uroczyste pochody królów, postów i magnatów oraz kawalkady zwycięskich wojsk.

Triumfalny charakter miały też uroczystości zaślubinowe, np. króla Władysława IV z arcyksiężniczką Cecylią Renatą w 1637 r. We wrześniu tegoż roku uroczyste przewieziono przyszłą królową Krakowskim Przedmieściem do katedry św. Jana. Towarzystwo jej 20 kompanii piechoty i kilkuset jeźdźców. Na placu bernardyńskim, dzisiejszym placu Zamkowym, ustawiono dwa wykonane z drewna polichromowane łuki triumfalne, przy których kapela królewska odgrywała powitalne melodie.

Trakt Królewski, którego Krakowskie Przedmieście jest początkiem, w przeciwieństwie do słynnej osi urbanistycznej Paryża od Luwru poprzez

not surprising – „Przedmieście” means a suburban area of a route/way leading from the town, later the castle, to Czersk, the former capital of Mazovian Region. Hence, it was first Czerskie Przedmieście (Czersk’s Suburb), and only since the mid-sixteenth century – Krakowskie Przedmieście.

The birth of this beautiful street was clearly marked between 1454 and 1510, when St. Anna’s Church and the Monastery of Bernardines were erected near the stronghold (later the castle), and a small chapel (*capella crucis*) was built in the place of the present Church of the Holy Cross (where Chopin’s heart is kept). In the second half of the seventeenth century, the missionary fathers were brought to this end of Krakowskie Przedmieście. Their architecturally impressive temple and its beautiful two-tower facade are the works of Italian architects Józef Bellotti and Jakub Fontana. In 1634 a beautiful royal villa with a garden, later called Kazimierzowski Palace, was built near Krakowskie Przedmieście, probably basing on the design of Matteo Castelli, another Italian architect; currently the rectorate of the Warsaw University.

At the end of the sixteenth century, the provincial tract was transformed into a representative route leading to the Royal Castle, decorated with a growing number of new palaces. Ceremonial processions of kings, deputies and magnates, as well as cavalcades of victorious troops used to march along the route.

The wedding ceremonies, e.g. of King Władysław IV and the Archduchess Cecylia Renata in 1637, were also of triumphant character. That year in September, the future queen was led with honours along Krakowskie Przedmieście to St. John’s Cathedral. She was assisted by 20 infantry companies and several hundred riders. In Bernardyński Square, today’s Zamkowy Square (Castle Square), two polychrome triumphal arches made of wood were erected, where the royal band used to play welcome melodies.

The Royal Route, with Krakowskie Przedmieście as its beginning, in contrast to the famous urban axis of Paris running from the Louvre through

Jan Seydlitz, *Widok na kościół Wizytek i pałac Tyszkiewiczów-Potockich*, olej na płótnie, ok. 1840, Muzeum Narodowe w Poznaniu
Jan Seydlitz, *View of the Church of the Nuns of Visitation and the Tyszkiewicz-Potocki Palace*, oil on canvas, 1840s, National Museum in Poznań

Plac Gwiazdy do dzielnicy Défense nie jest prosty jak napięta struna. Niczym kapryśna rzeka to się zwęża, to rozszerza i nieco skręca raz w prawo, raz w lewo. Jednakże cały czas towarzyszy mu śpiew klasycznych kolumn; zaczyna się „symfonią” Kolumny Zygmunta III i poprzez *divertimenti* kolumn zdobitych m.in. fasady kościoła św. Anny i Hotelu Europejskiego kończy się koncertem architektonicznym fasady Pałacu Staszica.

Warszawa jako „nowy Rzym”, Kolumna Zygmunta III i Forum Wazów

W jednym z państwowych dokumentów z lat 70. XVIII w. czytamy: „Rzeczpospolita musi mieć (...) swój Rzym, swoje pryncypalne miasto (...). Wszystko to mówi za Warszawą, aby ją Rzeczpospolita Polska swoim obrabiła Rzymem, aby ją uczyniła siedliskiem wolnego a powszechnego rządu”. Już w XVII w. powstał projekt zbudowania Forum Wazów (niejako warszawskiego odpowiednika Forum Romanum), po którym cenną pamiątką jest Kolumna króla Zygmunta III.

Kolumna ta – niekwestionowany symbol Warszawy – ufundowana przez króla Władysława IV i ustawiona na jesieni 1644 r., miała być jednym z trzech monumentów triumfalnych dynastii Wazów wzniesionych przed Zamkiem Królewskim. Kolejnymi pomnikami, podobnie jak kolumna nawiązującymi wprost do słynnych dzieł sztuki starożytnego Rzymu, miały być: wysmukły obelisk poświęcony Władysławowi IV i łuk triumfalny ku czci jego brata i następcy na polskim tronie: Jana Kazimierza. Ten niezwykle na polskim gruncie zamysł nie został niestety w pełni zrealizowany, ale o tym, jak miało wyglądać warszawskie Forum, dobre wyobrażenie daje projekt rzymanina – Giambattisty Gisleniego.

Pomysł zbudowania Forum w Warszawie, jak i myślenie o stolicy Rzeczpospolitej jako „nowym” Rzymie, powróciły raz jeszcze w czasach ostatniego króla Polski Stanisława Augusta Poniatowskiego. Odnajdujemy go w pięknym, przechowywanym dziś w Gabinetce Rycin Uniwersytetu Warszawskiego projekcie Efraima Szregera przebudowy Zamku i przyległego do niego placu. Pomiedzy dwoma skrzydłami nowej rezydencji królewskiej widnieje jednoarkadowy łuk triumfalny, a w jego przelocie widoczny jest posąg konny Stanisława Augusta – polskiego Marka Aureliusza. Na pierwszym planie wznoszą się ku niebu dwie kolumny triumfalne. Do kolumny Zygmunta III dostawiono tu bliźniaczo podobny monument ku czci króla Jana III Sobieskiego, wielkiego stratega, zwycięzcy w bitwie pod Wiedniem w 1683 r.

Rzymskie cytaty w architekturze Krakowskiego Przedmieścia

Tak więc architekci włoscy od XVII wieku oswajali Warszawę z architekturą wywodzącą się z kręgu kultury śródziemnomorskiej. Grunt pod zbudowanie przez Marconiego i Corazziego licznych gmachów klasycyzujących i neorenesansowych był dobrze przygotowany. By się o tym przekonać, wystarczy popatrzeć na dzieła z bliskiej okolicy Hotelu Europejskiego: m.in. na kościoły: Karmelitów, Wzytek (obydwa cudem uratowane od pożogi wojennej) i augsbursko-ewangelicki oraz na pałac Tyszkiewiczów-Potockich i fasadę klasztoru bernardynów przy kościele św. Anny, z jego kolumnadą i arkadami wzorowanymi na Teatrze Marcellusa w Rzymie. Warto tu jeszcze nadmienić, że również orzeł na fasadzie kościoła św. Anny nawiązuje do rzymskiego wzoru. Mam tu na myśli orła z czasów Trajana wmurowanego w fasadę rzymskiego kościoła SS. Apostoli (św. Apostołów). Do tych rzymskich akcentów należą też obydwie pomniki, jakie dla Krakowskiego Przedmieścia wykonał Bertel Thorvaldsen – Kopernika i księcia Józefa Poniatowskiego. Obydwa powstały w Wiecznym Mieście i z jego ducha się wywodzą, zwłaszcza drugi z nich, ustawiony tuż obok Europejskiego.

W tym nawiązaniu do czasów Wazów, a potem epoki króla Stanisława Augusta, sprowadzono do Polski dwóch znakomitych architektów: Marconiego i Corazziego, bez których dzieł Warszawę trudno byłoby sobie wyobrazić. W znacznym stopniu dzięki nim Krakowskie Przedmieście ma tyle pięknych akcentów architektonicznych i słychać na całej jego długości piękną muzykę architektury o wyraźnie włoskiej tonacji.

Star Square to the Défense district, is not as straight as a tense string. Like a capricious river, sometimes it narrows, sometimes it widens, slightly turns right or left. However, it is always accompanied by the singing of classical columns; it begins with the „symphony” of the Column of King Zygmunt III and runs through the divertimenti of the columns decorating, among others, the facades of St. Anna’s Church and the Europejski Hotel, to finally end up with an architectural concert of Staszic Palace’s facade.

Warsaw as a „new Rome”, Column of King Zygmunt III and the Waza Dynasty Forum

In one of the state documents from the 1770s we read: „Rzeczpospolita (the Republic of Poland) must have (...) its Rome, its principled town (...). All this speaks for Warsaw, so that the Republic of Poland can have its own Rome, and can make it a seat of an independent but public government.”. As early as in the 17th century, a design to build the Vasa Dynasty Forum was conceived (some kind of Warsaw’s equivalent of the Roman Forum). The Column of King Zygmunt III is a valuable memento of that project.

This column – an undeniable symbol of Warsaw – funded by King Władysław IV and installed in the autumn of 1644, was to be one of the three monuments of the Waza dynasty erected in front of the Royal Castle. Other monuments, like the column referring to the famous works of art of ancient Rome, were to include: a slender obelisk dedicated to Władysław IV and a triumphal arch in honour of Jan Kazimierz, his brother and heir to the Polish throne. Unfortunately, that remarkable idea was not fully implemented. However, the design by Giambattista Gisleni, an Italian architect from Rome, gives an idea of what the Warsaw Forum was supposed to look like.

The concept of building a forum in Warsaw, as well as thinking about the capital of the Republic of Poland as a „new” Rome, returned once more in the time of Stanisław August Poniatowski, the last King of Poland. We can find it in Efraim Szreger’s beautiful design of reconstruction of the Castle and the adjacent square, which is housed today in the Room of Prints at the Warsaw University. Between the two wings of the new royal residence, there is a one-arcade triumphal arch, and in its passage you can see an equestrian statue of Stanisław August – Polish Marcus Aurelius. In the foreground, there are two triumphal columns rising to the sky. An almost identical monument was added to the Column of King Zygmunt III – a statue in honour of King Jan III Sobieski, a great strategist and a victor at the Battle of Vienna in 1683.

Roman quotations in the architecture of Krakowskie Przedmieście Street

Thus, as early as in the 17th century Italian architects started to adorn Warsaw with the architecture of the Mediterranean culture. The ground for the construction of numerous Classicist and neo-Renaissance buildings by Marconi and Corazzi was well prepared. To see that, it is enough to take a look at the pieces of architectural art in the closest neighbourhood to the Europejski Hotel, among others: churches: of the Carmelites and the Visitation (both miraculously untouched by World War II), the Augsburg Evangelical Church as well as the Tyszkiewicz-Potocki Palace and the facade of the Monastery of Bernardines at St. Anna’s Church, with its colonnade and arcades modelled on the Theatre of Marcellus in Rome. It is also worth mentioning that an eagle on the facade of St. Anna’s Church refers to the original Roman model as well, i.e. the eagle from the time of Trajan, embedded in the facade of the Roman Basilica dei Santi Apostoli (Church of the Holy Apostles). These Roman accents are also present in two statues in Krakowskie Przedmieście Street, made by Bertel Thorvaldsen: Nicolaus Copernicus and Prince Józef Poniatowski monuments. Both of them were created in the Eternal City and derived from its spirit, especially the second one, located right next to the Europejski.

In this reference to the times of the Vasa Dynasty and later King Stanisław August, two great architects, Marconi and Corazzi, were brought to Poland. It would be difficult to imagine Warsaw without their works. To a large extent, it is thanks to them that Krakowskie Przedmieście has so many beautiful architectural accents and you can hear beautiful music of architecture with a distinctly Italian tone throughout its length.

Album. F. Chopina.
w Warszawie 1829.

Widok na Kolumnę Zygmunta, Konserwatorium i Krakowskie Przedmieście, sztabuch Fryderyka Chopina (zaginiony podczas II Wojny Światowej)
View of the Sigismund's Column, the Conservatory (on the left) and Krakowskie Przedmieście, from Chopin's stammbuch (lost during World War II)

Ukochana ulica Chopina

Chopin's beloved street

TEKST / PROF. DR HAB. JERZY MIZIOŁEK

Jan F. Piwarski, *Widok Pałacu Kazimierzowskiego*, (w prawym skrzydle, na drugim piętrze rodzina Chopinów mieszkała w latach 1817-1827), akwarela, 1834, Muzeum Narodowe w Warszawie
Jan F. Piwarski, *View of the Kazimierzowski Palace with its wings* (in that on the right, on the second floor, lived the Family of Chopins in the years 1817-1827), watercolour, 1834, National Museum in Warsaw

(Wyszedłem) zastroniwszy się kołnierzem
od płaszcza, jak to nieraz, pamiętasz?
przez Krakowskie Przedmieście.

List Chopina z Wiednia, grudzień 1830

*Now, having covered myself with the collar
of my coat, as we often did, remember?
when crossing Krakowskie Przedmieście.*

Chopin's letter from Vienna, December 1830

W pięknej, tłumaczonej na wiele języków książce Kazimierza Wierzyńskiego o Chopinie czytamy: „Jest w Warszawie ulica, którą Chopin mógł nazwać ulicą swojej młodości, nazywa się Krakowskie Przedmieście”. Rzeczywiście wszystkie warszawskie adresy rodziny Chopinów od 1810 do 1830 r. znajdowały się przy tej ulicy, będącej jednocześnie rodzajem promenady i sercem miasta. Zwrócić je można w kwadracie o boku 200 metrów i ogarnąć jednym rzutem oka na planie Warszawy z 1837 r. Do tego kwadratu przylega posesja, na której wznosi się Europejski, gdzie w czasach Chopina, w pałacu Oginskich, znajdował się Zajazd u Gerlacha.

W liście z 22 września 1830 r., a więc na krótko przed wyjazdem z Polski, Chopin pisał: „Łzy jak groch padać będą ze wszech stron wzdłuż i w szerz miasta, od Kopernika do Zdrojów, od Blanka do króla Zygmunta, a ja jak kamień zimny i suchy śmiać się będę z biednych dzieci, co mię tak czule żegnać będą”. Mowa jest tu zatem o pomniku Kopernika odsłoniętym kilka miesięcy wcześniej, o pałacu Blanka na Placu Teatralnym, o kolumnie króla Zygmunta III i o do dziś istniejącym wodozbiornie (Zdroju) przy ulicy Zakroczymskiej. W ten sposób Fryderyk wyznaczył niejako granice swego szczególnie ulubionego obszaru Warszawy; niemal dokładnie w jego centrum znajduje się Europejski. Czy zachodził do Zajazdu Gerlacha na kawę? Jest to całkiem prawdopodobne. Całkowicie pewne jest to, że przechodził obok niego setki razy: to idąc na zajęcia muzyczne do Józefa Elsnera w budynku przy kościele św. Anny, to biegnąc na pocztę, to na przedstawienia operowe w Teatrze Narodowym.

Warszawskie mieszkania Chopina

Przywołajmy wszystkie mieszkania rodziny geniusza fortepianu przy „ulicy młodości Chopina”. Pierwsze z nich, bardzo krótko przez nią zajmowane, mieściło się przy Krakowskim Przedmieściu 411 (obecnie nr 7); od 1852 r. znajduje się tu Dom Grodzickiego, jedno z dzieł Henryka Marconiego. Kolejne ich mieszkanie, w latach 1811–1817, mieściło się w lewej, czyli południowej oficynie Pałacu Saskiego (Krakowskie Przedmieście nr 413). Zostały po nim tylko fundamenty i piwnice, niedawno na krótko odsłonięte i na nowo zasypane. Spora liczba kałamarzy znaleziona w podziemnych pozostałościach południowego skrzydła pałacu, na wprost Hotelu Victoria, zdaje się zaświadczać, że Liceum Warszawskie, gdzie nauczał Mikołaj Chopin, mieściło się w tym właśnie skrzydle. Tu na drugim piętrze mieli mieszkać Chopinowie. Z Pamiętników Fryderyka Skarbka wiemy, że okna przynajmniej jednej z sal Liceum wychodziły na Ogród Saski.

Najważniejsze jest wszakże mieszkanie Chopinów w murach Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie mieszkali od marca 1817 do lipca 1827 r. (obecnie Krakowskie Przedmieście 26/28). 24 grudnia 1825 r. Chopin tak pisał do Białobłockiego: „Nigdy byś nie zgadł skąd ten list wychodził!... Pomyśliś, że z drugich drzwi Pawilonu Pałacu Kazimierzowskiego?”. Wspomniany Pawilon to istniejący do dziś gmach uniwersytecki zwany porektorskim; mieszkali w nim profesorowie Liceum Warszawskiego i Uniwersytetu, m.in. prof. Juliusz Kolberg z rodziną.

Oskar – jeden z synów Kolberga – tak pisał w swoich wspomnieniach: „Od czasu przenosin do Warszawy zamieszkaliśmy w jednym z długich pawilonów dwupiętrowych (w tak zwanych koszarach kadeckich, obok Liceum, Biblioteki i Uniwersytetu). Lokal nasz z czterech pokoi i kuchni był na parterze, naprzeciwko nas (przez sień) mieszkał poeta Brodziński, a na

In the beautiful, translated into many languages book by Kazimierz Wierzyński about Chopin, we can read: „There is a street in Warsaw, which Chopin could call the street of his youth; it is called Krakowskie Przedmieście”. Indeed, all Warsaw addresses of the Chopin family from 1810 to 1830 were on this street, being also a kind of a promenade and the heart of the city. They form a square with a side of 200 meters and can be embraced with a single glance at the Warsaw map from 1837. Next to the square there is a parcel on which the Europejski has been raised, where, in the time of Chopin, there was the Zajazd u Gerlacha (At Gerlach's Inn) in the Oginski Palace.

In a letter dated September 22, 1830, shortly before his departure from Poland, Chopin wrote: „Tears the size of peas will fall from all sides the length and breadth of the city, from Copernicus to the Springs, from Blank's to king Sigismund, and I, like a cold and dry stone, will laugh at the poor children who will be taking their leave of me tenderly.”

He was talking about Nicolaus Copernicus monument, unveiled a few months earlier, about the Blank Palace in Teatralny Square, the Column of King Zygmunt III and about Royal Spring (Water Source) in Zakroczymska Street, still existing today. In this way, Fryderyk somewhat set the limits of his particularly favourite area of Warsaw; the Europejski is almost exactly in its centre. Did he use to drop in the Zajazd u Gerlacha for a cup of coffee? This is quite possible. But it is absolutely certain that he passed it by hundreds of times: going to Józef Elsner's to attend music classes in the building next to St. Anna's Church, or running to the post office or to the National Theatre to enjoy his favourite operas.

Chopin's Warsaw apartments

Let us recall all the apartments of the piano genius's family with their addresses in „Chopin's street of youth”. The first of them, occupied by the family for a very short time, was located at 411, Krakowskie Przedmieście Street (currently it's No. 7); since 1852, there has been the Grodzicki House here, one of the works of Henryk Marconi. Their next flat, occupied in the years 1811–1817, was located in the left, i.e. the southern annexe of the Saski Palace (413, Krakowskie Przedmieście Str.). Today, only the foundations and the cellars have remained, just recently exposed for a while and then buried again. A large number of inkwells found in the underground remains of the southern wing of the palace, opposite the Victoria Hotel, seem to certify that the Warsaw Lyceum, where Mikołaj Chopin worked as a teacher, was located exactly in that wing. There, on the second floor, the Chopins lived. According to the Diary written by Fryderyk Skarbek, the windows of at least one of the Lyceum's rooms overlooked the Saski Garden.

However, it was the Chopins' apartment located in one of the buildings of the Warsaw University that was the most important (currently 26/28, Krakowskie Przedmieście Str.). The family lived there from March 1817 to July 1827. On December 24, 1825, Chopin wrote to Białobłocki: „You would never guess where this letter comes from! Will you believe it's from the second door of the pavilion of the Kazimierzowski Palace?”

The abovementioned pavilion is a university building still existing today. It is called „post-rector's house”. The professors of the Warsaw Lyceum and the Warsaw University lived there, with prof. Juliusz Kolberg and his family among them.

Oskar, one of the sons of Professor Juliusz Kolberg, writes in his memoirs: “When we moved to Warsaw we took residence in one of the long two-storey annexes (in the so-called cadets' barracks, next to the Lyceum, the Library and the University). Our apartment – four rooms and a kitchen – was

Ogłoszenie o koncercie Chopina w Teatrze Narodowym w dniu 17 Marca 1830, litografia kolorowa, Biblioteka Jagiellońska, Kraków

Poster of Chopin's concert in the National Theatre on 17th March 1830, colour lithograph, Jagellonian Library in Kraków

drugim piętrze (z tej samej sieni) Szopen, prof. jęz. franc., który utrzymywał pensjonariuszy, a którego syn już wówczas (w 1824 roku) uważany był jako niezwykle utalentowany muzyk”.

A co wiemy o urzędzeniu domu Chopinów? Opisała je pokrótce w swoich wspomnieniach z 1825 r. Michalina Glogerowa: „Mieszkanie państwa Chopinostwa składało się z kilku obszernych pokojów umeblowanych skromnie, ale odznaczających się zawsze nadzwyczajną czystością i porządkiem, w którym była bardzo zamiłowana pani Justyna z Krzyżanowskich Chopinowa. Stały w pokoju »bawialnym« mebelki mahoniowe, pokryte włosiennicą w pasy, tak powszechną po wszystkich domach ówczesnych średniej zamożności, miejskich i wiejskich w naszym kraju. Z innych sprzętów pamiętam tylko bardzo długiego kształtu fortepian...”.

W lecie 1827 r. rodzina Chopinów przeniosła się do oficyny pałacu Krasieńskiego. To tu Fryderyk napisał swoje obydwa koncerty f-moll i e-moll. Dobre wyobrażenie o wnętrzu salonu w tym mieszkaniu daje zachowany do dziś rysunek Antoniego Kolberga.

Pierwszy publiczny koncert Chopina i inne jego miejsca na Krakowskim Przedmieściu

24 lutego 1818 r. na wieczorze Towarzystwa Dobroczynności zorganizowanym w Pałacu Radziwiłłowskim (obecnie Pałac Prezydencki) 8-letni Fryderyk grał Koncert e-moll Wojciecha Jiroveca. Miał po tym koncercie powiedzieć swojej matce – Justynie Chopin née Krzyżanowska – że wszystkim bardzo podobał się jego biały kołnierzyk przez nią wyhaftowany. Zarówno na obydwu pałacach – Prezydenckim i Krasieńskim, jak i na bramie głównej Uniwersytetu Warszawskiego oraz na budynku porektorskim, znajdują się tablice pamiątkowe. Bez mała 120-metrowe mieszkanie Chopinów w murach Uniwersytetu (w latach 1817–1827) ma się stać w niedługiej przyszłości siedzibą Muzeum Młodości Chopina.

on the ground floor. Our neighbour across the landing was the poet Brodziński, and on the second floor (the same staircase) Szopen, Prof. of French, who took boarders, lived. His son was already (in 1824) considered an exceptionally talented musician”.

And what do we know about the interior of the Chopins' apartment? It was described briefly by Michalina Glogerowa in her memories of 1825: „Mr and Mrs Chopin's apartment consisted of several large rooms with modest furniture but always very clean and tidy, of which Mrs Justyna Chopin, née Krzyżanowska, was particularly fond. In the sitting-room there was mahogany furniture covered with striped cloth that was so common in all the urban and rural middle-class homes in the country. As to other pieces of furniture, I only remember a piano of a very long shape ...”

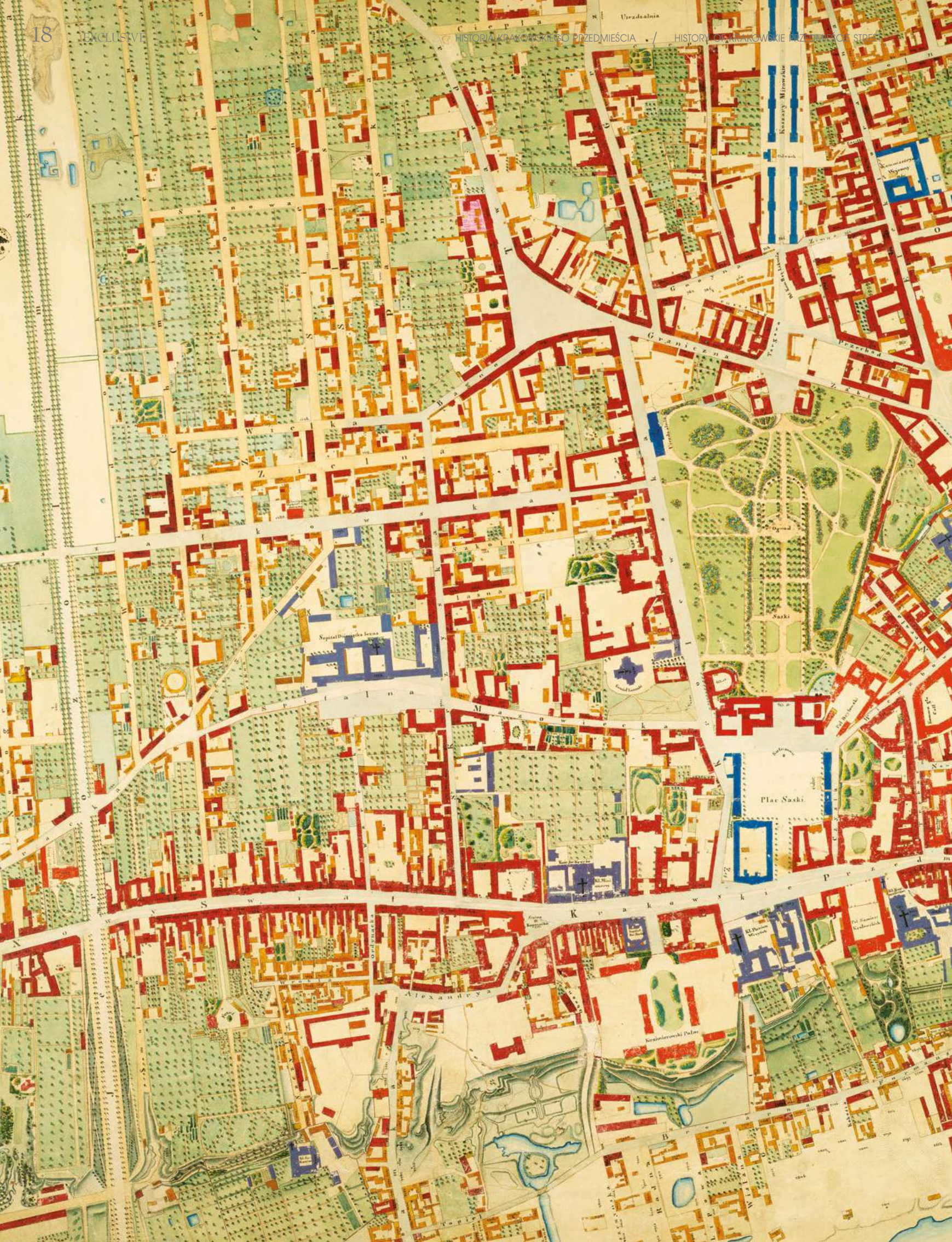
In the summer of 1827, the Chopin family moved into an annexe of the Krasieński Palace. It was there that Fryderyk wrote his two concertos: in F minor and E minor. A drawing by Antoni Kolberg gives a good idea of the interior of the living room in that apartment.

Chopin's first public concert and his other places on Krakowskie Przedmieście Street

On February 24, 1818, at a musical soirée organized by the Charity Society in the Radziwiłł Palace (currently the Presidential Palace), 8-year-old Fryderyk played Wojciech Jirovec's concerto in E minor. After the concert, he was to tell his mother – Justyna Chopin née Krzyżanowska – that everyone had liked his white collar, embroidered by her. There are commemorative plaques on both Presidential and Krasieński palaces as well as on the main gate of the Warsaw University and on the post-rector's house. In the nearest future, the Chopins' nearly 120-square-meter flat located in one of the buildings of the Warsaw University (in the years 1817-1827) is supposed to become the Museum of Chopin's Youth.

Andrew Carrick Gow, *Fryderyk Chopin grający w otoczeniu wychowanków pensjonatu rodziców*, olej na płótnie, 1879 r., Tate Gallery, Londyn
Andrew Carrick Gow, *A Musical Story by Chopin*, oil on canvas, 1879, Tate Gallery, London

O kolejnych wizytach Chopina w najbliższym sąsiedztwie posesji Europejskiego wiemy z jego listu do Tytusa Woyciechowskiego z 30 marca 1830 r.: „Papa, Mama, dzieci Ci się ślicznie kłaniają. Żywny. – Maxa precz (ciągle) widuję, i u Pani Potockiej był na teatrze, i u Pani Nakwaskiej na wieczorze muzycznym”. Max to licealny i uniwersytecki kolega Chopina – Maksymilian Oborski. Pisząc „u Pani Potockiej” Chopin miał na myśli pałac Czartoryskich-Potockich, obecnie siedzibę Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Niezwykle ważnym miejscem Chopinowskim jest piękny, nietknięty pozogą wojenną kościół Wizytek, w którym młody Fryderyk grywał na organach w czasach, gdy uczęszczał do Liceum Warszawskiego; w jednym z listów nazwał sam siebie „organistą licejskim”. Tu też „grywał co niedzielę i święto” na krótko przed wyjazdem z Polski w 1830 r.

Miejscem miejsc Chopinowskich w Warszawie jest kościół św. Krzyża. To tu przechowywane jest serce Chopina i każdego roku w dniu 17 października, w rocznicę śmierci, wykonywane jest Requiem Mozarta; utwór, który Chopin sam wybrał na swój paryski pogrzeb w 1849 r.

Eugeniusz Skrodzki, sąsiad Chopinów, gdy mieszkali na Uniwersytecie, tak pisze: „Przez całe życie swoje był on (Fryderyk) człowiekiem religijnego nastroju. Może to zawdzięczał pobożności matki swojej, która, sam pamiętam, jak go pokornego, skruszonego doprowadzała do spowiedzi, a w czasach, gdzie obowiązkowych mszy studenckich u Wizytek nie było, zabierała z sobą do kościoła Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu, gdzie przed ławką matczyną, pod jej baczny okiem klęcząc, modlił się na książce”.

A więc cudem niepochlönęta przez II wojnę światową, tak jak kościół Wizytek, świątynia Karmelitów, tuż obok Europejskiego, z jej koncertem kolumn w fasadzie i pełnym harmonii wnętrzem, należy do jedynej w swoim rodzaju melodii warszawskich miejsc związanych z Chopinem.

We know about Chopin's further visits in the closest neighbourhood to the Europejski from his letter to Tytus Woyciechowski of March 30, 1830: „Papa, Mama and the children all send you best regards. Żywny. I see Max all the time at Mrs. Potocka's theatre, and at Mrs. Nakwaska's for the musical evenings”. Max is Maksymilian Oborski, Chopin's high school and university mate. Writing „at Mrs. Potocka's” Chopin meant the Czartoryski-Potocki Palace, now the seat of the Ministry of Culture and National Heritage.

The beautiful Church of the Visitation, untouched by the war, was a particularly important place in Chopin's life. Young Fryderyk used to play the organ there at the time when he attended the Warsaw Lyceum; in one of his letters, he called himself a „Lyceum organist”. There he also „played every Sunday and every holiday” shortly before leaving Poland in 1830.

The Church of the Holy Cross is top of the tops among „Chopin places” in Warsaw. It is here that Chopin's heart is kept and each year on October 17, on the anniversary of his death, Mozart's Requiem is performed – the musical piece that Chopin requested to be played at his funeral. He was buried in Paris in 1849.

Eugeniusz Skrodzki, the Chopins' neighbour when they lived at the University, writes: „Throughout his entire life, he (Fryderyk) was a man of a religious mood. Perhaps it was due to his mother's piety, who, I remember well, used to bring him, humble and repentant, to a confessional, and at a time when there were no obligatory student masses at the Church of Visitation, she took him with her to the Church of the Carmelites on Krakowskie Przedmiescie Street, where he prayed on his knees, under the watchful eye of his mother sitting on a bench just behind him”.

Thus, miraculously undamaged by World War II like the Church of the Visitation, the temple of the Carmelites located next to the Europejski, with its concert of columns in the facade and its interior full of harmony, belongs to the unique melody of Warsaw places associated with Chopin.

Najlepszy od lat

The best for many years

TEKST / **MICHAŁ GROCKI**

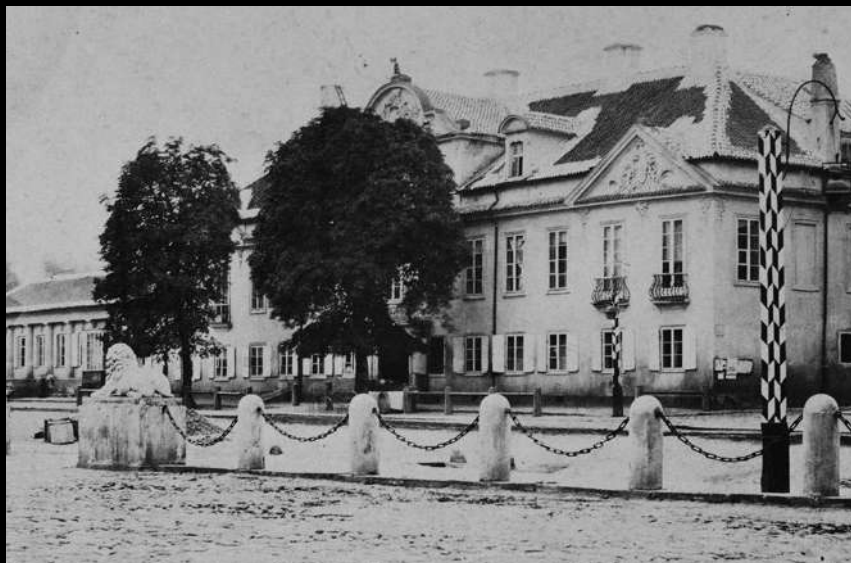

Hotel Europejski od ponad 160 lat jest jednym z najbardziej prestiżowych miejsc na mapie stolicy oraz całego kraju. W murach tego budynku kryje się wiele ciekawych historii. Przetrwiał on bowiem pożar, dwie wojny światowe i bombardowania, a w jego murach gościli najważniejsi politycy, intelektualiści i artyści XIX i XX wieku. Choć przez lata jego wygląd i funkcje zmieniały się, to niezmiennie jest uznawany za najbardziej luksusowy hotel w Polsce.

For over 160 years, the Hotel Europejski has been one of the most prestigious places in Warsaw and all of Poland. The walls of this building tell many interesting stories. It has survived two world wars, including aerial bombardments and fires, and has welcomed the most important politicians, intellectuals and artists of the nineteenth and twentieth centuries. Although its appearance and function have changed over the years, it is invariably recognised as the most luxurious hotel in Poland.

Hotel Europejski – widok od strony Placu Saskiego, 1875 rok
The Europejski Hotel – view from Saxon Square, 1875

Widok dawnego pałacu Ogińskich mieszczącego Hotel Gerlacha (ok. 1850 r.)
View of the former Ogiński Palace, housing the Gerlach Hotel (c. 1850)

Widok pałacu Ogińskich, który mieścił na pierwszym piętrze wystawę stałą Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, 1862-1869 r.
View of the Ogiński Palace, housing a permanent exhibition of „Zachęta” Society for the Encouragement of Fine Arts on the first floor, 1862-1869

Ilustracja przedstawiająca Hotel Europejski w pierwszym okresie po otwarciu.
Widoczne skrzydło od strony Osi Saskiej i połowa skrzydła od Krakowskiego Przedmieścia
The Europejski Hotel in the first period after its opening. In the picture you can see the hotel wing from the Saxon Axis and a half of the wing from Krakowskie Przedmieście Street

Pierwsze fundamenty

Najstarsze źródła historyczne wspominają, że w miejscu przyszłego Hotelu Europejskiego znajdował się najpierw dwór Jana Oborskiego, starosty sochaczewskiego. Było to około 1650 roku. Sto lat później podziwiać można tu było pałac Ogińskich. Jeden z właścicieli – Ferdynand Gerlach, prowadził w nim hotel znany powszechnie pod jego nazwiskiem.

Budowa Hotelu Europejskiego rozpoczęła się w 1855 roku z inicjatywy hrabiego Aleksandra Narcyza Przeździeckiego, który w tamtym okresie był jednym z najbogatszych Polaków. Formę budynku zaprojektował wybitny polski architekt włoskiego pochodzenia – Henryk Marconi. Korzystał przy tym ze wsparcia Marceliego Berendta i Leandra Marconiego. Do 1857 roku powstała połowa skrzydła od strony ul. Czystej (obecnie ul. Ossolińskich) oraz połowa skrzydła od dzisiejszej ul. gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza, a także całe skrzydło od strony Placu Saskiego (ob. Plac Piłsudskiego). Budynek liczył blisko 90 pokoi umieszczonych na trzech piętrach. Goście oficjalnie mogli dokonywać rezerwacji od 1 stycznia 1857 r. Dzień wcześniej miało miejsce huczne otwarcie.

Minęły kolejne dwa lata, zanim ukończono skrzydło od Placu Saskiego (dzisiejszej ul. gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza) oraz wybudowano narożnik od strony Krakowskiego Przedmieścia. Całkowicie budynek oddano do użytku w 1878 r. Na gości czekało wtedy już 240 pokoi oraz popularna cukiernia Lourse'a. Wcześniej słodki poczęstunek zapewniały w tym miejscu kolejno: kawiarnia Aleksandra Contiego oraz cukiernia Czerner.

The first foundations

According to the earliest historical sources, around 1650, the court of Jan Oborski, the starosta of Sochaczew, occupied the spot where the Hotel Europejski would later stand. A hundred years later, one could admire the Ogiński Palace in the same location. Later, one of the palace's owners, Ferdinand Gerlach, ran a hotel widely known as the Gerlach Hotel.

The construction of the Hotel Europejski began in 1855 on the initiative of Count Aleksander Narcyz Przeździecki – one of the richest Poles of the time. The form of the building was designed by Henryk (Enrico) Marconi, an outstanding Polish architect of Italian origin. He was helped in his work by Marceli Berendt and Leandro Marconi. By 1857, half of the building's wing on Czysta Street (now Ossolińskich Street), and the wing facing today's Gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza Street had already been built. The whole wing overlooking Saxon Square (currently Piłsudski Square) was also completed. The building had nearly 90 rooms on three floors. It was officially available for booking starting from 1st of January 1857. The day before, a grand opening ceremony was held.

It took another two years to complete the wing on the side of Saxon Square (currently Gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza Street) and build a corner facing Krakowskie Przedmieście Street. The building was made fully operational in 1878 when its 240 rooms and the popular Lourse confectionery shop were ready for guests. Up until then, one could enjoy a sweet treat there, first in Aleksander Conti's café, and afterwards, in Czerner's confectionery. ▶

Widok na hotel od strony Krakowskiego Przedmieścia, 1870 r.
View of the hotel from the Krakowskie Przedmieście Street, 1870

1855

hr. Aleksander Narczyk Przeździecki

Pierwszy właściciel i inicjator budynku Hotelu Europejskiego. Fakt posiadania potężnego majątku pozwolił mu na zaangażowanie w budowę nowoczesnego hotelu. Inwestycja ta, traktowana przez Przeździeckiego jako dobre miejsce ulokowania kapitału, przyczyniła się do rozwoju tej części Warszawy. Przeździecki był również wybitnym historykiem i wydawcą.

The first owner and the originator of the Europejski Hotel building. The fact of having a huge fortune allowed him to engage in the construction of a modern hotel. The facility, treated by Przeździecki as a good place to invest his capital, contributed to the development of this part of Warsaw. Przeździecki was also an outstanding historian and a publisher.

1857

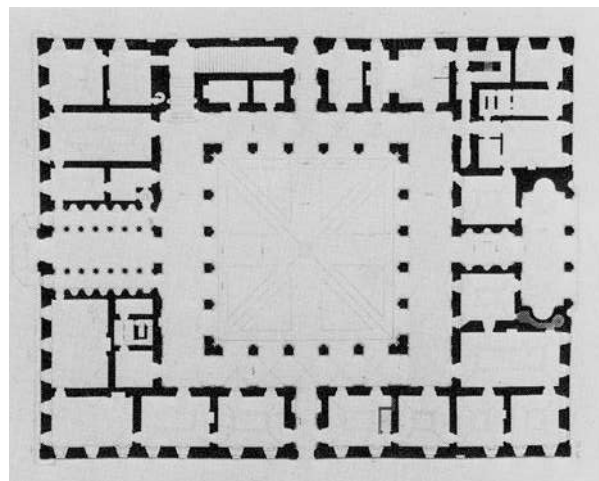
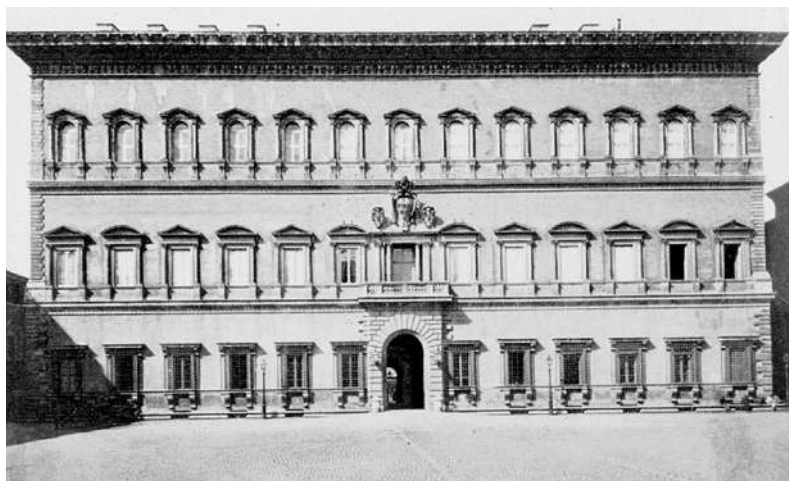

1878

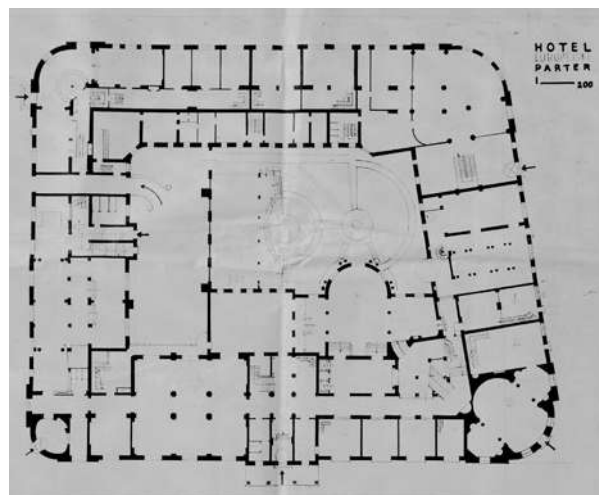
Henryk Marconi

Architekt i urbanista pochodzenia włoskiego, jeden z najwybitniejszych polskich architektów pierwszej połowy XIX w. To jemu Warszawa zawdzięcza swój wielkomiejski charakter. Według jego projektu zrealizowano ok. 140 obiektów na terenie całego kraju, z czego większość w Warszawie i okolicy, m.in. Dworzec Wiedeński, elewacje gmachu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, pierwszy nowoczesny wodociąg w Warszawie czy wspaniały gmach Hotelu Europejskiego.

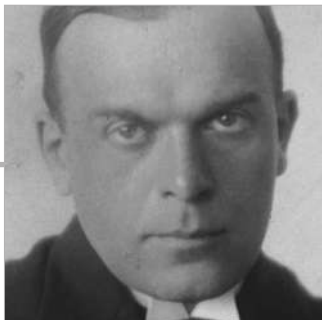
An architect and an urban planner of Italian origin, one of the greatest Polish architects of the first half of the 19th century. It was to him that Warsaw owed its metropolitan character. Based on his designs, about 140 buildings were raised throughout the country, most of them in or around Warsaw, for example Vienna Railway Station, facades of the building of Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, the first modern waterworks in Warsaw and the magnificent building of the Europejski Hotel.

Palazzo Farnese w Rzymie (foto i plan powyżej) stanowił inspirację dla Marconiego przy tworzeniu projektu Hotelu Europejskiego (widok i plan poniżej)
Palazzo Farnese in Rome (photograph and plan above) was an inspiration for Marconi when creating the design of the Europejski Hotel (view and plan below)

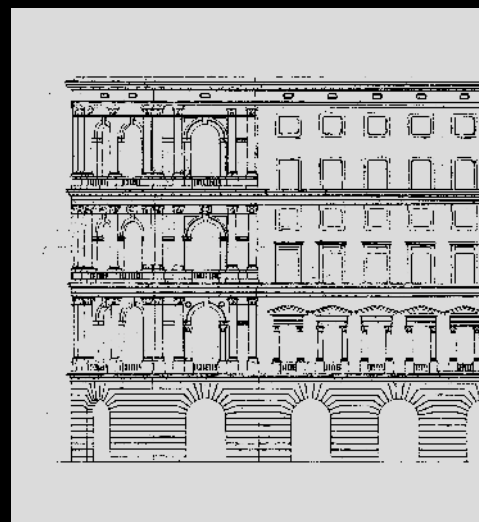
1912

Czesław Przybylski

Polski architekt, reprezentant eklektyzmu i modernizmu. Studiował w Warszawie Paryżu, Karlsruhe i Wiedniu. Od 1919 był profesorem Politechniki Warszawskiej i wychowawcą oraz promotorem wielu architektów, m.in. Bohdana Pniewskiego. W twórczości Czesław Przybylski początkowo nawiązywał do spuścizny historycznej, uwzględniając jednak zasady funkcjonalności budynku i nowoczesności konstrukcji. Przybylski jako pierwszy zaproponował by hotel został rozbudowany o dodatkowe poziomy. Z uwagi na wybuch wojny nadbudowa nie doszła do skutku.

A Polish architect, a representative of eclecticism and modernism. He studied in Warsaw, Paris, Karlsruhe and Vienna. From 1919 he was a professor at the Warsaw University of Technology and a tutor and promoter to many architects, including Bohdan Pniewski. In his works, Czesław Przybylski initially referred to the historical heritage, however, taking into account the principles of the functionality of the building and the modernity of the construction. Przybylski was the first to propose that the hotel be extended with additional levels. Due to the outbreak of World War II, the superstructure was not built.

Projekt nadbudowy gmachu Hotelu Europejskiego autorstwa Czesława Przybylskiego z 1912 r.
Design of the superstructure for the Europejski Hotel building by Czesław Przybylski from 1912

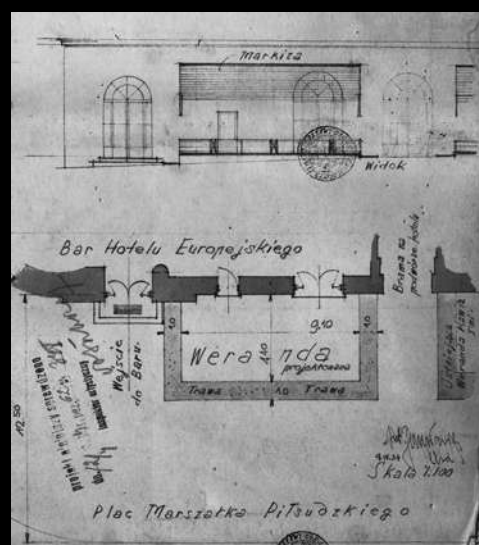
1915

Antoni Jawornicki

Jeden z najwybitniejszych architektów zajmujących się projektowaniem miast w okresie międzywojennym. Wśród projektów jego autorstwa lub współautorstwa jest m.in. ukształtowanie rejonu Osi Saskiej w Warszawie. Na początku lat 20. XX w. ukończono kolejny etap gruntownej przebudowy gmachu hotelowego według projektu Jawornickiego.

One of the most outstanding architects involved in designing towns and cities in the interwar period. He was the author or a co-author of many architectural projects, including development of the Saxon Axis region in Warsaw. At the beginning of the 1920s, another thorough reconstruction of the hotel building was carried out, based on the design by Jawornicki.

Projekt Antoniego Jawornickiego z 1934 roku werandy letniej przed barem Hotelu Europejskiego przy placu Józefa Piłsudskiego róg ul. Ossolińskich
Design from 1934 by Antoni Jawornicki of a summer veranda in front of the bar in the Europejski Hotel in Pilsudski Square, at the corner of Ossolińskich Street

1945

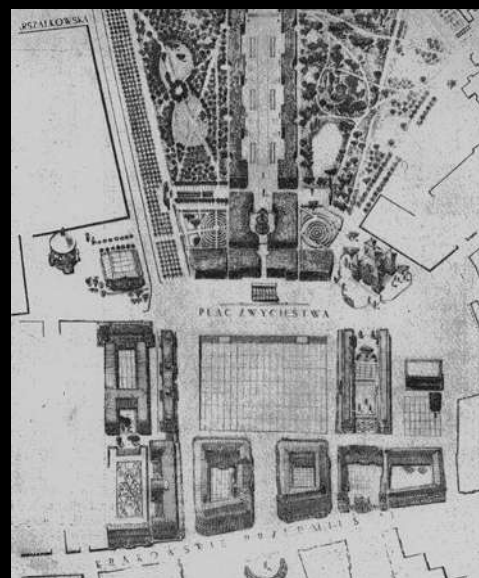
1949

Bohdan Pniewski

Profesor Akademii Sztuk Pięknych i Politechniki Warszawskiej, jeden z najwybitniejszych twórców polskiej architektury XX w. Był autorem projektu powojennej odbudowy gmachu Hotelu Europejskiego. Starał się jak najmniej ingerować w zewnętrzną architekturę budynku. Ostatnim dziełem architekta była odbudowa Teatru Wielkiego.

A professor at the Academy of Fine Arts and the Warsaw University of Technology, one of the greatest creators of the Polish architecture of the 20th century. He was the author of the post-war reconstruction design of the Europejski Hotel. He tried to interfere as little as possible with the external architecture of the building. The restoration of the Grand Theatre was his last work.

Powojenny projekt przebudowy Osi Saskiej
Post-war reconstruction design of the Saxon Axis

1951

Sala Bilardowe cukierni
Loursa, 1872 r.
Billiard room of Lourse
patisserie, 1872

Front pierwszej warszawskiej
„enoteki” oraz wnętrza 1929 r.
Front facade of the first Warsaw
wine bar and its interior in 1929

Hotel Europejski, ze względu na ogromne zapasy win, miał możliwość obsługiwać swym towarem najszersze kręgi odbiorców. Wszystkie wina, które były rozlewane na miejscu butelkowano pod etykietą Hotelu Europejskiego
Due to its huge stocks of wines, the Europejski Hotel was able to serve the widest possible range of customers. All wines were bottled on the spot under the Europejski Hotel label

W hotelu Polski Fiat miał swój prestiżowy „Showroom”
Polski Fiat had its prestigious showroom in the hotel

W latach 30. XX wieku w narożniku budynku od strony Krakowskiego Przedmieścia znajdował się salon Polskiego Fiata
In the 1930s, in the corner of the building from the side of Krakowskie Przedmieście Street, there was a Polski Fiat dealer showroom

50. rocznica

Z okazji 50. rocznicy wybudowania hotelu zdecydowano się unowocześnić wystrój jego wnętrza. Zainstalowano m.in. elektryczne windy i budki telefoniczne. Później, czyli w 1920 roku, dokonano istotnych zmian we wnętrzu budynku – według projektu Antoniego Jawornickiego. Na dziedzińcu wybudowano Salę Malinową i Balową. Wtedy też obiekt doczekał się centralnego ogrzewania. W innym miejscu zlokalizowano również główne wejście do hotelu, które zyskało charakterystyczne zadaszenie balkonowe na 4 kolumnach. Od 1921 roku obiektem zarządzała firma Hotel Europejski Spółka Akcyjna (H.E.S.A.), przekształcona ze spółki cywilnej. Większość udziałów zachowali Zofia Czetwertyńska i Jan Przeździecki, natomiast prezesem spółki został Seweryn Czetwertyński. Dzięki jego zarządzaniu hotel cieszył się znakomitą renomą i prosperował aż do czasu wybuchu wojny. W pierwszej połowie XX wieku znajdowały się tam nie tylko pokoje i apartamenty, ale również siedziby poselstw Belgii, Brazylii, Finlandii, Hiszpanii i Litwy. Prowadzony był również bank, luksusowe salony, sklepy i siedziby firm.

The 50th anniversary

On the occasion of the 50th anniversary of the hotel's construction, the decision was made to modernise its interior design. Electric lifts and telephone booths were installed, among other things. Later, in 1920, significant changes were made to the interior of the building – according to designs by Antoni Jawornicki. The Raspberry Room and Ball Room were built in the courtyard and the building was equipped with central heating. The main entrance to the hotel was moved to another place, gaining a characteristic balcony roof supported by four columns. From 1921, the building was managed by Hotel Europejski Spółka Akcyjna (H.E.S.A.), a joint-stock company which was formerly a civil law partnership. Zofia Czetwertyńska and Jan Przeździecki retained the majority of shares in the company, while Seweryn Czetwertyński became its president. Thanks to the latter's management, the hotel prospered and enjoyed an excellent reputation until the outbreak of the war. In the first half of the 20th century, it housed not only rooms and suites but also the seats of the Belgian, Brazilian, Finnish, Spanish and Lithuanian diplomatic missions. On top of that, one could find a bank, luxurious lounges, shops and company offices there. ▶

Widok na Hotel Europejski oraz pałac Czartoryskich-Potockich, wrzesień 1939
View of the Europejski Hotel and the Czartoryski-Potocki Palace, September 1939

Na pierwszym planie ruiny spalonego Hotelu Europejskiego, w głębi zachowany w lepszym stanie hotel Bristol, 1945 rok
In the foreground, ruins of the burnt Europejski Hotel; in the background, the Bristol Hotel, preserved in a better condition, 1945

Zniszczenia wojenne, widok ze strony Placu Piłsudskiego, rok 1946
War damage, view from Piłsudski Square, 1946

W latach 60. ubiegłego wieku Hotel Europejski powrócił do swojej pierwotnej funkcji, tym razem pod szyldem znacjonalizowanego wówczas Orbisu
In the 1960s, the Europejski Hotel regained its original function, this time under the banner of the nationalised Orbis hotel chain

Powstały z gruzów

Pod koniec grudnia 1944 roku budynek spłonął. Z kolei narożnik u zbiegu Krakowskiego Przedmieścia i Ossolińskich został zburzony w styczniu 1945. W miarę możliwości w trudnych powojennych czasach właściciele częściowo go odbudowali. Zabezpieczona została część budynku od strony Komendy Miasta, gdzie funkcjonowała restauracja i sklepy. Założono również prowizoryczne zadaszzenia. Niedługo można było się jednak cieszyć tym miejscem. W 1948 roku, na mocy Dekretu Bieruta, nieruchomościę przejęło Ministerstwo Obrony Narodowej i zagospodarowało ją na potrzeby Akademii Wojskowo-Politycznej im. Feliksa Dzierżyńskiego. W latach 1949–1951 prowadzona była jednoczesna odbudowa i przebudowa obiektu na potrzeby uczelni według projektu Bohdana Pniewskiego. Założeniem architekta była jak najmniejsza ingerencja w pierwotny kształt Europejskiego. Zdecydował się on jednak dodać balustrady nad trzecim piętrem oraz wyburzyć dawną marmurową klatkę schodową, która przetrwała spalenie budynku. Wtedy też odbudowano od podstaw skrzydło od strony Krakowskiego Przedmieścia. Było ono większe niż przed wojną i zyskało nową konstrukcję. W 1956 roku zdecydowano o przywróceniu budynkowi jego dawnej hotelowej roli. W związku z tym kolejny raz poddano go przebudowie, tym razem według projektu Bohdana Kijowicza. Dokonano wyburzenia ścianek działowych, gruntownie wymieniono instalacje. Na nowo zaaranżowano pokoje, uwzględniając m.in. indywidualną łazienkę dla każdego z nich. W 1962 roku w budynku znów zaczął funkcjonować hotel. Do dyspozycji gości oddano 260 pokoi oraz 13 apartamentów. Właścicielem budynku została spółka akcyjna Orbis, która w tamtych czasach była przedsiębiorstwem państwowym.

Risen from the ashes

At the end of December 1944, the building was torched by the Germans. In January 1945, the corner at the junction of Krakowskie Przedmieście and Ossolińskich Streets was demolished. The building's owners partially rebuilt it, as much as it was possible in the difficult post-war times. They managed to secure the part of the building on the side of the City Garrison where a restaurant and shops operated under a makeshift roof. However, it was not possible to enjoy this place for long. In 1948, by virtue of the Bierut Decree, the property was taken over by the Ministry of National Defence and allocated to the Felix Dzerzhinsky Political-Military Academy. In 1949-1951, restoration and rebuilding were carried out at the same time, according to a design by Bohdan Pniewski, to cater for the needs of the academy. The architect wanted to interfere as little as possible with the original shape of the Europejski. Nevertheless, he decided to add balustrades over the third floor and demolish the marble staircase which survived the burning of the building. Also the wing facing Krakowskie Przedmieście Street was rebuilt from scratch, becoming bigger than before the war and gaining a new structure. In 1956, the decision was made to restore the building's former role as a hotel. As a result, it was adapted and renovated once again, this time according to the design by Bohdan Kijowicz. Partition walls were demolished and all installations were replaced. The rooms underwent a complete renovation, including equipping each of them with a private bathroom. In 1962, the building became a hotel again. It offered 260 rooms and 13 suites. The joint-stock company Orbis, at that time a state-owned enterprise, became the owner of the building.

Zdjęcie weselne rodziny Woronieckich w Sali Pompejańskiej, 1910 r.
Wedding photograph of Woroniecki family in the Pompeian Room, 1910

Wesele ślubne Ordynata Jana Zamoyskiego z Różą z Żółtowskich w Sali Pompejańskiej, 1938 r.
Wedding reception of Ordynat Jan Zamoyski and Róża from the Żółtowski family in the Pompeian Room, 1938

Organizowany w latach 1922-1938 Bal mody był kulminacyjnym punktem każdego warszawskiego karnawału
Organised in 1922-1938, the fashion ball was a true highlight of every Warsaw carnival

Obchody Święta Morza w Warszawie. Zmiana warty przed Komendą Garnizonu Stołecznego. W tle główne wejście do Hotelu Europejskiego, 1936 r.
Celebration of the Sea Day in Warsaw. Changing of the guard in front of the Capital Garrison Headquarters. In the background, the main entrance to the Europejski Hotel, 1936

Europejski to także ludzie

Przez lata z Hotelem Europejskim związały się historie znanych warszawiaków, Polaków i znamienitych gości. Warto wspomnieć o Józefie Wysakowskim, który gotował dla królowej hiszpańskiej Izabeli i hrabiny Marii Branickiej z Białej Cerkwi, a który później został szefem kuchni hotelowej restauracji. Wielką sztukę na salony Europejskiego wprowadził natomiast Aleksander Krywułt. Prowadził on w budynku swój salon sztuki, słynny na całą Warszawę, a nawet Polskę. Na przygotowywane przez niego ekspozycje przychodziły tłumy – podczas jednej z nich warszawska publiczność odkryła twórczość Józefa Chelmońskiego, odrzuconego wcześniej przez salon Towarzystwa Sztuk Pięknych Zachęta. Na tym nie koniec, gdyż w tych murach malowali

The Europejski is also about people

Over the years, the Hotel Europejski has been connected with stories of famous Warsaw residents, Poles and distinguished guests. It is worth mentioning Józef Wysakowski who was the personal cook for the Spanish Queen Isabella and Countess Maria Branicka from Bila Tserkva, and who later became the head chef of the hotel restaurant. One should also name Aleksander Krywułt who introduced grand art to the Europejski. It was in this building that he had his art salon, famous all over Warsaw and even Poland. His exhibitions attracted large crowds – one of them enabled the Warsaw audience to discover the work of Józef Chelmoński, who had previously been rejected by the exhibition room of the Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych (the Society for the Encouragement of Fine Arts). That is not all: Antoni Piotrowski, Stanisław

Hitlerowcy okupanci podczas II wojny światowej umieścili w hotelu oficerów Wehrmachtu, 1940-1944 r.
During World War II, the Nazi occupiers housed Wehrmacht officers in the hotel, 1940-1944

także Antoni Piotrowski, Stanisław Witkiewicz oraz Adam Chmielowski (znany także jako święty Brat Albert). Studio na ostatnim piętrze hotelu, w którym tworzyli, zyskało później miano „kuźni polskiego realizmu”. Bywała tam również Helena Modrzejewska, która – jak głosi plotka – pozowała tam do portretów Adamowi Chmielowskiemu, a także Henryk Sienkiewicz i Cyprian Godebski (rzeźbiarz). Co więcej, w hotelu miał dożywotnie darmowe mieszkanie wybitny poeta i pisarz Młodej Polski – Kazimierz Przerwa-Tetmajer. Częstym klientem przyhotelowej kawiarni był z kolei Władysław Reymont, zaś restaurację odwiedzał Artur Rubinstein, pianista. Gośćmi hotelowymi byli ponadto Jan Kiepura (tenor i aktor), Maria Skłodowska-Curie, Marlene Dietrich, The Rolling Stones i Günter Grass (niemiecki pisarz i noblista).

Witkiewicz and Adam Chmielowski (also known as St Brother Albert) created their paintings in the Europejski as well. The top floor of the hotel, where they used to paint, later became known as the „Polish realism workshop”. It was also frequented by Helena Modrzejewska – who, according to a rumour, posed there for portraits by Adam Chmielowski – as well as Henryk Sienkiewicz and Cyprian Godebski (sculptor). Moreover, the outstanding poet and writer of Young Poland, Kazimierz Przerwa-Tetmajer was given a permanent free room to reside in. Władysław Reymont was a regular customer of the hotel's café, while the pianist Artur Rubinstein frequently visited the restaurant. In addition to that, hotel guests included Jan Kiepura (tenor and actor), Maria Skłodowska-Curie, Marlene Dietrich, The Rolling Stones and Günter Grass (German writer and Nobel Prize winner).

Wnętrze hotelu w latach 2005-2013

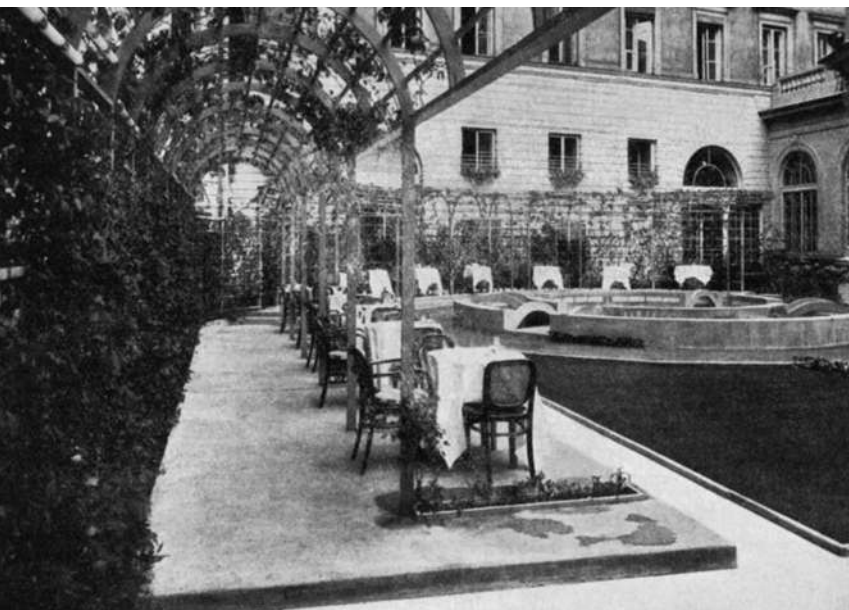
Interior of the hotel in 2005-2013

Kawiarnia Hotelu Europejskiego w latach 30.
Cafe of the Europejski Hotel in the 1930s

Patio hotelu, lata 30.
Hotel's patio, 1930s

Restauracja w hotelowym patio, 1931 rok
Restaurant in the hotel patio, 1931

Elewacja hotelu od strony Placu Piłsudskiego, 1928 r.
Facade of the hotel from Piłsudski Square, 1928

Europejski był popularnym miejscem nie tylko wśród artystów, ale także polityków. Swoją siedzibę miał w nim prezydent Polski – Gabriel Narutowicz. Mieszkali w nim także Robert Kennedy oraz Willy Brandt podczas pobytu w Polsce. Było to miejsce spotkań intelektualistów, tj. profesorów Uniwersytetu Warszawskiego czy dziennikarzy „Kuriera Warszawskiego”. Tam też odbywały się najpopularniejsze bale okresu międzywojennego. Obiekt był znany przez wszystkich. Ciekawostką jest, iż Sala Pompejańska Hotelu Europejskiego zrobiła tak wielkie wrażenie na Bolesławie Prusie, że uczynił ją miejscem akcji wystawnego przyjęcia opisanego w „Lalce”.

The Europejski was a popular place not only for artists, but also for politicians. It housed the seat of the President of Poland Gabriel Narutowicz. Robert Kennedy and Willy Brandt also stayed there during their visits to Poland. It was a meeting place for intellectuals, namely the professors of the University of Warsaw and the journalists of the Kurier Warszawski. The hotel held the most fashionable balls of the interwar period. The building was known by everyone. Interestingly, the Pompeian Room of the Hotel Europejski made such a strong impression on Bolesław Prus that it became the set of a lavish soiree described in his book, The Doll.

Krakowskie Przedmieście, lata 90. XIX w.
Krakowskie Przedmieście Street, 1890s

Widok na Hotel Europejski z biurowca Metropolitan, 2006 r.
View of the Europejski Hotel from the Metropolitan office building, 2006

Współczesność

W 2005 roku po wieloletnich staraniach prawa do nieruchomości odzyskali potomkowie rodziny Przeździeckich i Czetwertyńskich – spółka H.E.S.A. Sześć lat trwało tworzenie projektu architektonicznego przebudowy obiektu i gromadzenie potrzebnych pozwoleń. W 2012 roku w charakterze udziałowca większościowego do H.E.S.A. dołączyła pani Vera Michalski-Hoffmann. Od lipca 2013 roku trwały prace remontowe. Podczas gruntownego remontu osuszono i pogłębiono piwnice, gdzie powstał trzykondygnacyjny parking podziemny. Rozebrano czwarte piętro i strych, a w ich miejsce zbudowano dwie nowe kondygnacje. Sam dach został przeszkolony. Hotel niezmiennie od lat wciąż okazuje się najlepszym w Polsce.

The present day

In 2005, after many years of efforts, the descendants of the Przeździecki and Czetwertyński families regained the ownership of the building through their joint stock company, H.E.S.A. It took six years to create an architectural design for the reconstruction of the building and to collect the necessary permits. In 2012, Ms Vera Michalski-Hoffmann joined H.E.S.A. as majority shareholder. Renovation works have been underway since July 2013. During the extensive renovation, the cellars were drained and deepened to house a three-storey underground car park. The fourth floor and attic were demolished and replaced with two new floors. The building acquired a glass roof. The hotel consistently proves over the years to be the best in Poland.

„Kamieniołomy” były kultowym klubem warszawiaków. Podobno Rolling Stonesi przed pamiętnym koncertem w 1967 roku z lokalu wychodzili, chwiejąc się na nogach. 2009 r.
„Kamieniołomy”, a famous night club, very popular among Warsaw residents. It is said that the Rolling Stones were seen staggering out of the club on the eve of their memorable concert in 1967. Photograph from 2009

„Przekąski Zakąski” istniały w budynku Hotelu Europejskiego od 2006 roku. Oferowano w nich za niewielką sumę pieniędzy napoje oraz przekąski. Był to pierwszy taki koncept gastronomiczny w Polsce. 2007 r.
The „Przekąski Zakąski” bistro bar was opened in the building of the Europejski Hotel in 2006. It offered drinks and snacks at a modest price. It was the first gastronomic concept of that kind in Poland. 2007

„Hotel Europejski; godło wielkie, wielkiej odpowiedzialności przed podróżnemi i do nieskończonych wymagań dające prawo. Naprzód miejsce, widok, dalej gmach skali większej jak dotąd znane, dalej urządzenie wewnętrzne, przepych – a na koniec, co najważniejsze i najtrudniejsze razem do osiągnięcia, wygoda, ale to wygoda w całym znaczeniu. Wszystkie te warunki nowi właściciele dawnego hotelu Gerlacha mieli bardzo na uwadze i zdaje się nawet, że wyprzedzili wiek, w którym żyjemy nawyknięcia i wymagania”.

Fragment opisu Hotelu Europejskiego opublikowanego 25 października 1854 roku w Gazecie Warszawskiej.

Wejście do Hotelu Europejskiego, 1934 r.
Entrance to the Europejski Hotel, 1934

HOTEL EUROPEJSKI

Pierwsza koncepcja hotelowego lobby
The first concept of the hotel lobby
Rafał Ołog, WWA

wprowadzenie

introduction

Budynek jest niczym żywy organizm, który ewoluuje. Jest jak perła naturalnie i harmonijnie przeobrażająca się, dojrzewająca w czasie, która dzięki swym nieregularnym kształtom staje się wyjątkowa.

The building is like a living organism that evolves. It is like a pearl, transforming naturally and harmoniously, ripening in time, which thanks to its irregular shapes becomes unique and distinct.

MICHAŁ GROCKI, Builder Exclusive

Odrodzenie

Revival

TEKST / **MICHAŁ GROCKI**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Jest najprzyjemniejszym mieszkaniem, jakie Warszawa posiada dla przybyłych, w ogóle czy to na dni kilka tylko, czy też na dłuższy pobyt – czytamy w przewodniku po Warszawie z 1881 roku.

It is the most pleasant apartment that Warsaw has for newcomers, for good, or for a few days only, or for a longer stay – we read in the Warsaw guidebook from 1881.

Niepowtarzalna i historyczna dusza miejsca. Ogromne brzemie i odpowiedzialność. Tak można spróbować określić wyzwanie, przed jakim stanął inwestor, architekci oraz wykonawcy rewitalizacji jednego z najważniejszych obiektów tkanki Traktu Królewskiego w Warszawie – Hotelu Europejskiego. Nad jego nowym wyglądem, wplatając nowoczesność w historyczny szkielet, pracowały dziesiątki znakomitych ekspertów, architektów, a także setki osób przeobrażających projekt w materię.

Jak zmierzyć się z dziełem tworzonym latami, w różnym czasie i stylach, do którego powstania przyczyniło się wielu wybitnych architektów, począwszy od twórcy budynku Henryka Marconiego przez Czesława Przybylskiego, Antoniego Jawornickiego, a skończywszy na Bohdanie Pniewskim? Bardzo ważnym aspektem podczas etapu projektowego, oprócz ogromnego szacunku dla historii miejsca, było stworzenie ponadczasowej „esencji polskości”.

A unique and historical soul of the place. Huge burden and responsibility. This is how you can try to define the challenge of revitalization of the Europejski Hotel, one of the most important buildings of the Royal Route in Warsaw, that the investor, architects and contractors have faced. A great number of outstanding experts, architects as well as hundreds of people transforming the design into matter have worked on its new appearance, combining modernity with its historical skeleton.

How to deal with a piece of work developed for years, at different times and in different styles, the creation of which involved many brilliant architects, starting from Henryk Marconi, the designer of the building, through Czesław Przybylski and Antoni Jawornicki, ending up with Bohdan Pniewski? Beside the great respect for the history of the place, a very important aspect during the design stage was to create a timeless „essence of Polishness”.

” Wysokość budynku zmieniła się jedynie o 1,80 m w stosunku do istniejącej przed remontem rzędnej dachu.

The height of the building has changed by 1.80 m only as compared to the roof elevation existing before the renovation.

Impuls

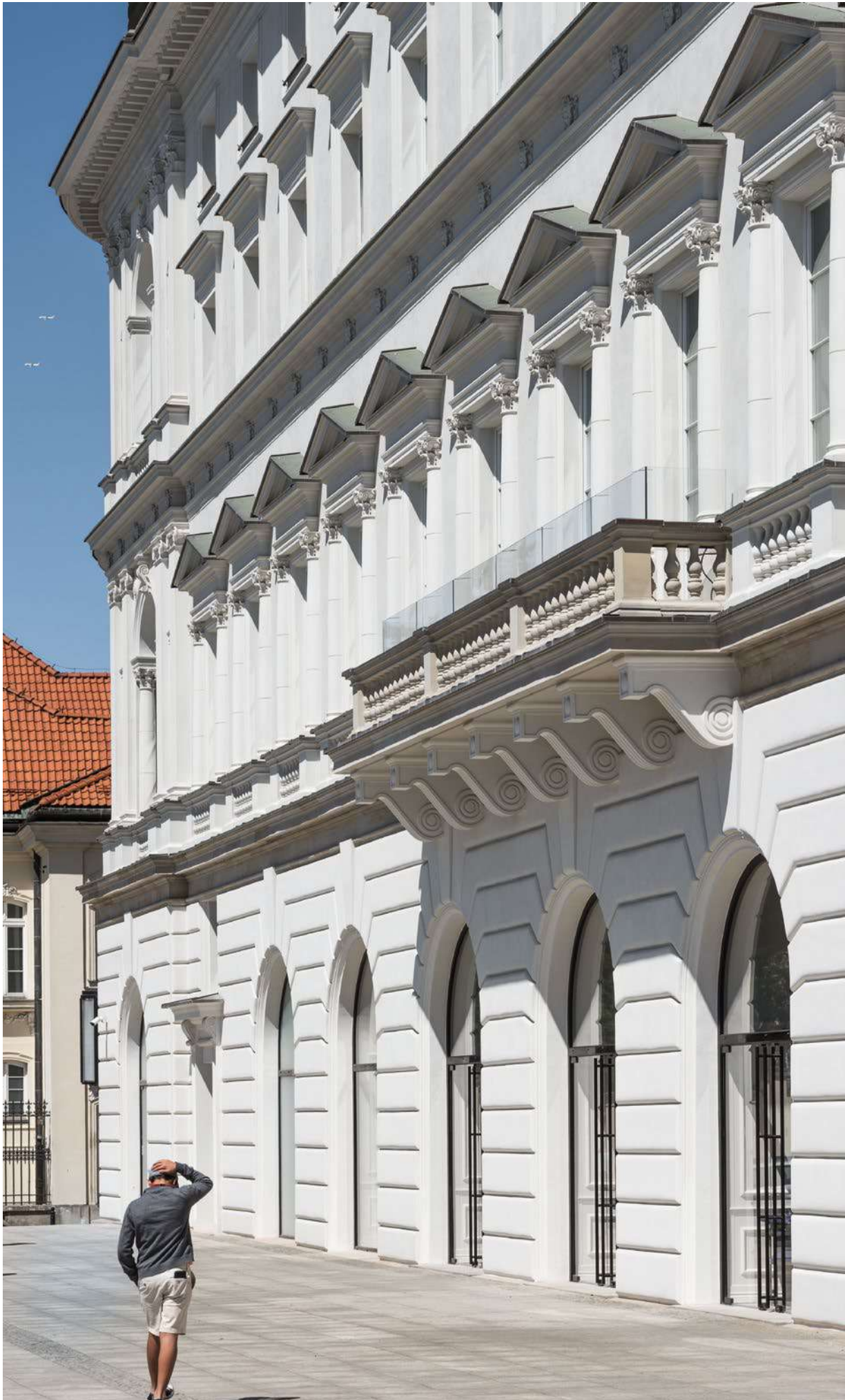
Przeglądane godzinami monografie, dawne plany techniczne, albumy, zdjęcia i archiwa cyfrowe dostarczyły wielu inspiracji. Dzięki zachowanym materiałom projektanci mogli prześledzić życie i przemiany – zarówno architektoniczne, jak i kulturowe – jakie zachodziły w Europejskim i jego otoczeniu.

Bezkonkurencyjna lokalizacja budynku od samego początku była magnesem nie tylko dla osób goszczących w Warszawie, ale również dla właścicieli sklepów najwyższej klasy i zwyczajnych warszawiaków. Mieścili się tu nie tylko butiki prestiżowych marek modowych, salony z biżuterią, ale też księgarnia oraz najlepsza w mieście Cukiernia Lourse'a. Wystawne bale, pokazy mody, aukcje sztuki czy plany filmowe stanowiły dla architektów punkt odniesienia w procesie projektowania nowej odsłony Europejskiego. Zaczęto od pieczołowitej restauracji neorenesansowej bryły o kształtach i proporcjach zaczerpniętych z historycznej architektury włoskiej. Celem architektów było oddanie historii przy jednoczesnym wprowadzeniu współczesnych wątków stylistycznych, z dbałością o detal i z wykorzystaniem najlepszych obecnie dostępnych na rynku rozwiązań.

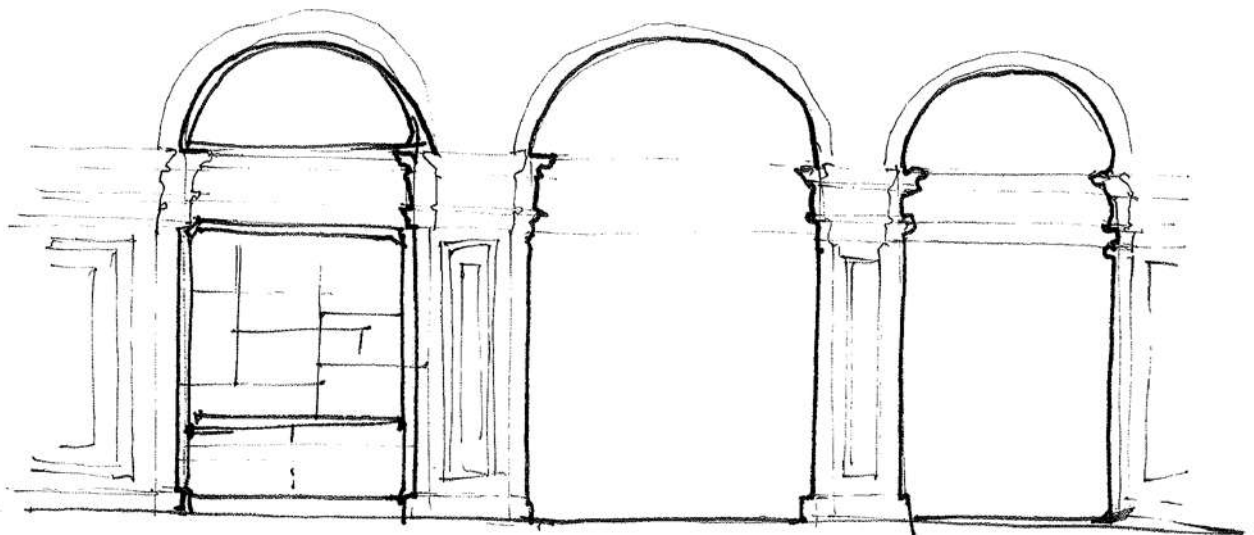
An impulse

Monographs, old technical schemes, albums, photos and digital archives scanned for hours provided a lot of inspiration. Thanks to the preserved materials, designers were able to trace life and changes – both architectural and cultural – that had taken place in the Europejski Hotel and its neighbourhood.

From the very beginning, the best possible location of the building acted as a magnet not only for people visiting Warsaw, but also for owners of the top class stores as well as ordinary Varsovians. There were not only boutiques of prestigious fashion brands and jewellery stores there but also a bookshop and Lourse's patisserie – the best confectionery in Warsaw. Sumptuous balls, fashion shows, art auctions and film sets were reference points for the architects in the process of designing a new look of the Europejski Hotel. The first step was to thoroughly restore a neo-renaissance body with shapes and proportions derived from historical Italian architecture. The goal of the architects was to present the history while introducing contemporary stylistic motifs. They paid particular attention to detail, using at the same time the best solutions available on the market.

Nowa definicja

Wszystkie pracownie architektoniczne były zgodne co do tego, że w tym projekcie nie ma miejsca jedynie na odwzorowywanie przeszłości. Chcieli stworzyć projekt ponadczasowy, który będzie harmonijnym połączeniem historii z nowoczesnością. Budynek musiał być odpowiedzią na dynamiczne zmiany, jakie dokonują się obecnie w Warszawie. Europejski był wielokrotnie modernizowany i modyfikował swoją wewnętrzną strukturę w miarę zmieniających się potrzeb. W związku z tym architekci, w trakcie przygotowywania się do prac projektowych, przestudowali kilka historycznych planów przebudowy hotelu (m.in. wyszukali plany nadbudowy Czesława Przybylskiego). Historia Europejskiego zaskakiwała ich niemal na każdym etapie przygotowań projektowych i tym samym stawiała przed nimi nowe wyzwania.

A new definition

All architectural studios agreed that this project required much more than just mapping the past. They wanted to create a timeless design that would be a harmonious combination of both history and modernity. The building needed to be a response to dynamic changes taking place in Warsaw. Before, the Europejski Hotel had been modernized many times and its internal structure had been modified to face the changing needs. Therefore, the architects, while preparing for design work, analysed a number of historical reconstruction schemes of the hotel (including the superstructure plan by Czesław Przybylski). The history of the Europejski Hotel surprised them at almost every stage of the designing process and thus confronted them with new challenges.

” Każdy mebel opiniowany był przez Operatora, a na etapie projektu konsultowany w najmniejszych szczegółach.

Each piece of furniture was reviewed by the Operator and, at the design stage, consulted in detail.

Postępowa fizjonomia

Elewacja jest „twarzą” budynku, która definiuje cały obiekt i w największym stopniu go charakteryzuje. Podczas tworzenia projektu inspirowano się przede wszystkim bogatą historią budynku i jego sąsiedztwa oraz minionymi „wcieleniami”. Jednocześnie istotne było, aby bryła została zwieńczona wyraźnym, widocznym z zewnątrz elementem architektonicznym, który będzie współczesny dla czasu, w jakim hotel odzyskał dawną świetność. Takim elementem jest nowoczesna struktura nadbudowy. Szkło nadało lekkości całej konstrukcji, a jednocześnie pozwoliło na uzyskanie niczym nieograniczonego, panoramicznego widoku na reprezentacyjną część stolicy. Niemniej najbardziej czasochłonną częścią prac, wymagającą benedyktyńskiej wręcz skrupulatności, okazało się odrestaurowanie dziewiętnastowiecznej fasady. Detale gzymsów są wiernym odtworzeniem tych opracowanych przez Marconiego, natomiast kolorystyka jest współczesną monochromatyczną interpretacją rozbielonych barw zaproponowanych przez Jawornickiego.

Progressive physiognomy

An elevation is the "face" of a building that defines and characterizes its entire structure to the greatest extent. During the design phase, the architects were primarily inspired by the rich history of the building and its neighbourhood as well as its past "incarnations". At the same time, it was important to "crown" the hotel's body with a distinct architectural element, visible from the outside and contemporary for the time the hotel regained its former splendour in. And it was the modern superstructure that became such an element. Glass added some lightness to the whole building and, at the same time, allowed to obtain an unlimited, panoramic view of the most representative part of the capital city. However, the most time-consuming task, requiring extraordinary precision and thoroughness, was to restore the nineteenth-century facade. The details of the cornices were a faithful reproduction of those developed by Marconi, while the colours – a contemporary monochromatic interpretation of whitewashed colours proposed by Jawornicki.

Zmysłowe wnętrze

Ogromny wpływ na końcowy kształt odrestaurowanego hotelu miała bliska współpraca z biurem Stołecznego Konserwatora Zabytków. Konsultacje odbywały się na bieżąco. Jest to naturalna część pracy z obiektami zabytkowymi, która czyni je tak niepowtarzalnymi. Pomimo zniszczeń wojennych udało się uratować i wyeksponować elementy historycznych dekoracji ściennych. Wkomponowano je jako integralne elementy wystroju wnętrza. Układ budynku w jego wnętrzu w większości odwołuje się do projektu z okresu powojennej odbudowy Pniewskiego. Na piętrach hotelowych wygospodarowano cztery pomieszczenia na przedłużeniach korytarzy, tzw. Pokoje Pamięci, które przedstawiają kolejne fragmenty historii związanej z budynkiem. Staranny dobór zachowanych artefaktów, takich jak: stara księga gości, oryginalny szkic architektoniczny czy anonimowy rękopis opisujący dawną Warszawę, tworzą opowieść o budynku, jego znamienitych gościach i ich historiach. Warto odnotować, że część spośród zaprojektowanych balustrad jest kopią tych autorstwa Bohdana Pniewskiego, które znajdowały się w budynku przed przebudową. Wart uwagi jest także wyłożony modernistyczny żyrandol z 1961 roku, który był wcześniej zawieszony nad jedną ze spiralnych klatek schodowych. Dziś wita wchodzących gości od strony głównego wejścia do Hotelu od strony ul. Tokarzewskiego, wkomponowany w kalejdoskopowy układ luster.

Sensual interior

A close cooperation with the Warsaw Historical Preservation Office had a huge impact on the final shape of the restored hotel. Consultations were carried out on a regular basis. It is a natural part of work on historical buildings, which makes them so unique. Despite the war damage, elements of historical wall decorations were saved and exposed. They were incorporated as integral components of the interior design. The internal layout of the building mostly refers to the post-war reconstruction concept by Pniewski. Four rooms have been arranged at the hotel's corridor extensions, the so-called Memorial Rooms presenting different periods in the history of the building. A careful selection of preserved artefacts, such as: an old guest book, an original architectural sketch or an anonymous manuscript describing old Warsaw, tell a story of the building and its distinguished guests. It is worth mentioning that some of the hotel balustrades are a copy of those designed by Bohdan Pniewski that were in the building before the reconstruction. The gilded modernist chandelier from 1961, which was previously hung over one of the spiral staircases, is noteworthy as well. Today, integrated into a kaleidoscopic arrangement of mirrors, it welcomes visitors coming to the hotel through the main entrance from Tokarzewskiego Street.

” W projekcie dużą rolę odgrywają szlachetne materiały, takie jak mosiądz, lustro, kamień, drewno różnych gatunków.

Noble materials, such as brass, mirror, stone, wood of various species play a major role in the design.

Wielkie piękno

Inwestor wraz z architektami na początku rozmów o projekcie założył, że każdy detal, który zostanie wprowadzony do wnętrza odrestaurowanego budynku, ma być „szyty na miarę”. W związku z tym prawie wszystkie elementy składające się na wyposażenie wnętrza zostały wykonane na zamówienie. Powodowane to było także chęcią nawiązania do przed- i powojennego polskiego rzemiosła, które charakteryzuje się szerokim wykorzystaniem takich materiałów, jak fornirowanie, w tym drewno z czeczotką, mosiądz, kamień lub szkło ornamentowe czy też drewno dębowe. Chęć użycia tych tradycyjnych materiałów w sposób jednoznacznie nowoczesny wymagała opracowania projektów wyposażenia niemal od zera. Ostatecznie architekci stworzyli ponad 3000 rysunków detali.

Great beauty

At the beginning of the talks about the design, the investor and the architects assumed that every detail which would be introduced into the interior of the restored building would be "tailor-made". As a result, almost all the elements making up the interior were manufactured on request. It was also due to the desire to refer to the pre-and post-war Polish craft, characterized by a wide use of materials such as veneer, including burl wood, brass, stone, ornamental glass or oak wood. The desire to use these traditional materials in a clearly modern manner required interior designs to be prepared almost from scratch. Eventually, the architects created over 3000 drawings of details.

Sztuka

W budynku znajduje się ponad 400 dzieł współczesnej sztuki polskiej wyselekcjonowanych i zaaranżowanych przez wybitną historyk sztuki Andę Rottenberg oraz Barbarę Piwowarską. Również tu kluczowy był udział projektantów i bliski kontakt z kuratorkami. Szczególnie ważne było dla architektów to, aby najważniejsze dzieła znalazły się w przestrzeni ogólnodostępnej – w lobby. Tam podziwiać można m.in. obrazy Wilhelma Sasnała, instalacje artystyczne Leona Tarasewicza i Moniki Sosnowskiej oraz neonowe rzeźby Włodzimierza Jana Zakrzewskiego.

Art

In the building there are over 400 works of the Polish contemporary art, selected and arranged by Anda Rottenberg and Barbara Piwowarska, outstanding art historians. Their cooperation and the close contact with the designers were also crucial there. It was particularly important for the architects to present the most significant works in the public space, i.e. in the hotel lobby. Now, you can admire paintings by Wilhelm Sasnał, artistic installations by Leon Tarasewicz and Monika Sosnowska, and neon sculptures by Włodzimierz Jan Zakrzewski there.

Nowe oblicze

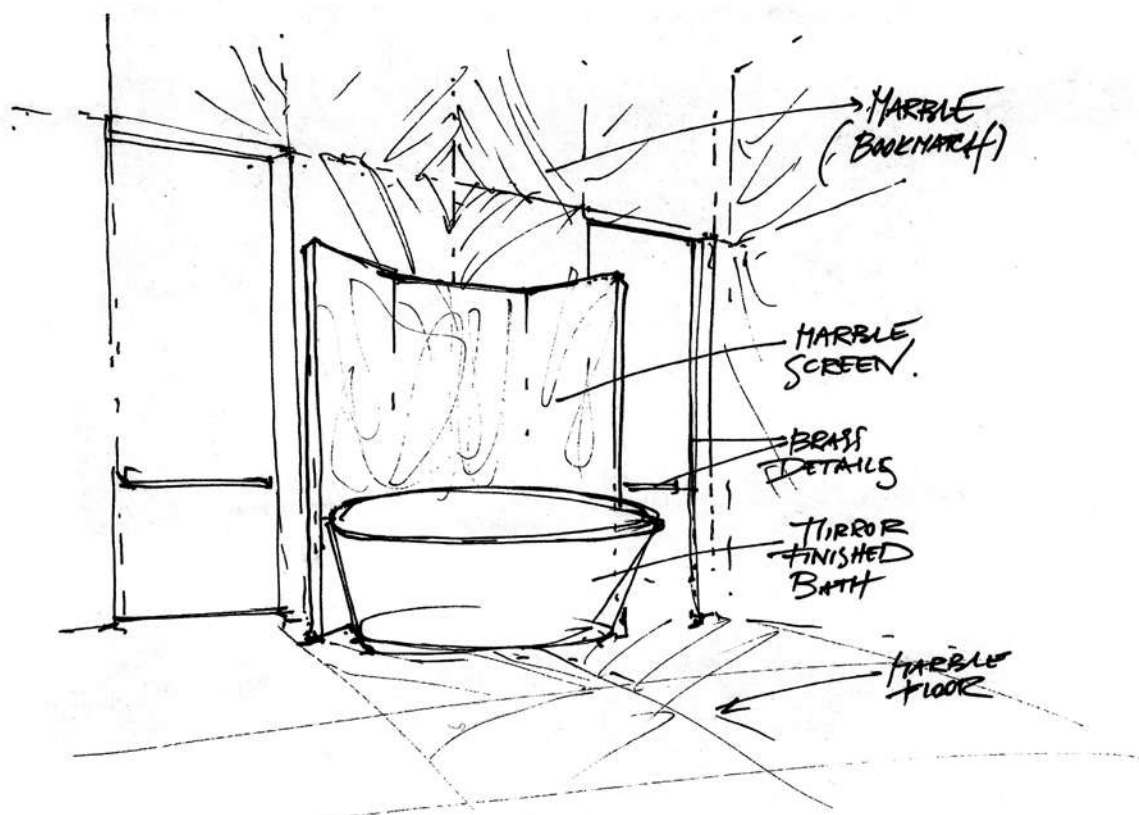
Stworzyć projekt osadzony we współczesności, który czerpie z historii i ma na uwadze jej zachowanie dla przyszłych pokoleń – to największe wyzwanie dla projektantów, inwestorów i wykonawców. Budynek jest niczym żywy organizm, który ewoluuje. Jest jak perła naturalnie i harmonijnie przeobrażająca się, dojrzewająca w czasie, która dzięki swym nieregularnym kształtom staje się wyjątkowa. Tak samo Europejski, przez zmagania z historią zmieniający się wraz z Warszawą, nabierał wyjątkowego charakteru. Dziś, po wielu latach, ponownie zachwyca swą niepowtarzalnością.

New face

To create a design embedded in the present that refers to the past in order to preserve it for future generations – that was the biggest challenge for the designers, investors and the contractors. The building is like a living organism that evolves. It is like a pearl, transforming naturally and harmoniously, ripening in time, which thanks to its irregular shapes becomes unique and distinct. Similarly, the Europejski Hotel, changing together with Warsaw through their struggle with the history, has developed an individual and exceptional character. Today, after many years, it impresses with its uniqueness again.

Artykuł inspirowany rozmowami z projektantami SUD Architectes, WWAA oraz APA Wojciechowski Architekci

An article inspired by conversations with designers from SUD Architectes, WWAA and APA Wojciechowski Architekci

EUROPEJSKI
RAFFLES
Dwie legendy.
Jeden hotel.
Hotel Europejski
w Warszawie.
Już otwarty.

RAFFLES
EUROPEJSKI
150 pokoi i apartamentów
EUROPEJSKI
LOURSE
LOURSE
RAFFLES SPA

HE

EUROPEJSKI
1891-2017

RAFFLES
Dwie legendy.
Jeden hotel.
Hotel Europejski
na nowo w Warszawie.
Już otwarty.

←
Rynek - ul. gen. Mikołaja Skłodowska-Kurieckiej

EUROPEJSKI
Boutiques

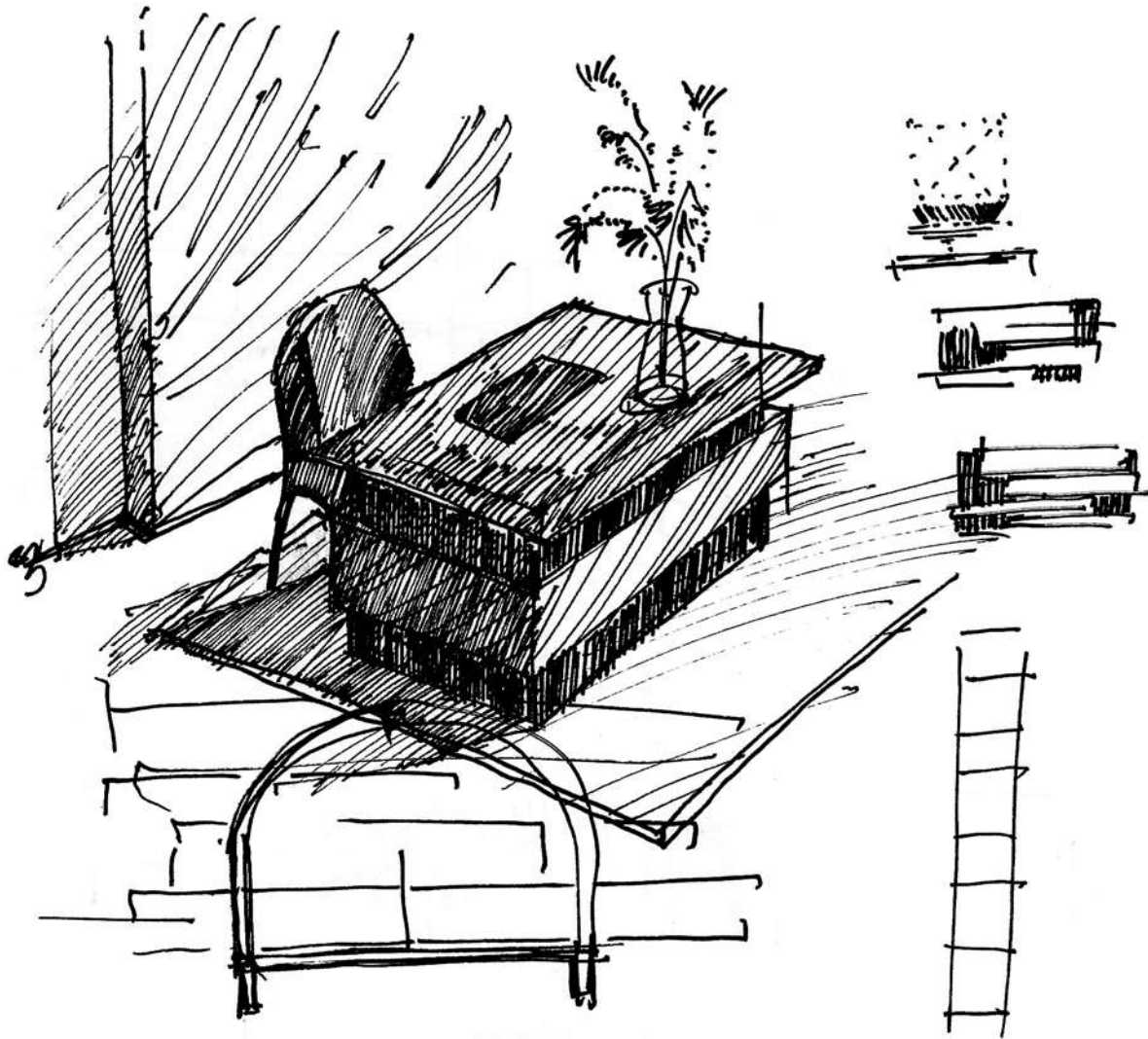
EUROPEJSKI

EUROPEJSKI
1891-2017

EUROPEJSKI

Jeden hotel.
Hotel Europejski
na nowo w Warszawie.
Już otwarty.

←
Rynek - ul. gen. Mikołaja Skłodowska-Kurieckiej

Koncepcja biurka recepcyjnego
Reception desk concept
Rafał Ołog, WWA

inwestor i architekci

investor and architects

Chcielibyśmy, żeby w barze gościli biznesmeni, w restauracji – artyści, a rodziny przychodziły do cukierni Lourse. Tak jak przed wojną i w latach 60., 70. czy 80. To byłoby wspaniałe, wniosłoby energię i życie do tego budynku.

We would love to have businessmen at the bar, artists at the restaurant and families in Lourse patisserie. Just like before the war and in the '60s, '70s, '80s... That will be great, it will bring energy and life.

JULIEN BARBOTIN-LARRIEU

Budowa legendy

Building a legend

JULIEN BARBOTIN-LARRIEU, PREZES ZARZĄDU, H.E.S.A. SP. Z O.O. SP. K.

W ROZMOWIE Z **MICHAŁEM GROCKIM** OPOWIADA O OGROMNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI, WIELKICH EMOCJACH I INTENSYWNYM PROCESIE PRZYWRACANIA LEGENDY WARSZAWIE

MICHAŁ GROCKI TALKED WITH THE CHAIRMAN OF THE MANAGEMENT BOARD OF H.E.S.A., JULIEN BARBOTIN-LARRIEU, ABOUT HUGE RESPONSIBILITY, BIG EMOTIONS AND INTENSIVE PROCESS OF RESTORING A LEGEND TO WARSAW.

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI / JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

M.G.: Czy mógłby Pan przedstawić w skrócie najważniejsze momenty zwrotne w procesie odzyskiwania praw własności Europejskiego?

J.B.-L.: Reprezentuję większościowego udziałowca, który dołączył do projektu w 2012 r. Nie uczestniczyliśmy więc w tym procesie i nie mogę za wiele powiedzieć na ten temat, zwłaszcza że było to długie i skomplikowane postępowanie. Odzyskiwanie prawa własności tej nieruchomości, przy zachowaniu pełnej przejrzystości, trwało ponad 10 lat. Zrobiono świetne zdjęcie, na którym widać moment – zapewne bardzo wzruszający dla wszystkich spadkobierców budynku – kiedy Marek Połocki i Loic Guibourgé podpisują dokumenty w lobby hotelu. Niektórzy spadkobiercy są do dziś udziałowcami w tym projekcie.

M.G.: Co stało się później?

J.B.-L.: Jeden z udziałowców zwrócił się do Very Michalski-Hoffmann, a ona po przeprowadzeniu badania *due diligence* z dużym entuzjazmem zdecydowała się wziąć udział w tym projekcie i w 2012 r. dołączyła do spółki. Przedsięwzięciu przywracania do życia tej prawdziwej ikony architektury towarzyszyło uczucie nostalgii. Potrzebny był ktoś, kto pokierowałby tym projektem, tak żeby zachować charakter dawnego Europejskiego i nie pozwolić, by zmienił się on w zwykły hotel.

M.G.: Czy mógłby Pan powiedzieć, jak ważną rolę odegrała w tym projekcie pani Vera Michalski-Hoffmann?

J.B.-L.: Vera Michalski-Hoffmann była mentorką dla nas wszystkich. Miała doświadczenie, renomę i wizję dotyczącą tego budynku-ikony. Oczywiście aspekt finansowy odgrywał ważną rolę w całym procesie, ale gdyby nie szacunek Very Michalski-Hoffmann dla dziedzictwa Europejskiego, nie byłibyśmy tu, gdzie dziś jesteśmy. Wraz ze swoimi córkami dała nam wytyczne dotyczące projektowania i była w pełni zaangażowana w proces tworzenia kolekcji sztuki, który trwał przez lata renowacji budynku. Dzięki temu, że mieliśmy taką inwestorkę i udziałowca, mogliśmy patrzeć na przedsięwzięcie w szerszej, długoterminowej perspektywie. Dlatego realizowaliśmy ten projekt, myśląc o ikonie architektury, którą Europejski był i powinien być w kolejnych 50-160 latach.

M.G.: Jaki był główny cel inwestycyjny Very Michalski-Hoffmann i Pana w tym projekcie?

J.B.-L.: Jak już wspominałem, bez Very Michalski-Hoffmann trudno byłoby osiągnąć cele tej inwestycji. Ona była naszą inspiracją, a my byliśmy

M.G.: Could you briefly describe the most crucial landmarks in the process of reclaiming the ownership of the Europejski?

J.B.-L.: I am representing the majority shareholder that came in 2012, so we were not part of this process and therefore I will not be able to detail it, especially as it was a long and complex process. It took more than a decade to be able to retrieve ownership of the property while ensuring the transparency of the project. There is a great photograph in which you can see a moment, that was probably very emotional for all the heirs, when Marek Połocki and Loic Guibourgé are signing documents in the hotel's lobby. Some of the heirs are still shareholders in this project.

M.G.: What had to happen next?

J.B.-L.: One of shareholders approached Vera Michalski-Hoffmann, who after due diligence and with a lot of enthusiasm decided to step in, joining the company in 2012. The project of bringing back the icon was accompanied by a great deal of nostalgia. Someone who would steer the project in a way allowing for preserving the character of the old Europejski, who would not let it be turned into some standard hotel, was needed.

M.G.: Could you tell us how important Mrs Vera Michalski-Hoffmann's role was in this project?

J.B.-L.: Mrs Michalski-Hoffmann was a mentor to all of us, with her experience, reputation and her vision of this icon. Of course, the financial aspect played a big role in the overall process, but without her great esteem for this heritage, we would not end up where we are today. Mrs Michalski-Hoffmann and her daughters gave us guidelines in terms of the design and have been fully involved in the process of assembling the art collection which we gathered during the years of the renovation. Having such an investor and shareholder allowed us to look at the big picture of the project, in a long-term perspective. Thanks to this, we carried out the project while having the icon at heart and bearing in mind what it should represent in the next 50-160 years.

M.G.: What was your and Mrs Michalski-Hoffmann's main objective for the Europejski in terms of investment?

J.B.-L.: As I mentioned before, without her, it would have been difficult to achieve the goals of this investment. She was the inspiration, we were the hands. Together with Mrs Michalski-Hoffmann, we tried to

rękami wykonującymi pracę. Razem z Verą Michalski-Hoffmann staraliśmy się stworzyć pomysł, strategię i historię. Chcieliśmy uchwycić charakter Hotelu Europejskiego. Z pomocą zespołu architektów i konsultantów osiągnęliśmy ten cel – przynajmniej mamy nadzieję, że udało nam się go osiągnąć: kiedy wchodzi się do budynku, lobby, sali balowej i pokoi, nie ma taniego blichtru, obiekt ma warszawski charakter. To było najważniejsze, bo gdybyśmy chcieli po prostu stworzyć budynek bez tożsamości, to minęlibyśmy się zupełnie z koncepcją Europejskiego. Tu chodzi o dziedzictwo, o to, czym ten budynek był, czym jest dziś i czym chcielibyśmy, by się stał. Pracowaliśmy nad tym projektem, przeglądając archiwa i stare plany, a także poznając osoby, które kochały Hotel Europejski.

M.G.: Co przyciągnęło Państwa do tego projektu?

J.B.-L.: Vera Michalski-Hoffmann zaangażowała się w ten projekt z kilku powodów. Budynek ma wspaniałą historię. Vera była w nim, kiedy był jeszcze zarządzany przez Orbis. Dla mnie było to miejsce, do którego zawsze chciałem pójść, kiedy byłem w Warszawie – pierwszą i ostatnią odwiedzaną przeze mnie restauracją zawsze było „U Kucharzy”. Kiedy jeszcze nie byłem zaangażowany w ten projekt, kiedy nie wiedziałem, że pewnego dnia będę brał w nim udział, przychodziłem tam od czasu do czasu z moją żoną. Zakochałem się w Warszawie i w tym miejscu.

M.G.: Jak wyglądała odbudowa Europejskiego z perspektywy inwestora?

J.B.-L.: Od samego początku był to wymagający projekt. Przez większość czasu musieliśmy myśleć poza schematami. To było niezwykle doświadczenie dla wszystkich zaangażowanych osób. Musieliśmy w całości odbudować płytę fundamentową od strony Krakowskiego Przedmieścia i w międzyczasie wykopać cztery kondygnacje pod ziemią. Naszym celem absolutnie nie było zniszczenie budynku, czego wiele osób się obawiało. Udało nam się zachować możliwie najwięcej historycznych elementów, ale niektóre części trzeba było zbudować od nowa, żeby obiekt był bezpieczny i mógł

come up with an idea, a strategy and a story. We wanted to capture the essence of the Hotel Europejski. With the help of the team of architects and consultants, we have achieved this goal, at least we hope so: when you enter the building, the lobby, the Ball Room and the hotel rooms, it's not trinketry, it is very Varsovian. This was the most important thing because if we were just to build something without an identity, then we would be completely missing the meaning of the Europejski. It is all about the heritage, about what this building was, what it is today and what you want it to become. We worked on it by studying archives and old plans, we got to know the people who loved the Hotel Europejski.

M.G.: And what was the reason that led you personally to the Europejski project?

J.B.-L.: Mrs Michalski-Hoffmann decided to step into this project for a few reasons. The building has a great history, she used to come here when it was still managed by Orbis. To me, it was a place to which I always wanted to go, whenever I was in Warsaw – the first and last restaurant I visited was always 'U Kucharzy'. Without being involved in this project, without knowing that I'd be involved, I was coming here from time to time with my wife. I have fallen in love with Warsaw and this place.

M.G.: How did the rebuilding of the Europejski look from investor's perspective?

J.B.-L.: It was a challenging project from the beginning. We had to think most of the time out of the box, it was an extraordinary experience for all the parties that were involved in this project. We had to restore the entire floor slab on the side of Krakowskie Przedmieście Street from scratch, and in the meantime dig 4 floors underground. The goal was absolutely not to destroy it, which many people had been afraid of. Our achievement is that we preserved as much as possible from the past, but certain things had to be restored, so that the building would be safe and would accommodate a facility fitting the 21st century: a 5-star hotel with all its amenities.

pomieścić 5-gwiazdkowy hotel na miarę XXI wieku, ze wszystkimi udogodnieniami. Dziś mamy w ofercie 106 pokoi i apartamentów, w pełni wyposażone nowo wybudowane SPA, Long Bar, restaurację Europejski Grill oraz jedyną w Warszawie hotelową palarnię cygar Humidor. Odtworzyliśmy również historyczną cukiernię Lourse. Wiele wysiłku włożyliśmy w połączenie historii z nowymi potrzebami.

M.G.: Wraz z postępem prac zmieniała się koncepcja. Dlaczego?

J.B.-L.: To zdarzyło się kiedy nawiązałem kontakt z WWAA. Spotkałem Borisa Kudličkę w Zachęcie podczas kolacji w gronie 20 osób. Siedział obok mnie. Potrzebowaliśmy wówczas nowej koncepcji na hotel, z którego Warszawiacy i Polacy mogliby być dumni. Żaden polski architekt nigdy wcześniej nie wybudował w Warszawie hotelu tej klasy. Musieli więc zacząć od zera. Nie mogliśmy zmienić dawnej konstrukcji hotelu, ponieważ była już wybudowana lub miała zostać odbudowana. Dlatego architekci musieli pracować w określonych ramach projektowych, aby umożliwić nam zachowanie dawnej konstrukcji. Wspaniale odrestaurowana fasada jest arcydziełem architektów z SUD Architectes, którym powierzono koordynację wszystkich prac budowlanych i wzmocnienie wspomnianej konstrukcji.

M.G.: Jak wyglądała współpraca z konserwatorem zabytków?

J.B.-L.: Wyzwaniem w relacjach z konserwatorem i administracją było zrozumienie naszej koncepcji. Chcieliśmy wszystkiego, co najlepsze dla tego hotelu. Zamierzaliśmy zachować jego charakter. Potrafię sobie wyobrazić, że występują problemy, gdy konserwator zabytków wkłada wiele wysiłku w projekt, którego inwestor ma na celu sprzedaż budynku w niedługim czasie. W naszym przypadku inwestor chciał zachować budynek. Konserwator nie narzucił nam wymagań, prowadziliśmy dialog, którego efektem były konkretne zalecenia i decyzje. Zależało nam, by Konserwator był ściśle zaangażowany w ten projekt. Dlatego też wszystko było konsultowane ze Stołecznym Konserwatorem Zabytków, a następnie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i przez nich akceptowane.

M.G.: Czy aspekt czasu był istotny dla spółki H.E.S.A.?

J.B.-L.: Tak i nie. Czas jest zawsze ważny. W spółce H.E.S.A. zawsze próbowaliśmy walczyć z czasem. Chcieliśmy robić wszystko jak najszybciej, ale w dobrym znaczeniu tego słowa – bez poświęcania jakości. Poza tym poszczególni wykonawcy mieli różne cele, chcieli mieć więcej czasu na wykonanie swojej pracy. Hotel miał zostać ukończony i rozpocząć działalność we wrześniu ubiegłego roku.

Czas jest ważny, ponieważ to jest biznes, musimy uzyskać dochody, inwestowanie pieniędzy musi się w pewnym momencie skończyć. Jeśli jednak spojrzymy na długoterminową perspektywę, to inwestycję zaczęliśmy w 2012 r., prace budowlane ruszyły pod koniec 2013 r., a odbudowę i konstrukcję skończyliśmy półtora roku temu. Dziś hotel w pełni funkcjonuje, pierwsi najemcy wprowadzają się do powierzchni biurowej Europejskiego, obejmującej ponad 7000 m² luksusowej przestrzeni. Część butików zostanie otwarta pod koniec tego roku, a pozostałe marki dołączą do nich w 2019 r. Tak więc mieliśmy 8-miesięczne opóźnienie, ale czym jest 8 miesięcy w perspektywie 100 lat?

M.G.: W jaki sposób stworzono tożsamość tego budynku?

J.B.-L.: Europejski to dla nas przede wszystkim zabytek, nie biznes. Budowa legendy wymaga czasu. Dzisiaj, gdy wchodzi się do budynku i przechodzi przez lobby oraz poszczególne części hotelu, za każdym przedmiotem kryje się historia. To dobrze. Od czasu otwarcia budynku wielu turystów wchodzi do środka i wychodzi zafascynowanych historiami opowanymi przez pracowników hotelu.

Today, we offer 106 rooms and suites, a fully-equipped, newly-built spa, Long Bar, Europejski Grill restaurant and the only hotel Humidor in Warsaw. We have also recreated the historical Lourse patisserie. A lot of effort was put into blending the history and the new needs together.

M.G.: The concept changed as the works advanced. Why?

J.B.-L.: This was when I got in touch with WWAA. I met Boris Kudlička in the Zachęta museum during a small dinner with 20 people. He was sitting next to me. At that time, we needed a new concept for the hotel of which Varsovians and Poles could be proud. No Polish architect had ever built a hotel in such prestigious standard before in Warsaw. So, they had to start from scratch. We could not change the old structure of the hotel, since it was already built or planned to be restored. Therefore, the architects had to work within a certain design framework, to enable us to keep the same structure to achieve our goal. The marvellously restored façade is the masterpiece of SUD Architectes who were tasked with the coordination of all construction work and the reinforcement of the said framework.

M.G.: What did the work with the monument conservator look like?

J.B.-L.: The challenge related with the conservator and the administration was to make them understand our concept. We wanted to get the best for the hotel. We wanted to keep it's original character. I can understand that problems arise when a conservator is putting in a lot of effort, the investor comes along and then the next day is selling the building. In our case, investor wanted to preserve the building. We had no requirements from the Conservator, it was more like a dialogue which resulted in guidelines and decisions. We wanted the Conservator to be deeply involved in the project. That is why everything was consulted with and accepted by the SKZ (Capital City Monument Conservator) and later by the WKZ (Voivodeship Monument Conservator).

M.G.: Was the aspect of time crucial for H.E.S.A.?

J.B.-L.: Yes and no. Time is always important. At H.E.S.A. we were always trying to fight against it. To be as fast as possible, but in a good way – we did not want to sacrifice quality for that. Moreover, individual contractors had different goals, they wanted to get more time to do their work. The hotel was meant to be finished and to start operating in September last year.

Time is important because it's business, we need to make an income and investing money has to stop at some point. But if you look at the long-term perspective, we made the investment in 2012, we started the construction at the end of 2013 and we finished the renovation and the structure a year and a half ago. Today, the hotel is fully operational, the first tenants are moving to the Europejski Office space which offers over 7,000 m² of luxurious area. Also, some of the boutiques will open by the end of the year and the remaining brands will join in 2019. So yes, we had an 8-month delay, but what is 8 months in a 100-year perspective?

M.G.: Could you tell us how the personality of this building was created?

J.B.-L.: We define the Europejski as a monument, not a business. If you want to make a legendary building, it takes time. Today, when you enter the building and go through the lobby and different areas in the hotel, there is a story behind every object. That's a good thing. Ever since we opened, many tourists come inside and leave the building fascinated by the stories the hotel staff told them.

M.G.: Za inwestycjami i architekturą stoją ludzie. Jakie są Pana wrażenia z pracy nad Europejskim razem z profesjonalistami zaangażowanymi w ten projekt?

J.B.-L.: Po pierwsze kiedy przystąpiliśmy wraz z Verą Michalski-Hoffmann do tego przedsięwzięcia jako inwestorzy, musieliśmy zrozumieć ten projekt, na jakim etapie byliśmy i jakie były oczekiwania.

Zorientowałem się, że każdy chciał być częścią tego przedsięwzięcia. Każdy chciał móc powiedzieć: „To ja to zrobiłem, to był mój pomysł”. Co z jednej strony jest świetne, ale z drugiej strony trudne, bo trzeba sprostać wielu oczekiwaniom i umieć je koordynować.

Musieliśmy ponadto stworzyć zespół, rodzinę, żeby móc stworzyć coś, czego nigdy wcześniej w Polsce nie zbudowano. Jesteśmy dumni między innymi z tego, że udało nam się zgromadzić kolekcję sztuki składającą się wyłącznie z dzieł polskich artystów, zawierającą łącznie 500 prac ponad 120 twórców.

M.G.: Z tym projektem związane jest zaangażowanie emocjonalne, a czasem trzeba powiedzieć: „Przykro mi, ale...”

J.B.-L.: Dokładnie! Europejski był projektem życia dla wszystkich zaangażowanych osób: inwestorów, architektów, wykonawców, konsultantów i wielu, wielu innych. Praktycznie codziennie rozmawiam z kimś, kto chciałby pozostawić swój ślad w Europejskim lub kto ma jakąś osobistą historię związaną z tym budynkiem. Zapewnienie wszystkim możliwości wyrażenia tego entuzjazmu jest wspaniałe, ale zarazem trudne, gdy liczy się czas realizacji inwestycji.

M.G.: W jaki sposób kontekst historyczno-społeczny określa Hotel Europejski? Czy były jakieś przykłady, na których mogli się Państwo opierać?

J.B.-L.: Od lat 90. wiele osób odwiedza Warszawę. Staraliśmy się wyszukać najlepsze zachodnioeuropejskie koncepcje, projekty i pomysły, sprowadzić je tutaj i dopasować do osobowości Polaków. Luksus i elegancja nie są czymś stałym. Weźmy na przykład hotel Ritz w Paryżu, który jest wspaniały, ale do Warszawy by po prostu nie pasował! Trzeba znaleźć równowagę. Obecnie Europejski jest eleganckim, historycznym, luksusowym budynkiem, a jego kształt jest determinowany przez polską kulturę.

M.G.: Trakt Królewski to bardzo ważne miejsce dla wszystkich Polaków. To moje ostatnie pytanie i podsumowanie dla naszych czytelników: czym jest dla Pana Europejski?

J.B.-L.: Definicja Europejskiego to dla mnie: *la grande dame de Varsovie* (wielka dama Warszawy).

Rozmawiając z inwestorami i spadkobiercami, zawsze określaliśmy hotel mianem *la belle dame*, co znaczy „piękna dama”. Zawsze mówiliśmy o nim tak, jakby był kobietą i zastanawialiśmy się, jak ta kobieta może „uwieść” Polaków. W hotelu wykorzystaliśmy też symbol syreny, czyli *la dame* Warszawy. Chcieliśmy, by ten symbol Warszawy był obecny w Europejskim. Jako inwestorzy chcemy, żeby ten hotel stał się prawdziwym miejscem spotkań warszawiaków. Chcemy, żeby byli z niego dumni.

W Nowym Jorku taką rolę pełni Hotel Plaza, a w Paryżu – Ritz. Są opisywane w książkach i przedstawiane w filmach. Chcę, żeby Europejski był, tak jak Ritz w Paryżu i Hotel Plaza w Nowym Jorku, dumą miasta i kraju. Myślę, że potrzebujemy takich symboli w miastach. Zwiększy to zainteresowanie innych krajów Warszawą. Chcielibyśmy, żeby w barze gościli biznesmeni, w restauracji – artyści, a rodziny przychodziły do cukierni Lourse. Tak jak przed wojną i w latach 60., 70. czy 80. To byłoby wspaniałe, wniosłoby energię i życie do tego budynku. Wierzę, że odnowiony Europejski – *la grande dame* – będzie miejscem spotkań wszystkich tych osób.

M.G.: The investment and architecture are made by people. What are your impressions about your experience with the Europejski and the work with the professionals involved in this project?

J.B.-L.: First of all, when we joined this venture, Mrs Vera Michalski-Hoffmann and I, as investors, we had to understand the project, in which stage we were, what people really wanted.

An important thing that I learned about this project was that everyone wanted to be a part of it. Everyone wanted to be able to say, 'I did this, this was my idea'. Which is great in a way, but, at the end of the day, it's also difficult, because you need to deal with many expectations and manage them.

Also, we had to create a team, a family to be able to build something that was never built before in Poland. One of the things that we are very proud of is that we have managed to assemble an art collection consisting of only Polish artists' works, with over 120 artists and a total of 500 works of art.

M.G.: There is an emotional attachment and you need to say sometimes, 'sorry, but...'

J.B.-L.: Exactly! The Europejski was a lifetime project for everyone who was involved in it: the investors, architects, contractors, consultants and many, many others. Hardly a day passed and still passes without me talking to someone who wants to leave their mark on it or who has some kind of a personal history connected with it. It is wonderful and difficult at the same time to give everyone the space to express that enthusiasm while remaining time-efficient in terms of investment development.

M.G.: How is the Europejski defined by the historical and social context? Were there any examples that you could follow?

J.B.-L.: A lot of people travel to Warsaw since the '90s. We had to try to find the best Western European concepts, designs and ideas, bring them here and match them with the personality of the Polish people. Luxury and elegance is something which is never stable. Take the Ritz in Paris – it's marvellous, but in Warsaw it would simply not fit! You need to find the right balance. The Europejski is an elegant, historical, luxurious building now. Its shape is defined by the culture of the Polish nation.

M.G.: The Royal Route is an important place for all Polish people. This is my last question and the conclusion for our readers: what does the Europejski mean to you?

J.B.-L.: The definition of the Europejski is: *la grande dame de Varsovie* (the great lady of Warsaw).

When we were talking with the investors and the heirs of the hotel, we always referred to the hotel as *la belle dame* – the beautiful lady. We always talked about it as if it was a woman, and how that woman would 'seduce' the Polish people. In the hotel we also used a symbol of a mermaid who is *la dame* of Warsaw, as we wanted to integrate this symbol of Warsaw into the Europejski. From the position of the investor, we want this hotel to be truly a meeting point for Varsovians, we want them to be proud of it. When you go to New York, it's the Plaza Hotel, when you go to Paris, it's the Ritz. You heard about them in films, books, etc. I want the Europejski to be the Ritz of Paris, the Plaza of New York: the pride of the city and of the country. I think we need such symbols in cities. It also attracts the attention of other countries to Warsaw. We would love to have businessmen at the bar, artists at the restaurant and families in Lourse patisserie. Just like before the war and in the '60s, '70s, '80s... That will be great, it will bring energy and life. I believe that renovated Europejski – *la grande dame* – will be the welcoming venue for all these people.

Od lewej: Katarzyna Lemańska, Magdalena Majewska, Agnieszka Radzka, Andrzej Nowak, Andrzej Mauberg, Aleksander Kozłowski, Tomasz Kozłowski, Julien Barbofin-Larrieu, Konrad Kunz, Maria Belina-Brzozowska, Anna Mirowska.

Europejski

znów rozkwitnie

The Europejski will bloom again

O RZECZACH NIEWIDOCZNYCH GOŁYM OKIEM, PROJEKCIE NADBUDOWY HOTELU Z 1913 ROKU ORAZ OGROMNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI W ROZMOWIE Z **MICHAŁEM GROCKIM** OPOWIADAJĄ PROJEKTANCI: **JOCELYN FILLARD, PAWEŁ MARCZAK** ORAZ **NICOLAS ROQUES** Z PRACOWNI SUD ARCHITECTES.

MICHAŁ GROCKI TALKED WITH THE DESIGNERS **JOCELYN FILLARD, PAWEŁ MARCZAK** AND **NICOLAS ROQUES** FROM SUD ARCHITECTES ABOUT THINGS INVISIBLE TO THE NAKED EYE, THE PROJECT OF THE HOTEL SUPERSTRUCTURE DATING FROM 1913 AND THE ENORMOUS BURDEN OF RESPONSIBILITY.

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI** / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

M.G.: Jak to się stało, że zaangażowaliście się w inwestycję dotyczącą Hotelu Europejskiego? Jak zaczęła się ta przygoda dla SUD Architectes?

J.F.: Pierwsze rozmowy o współpracy miały miejsce w latach 90. Pomysł renowacji budynku zaczął się powoli rozwijać. Powstały wówczas pierwsze koncepcje i szkice. Do tego czasu rozmowy z inwestorem były ograniczone. Po otwarciu Manufaktury ponownie nawiązaliśmy kontakt z rodzinami spadkobierców Europejskiego. Zaczęliśmy bardziej szczegółowo omawiać nową koncepcję. Klient zorganizował konkurs na pomysł dodatkowych pięter biurowych. Nasza propozycja wygrała i podpisaliśmy umowę na realizację całego projektu.

M.G.: Jakie było największe wyzwanie związane z Europejskim z punktu widzenia projektowania?

N.R.: Z takimi projektami jak Europejski wiąże się wiele wyzwań, ale na początku najważniejszy był aspekt ekonomiczny. Kiedy Vera Michalski-Hoffmann dołączyła do tego projektu, otworzyło się wiele „zamkniętych drzwi”. Z pewnością finansowanie projektu stało się wtedy trochę łatwiejsze. Przyspieszyliśmy i posunęliśmy się naprzód.

J.F.: Jednocześnie mieliśmy do czynienia z innym wyzwaniem, które było dla nas bodaj najważniejsze, a dotyczyło estetyki. Krok po kroku, miesiąc po miesiącu, dzięki bardzo dobrej współpracy z konserwatorem zabytków dopracowaliśmy niemal każdy detal projektu zgodnie ze zgłaszanymi uwagami. Dach miał wyglądać tak, jak jego historyczny wzorzec. Zaproponowaliśmy zainstalowanie metalowych żaluzji nad przeszklonym spadzistym dachem, co spełniło oczekiwania konserwatora zabytków. Celem tego rozwiązania było powtórzenie i przypomnienie kształtu koloru oryginalnego zadaszania.

M.G.: How did you get involved in investing in the Europejski? How did it all begin for SUD Architectes?

J.F.: The first talks about cooperation started in the '90s. The idea to renovate the building began to develop. We prepared the first concepts and sketches. From that time talks were limited. After the opening of Manufaktura, the contact with the Europejski family was established again. We started to discuss the new concept in more detail. A competition was organised by the client in order to propose ideas for additional office floors design. Our proposal won the contest and we signed the contract to carry out the entire project.

M.G.: What was the biggest challenge posed by the Europejski, from a designing point of view?

N.R.: There are plenty of challenges in projects like the Europejski. But in the beginning, the most important aspect was the economical one. When Vera Michalski-Hoffmann joined this project, lots of 'closed doors' were opened. It certainly started to be a little easier for us in terms of project financing. We accelerated and moved forward.

J.F.: In parallel, we had another challenge that was also crucial for us: aesthetics. Step by step, month after month, thanks to very good cooperation with the conservator we fine-tuned our project following their remarks. The roof needed to look like the historical model. We proposed metal sun shadings above the glazed sloping roof, which met the conservator's expectations. It had to resemble the shape and copper colour of the original covering.

P.M.: We started the construction in 2013 by preparing one mock-up room located on the first floor on the side

P.M.: Zaczęliśmy prace w 2013 r. od przygotowania na pierwszym piętrze remontowanego budynku od strony placu Piłsudskiego modelowego pokoju hotelowego w celu uzgodnienia z operatorem docelowych rozwiązań projektowych i oszacowania przyszłych kosztów. Musieliśmy wzmocnić istniejącą konstrukcję budynku od wewnątrz, żeby móc rozpocząć inne prace budowlane. Wykonaliśmy wiele pracy i analiz. Musieliśmy zidentyfikować, co jest autentyczne, co powinniśmy zachować, a co trzeba odbudować lub przerobić.

M.G.: Czy bliskość Krakowskiego Przedmieścia stanowiła wyzwanie logistyczne?

P.M.: Wiąże się z tym szereg interesujących historii. Zaczęliśmy od budowy zespołu pomieszczeń sali balowej w miejscu poprzedniej zabudowy patio. Ze względu na to, że istniejąca konstrukcja nie reprezentowała zbyt wysokiej wartości architektonicznej, postanowiliśmy wyburzyć ją w całości i wykorzystać tę przestrzeń w kolejnych etapach budowy na parking podziemny, pomieszczenia techniczne oraz nową reprezentacyjną salę balową z ogrodem na dachu. Musieliśmy zabezpieczyć budynek przed zawaleniem się, wzmacniając całą konstrukcję, w tym fundamenty. Zastosowaliśmy technologię iniekcji strumieniowej (jet grouting) – wtryskiwania betonu pod istniejące fundamenty. Dzięki temu budynek stał się znacznie bardziej wytrzymały i gotowy na udźwignięcie nowych obciążeń!

M.G.: To znaczy wyższych pięter. W 1913 r. architekt Juliusz Nagórski sporządził projekt zbudowania kolejnych kondygnacji...

J.F.: To dowód na to, że nie po raz pierwszy rozważano to rozwiązanie. Pokazuje to też, że inwestorzy i architekci już ponad 100 lat temu musieli dostosowywać budynek do ówczesnych oczekiwań. Architektura musi nadążać za postępem.

P.M.: W 1901 r. oddano do użytku Hotel Bristol. Dlatego w latach 1912–1913 pojawiły się projekty przebudowy Europejskiego. Właściciele byli zmuszeni do działania. W przeciwnym razie cały biznes mógł upaść. Hotel Europejski z przestarzałymi dekoracjami sprzed 50 lat nie odpowiadał aktualnym trendom. Wyobraź sobie, że stoisz po przeciwnej stronie ulicy, mając przed sobą dopiero co skończony nowy Hotel Bristol. Który z tych hoteli wybierzesz? Właściciele musieli więc reagować, modernizować, powiększać Europejski i podtrzymywać jego luksusową markę.

M.G.: Wiele osób jest ciekawych, dlaczego dach ma zielony kolor. Czy mógłby Pan trochę bardziej to rozwinąć?

P.M.: Zielony kolor pochodzi od historycznego dachu, który został wykonany z miedzi i przez to dziś pokryty jest całkowicie zieloną patyną. Dlatego zdecydowaliśmy wspólnie z konserwatorem, że nowy dach powinien nawiązywać do starego. Zastosowaliśmy taki kolor, aby był jak najbliższy oryginałowi. Przeprowadziliśmy sporą liczbę testów i zrobiliśmy wiele porównań. Jesteśmy głęboko przekonani, że była to najlepsza decyzja.

J.F.: Jak również wszystkie elementy wykończeniowe teraz – np. parapety okienne, gzymsy wykonane są z miedzi, więc poczekałmy kilka sezonów, a także pokryją się zieloną patyną. Ponadto, konstrukcja na dziedzińcu ma ten sam kolor starej miedzi. Zapewniam, że wszystko idealnie do siebie pasuje.

M.G.: Główne wejście. Wielu ludzi zastanawia się i mówi o filarach. Co im się stało? Szczególnie ten od strony Krakowskiego Przedmieścia wygląda na nieco sfatygowany. Przypuszczam, że to nie przypadek. Czy mam rację?

P.M.: Te kamienne filary są całkowicie oryginalne. Zostały poddane profesjonalnej renowacji. Ten program był oczywiście wcześniej uzgodniony z konserwatorem. Podczas czyszczenia okazało się,

of Piłsudski Square in order to agree details with hotel's operator as well as evaluate future costs.. We needed to reinforce the existing structure of the building from the inside to start other construction work. A lot of work and analysis was done together with the conservator. We had to identify what was authentic, what we should keep and what we needed to reconstruct or adapt.

M.G.: Was the close proximity to Krakowskie Przedmieście Street a challenge in terms of logistics?

P.M.: *That's an interesting story. We started with the ballroom premises located within the existing patio. Due to the fact that the patio was in poor condition and didn't have any good architectural value, we decided to demolish everything inside and use this space for the next construction stages: an underground parking, technical rooms and a new representative ballroom with a patio garden on the roof. We had to secure the building against collapsing by reinforcing the entire structure, including foundations. We decided to apply the jet grouting technique – we injected concrete under the existing foundations. Thanks to this operation, the building got much stronger and was ready to bear new loads!*

M.G.: As for the upper floors: in 1913, architect Juliusz Nagórski prepared a project of a superstructure...

J.F.: *That proves that we weren't the first to propose it. That also shows that even over a hundred years ago investors and architects needed to adapt the building to the contemporary expectations. Architecture must follow progress.*

P.M.: *In 1901, the Hotel Bristol was built. That's why the new project of rebuilding the Europejski showed up in 1912-1913. The owners were forced to invest. Otherwise all business could collapse. The Hotel Europejski and its 50-year-old decorations didn't follow contemporary trends. Imagine that you are standing on the opposite side of the street of the brand-new Hotel Bristol. Which one will you choose? They had to react, update, enlarge and uphold luxurious brand of the Europejski.*

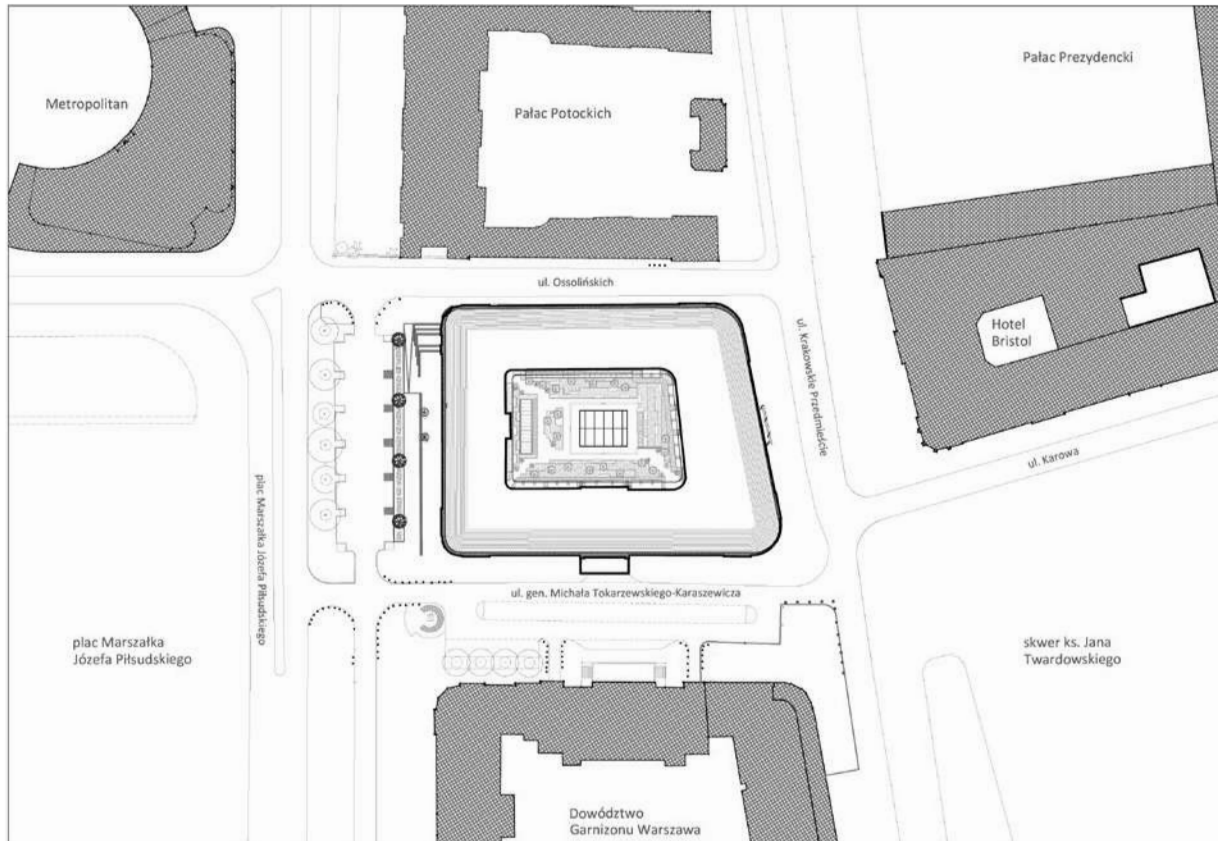
M.G.: A lot of people are curious why the roof has a green color. Could you elaborate on this a little more?

P.M.: *Green color comes from a historical roof. It was made of old copper and due to that it is entirely covered with a green patina. That is why we decided, together with the conservator, that a new roof should refer to the old one. We applied the color to be as close as possible to the original one. We made lots of tests and comparisons. We are deeply convinced that it was the best decision.*

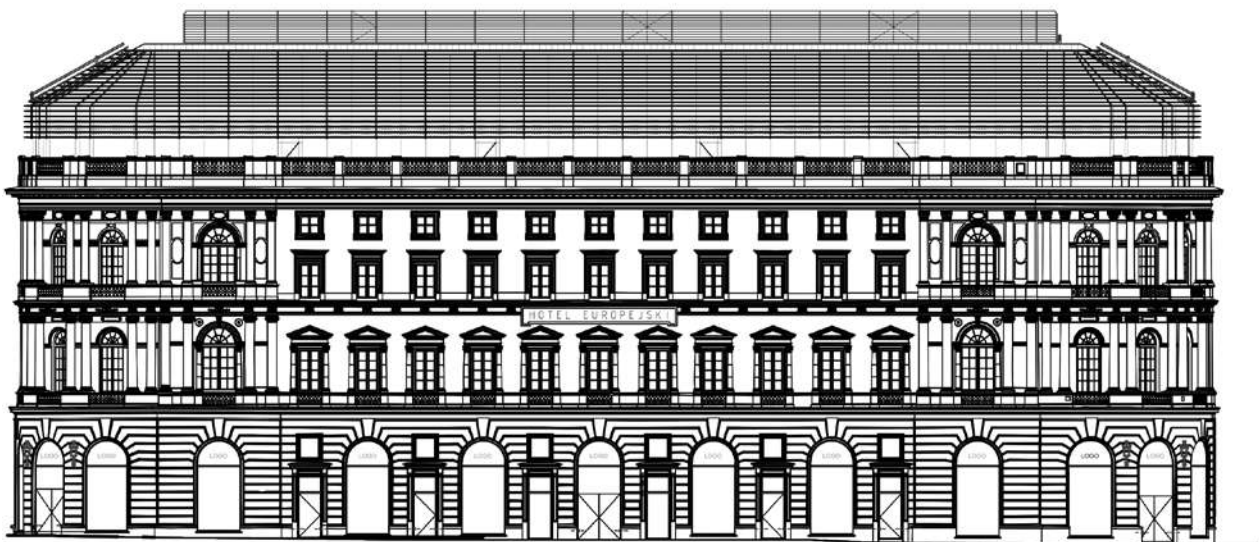
J.F.: *As well as all the finishing elements right now – e.g. windows' sills and cornices are covered with copper cladding, so let them spend a few seasons and they will also become green. Moreover, the construction in the courtyard has the same old copper color as well. I assure that everything will perfectly match together.*

M.G.: Main entrance. Many people are wondering and talking about pillars. What happened to them? Especially the one from Krakowskie Przedmieście looks a little grimy. I suppose this is not a coincidence. Am I right?

P.M.: *These stone pillars are fully original. They underwent a professional restoration treatment. This program was of course agreed before application with the conservator. During the cleaning process it turned out that the stains were fully original! And even if somebody doesn't like it we couldn't*

Sytuacja Site plan

Wschodnia elewacja (od strony Krakowskiego Przedmieścia)
East elevation (Krakowskie Przedmieście side)

” Nie chcieliśmy tworzyć czegoś luksusowego z efektem taniego blichtru. Od początku naszej pracy chcieliśmy zmienić ten budynek w elegancki sposób.

We didn't want to create something posh with a bling-bling effect. From the beginning of our work, we wished to change it in an elegant way.

że plamy są oryginalne! I nawet jeśli nie odpowiadają czyjejs estetyce, nie mogliśmy nic z tym zrobić. Tak wyglądał oryginalny kamień. Nie mogliśmy wprowadzać żadnych zmian. W każdym razie uważamy, że wszyscy się przyzwyczają, a nawet więcej – te oryginalne plamy staną się nowym, autentycznym symbolem tego projektu.

do anything. That was how the original stone looked like. We were not allowed to make any changes. Anyway, we think that everybody will get used to it, and even more – these original stains will become a new authentic landmark of this project.

M.G.: Co sprawia, że Europejski jest teraz tak wyjątkowy?

J.F.: To, co robi największe wrażenie w tym projekcie, jest niewidoczne dla przechodnia. Z zewnątrz widać tylko dobrze odnowioną elewację, ale prawdziwe zmiany zawarte są w środku, w nowej strukturze budynku. To sprawia, że budynek jest bardzo elegancki. Nie chcieliśmy tworzyć czegoś luksusowego z efektem taniego blichtru. Od początku naszej pracy chcieliśmy elegancko zmienić ten budynek.

P.M.: Nie chcieliśmy jedynie imitować dawnych rozwiązań. Tak ogromny projekt renowacji wymagał wprowadzenia nowatorskich zmian – są one świadkami czasu. Przykładowo nowa konstrukcja nadbudowy jest lekka i nowoczesna, z minimalną ilością dekoracji.

N.R.: Świetnym przykładem zmian jest także patio. Z zewnątrz tego nie widać, ale w środku jest to jakby oaza z dużą ilością zieleni i atmosferą spokoju. Żeby stworzyć taki klimat, staraliśmy się połączyć starą część zabudowy z jasnymi kolorami i przeszkleniem pięter nadbudowy. To jedna z ogromnych zmian na lepsze w tej inwestycji.

M.G.: Czy możecie krótko opisać, czym jest dla Was Europejski?

P.M.: Kiedy zaproponowano mi pracę nad Europejskim, byłem poruszony – w pozytywnym tego słowa znaczeniu. Ten projekt stał się opus magnum mojej zawodowej praktyki. Pochodzę z Warszawy i wiem, jak ważny dla tego miasta jest Hotel Europejski. Moim zadaniem było sprawienie, aby udało się zrealizować ten projekt – jestem naprawdę dumny i szczęśliwy, że zespół, złożony z wybitnych specjalistów i architektów z APA i WWAA, dokonał tego wspólnie!

J.F.: Trudno mi to ubrać w słowa, ale na pewno praca nad tym projektem była wyjątkowa. Europejski jest ściśle związany z historią. Wiele znaczy dla mieszkańców, dla Warszawy, dla Polski. To wielka odpowiedzialność dla architektów i czuliśmy to od samego początku. Połączenie tej odpowiedzialności z ramami czasowymi, jakie nakładał na nas inwestor, skutkowało tym, że nie było łatwo.

N.R.: Kiedy przyjechałem do Warszawy, byłem pod ogromnym wrażeniem. To wspaniałe miasto, dynamicznie zmieniające się każdego dnia. To świetne miejsce do pracy twórczej dla architektów. Dlatego cieszymy się, że mogliśmy uczestniczyć w tym projekcie. Teraz, po latach pracy nad Europejskim, Jocelyn i ja możemy powiedzieć, że czujemy się prawdziwymi mieszkańcami Warszawy. To dla nas zaszczyt.

M.G.: What makes the Europejski so special right now?

J.F.: What is the most impressive in this project can't be seen from a pedestrian's point of view. You only see a well-renovated elevation, but the true complexity is inside. That's why this fact makes the building very elegant. We didn't want to create something posh with a bling-bling effect. From the beginning of our work, we wished to change it in an elegant way.

P.M.: We didn't want to imitate old solutions only. Such a great restoration project required modern changes – they are „witnesses of time”. This new superstructure is lightweight, modern and has a minimum amount of decorations.

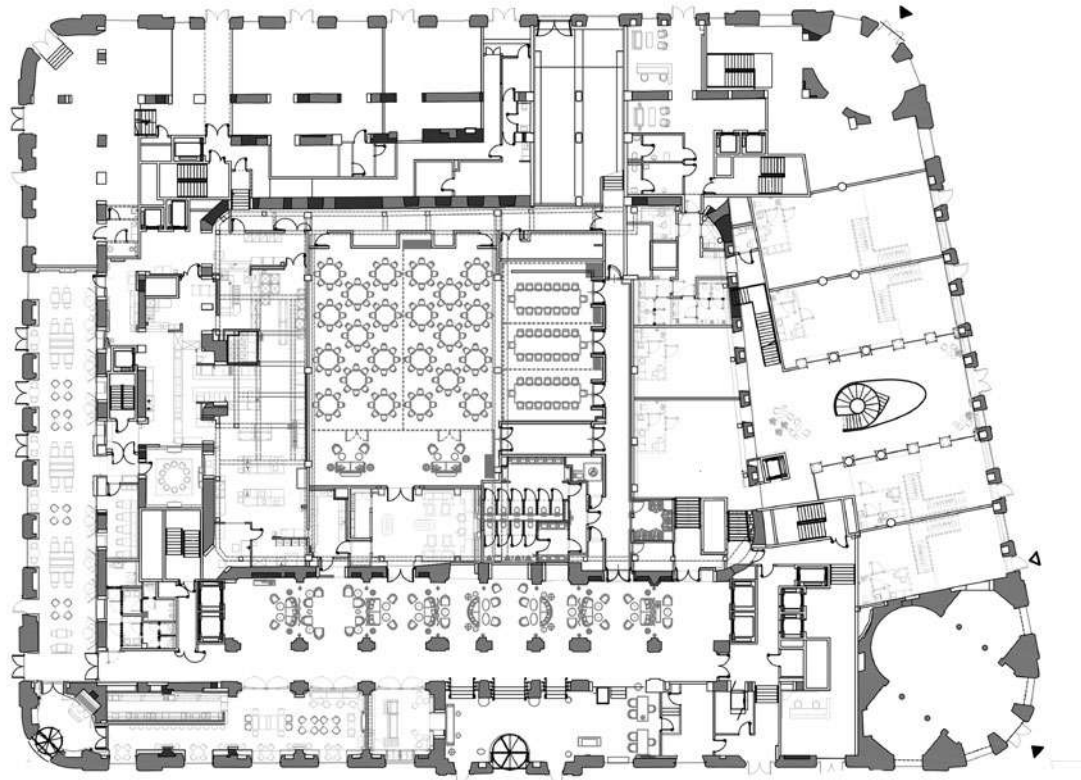
N.R.: The patio is also a great example of change. You can't feel it from the outside. But inside it is some kind of an oasis, with lots of greenery and a calm atmosphere. In order to create such an atmosphere we combined historical part with light colours of the glazed offices above. This is one of the tremendous changes for the better in this investment project.

M.G.: Could you tell us in a few words what the Europejski means to you personally?

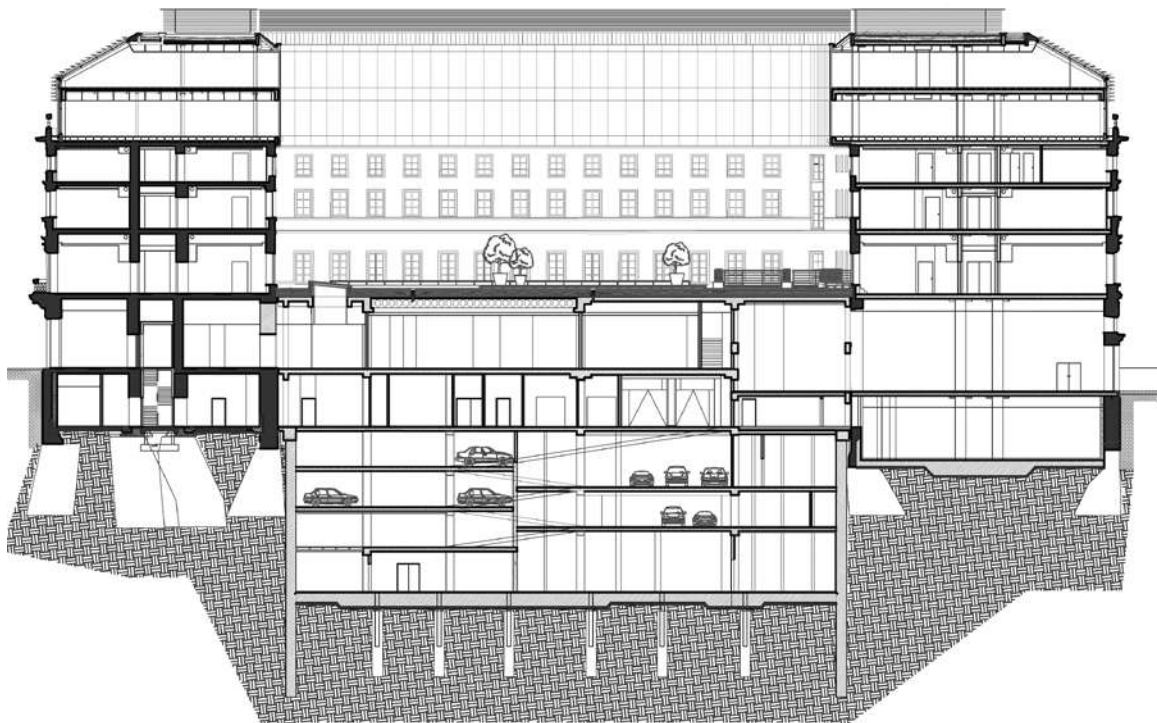
P.M.: From the very moment I was offered to challenge Europejski, I was really moved in a positive way. This project became an opus magnum of my architectural practice. I come from Warsaw and I know how important the Europejski is for this city. My job from the very beginning was to make this project happen – I'm really proud and happy to say that our team, composed of great professionals and architects from APA and WWAA, did it together!

J.F.: It's difficult for me to verbalise it, but for sure it was very exceptional to work on this project. The Europejski is very historical. It has many meanings for the citizens, for Warsaw and for Poland. That is a great responsibility for architects and we felt it from the very beginning. When you combine this responsibility with the time frames that the investor required from us, it is very challenging.

N.R.: When I arrived in Warsaw, I was really impressed. This great city is changing dynamically every day. It's a great place for architects to create. That's why we are happy that we had the possibility to participate in this process. Now, after all these years of working on the Europejski, Jocelyn and I can say that we feel like true inhabitants of Warsaw. It's an exceptional privilege for us.

Rzut parteru *Ground floor*

Przekrój A-A *A-A section*

Zaszyte epoki

Embedded eras

W ROZMOWIE Z **MICHAŁEM GROCKIM** O PRZEMYŚLANYM SCENARIUSZU, MODELU CEBULI ORAZ TYSIĄCACH WYKONANYCH SZKICÓW OPOWIADAJĄ **NATALIA PASZKOWSKA, WERONIKA LIBISZOWSKA, BORIS KUDLIČKA** ORAZ **RAFAŁ OTŁOG** Z PRACOWNI WWAA

MICHAŁ GROCKI TALKED WITH **NATALIA PASZKOWSKA, WERONIKA LIBISZOWSKA, BORIS KUDLIČKA** AND **RAFAŁ OTŁOG** FROM WWAA ABOUT A WELL-THOUGHT-OUT SCENARIO, AN ONION STRUCTURE AND THOUSANDS OF SKETCHES.

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI** / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

M.G.: Jak wyglądały początki pracy z Europejskim? Od czego zaczyna się projektowanie najbardziej luksusowego wnętrza hotelowego w Polsce?

R.O.: Największym wyzwaniem było ustalenie „scenariusza” projektu. W momencie kiedy wypracowaliśmy wyrazisty kierunek, zaczęliśmy wizję przekształcać w materię. Każdy pomysł miał założenie oparte w scenariuszu, dzięki czemu praca stała się bardziej poukładana.

W.L.: Scenariusz był dla nas najlepszym drogowskazem. To on wyznaczał kierunki. Za każdym razem, kiedy nie wiedzieliśmy, co zrobić dalej, w którą stronę pójść, zawsze wracaliśmy do tych podstawowych założeń. „Kręgosłup” projektu był wyrazisty i wiedzieliśmy, że musi on mieć nie tylko światowy, ale także regionalny charakter.

M.G.: Kontekst miejsca, w jakim znajduje się Europejski, jest niebanalny. Może on w połączeniu z presją czasu ograniczyć kreatywność architekta do minimum. Niemniej jednak we wnętrzach hotelu Waszą kreatywność można poczuć na każdym kroku.

N.P.: Paradoksalnie im więcej jest ograniczeń – natury formalnej, budżetowej albo wynikających z funkcji – tym lepszy projekt powstaje. Tutaj granica w postaci konserwatora zabytków była bardzo istotna. Konserwatorskie podejście do substancji zabytkowej w Warszawie jest wyjątkowo ortodoksyjne – z oczywistych względów. Hotel Europejski też został w znacznym stopniu zniszczony w trakcie wojny, ale ponieważ był to obiekt wyjątkowo istotny dla życia Warszawy, zostało dużo dokumentacji ikonograficznej i zdjęciowej. Dzięki temu mogliśmy dobrze określić konkretne epoki w życiu hotelu. Stąd też przyszło dużo inspiracji – istotnych z punktu widzenia konserwatora, a projekt wzbogacających o kolejne warstwy. Tak było w przypadku polichromii, która pojawiła się w lobby, albo detali barierki prowadzących do apartamentu Raffles.

M.G.: Jak można zdefiniować design Europejskiego?

N.P.: Wnętrza Europejskiego są trochę jak wielowarstwowa struktura przypominająca cebulę, w której próbowaliśmy pozaszywać kolejne epoki. Płaszczyzny najbardziej stałe, np. na posadzki czy ściany, przywołują XIX wiek. Zastosowaliśmy tam klasyczne zabiegi

M.G.: What did the beginnings of the work on the Europejski look like? How does one start designing the most luxurious hotel interior in Poland?

R.O.: The biggest challenge was to define the project plan. Once we established a clear direction, we started to transform our ideas into reality. Each idea was based on the project plan. Thanks to this, the work was better organised.

W.L.: The project plan showed us the way, it determined the course of our work. Every time we didn't know what to do next, or which way to go, we always came back to these original ideas from the project plan. The core idea of the project was clear for us. We knew that it had to be of not only a global, but also a regional nature.

M.G.: The place where the Europejski is located is important. It might, combined with time pressure, reduce the architect's creativity to a minimum. However, one can feel your creativity everywhere in the hotel interior.

N.P.: Paradoxically, the more constraints there are – formal, budgetary or functional – the better the project is. The limitations imposed by the monument conservator were crucial in this project. The conservator's approach to historic monuments in Warsaw is highly orthodox, for obvious reasons. The Europejski Hotel was largely destroyed during the war, but since it was a building of exceptional importance for Warsaw, a lot of graphic and photographic documentation was left. Thanks to these documents, we were able to define the specific eras in the hotel's life. That's also where we found a lot of inspiration for ideas which were important from the conservator's perspective and which enriched the project with new layers. The latter were, for example, the polychromy technique applied in the lobby and the railings' details on the way to Raffles suite.

M.G.: How would you define the design of the Europejski?

N.P.: The Europejski's interior is like a multi-layered onion structure in which we tried to embed different eras. The most solid surfaces, for example floors and walls, recall the 19th century. We used classical design and materials in those. Next, there are built-in elements, such as headboards, wardrobes and toilet tables

projektowe i materiały. Potem mamy zabudowę umieszczoną na stałe, np. zagłowania łóżek, szafy czy toaletki w łazienkach. W tym przypadku czerpaliśmy inspirację z międzywojennych kształtów, wzorów, materiałów, technik rzemieślniczych. Kolejno ruchome wyposażenie – krzesła, meble, lampy, tkaniny – tutaj tak naprawdę najwięcej się dzieje, to przedmioty, które są inspirowane latami 50., 60., aż do współczesności. Na sam koniec pojawia się na ścianach sztuka, która jest zdecydowanie współczesna. To jest kolekcja polskich artystów z lat 80., 90. i współczesnych. Czyli można we wnętrzach odnieść wrażenie, że to budynek, który nigdy nie został zniszczony, tylko w czasie swego trwania ulegał modyfikacjom, uzupełnieniom – tak jak to się dzieje w starych rezydencjach czy pałacach na zachodzie Europy.

M.G.: Czym kierowaliście się, dobierając surowce do wyposażenia wnętrza?

- W.L.: Wykonawcy oraz materiały pochodzą głównie z Polski. Skupialiśmy się na tym, żeby używać polskich surowców, np. drewna. Dlatego też w większości wnętrz mamy dąb – interpretowany w różny sposób, bo jest to dąb termowany, wędzony i naturalny. Mamy także takie materiały, jak czeczot, który był często używany w meblach z lat 50. i 60.
- B.K.: Pewnego dnia postanowiliśmy poszukać małych zakładów stolarskich na warszawskiej Pradze. Oglądaliśmy w nich forniry, wyciągaliśmy rysunki i analizowaliśmy charakter. Na podstawie tego projektowaliśmy później poszczególne elementy wnętrza. Zanim został opracowany ostateczny detal, technika wykończenia, musieliśmy wykonać tysiące próbek.

M.G.: Co, oprócz drewna, znajdziemy w Europejskim?

- W.L.: Mamy mosiądz, który został wykorzystany w projekcie Pniewskiego. Używał on tego materiału w większości detali, m.in. w posadzkowych intarsjach.
- B.K.: Świadomie podjęliśmy decyzję, że będziemy pracować ze szczotkowanym mosiądzem, który ma niesamowitą szlachetność, ciepło i pięknie uzupełnia zarówno drewniane, jak i marmurowe powierzchnie.

M.G.: Jest taki motyw graficzny, który powtarza się w każdej łazience....

- N.P.: Inspiracją były witraże, które kiedyś znajdowały się na hotelowej klatce schodowej. Prezentowały one najbardziej charakterystyczne elementy architektoniczne Warszawy, była tam np. kolumna Zygmunta. Zastanawialiśmy się, czy kopiować poprzednie motywy, czy też może pokazać coś, co jest teraz najbardziej rozpoznawalnym współczesnym znakiem Warszawy, czyli panorama z Pałacem Kultury i Nauki.

M.G.: Czy moglibyście nas oprowadzić po centralnym punkcie hotelu, czyli lobby? Znajduje się tam wiele nieprzypadkowych i interesujących motywów.

- B.K.: Podczas prac nad projektem lobby dotarliśmy do zdjęcia lampy, która leżała w magazynie. Wyglądała z początku dosyć niepozornie, ale wszyscy jednogłośnie stwierdzili, że jest intrygująca i wzbudza ciekawość. Była to lampa z nieistniejącej już klatki schodowej zaprojektowanej przez Pniewskiego. Stwierdziliśmy, że powinniśmy wykorzystać ją w punkcie centralnym lobby.
- R.O.: W lobby znajdują się dwa elementy, które zostały zabezpieczone z czasów powojennych funkcjonowania hotelu. Jest to właśnie wspomniana lampa oraz okrągły fotel przy windzie. Nie są to jedyne artystyczne instalacje, takich elementów mamy wiele, m.in. recepcja, która jest interpretacją mapy zieleni Warszawy. W recepcji mamy również instalację Oskara Zięty, który stworzył

in bathrooms. In these cases, we drew our inspiration from shapes, patterns, materials and craftsmanship techniques from the interwar period. When it comes to movable equipment – chairs, furniture, lamps, textiles – they were inspired by the '50s, '60s and the present day. Finally, there are pieces of contemporary art on the walls: it is a collection of Polish artists' works from the '80s, '90s and contemporary times. In other words, one can get the impression that this building has never been demolished and has been only modified and enhanced throughout its lifetime – as is the case in old residences and palaces in Western Europe.

M.G.: What were your reasons behind selecting raw materials for the interior design?

- W.L.: The contractors and materials came mainly from Poland. We focused on using Polish raw materials, such as wood. That is why in most interiors we used different kinds of oak: heat treated, smoked and natural oak. We also used burr which was often utilised in furniture in the '50s and '60s.
- B.K.: One day we decided to look for small carpentry workshops in Warsaw's Praga district. We watched veneers there, took our drawings and made analyses. Based on this, we designed later individual interior elements. Before we determined the final touches and the finishing techniques, we had to make thousands of samples.

M.G.: What other materials, apart from wood, can we find in the Europejski?

- W.L.: Pniewski used brass in his project. He used this material in most of the details, including the floor inlays.
- B.K.: We have decided on purpose to work with brushed brass, a highly noble and warm material which beautifully complements both wooden and marble surfaces.

M.G.: There is a graphic motif which is reproduced in every bathroom...

- N.P.: We were inspired by stained glass windows which used to be located in the hotel stairwell. They showed the most characteristic architectural elements of Warsaw, for instance the Sigismund's Column. We had to decide whether to copy the previous motifs or to display the most recognisable contemporary symbol of Warsaw, namely the panorama of the Palace of Culture and Science.

M.G.: Could you tell us more about the central point of the hotel – the lobby? It has many interesting motifs which are not there by accident.

- B.K.: During the work on the lobby we found a picture of a lamp in a store room. It looked quite inconspicuous at first, but everyone agreed that it was intriguing and it aroused our curiosity. The lamp came from a former stairwell designed by Pniewski. We decided to use it in the centre of the lobby.
- R.O.: There are two elements in the lobby that were preserved from the post-war period of the hotel. It's that lamp and a round armchair near the lift. These are not the only artistic installations, there are many such elements, for example the reception desk which is an interpretation of the map of Warsaw's greenery. At the reception, there

pewien rodzaj parawanu mającego usunąć wydzielić intymną strefę dla meldujących się gości.

W.L.: Mamy także projekt Filipa Chodkaka, który wykonał instalację roboczo nazywaną przez nas *milky way*. Została ona opracowana wspólnie, bo chcieliśmy wypełnić główny korytarz lekką i nieprzyciążającą strukturą.

M.G.: Ile musieliście wykonać rysunków? Przecież każdy pokój ma inny wymiar, a wszystkie detale różnią się od siebie...

R.O.: Kilka tysięcy na pewno, ale to dotyczy tylko detali, bo nie wliczaliśmy w to rewizji, a ilość rewizji była w tym projekcie ogromna. Między innymi przez to, że budynek ma taki charakter i jest zabytkiem, podczas procesu projektowania napotykalismy bardzo wiele przeszkód budowlanych i trzeba było je rozwiązywać. Każdy pokój był tak naprawdę osobnym projektem.

M.G.: Hotel Europejski od dziesięcioleci był postrzegany jako miejsce, w którym sztuka i artyzm odgrywały bardzo ważną rolę. A jak jest teraz?

B.K.: Inwestor jest znany ze swojej działalności na polu literatury i sztuki. Od początku istniało założenie, że chce w Europejskim wyeksponować kolekcję sztuki polskiej. Zdałismy sobie sprawę, że dekoracyjność wnętrza musimy zapewnić, wykorzystując ten potencjał. Dlatego też stworzono do każdego z pokoi mikrokolekcję sztuki, która ma walory dekoracyjne, ale jednocześnie kreuje ciepłą, domową atmosferę.

N.P.: Trzeba także wspomnieć o profesorze Piotrze Kordubie, który był odpowiedzialny za wyszukanie i dobór autentycznych starych elementów wyposażenia – począwszy od mebli poprzez szkło, na porcelanowych obiektach kończąc. To dzięki niemu powstały narożniki pamięci, czyli mikromuzea na końcach korytarzy. Opowiadają one o poszczególnych epokach życia Hotelu Europejskiego.

M.G.: Czym personalnie jest dla każdego z Was projekt Hotelu Europejskiego?

N.P.: Była to dla mnie podróż w zdecydowanie nowy świat. Zarówno na poziomie interpretacji, czym jest wnętrze i jakie powinno spełniać oczekiwania, jak i na poziomie jego jakości oraz wykonania. Ten projekt jest także o balansie relacji przeszłość-przyszłość. To interesujące, jak harmonijnie historia może przenikać się z tym, co jest teraz i z tym, co nastąpi.

is also an installation by Oscar Zięta, who created a kind of screen to box off the private zone for the guests who check in.

W.L.: *There is also a project by Filip Choddek, who created an installation that we called „a milky way”. We designed it together because we wanted to fill the main corridor with a light structure that was not overwhelming.*

M.G.: *How many architectural drawings did you have to make? After all, each room has different dimensions and every detail is distinct from others...*

R.O.: *We had to make a few thousand drawings for sure. This only concerns the details, because we did not count revisions – and the number of revisions in this project was enormous. The reason behind it was, among other things, that the building had a specific character and was a monument. During the design process we came across many construction obstacles and we had to overcome them. Each room was in fact a separate project.*

M.G.: *For decades, the Hotel Europejski has been perceived as a place where art and artistry played a very important role. Is that still the case?*

B.K.: *The investor in this project is recognised for his activity in literature and art. From the very beginning, we knew that he wanted to exhibit Polish art in the Europejski. We realised that we needed to use the potential of art in the interior decorations. That is why each room was given a small art collection for decoration purposes, which also created a warm, homely atmosphere.*

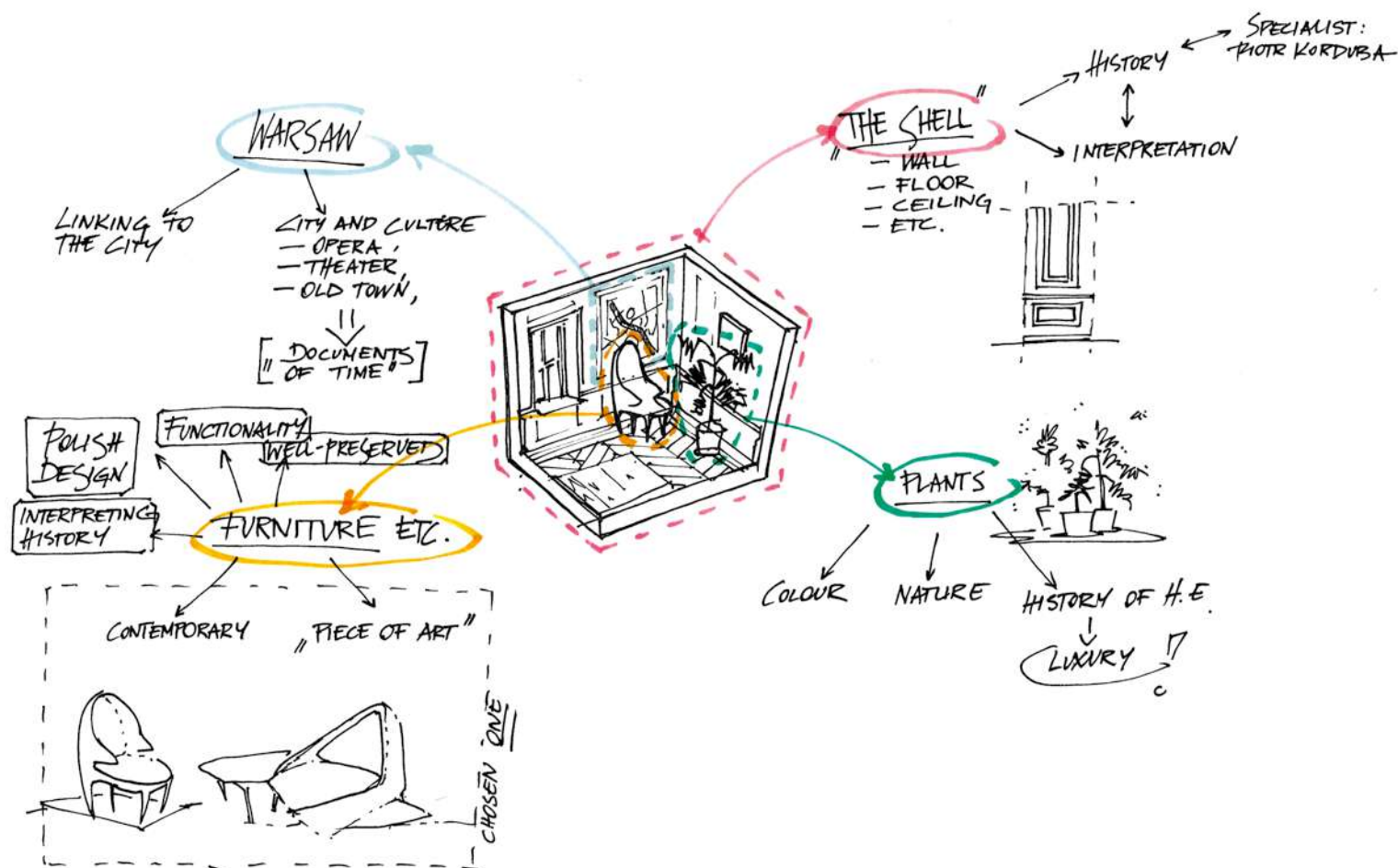
N.P.: *We have to also mention professor Piotr Korduba who was responsible for searching and selecting authentic old furnishings, starting from furniture, through glass, to porcelain objects. It was thanks to him that „memory corners” – small museums at the corridors ends – were created. They tell the story of different eras in the Hotel Europejski’s life.*

M.G.: *What does the Hotel Europejski project mean to each of you?*

N.P.: *For me, it was a journey into a completely new world. Both on the level of interpretation of what the hotel interior was and which expectations it should meet, and on the level of quality and workmanship. This project was also about the balance between the past and the future. It’s interesting to see how history can harmoniously intertwine with what happens now and what is to come.*

” We wewnątrz można odnieść wrażenie, że to budynek, który nigdy nie został wyburzony, tylko w czasie swego trwania ulegał modyfikacjom, uzupełnieniom – tak jak to się dzieje w starych rezydencjach czy pałacach na zachodzie Europy.

One can get the impression that this building has never been demolished and has been only modified and enhanced throughout its lifetime – as is the case in old residences and palaces in Western Europe.

W.L.: Ogromną dynamiką. Wszystko, co się działo w trakcie projektu, było bardzo intensywne. Ilość spraw i osób, z jakimi trzeba było się konsultować, była ogromna. Codziennie pojawiały się zmiany i trzeba było zmierzyć się z nową rzeczywistością. Każdy dzień na Europejskim był czymś nowym, nieznanym. To bardzo mi się podobało.

R.O.: Dla mnie Europejski to uosobienie takiego grymaśnego urwisa, który był jednocześnie od samego początku członkiem naszego zespołu. Jak zaczynał się dzień, to on pewnie sobie myślał: „Może dzisiaj im jakoś w końcu pomogę? A może jednak nie?”. Niemniej, mimo jego chimerycznych momentów, pod koniec dnia spoglądałem na niego z pozytywną energią. Mogę dodać, że patrząc na cały projekt z perspektywy czasu, był on dla mnie bardzo ważny osobiście, bo pomógł mi określić się w aspekcie tego, co chcę w życiu robić.

B.K.: Z hotelem jestem związany już od ponad 20 lat. W końcu przejeżdżam obok niego codziennie do pracy – do Opery Narodowej, która znajduje się tuż obok. Europejski kojarzy mi się z wieloma ważnymi dla mnie spotkaniami czy też próbami do Traviaty Verdiego, które organizowaliśmy kilka razy w sali balowej. Dlatego też możliwość powołania tego miejsca do życia na nowo była dla mnie osobiście bardzo ważna. Zdawałem sobie sprawę, że ten obiekt ma wielkie aspiracje, by ponownie być jednym z najważniejszych punktów na mapie Warszawy. To wszystko sprawiło, że zawdzięczam temu miejscu naprawdę wiele – to ono po części także ukształtowało moją osobowość.

W.L.: To me, this project was highly dynamic. Everything that happened during the Europejski project was very intense. The number of issues and people to be consulted was enormous. Changes took place on a daily basis and we had to face a new reality. Every day in the Europejski project brought something new and unknown. I liked that very much.

R.O.: For me, the Europejski was like a capricious rascal who was a member of our team from the very beginning. Every day he was probably thinking to himself, „maybe today I will help them somehow? Or maybe not?”. However, despite his temperament, at the end of the day I looked at him with positive energy. I can also say that in hindsight, the whole project was very important for me personally because it helped me to define what I wanted to do in my life.

B.K.: I have been connected with this hotel for over 20 years. I pass it every day on my way to work in the Polish National Opera which is right next door. I associate the Europejski with many meetings that were important for me and rehearsals for La traviata by Verdi which we held several times in the ballroom. That is why the possibility of giving a new life to this place was very important for me personally. I was aware that there were big ambitions for this building to once again become one of the most significant places on the map of Warsaw. All in all, I owe a lot to this place which partially shaped my personality.

Architekt chirurg

Architect like a surgeon

○ WAŻNEJ ROLI ZESPOŁU, HEKSAGONALNYCH PŁYTKACH I PRACY NICZYM CHIRURG W ROZMOWIE Z **MICHAŁEM GROCKIM** OPOWIADAJĄ **KARINA KONIECZNY, IZABELA KUBICKA** ORAZ **MARCIN GRZELEWSKI** Z PRACOWNI APA WOJCIECHOWSKI ARCHITEKCI

MICHAŁ GROCKI TALKS TO **KARINA KONIECZNY, IZABELA KUBICKA** AND **MARCIN GRZELEWSKI**, ARCHITECTS FROM **APA WOJCIECHOWSKI ARCHITEKCI STUDIO**, ABOUT THE IMPORTANCE OF THE TEAMWORK, HEXAGONAL TILES AND SURGICAL PRECISION.

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI / JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

M.G.: APA Wojciechowski Architekci i Hotel Europejski. Jaki był początek tej przygody?

GRZ.: W 2015 roku właściciel Hotelu Europejskiego skontaktował się z nami z zapytaniem, czy bylibyśmy w stanie podjąć dalszej realizacji projektu wnętrz dla luksusowego operatora Raffles. Zdawaliśmy sobie sprawę, że niewątpliwie jest to temat wyjątkowy, ale zarazem bardzo trudny w realizacji. Pierwsze miesiące prac polegały na rozwijaniu projektów dla części hotelowej, a z czasem dołączyła do tego część butikowa.

M.G.: Przejęliście pałeczkę w sztafecie po kimś. Dostaliście już coś wypracowanego, nie stworzonego od początku. Jak odnaleźliście się w tej sytuacji?

GRZ.: Tak, zrobiło się interesująco już na pierwszych spotkaniach. Dostaliśmy angielską dokumentację, którą mieliśmy rozwijać według bardzo napiętego grafiku i równoległe do pędzącej budowy, a równocześnie sygnały od właścicieli, że są strefy, które trzeba będzie „lekkko przerobić”. Wraz z kolejnymi spotkaniami z inwestorem, a także pojawianiem się nowych pomysłów, praktycznie cały dotychczasowy projekt wnętrza był sukcesywnie porzucany i w efekcie zaczęliśmy razem z WWAA pracować nad zupełnie nowym przedsięwzięciem.

M.G.: Jakie znaczenie miał udział w zespole aż trzech pracowni? Jakie to było dla Was doświadczenie?

I.K.: Na początku było nas łącznie około 10 osób w konsorcjum APA z WWAA, a w szczycie doszliśmy do 50 osób. W takim układzie nigdy ze sobą nie współpracowaliśmy. Pojawiły się nowe osoby, o różnych przyzwyczajeniach i standardach pracy. Spotkaliśmy się w jednym pędzącym pociągu. Trzeba było sprawnie ułożyć sobie całą współpracę.

M.G.: Co sprawia, że w tak licznej grupie projektantów z różnych pracowni współpraca kończy się sukcesem? Jak można to zdefiniować?

I.K.: Dialog i szacunek, słuchanie pomysłów, pomimo że czasami nie do końca się z nimi zgadzasz. Wysłuchanie kogoś do końca i przedstawienie swoich koncepcji z dobrą argumentacją.

GRZ.: Wydaje mi się, że nawet inwestor miał obawy. Współpraca z WWAA okazała się świetna. Tej pracy było tak dużo, że wszyscy zrozumieliśmy, iż nie ma miejsca na rywalizację. Bardzo szybko podzieliśmy zakresy i dobra organizacja okazała się kluczem do sukcesu. Dziś po zakończeniu inwestycji wszyscy się przyjaźnimy, zarówno z architektami z WWAA jak i SUD.

M.G.: APA Wojciechowski and the Europejski Hotel. What was the beginning of this adventure?

GRZ.: In 2015, the owner of the Europejski Hotel contacted us asking if we would be able to cope with further implementation of the interior design for Raffles, a luxury hotels operator. We realized that the task was undoubtedly exceptional but, at the same time, very difficult to implement. The first months of work consisted in developing designs for the hotel part of the building, and later the boutique part was added as well.

M.G.: And you just picked up the mantle. You got something already worked out, you couldn't create from scratch. You had to find yourselves somehow in that situation?

GRZ.: Yes, it became interesting already at the first meetings. We got documentation in English, which we were expected to develop parallel to the speeding construction process and according to a very tight schedule. At the same time, we were receiving signals from the owners that there were zones that would have to be „slightly remade”. Along with further meetings with the investor, as well as new ideas coming, actually the entire, already existing interior design was successively abandoned and, as a result, we started working on a completely new design together with WWAA studio.

M.G.: How important was it to work in a team of as many as three studios? What experience was it for you?

I.K.: At the beginning we were a total of about 10 people in the APA and WWAA consortium, and in the peak moment we ended up in a team of 50. We had never cooperated with one another that way before. There were new people with different habits and work standards. We all met on one speeding train. We had to arrange our cooperation efficiently.

M.G.: What makes cooperation in such a large group of designers coming from various studios successful? How can you define it?

I.K.: Dialogue and respect, listening to ideas, even though sometimes you do not quite agree with them. Hearing someone out and presenting your ideas with good reasoning.

GRZ.: It seems to me that even the investor had some concerns. The cooperation with WWAA turned out to be great. There was so much work that we all understood that there was no room for competition. We divided the responsibilities very quickly. And good organization proved to be the key to success. Currently, after completion of the investment, we are friends with WWAA and SUD. ▶

M.G.: Czym jest część „retailowa” w Europejskim?

K.K.: Jest dla nas równie istotna, tym bardziej że opracowana w całości przez naszą pracownię. Retail jest przestrzenią niewielką, ale bardzo ekskluzywną. Takie było założenie inwestora – że mają to być butikiki luksusowe, które nawiążą do czasów świetności Europejskiego. Mają przypomnieć odwiedzającym o dawnych historiach i przygodach, które miały tu miejsce. W hotelu odbywały się pokazy mody, był tu najlepszy fryzjer w Warszawie, najdroższy sklep z diamentami. Europejski był prekursorem pierwszych warszawskich koncepcji „retailowych”.

M.G.: Jakie wyzwania pojawiły się podczas pracy nad tą częścią?

GRZ.: Trafiliśmy na zastaną konstrukcję, która była wykonana przez WARBUD, a my mieliśmy przeprojektować tę przestrzeń od początku. Nowa koncepcja mocno ingerowała w istniejący układ konstrukcyjny.

K.K.: Pierwotne założenie było inne. Miała to być jedna wielka galeria. My, z racji naszego doświadczenia przy tworzeniu projektów retailowych, popatrzyliśmy na to trochę z innej strony – czyli rentowności inwestycyjnej. Zmieniliśmy kilka rzeczy, np. schody wewnętrzne. Pierwotna koncepcja była prostą „kreską” i zajmowała bardzo dużo przestrzeni. Zaczęliśmy się zastanawiać – a może schody okrągłe? Z inspiracją przyszedł nam Pniewski.

M.G.: Czym jeszcze inspirowaliście się, projektując Europejski? Słyszałem opowieść o heksagonalnych...

K.K.: Płytkach! Szukając inspiracji, jak ta przestrzeń mogłaby wyglądać i do czego powinna nawiązywać, spędziliśmy wiele godzin szukając historycznych zdjęć, tekstów, aż udało nam się odnaleźć w książce Andrzeja Rottermunda rycinę, na której przedstawiony był przejazd bramny z 1920 roku. Pierwotnie wjazd na dziedziniec był wyłożony

M.G.: What is the „retail zone” of the Europejski Hotel?

K.K.: It is equally important to us – all the more so as being developed entirely by our studio. The „retail zone” is a small but very exclusive space. That was the assumption of the investor – that there were supposed to be luxury boutiques, which would refer to the time of splendour of the Europejski Hotel. The intention was to remind the hotel guests and visitors of past stories and events that took place there. The hotel hosted fashion shows, there was the best hairdresser in Warsaw and the most expensive diamond store there. The Europejski Hotel was the pioneer of the first Warsaw „retail zone” concepts.

M.G.: What challenges did you face while working on this part of the hotel?

GRZ.: We came across the existing structure that had been made by WARBUD, and we had to redesign the space from scratch. The new concept strongly interfered with the existing structural layout.

K.K.: The original assumption was different. The area was supposed to be one big shopping gallery. Due to our experience in creating retail designs, we looked at it from a different angle – from the perspective of investment profitability. We changed several things, e. g. internal stairs. Originally, the stairs formed a straight “line” and occupied a lot of space. We began to wonder – how about spiral stairs? We got inspired by Pniewski.

M.G.: What else were you inspired by while designing the Europejski Hotel? I heard stories about hexagonal ...

K.K.: Tiles! Looking for inspiration how the space could look like and what it should refer to, we spent many hours searching for historical photos, texts, until we got lucky and found, in the book by Andrzej Rottermund, a figure showing the passageway leading to the courtyard from 1920.

„ Tylko tutaj możliwe było zastosowanie 450 szt. ręcznie toczonych stalowych tralek i indywidualnie przygotowanych przez kolejową walcownię portali z 10 mm blachy.

Only here it was possible to use 450 pieces of hand-rolled steel balusters and 10 mm metal sheets structures specially manufactured by a railway rolling mill.

Fragment sufitu sali balowej
Fragment of the ballroom ceiling

drewnianą kostką brukową. Drewniana kostka jest piękna, ale wiedzieliśmy, że nijak nie sprawdzi się funkcjonalnie w czasach współczesnych. Powstał pomysł, by użyć heksagonalnych kostek, które były wykorzystywane w Warszawie. Zostały one zaakceptowane również przez konserwatora zabytków. Chcieliśmy także osiągnąć efekt eleganckiej „uliczki handlowej” – to miało być odejście od typowo współczesnego, „molowego” charakteru retailu.

GRZ.: Stworzyliśmy butik mający komfortową, przyjemną i bezpieczną przestrzeń. W dodatku zastosowane materiały i oświetlenie mają wykreować klimat ciepłej, eleganckiej włoskiej alejki.

M.G.: Czy fakt tworzenia w tak ważnym historycznie miejscu pomaga architektowi w procesie projektowym? Niewielu architektów w Polsce ma możliwość projektowania na Krakowskim Przedmieściu. Czy miejsce, w jakim się tworzy, przypadkiem nie paraliżuje projektanta?

I.K.: Wiedzieliśmy, że nasza praca będzie podlegała surowej krytyce naszych kolegów i społeczeństwa. Niemniej jednak duża ilość wzorców, inspiracji oraz historii tego miejsca bardzo nam pomogła. Wyzaczyła bardzo konkretny kierunek, co sprawiło, że projekt każdego dnia się rozwijał i postępował.

M.G.: Na co projektant powinien być uwrażliwiony, żeby lepiej zrozumieć kontekst otoczenia?

I.K.: Na szacunek do miejsca oraz wycucie kwestii trwałości i ponadczasowości designu. Musimy pamiętać, że takich obiektów nie projektujemy na 5 czy 10 lat, tylko na znacznie dłużej. Szansa na przebudowę hotelu Europejskiego, jak widzimy w jego zarysie historycznym, zdarza się raz na pół wieku.

Originally, the passageway was laid with wooden paving tiles. The wooden tiles are beautiful but we knew they would not function properly in modern times. We came up with an idea to use hexagonal tiles that had been used in Warsaw before. They were approved by the historical preservation officer. Also, we wanted to achieve the effect of an elegant „shopping street” – that was meant to be a shift from a typical modern „mall character” of a „retail zone”.

GRZ.: We created a boutique with comfortable, pleasant and safe space. In addition, the materials and the lighting used were to create the atmosphere of a warm and elegant Italian alley.

M.G.: Does the fact of creating in such a historically important place help an architect in the designing process? Only few architects in Poland have an opportunity to design anything on Krakowskie Przedmieście Street. Don't you think a designer can be somehow paralysed by the place he is working in?

I.K.: We knew that our work would be subject to severe criticism of our colleagues and the society. Nevertheless, a lot of patterns and inspirations were of great help. So was the history of the place. It set a very specific direction, what made the project develop and move forward day by day.

M.G.: What should a designer be sensitive to in order to better understand the surrounding context?

I.K.: To respect for the place and a sense of durability and timelessness of the design. We must remember that, in the case of such facilities, we do not design them for the next 5 or 10 years, but for much longer time. An opportunity to reconstruct the Europejski Hotel, as we can see from its history, occurs only once every half a century. ►

GRZ.: Nasz sposób myślenia razem z WWA A był bardzo lokalny, tradycyjny. Koncepcja miała czerpać głównie z materiałów historycznych, a z drugiej strony – ponadczasowych. Musieliśmy osiągnąć równowagę pomiędzy elegancją, modą, współczesnością a nurtem historycznym, który pasowałby do kontekstu budynku i otoczenia. Bardzo ważny był także test „próby czasu”. Wszystko, co teraz zaimplikowaliśmy w projekcie, musi zdać ten test.

I.K.: Myślę, że to, czego się baliśmy, to to, żeby nie przesadzić. Z jednej strony wiedzieliśmy, że wnętrza muszą być eleganckie, że muszą zawierać takie elementy, jak złoto, mosiądz czy kamień... My, architekci, chętniej poruszamy się w formach minimalistycznych niż bogatych. Tutaj trudnością było to, żeby wejść w ten klimat – klimat przepychu, dobrych materiałów, elegancji. Nie chcieliśmy pójść za daleko, żeby nie przeobraziło się to w kicz.

M.G.: Jak oceniacie współpracę z wykonawcami? Przy tej inwestycji pracowało bardzo dużo osób...

I.K.: Presja była ogromna, my chcieliśmy jak najlepiej, a z drugiej strony czas był momentami wręcz paraliżujący. Wykonawcy się spieszyli i oczywiście zdarzały się jakieś spięcia. Zawsze kończyły się one jednak pozytywną konkluzją. My, jako projektanci, zawsze chcemy, żeby wszystko, co projektujemy, miało najwyższą jakość – tego samego oczekujemy od tej drugiej strony, wykonawczej.

GRZ.: Niczym zespół „chirurgów” i „asystentów” operowaliśmy na żywym organizmie, bo w trakcie naszych prac nad wnętrzami cały czas przeprowadzane były duże zmiany konstrukcyjne i instalacyjne.

K.K.: W trakcie prac wykończeniowych doszedł basen w podziemiu i zmodyfikowana część handlowa. Wymusiło to stworzenie gigantycznych zmian instalacyjnych, w tym kanałów wentylacyjnych poprowadzonych aż na sam dach.

M.G.: Na co architekci powinni zwracać uwagę w kontakcie z konserwatorem?

K.K.: Z konserwatorem pracowaliśmy już przy wielu projektach i wydaje nam się, że chyba gdzieś w głębi wiemy, iż konserwator też jest bardzo wyczulony na kwestie dialogu. Nie należy zaskakiwać go gotowym rozwiązaniem „za pięć 10”. Chodzi o współpracę opierającą się na szacunku zbudowanym przez dialog. Podczas tworzenia tego projektu rozwiązania były regularnie omawiane z konserwatorem.

GRZ.: Our way of thinking, together with WWA A, was very local and traditional. The concept was to be drawn mainly from historical resources and, on the other hand, from timeless materials as well. We had to find a balance between elegance, fashion, modernity and the historical trend that would fit into the context of the building and the surroundings. A „test of time” is also very important here. Everything that we have implemented in the project must pass this test now.

I.K.: I think what we were afraid of was not to go overboard. On the one hand, we knew that the interiors had to be elegant, they had to contain elements such as gold, brass or stone ... We, the architects, are more willing to use minimalist forms than the rich ones. Here, it was difficult to feel this atmosphere – a climate of glamour, quality materials and elegance. We did not want to go too far so that it would not turn into kitsch.

M.G.: How do you evaluate your cooperation with the contractors? There were lots of people working there ...

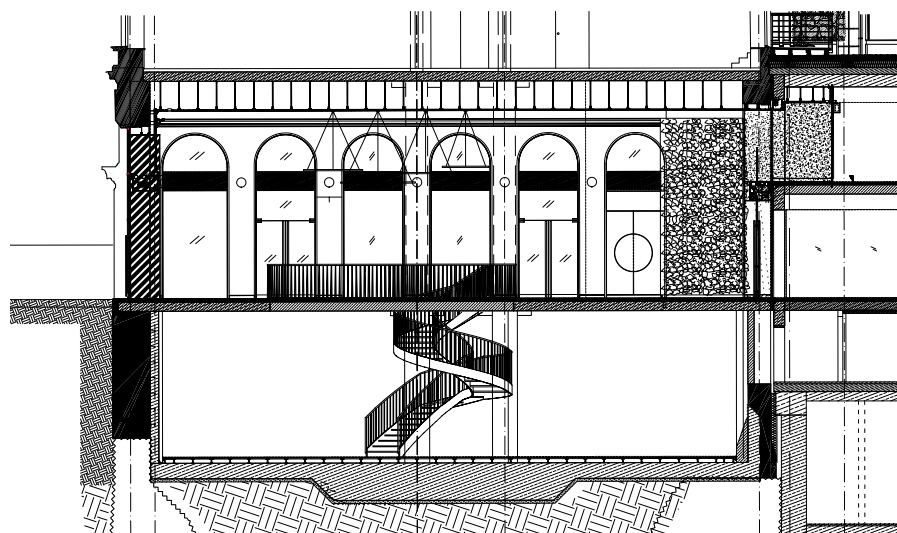
I.K.: The pressure was huge. On the one hand we wanted to do our best and, on the other hand, time was just paralysing. The contractors were in a hurry and, of course, sometimes disputes occurred. However, they were always ended with a positive conclusion. We, as designers, always want everything that we design to be of the highest quality, and we expect the same from the other side, i.e. from the contractors.

GRZ.: ...so like a team of „surgeons” and „assistants” we operated on a living organism, as during our work on the interior all the time significant constructional and installation changes were carried out.

K.K.: During the finishing works, an underground swimming pool and a modified commercial zone were added. This forced the implementation of gigantic installation changes, including ventilation ducts routed up to the roof.

M.G.: What should architects pay attention to in contact with the historical preservation officer?

K.K.: We have worked with the preservation officer on a number of projects and we think we know somewhere deep inside that the issue of dialogue is important to him, too. You should not surprise him with ready-to-use solutions „at five to 10”. It’s all about the cooperation that is based on respect built through dialogue. During the project, the solutions were regularly discussed with the historical preservation officer. ■

Przekrój poprzeczny strefy retail Cross section of the retail zone

Architekci Europejskiego

Architects of Europejski

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI**

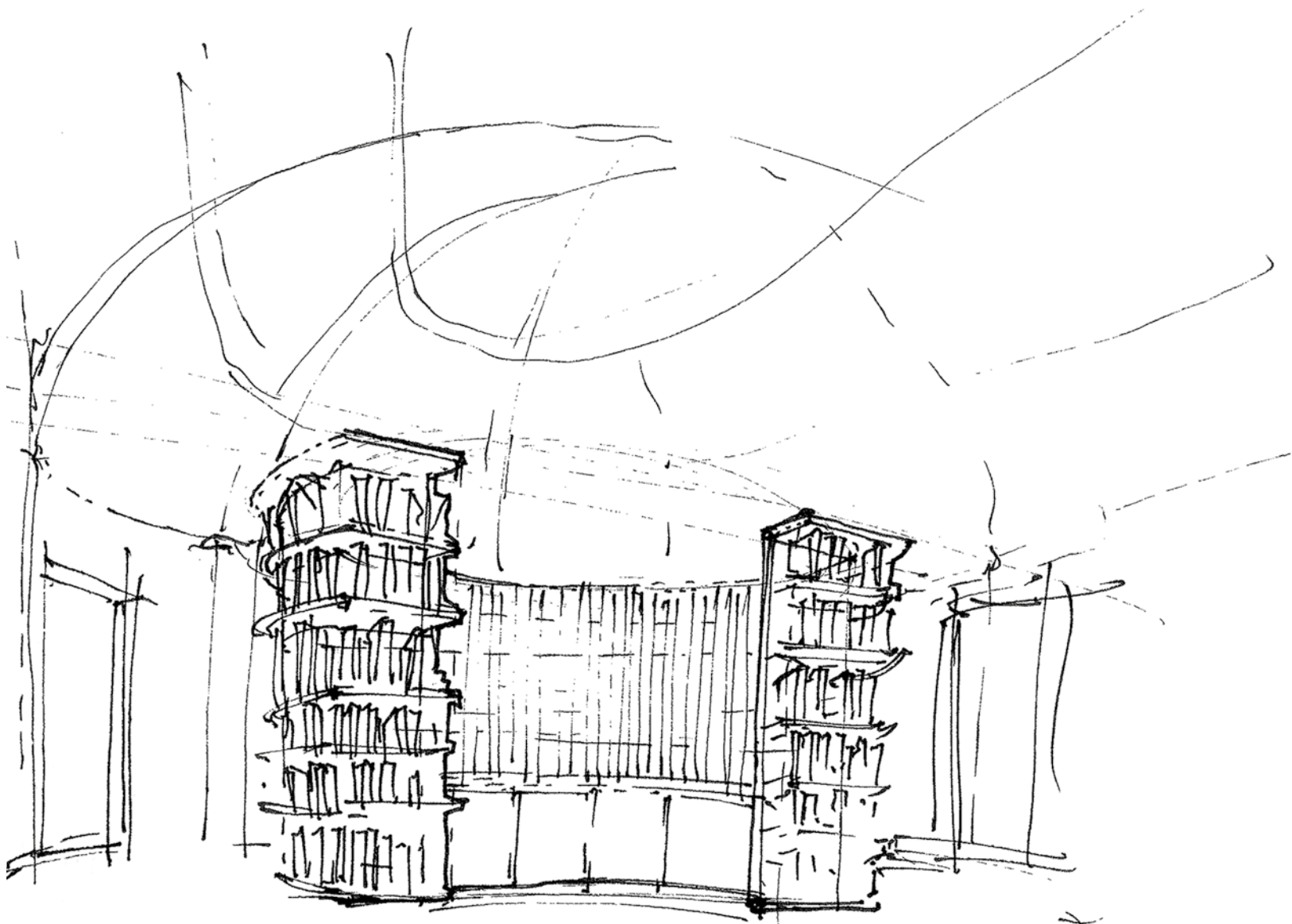
Justyna Batko (WWAA)	Jerzy Marasek (WWAA)
Joanna Bobik (APA)	Paweł Marczak (SUD)
Witalij Boguszewski (APA)	Karolina Michalczyk (APA)
Konrad Burz (SUD)	Marta Mocek (WWAA)
Justyna Dąbek (APA)	Marcin Mostafa (WWAA)
Aneta Decyk (APA)	Monika Nalewajk (SUD)
Anna Domagata-Sawka (APA)	Mateusz Nawrocki (SUD)
Marek Drożdziel (SUD)	Rafał Otłog (WWAA)
Agata Filipek (SUD)	Ilaria Ottaviano (APA)
Marta Franzini - Tibaldeo (APA)	Anna Parada (SUD)
Jocelyn Frederic Fillard (SUD)	Natalia Paszkowska (WWAA)
Aleksander Gadomski (WWAA)	Aleksandra Pawłowska (APA)
Karol Gągoliński (SUD)	Karol Pawłowski (APA)
Ewa Grabowiecka (APA)	Marta Pędowska (SUD)
Jacek Grudziński (SUD)	Izabela Pietraszek-Kubicka (APA)
Małgorzata Grzegorzewska (SUD)	Anna Proszkuratowa (APA)
Marcin Grzelewski (APA)	Katarzyna Pudlarz (APA)
Aleksandra Grzybek (WWAA)	Pierluca Roccheggiani (SUD)
Beata Gula (APA)	Magdalena Romanowska (WWAA)
Emilia Idźkowska (SUD)	Radek Suchocki (SUD)
Michał Jagiełło (WWAA)	Anna Szczerbik (SUD)
Aleksandra Kaczyńska (WWAA)	Jan Szeliga (WWAA)
Paulina Karwowska (WWAA)	Jeremiasz Ślęzak (SUD)
Karina Konieczny (APA)	Joanna Tarańska (SUD)
Aleksandra Konstanciak (WWAA)	Ewa Witowska-Dolecka (SUD)
Beata Kosno (SUD)	Aleksandra Wojtyńska (SUD)
Beata Książek (APA)	Magda Wołoczko (SUD)
Boris Kudlička (WWAA)	Małgorzata Wyszynska (SUD)
Rafał Langowski (SUD)	Małgorzata Zagłoba (SUD)
Weronika Libiszowska (WWAA)	Daria Zajęc (APA)
Katarzyna Lipińska (SUD)	Paulina Zajęc (WWAA)
Anna Majewska (SUD)	Katarzyna Zaleska (SUD)
Grzegorz Makarewicz (WWAA)	Julita Zembrowska (SUD)

WSPÓŁPRACA

prof UAM dr hab. Piotr Korduba
ADEO Energy
AWA Architekci
BDM Architekci

Fort Polska
RYBCENT Ewa i Witold Rybińscy
SMZ Architekci
Syfon Studio - Signage

Prace nad koncepcją mebli
Work on the furniture concept
Rafał Otłog, WWAA

IV

główni wykonawcy

main contractors

Nie chcieliśmy jedynie imitować dawnych rozwiązań. Tak ogromny projekt renowacyjny wymagał wprowadzenia nowoczesnych zmian – są one świadkami czasu.

We didn't want to imitate old solutions only. Such a great restoration project required modern changes – they are 'witnesses of time'.

PAWEŁ MARCZAK, SUD Architectes

Silne przywództwo

Strong leadership

TEKST / NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA

FOTO / KSAWERY WĄSOWSKI / JULIUSZ SOKOŁOWSKI

+48 22 820 20 20

CLUBMAN & WAKEFIELD

+43 22 820 20 20

Offices & retail space to let

EUROPEJSKI

Przebudowa Hotelu Europejskiego to skomplikowane logistycznie i wykonawczo przedsięwzięcie. Inwestor przy realizacji tego projektu zdecydował się skorzystać z pomocy lidera w zarządzaniu budowlami – firmy Mace Polska.

Firma Mace współpracuje zarówno z lokalnymi, jak i międzynarodowymi korporacjami. Wieloletnie doświadczenie i wiedza wykwalifikowanej kadry pozwalają na realizację każdego projektu, nawet najbardziej wymagającego. Z sukcesem ukończyła tak znane inwestycje w Polsce, jak Złote Tarasy czy Rondo 1 w Warszawie, gdzie pełniła rolę Project Managera. W wielu projektach wykazała innowacje, które zakwestionowały konwencjonalne myślenie i wyznaczyły nowe standardy w branży.

W przypadku Hotelu Europejskiego trudności upatrywano w wielu aspektach. Był to projekt wymagający wykonawczo, gdyż w budynku dokonano istotnych wyburzeń ze względu na stan techniczny konstrukcji. Konieczne było również dostosowanie przede wszystkim do potrzeb luksusowego hotelu według najwyższych standardów operatora hotelu, marki Raffles. Należy przy tym pamiętać, że prace prowadzono w ścisłej kooperacji z konserwatorem zabytków. Co więcej, przez pogłębienie i wymianę fundamentów budynek zyskał w pełni użytkowy poziom – 1 oraz cztery nowe poziomy parkingu podziemnego. Natomiast zamiast wyburzonego poddasza uzyskano dwa piętra nowoczesnych biur. Połączenie hotelu, części biurowej i handlowej to kolejne wyzwanie dla projektantów, zarządzającej budową firmy Mace i wykonawców. Do tego zróżnicowanego zadania zaangażowanych było kilku projektantów o różnych kwalifikacjach. Nie było łatwe także prowadzenie budowy w ścisłym centrum miasta. Do tego dochodzi fakt, iż realizowano projekt, w którym inwestor dążył do uzyskania wyjątkowego efektu, przez co w trakcie trwania budowy wprowadzanych było wiele zmian projektowych.

Do zarządzania projektem wykorzystano metodę Construction Management, polegającą na wyborze wielu najbardziej dysponowanych i specjalistycznych podmiotów w miejsce jednego Generalnego Wykonawcy. Przy tak złożonych projektach, w których proces projektowania trwa niemal do samego końca, jest to korzystniejsze finansowo dla inwestora, zapewnia elastyczność i bezpieczeństwo wprowadzania zmian. W związku z zastosowaniem metody Construction Management na projekcie Raffles Hotel Europejski firma Mace pełniła funkcję: project managera, kierownika budowy, inspektora nadzoru, kontrolera kosztów, design managera i koordynatora najemców. Nadzorowała i zarządzała pełnym procesem inwestycyjnym od koncepcji poprzez szczegółowe projektowanie, przetargi, wykonawstwo, pełne fit-outy do odbiorów i niezbędnych pozwoleń. Koordynowała także i zarządzała procesami uzgodnień ze wszystkimi służbami administracyjnymi. Zespół zarządzający był ulokowany na terenie budowy przez cały czas prowadzenia

Reconstruction of the Europejski Hotel was a complex project from the standpoint of logistics and execution. To guarantee its success, the owner decided to join forces with Mace Polska, the leader in construction project management.

Mace cooperates with both local and international corporations. Rich experience and wide knowledge of its qualified staff make it possible to deliver every project, even the most demanding one. The company has successfully completed the construction of a number of facilities in Poland, including Złote Tarasy and Rondo 1 in Warsaw, where it performed the role of the Project Manager. It has implemented innovations that put in question conventional thinking and set new standards in the industry.

In the case of the Europejski Hotel, the anticipated difficulties were associated with a number of aspects. Implementation of the project was difficult because of the significant scope of demolitions performed in the building due to the technical condition of its structure. Also, it was necessary to make sure that the building met the standards of a luxury hotel, as set by the highest standards of Raffles, the hotel's operator. One must keep in mind that the works were performed in close cooperation with a historical preservation officer. Moreover, depending and replacing of the foundations made it possible to enlarge the building by adding a fully usable level – 1 and four new levels of the underground parking lot. On the other hand, instead of the attic, which was demolished, two new floors were built to accommodate modern office spaces. The combination of the hotel, the office space and the retail part was another challenge for the designers, Mace acting as the construction project manager, and the contractors. This diverse project required engaging several designers of different qualifications. Also, it was not easy to perform the construction

works in the strict center of the city. Another difficulty was that the owner wanted to achieve a unique effect and, as a result, a number of changes were made in the design in the course of the construction works.

The project was managed using the Construction Management method which consists in selection of the most apt and specialized entities instead of a single General Contractor. In the case of such complex projects, where the design process continues almost until the very end, this is financially advantageous for the owner, ensures flexibility, and enables changes to the design. As a result of the application of the Construction Management method in the Raffles Europejski Hotel project, Mace acted as the project manager,

the construction site manager, the supervision inspector, the cost controller, the design manager, and the tenant coordinator. Mace supervised and managed the complete investment process, from the concept, through detailed design, tender procedures, execution, and full fit-outs, to acceptance inspections and the mandatory permits. Also, Mace coordinated and managed the process of consultations with all administrative authorities. The management team had its offices at the construction site for the entire

inwestycji. Tak też było w przypadku przedstawicieli inwestora i całego zespołu projektantów, co było jednym z istotniejszych elementów odpowiadających za końcowy sukces.

Projekt Hotel Europejski podzielony został na ponad 30 pakietów robót. Zadania rozdysponowano między specjalistyczne firmy, które po wnikliwej prekwalfikacji stawały do konkurencyjnych przetargów na poszczególne specjalistyczne zadania. Udało się zgromadzić wyjątkową grupę wykonawców i ich kluczowych podwykonawców, dostawców i konsultantów. To pierwszy w Polsce tak duży i zaawansowany technicznie projekt cechujący się wysoką jakością projektowania i wykonania wnętrz na tak dużą skalę. W szczycie prac tylko z ramienia Mace w ten projekt było zaangażowanych prawie 30 osób. Każdy wykonawca konkretnych pakietów robót miał przydzielonego opiekuna pakietu, który organizował i kontrolował sposób wykonywania zadania. Cały proces wspierany był przez typowy dla takich realizacji i dużej liczby uczestników elektroniczny system komunikacji oraz kontroli dokumentacji.

duration of the project. This was also the case with the owner's representative and the entire designer team, which was one of the most significant aspects that made up the final success.

The Europejski Hotel project was divided into over 30 work packages. The tasks were split among specialized companies which, after a thorough prequalification, participated in competitive bidding processes for the individual specialized tasks. Mace succeeded in gathering an exceptional group of contractors, their key subcontractors, suppliers and consultants. This was the first project in Poland that was so large and technically advanced and characterized by a high quality of design and execution of interiors on such a large scale. At the peak of the project performance, Mace had nearly 30 persons on board. Each contractor for specific work packages had a package supervisor assigned who organized and monitored the way the tasks were performed. The entire process was supported by a communication and documentation control that is typical for such projects and such large number of persons involved. ■

chronologia timeline

” Hotel Europejski wyróżnia się ogromnym stopniem skomplikowania w całym procesie projektowym i wykonawczym.

Europejski Hotel project was characterized by a huge level of complexity in the entire design and execution process.

PAWEŁ PAJCHEL

Construction management

ZARZĄDZANIE BUDOWĄ HOTELU EUROPEJSKIEGO W IMIENIU INWESTORA I KOORDYNOWANIE PRAC NIE NALEŻAŁO DO ŁATWYCH ZADAŃ. O TYM, JAK KONTROLOWANO CZAS, KOSZTY I JAKOŚĆ, W ROZMOWIE Z **NATALIĄ CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ** OPOWIADAJĄ: **PAWEŁ PAJCHEL**, COUNTRY MANAGER ORAZ **MACIEJ BŁASZCZYSZYN**, PROJECT DIRECTOR Z MACE POLSKA

*MANAGEMENT OF THE CONSTRUCTION OF THE EUROPEJSKI HOTEL ON BEHALF OF THE OWNER AND COORDINATION OF THE WORKS WERE NOT EASY TASKS. THE METHODS USED TO CONTROL THE TIME, THE COSTS, AND THE QUALITY ARE DISCUSSED – IN AN INTERVIEW WITH **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA** – BY **PAWEŁ PAJCHEL**, THE COUNTRY MANAGER, AND **MACIEJ BŁASZCZYSZYN**, THE PROJECT DIRECTOR FROM MACE POLSKA.*

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI**

N.Ch.: Jak oceniają Panowie stopień skomplikowania zarządzania budową Hotelu Europejskiego?

P.P.: Przez lata zdobywania doświadczeń firma Mace uczestniczyła w wielu projektach. Trzeba jednak przyznać, że Hotel Europejski wyróżnia się ogromnym stopniem skomplikowania w całym procesie projektowym i wykonawczym. Jest to jedna z najbardziej wymagających budów prowadzonych w tym czasie w Polsce, a nawet w Europie.

N.Ch.: Tak duża liczba podmiotów na jednej budowie wymaga ogromnej mobilizacji i zaangażowania organizacyjnego. Jak oceniają Panowie współpracę z inwestorem i wykonawcami?

M.B.: W ramach strategii przetargowej stawialiśmy na polskich wykonawców. Z częścią firm współpracowaliśmy już wcześniej na innych projektach, znaliśmy ich zespoły, wiarygodność i potencjał realizacyjny. Nie zawiedliśmy się na nich.

P.P.: Trzeba pamiętać, że trudne inwestycje mogą powstać jedynie przy dobrej współpracy całego zespołu projektowego, czyli inwestora, projektantów, wykonawców, projekt managera i wielu innych konsultantów. Jak widać, wszyscy wykonaliśmy doskonałą pracę i na przyszłość życzyłbym wszystkim tak owocnego współdziałania.

N.Ch.: Co okazało się największą trudnością podczas realizacji projektu?

M.B.: Konserwator zabytków w bardzo dużym stopniu ograniczył ingerowanie w historyczną strukturę. Wiele elementów budynku musiało zostać odrestaurowanych pomimo złego stanu technicznego. Takie decyzje wymagały prowadzenia prac z zaangażowaniem dużych zasobów ludzkich i jednocześnie ograniczały zmechanizowanie prac przy użyciu nowoczesnych technologicznie rozwiązań.

P.P.: Z mojej perspektywy, jako dyrektora firmy, było to reagowanie na zmiany pojawiające się na projekcie – wymagające dostosowania, a w większości przypadków zwiększenia naszego zespołu o dodatkowych specjalistów niemalże z miesiąca na miesiąc.

N.Ch.: What, in your opinion, was the level of complexity of the construction management of the Europejski Hotel project?

P.P.: Over the years, Mace has participated in many projects. However, we have to admit that the Europejski Hotel project was characterized by a huge level of complexity in the entire design and execution process. This was one of the most demanding construction ventures at that time in Poland, if not in Europe.

N.Ch.: Such a large number of entities at one construction site requires huge mobilization and organizational commitment. What is your opinion about the cooperation with the owner and the contractors?

M.B.: As a part of our bidding strategy, we intended to work with Polish contractors. We had worked with some of the companies on other projects, we knew their teams, their credibility, and their operational potential. They did not disappoint us.

P.P.: One must keep in mind that the necessary condition for successful completion of difficult projects is good cooperation of the entire project team: the owner, the designers, the contractors, the project manager, and many other consultants. As you can see, we have all done an excellent job and I wish everyone such fruitful cooperation in the future.

N.Ch.: What was the biggest difficulty during the implementation of the project?

M.B.: The historical preservation officer largely restricted interference with the historical structure of the building. Many elements of the building had to be restored despite their poor technical condition. Such decisions required involvement of many people to perform the works and, at the same time, restricted use of many modern technological solutions that required the use of machinery.

P.P.: From my point of view as the company's director, this was responding to the changes taking place during the project implementation, which required adaptation and, in most cases, increase in our team by adding specialists nearly within a month's notice.

N.Ch.: Największe wyzwanie tego projektu?

P.P.: Od samego początku zastanawialiśmy się, czy uda nam się pozyskać wykonawców na realizację wymagających jakościowo prac wykończeniowych. Do tej pory w Polsce nie było obiektu budowanego na taką skalę przy utrzymaniu perfekcyjnej jakości. Tak jak się obawialiśmy, w tym zakresie napotkaliśmy trudności.

N.Ch.: Na realizację zadania Mace wygrało przetarg w 2009 r. Co najbardziej zapadło w pamięć przez te lata?

M.B.: Krążyła taka zabawna anegdota na budowie. Doszło do ciekawej sytuacji w dniu, w którym planowaliśmy betonowanie części fundamentów. Na plac budowy przyjechało kilkanaście betoniarek, które miały pracować rotacyjnie przez całą dobę. Okazało się jednak, że nie mogą dojechać do budynku hotelu, ponieważ na ulicach w związku z uroczystościami narodowymi pojawiły się czołgi.

N.Ch.: What was the biggest challenge of this project?

P.P.: From the very start we wondered if we would be able to find contractors to perform the finishing works which required high quality. So far, in Poland, there has been no building on such a large scale that required perfect quality. As we expected, this was the area where we encountered some problems.

N.Ch.: Mace won the bidding process for this project in 2009. What stuck in your memory the most over those years?

M.B.: There was a funny anecdote that people told on the construction site. There was an interesting situation on the day on which we planned to pour concrete for some of the foundations. Over ten concrete mixer trucks arrived to the construction site and they were supposed to work for twenty four hours. However, it turned out that they could not arrive at the hotel because there were tanks in the streets due to a military parade in the city on a national holiday.

” W ramach strategii przetargowej stawialiśmy na polskich wykonawców. Nie zawiedliśmy się na nich.

As a part of our bidding strategy, we intended to work with Polish contractors. They did not disappoint us.

Zespół MACE dedykowany realizacji Hotelu Europejskiego. Od lewej stoją:

Jarosław Okraska,
Paweł Pasiński, Jan Szmidt,
Piotr Klemba, Andrzej Bielecki,
Paweł Pajchel, Anna Kuna,
Małgorzata Marczak, Sylwia Piwniczuk, Krzysztof Kamiński,
Maciej Błaszczyszyn,
Rafał Marczewski, Gerard Duber, Anna Laskowska,
Monika Szczepańczyk-Gałach,
Zbigniew Waszczuk,
Sylwia Szkopińska,
Dominika Szepietowska,
Łukasz Jabłoński, Dariusz Siudak, Sławomir Liszka

Kolejny powód **do dumy** Another reason to be proud

W ROZMOWIE Z **MARCINEM OZONEM** O POCZUCIU ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA 160 LAT HISTORII, WYZWANIACH I TRUDNOŚCIACH NAPOTKANYCH PRZY REMONCIE HOTELU EUROPEJSKIEGO – OPOWIADAJĄ **PAWEŁ OPIŁOWSKI**, KIEROWNIK KONTRAKTU I **IRENEUSZ STAŃCZUK**, KIEROWNIK ROBÓT Z FIRMY WARBUD.

IN A CONVERSATION WITH **MARCIN OZON**, **PAWEŁ OPIŁOWSKI**, CONTRACT MANAGER, AND **IRENEUSZ STAŃCZUK**, WORKS MANAGER FROM **WARBUD**, TALK ABOUT THE SENSE OF RESPONSIBILITY FOR 160 YEARS OF HISTORY, CHALLENGES AND DIFFICULTIES ENCOUNTERED WHILE RENOVATING THE EUROPEJSKI HOTEL.

FOTO / **KSAWERY WAŚOWSKI / JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI**

M.O.: Kiedy teraz patrzycie Panowie na budynek Hotelu Europejskiego, jaka myśl nasuwa się jako pierwsza? Jak wrażenia?

I.S.: Patrząc na Hotel już po remoncie, odczuwam przede wszystkim satysfakcję. Zarówno z faktu, iż mogłem uczestniczyć w realizacji tak prestiżowej inwestycji, jak i tego że dzięki przebudowie budynek hotelu dostał nowe, kolejne życie – znów na wiele lat.

P.O.: Moim zdaniem pomimo wielu różnych opinii co do szklanej nadbudowy, dzięki jej obudowaniu żaluzjami o stonowanej barwie obiekt doskonale wkomponował się w krajobraz Krakowskiego Przedmieścia i całego Starego Miasta.

M.O.: Nic dziwnego. Dziś możemy podziwiać efekt wielomiesięcznych i skomplikowanych prac budowlanych. Hotel Europejski to bowiem budynek ikoniczny, dawny symbol luksusu. Jaki był jego stan przed remontem i przebudową?

P.O.: Hotel Europejski, jako budynek z ponad 150-letnią historią, po kilkukrotnych remontach i odbudowach, był mieszanką przeróżnych technologii wykonawczych. Ściany ceglane nośne i wewnętrzne w różnym stanie i konfiguracjach połączeniowych – cegła ceramiczna pełna, cegła ceramiczna drążona, konstrukcja stalowa. Miejscowo, w ścianach murowanych – stalowa, nitowana konstrukcja nośna. Stropy w większości typu kleina – cegła zbrojona bednarkami, wsparta na nośnych belkach stalowych. Stan techniczny był zróżnicowany – raz dobry, raz kwalifikujący dane elementy do wyburzenia i zastąpienia nowymi. Zakres zmian ściśle określała dokumentacja remontu i przebudowy, ustalenia z projektantem oraz ekspertyza techniczna.

M.O.: Jakim wyzwaniem musieli Panowie sprostać podczas realizacji tej inwestycji?

I.S.: Nie brakowało ich od samego początku. Już podczas rozpoczęcia prac przy podbijaniu fundamentów metodą *jet-grouting* uciążliwe było logistyczne dotarcie sprzętem do niektórych małych pomieszczeń. Dlatego też część robót musieliśmy wykonać z zewnątrz, mimo iż dysponowaliśmy niewielką przestrzenią placu budowy. Kolejna trudność pojawiła się przy wykonaniu fundamentów pod konstrukcję wsporczą ścian budynku, które były posadowione poniżej fundamentów obecnie istniejącego obiektu. Niemalym wyzwaniem była także technologia i logistyka przy pracach wyburzeniowych skrzydła od strony ulicy Krakowskie Przedmieście (wyburzenie elementów i wywóz gruzu). Wyburzenia pozostałych części, polegające między innymi na obniżeniu posadzki, musiały zostać wykonane ręcznie z uwagi na małe otwory wejściowe.

M.O.: Co z Panów perspektywy jest trudniejsze – wznoszenie nowego budynku czy rekonstrukcja zabytku, takiego jak Hotel Europejski?

I.S.: Nieporównywalne jest wznoszenie nowo projektowanego obiektu, nawet o skomplikowanej konstrukcji, z remontem budynku sprzed

M.O.: Today, when you are looking at the building of the Europejski Hotel, what comes to your mind? What is your first thought?

I.S.: Looking at the restored hotel, first of all I feel satisfaction. I'm satisfied both because I could participate in the implementation of such a prestigious investment project and because, thanks to the reconstruction, the hotel building got a new, further life – again for many years to come.

P.O.: In spite of many different opinions about the glass superstructure, I do believe that thanks to the blinds in toned colours, the building perfectly blends into the landscape of Krakowskie Przedmieście Street and the entire Old Town area.

M.O.: It's not a surprise. Today, we can admire the final effect of many months of complicated construction works. The Europejski Hotel is an iconic building, a former symbol of luxury. What was its condition before the reconstruction and renovation?

P.O.: As a building with over 150 years of history that had undergone a number of renovations and reconstructions, the Europejski Hotel was a mix of various construction technologies. Load bearing and internal brick walls in different condition and various connection configurations – solid ceramic bricks, hollow or perforated ceramic bricks, steel structures. Locally, in reinforced walls – a supporting steel riveted structure. Mostly Klein ceilings – brick reinforced with hoop-iron, supported on load bearing steel beams. Their technical condition was varied – once it was good, once qualifying particular elements for demolition and replacement with new ones. The scope of changes was strictly defined by the renovation and reconstruction documentation, arrangements with the designer as well as the technical expertise.

M.O.: What challenges did you have to face during the implementation of this project?

I.S.: There were a number of them from the very start. Already at the beginning of works on strengthening foundations using the *„jet-grouting“* method, it was logistically difficult to access some small rooms with the equipment. Therefore, we had to do some of the work from the outside, although the construction site was quite limited. Another difficulty appeared while constructing the foundations for the supporting structures for the building walls, located below the foundations of the currently existing facility. Technology and logistics of the demolition of the wing from Krakowskie Przedmieście Street was also a great challenge (demolition of elements and removal of rubble). Demolition of the remaining parts, consisting in, among other things, lowering the floor had to be made by hand due to the small entrance openings.

M.O.: From your perspective, what is more difficult – constructing a new facility or reconstructing a historical building, such as the Europejski Hotel?

I.S.: You can't compare building a newly designed facility, even if its structure is complex, to the renovation of a 160-year-old historical

ponad 160 lat, gdyż brakuje dokumentacji dotyczącej metody i sposobu jego wykonania. W przypadku Hotelu Europejskiego powodowało to częste wykonywanie dodatkowych odkrywek, aby można było dostosować nową dokumentację i rozwiązania do zastanej sytuacji. W związku z powyższym powstało ponad 800 zmian projektowych. To jak praca na żywym organizmie, gdzie nie wiadomo do końca, czego można się spodziewać.

M.O.: Czy lokalizacja inwestycji była dużą przeszkodą?

P.O.: Hotel położony jest w pobliżu warszawskiego Starego Miasta oraz Pałacu Prezydenckiego, gdzie krzyżują się wąskie uliczki dojazdowe. To utrudniało logistykę dostaw. Ze względów bezpieczeństwa nie mogliśmy pracować w dni, w których odbywały się uroczystości państwowe przy Grobie Nieznanego Żołnierza – na sąsiadującym z budową Placu Piłsudskiego.

M.O.: Czy wysokie wymagania konserwatorskie stanowiły problem?

I.S.: Nie. Dokumentacja konserwatorska jasno określała lokalizację i zakres pomieszczeń, zarówno dla elementów konstrukcyjnych, jak i architektonicznych. W naszym zakresie prac nie stanowiło to większego problemu. W zamyśle każdego konserwatora zabytków leży zachowanie jak największej oryginalnej części historycznej budynku. Co jest zrozumiałe. Dlatego prace obejmujące nasze zakresy były prowadzone dopiero po wydaniu odpowiednich decyzji konserwatorskich dokładnie określających metody ingerencji w obiekt podczas wykonywania prac.

M.O.: Jakie technologie zastosowano przy przebudowie obiektu?

P.O.: Wachlarz rozwiązań inżynierskich był bardzo szeroki – od głębokiego fundamentowania metodą ścian szczelinowych i podbicia istniejących fundamentów kolumnami poprzez iniekcję wysokociśnieniową *jet-grouting* i mikropale, po konstrukcję wzmocnień w systemie żelbetowo-stalowym i konstrukcję stalową nadbudowy. Zabezpieczenia ppoż. wykonano metodą natryskową i powłokami malarskimi w zależności od specyfiki elementów.

M.O.: Które z rozwiązań szczególnie utkwiły Panom w pamięci? Czy były wśród nich jakieś prekursorskie, pionierskie metody?

P.O.: Podbicie istniejących fundamentów całego obiektu kolumnami iniekcji wysokociśnieniowej *jet-grouting* może nie jest rozwiązaniem pionierskim, ale już skala robi wrażenie. Mówimy tu o 14 kilometrach kolumn w technologii *jet-grouting*. Interesującym rozwiązaniem było również wyburzenie całej konstrukcji wewnętrznej skrzydła od strony Krakowskiego Przedmieścia. Ze względu na konieczność zmiany technologii wyburzeń z ręcznej na mechaniczną musieliśmy przetransportować ciężki sprzęt o masie 42 ton do wnętrza hotelu przez dach. Użyliśmy w tym celu żurawia o udźwigu 500 ton.

M.O.: Czy zdarzyło się Wam doświadczyć na budowie jakichś niecodziennych, niestandardowych sytuacji?

I.S.: Na szczęście prawie nie było nietypowych zdarzeń. Uniknęliśmy niewybuchów z czasów II wojny, pozostałości archeologicznych i innych niespodzianek, które często powodują wstrzymanie prac. Jedynie w ścianach od ulicy Ossolińskich i części Placu Piłsudskiego odkryliśmy większą ilość elementów nitowanej konstrukcji stalowej niż zakładano w projekcie. Natomiast w części podziemnej narożnika Krakowskie Przedmieście/Tokarzewskiego napotkaliśmy zbrojenie schronu w postaci gęsto usytuowanych szyn kolejowych, zarówno w elementach pionowych, jak i poziomych.

M.O.: Czy realizacja hotelu będącego ważnym ogniwem w historii Warszawy stanowi dla Panów powód do dumy?

P.O.: Niewątpliwie. To ogromny powód do dumy – nie tylko dla nas personalnie, ale także dla całego zespołu wykonawczego Warbud.

building as there is no documentation regarding the method of its construction. In the case of the Europejski Hotel, a number of open pits were made so that new documentation and solutions could be adapted to the existing situation. As a result, over 800 design changes were introduced. It's like working on a "living organism" where you do not know what to expect.

M.O.: Was the location of the facility a big obstacle?

P.O.: *The hotel is located near the Warsaw Old Town and the Presidential Palace, where narrow access streets intersect. This made the logistics of deliveries pretty difficult. For security reasons, we could not work on the days when state ceremonies at the Tomb of the Unknown Soldier were held on Piłsudski Square, just near the construction site.*

M.O.: Did you face any problems with high requirements of the conservation officer?

I.S.: *No, we didn't. The conservation documentation clearly defined the location and the list of the rooms, both for structural and architectural elements. That was not a big problem for us. The intention of every conservation officer is to preserve the largest original part of a historical building, which is quite clear. Therefore, works that we were responsible for were begun only after receiving relevant conservator's approvals precisely defining the methods of interfering with the facility during the works.*

M.O.: What technologies were used in the reconstruction of the facility?

P.O.: *The range of engineering solutions was very wide – from construction of deep foundations using the diaphragm walls method and strengthening existing foundations with columns through jet-grouting and micropiles, to the construction of reinforcement structures in the reinforced concrete and steel system and the steel superstructure. Depending on the specificity of the elements, a spraying method and relevant paint coatings provided necessary fire protection.*

M.O.: Which solutions have particularly stuck in your mind? Were there any pioneering methods among them?

P.O.: *Strengthening the existing foundations of the whole building with the use of a high-pressure jet of grout (jet-grouting method) may not be a pioneering solution, but the scale is impressive. We are talking about 14 kilometres of columns formed with the jet-grouting technology here. The demolition of the entire internal structure of the hotel wing from Krakowskie Przedmieście Street was also an interesting solution. Due to the necessity for changing the demolition technology from manual to mechanical, we had to transport heavy equipment of 42 tonnes inside the hotel through the roof. To do this, we used a crane with a lifting capacity of 500 tons.*

M.O.: Did you experience any unusual, non-standard situations at the construction site?

I.S.: *Fortunately, there were hardly any unusual incidents. We managed to avoid unexploded World War II munitions, archaeological remains and other surprises that often lead to a suspension of works. Only in the walls from Ossoliński Street and a part of Piłsudski Square, we discovered a larger number of elements of a riveted steel structure than assumed in the design. And in the underground part of the corner of Krakowskie Przedmieście and Tokarzewski Streets, we found reinforcements of a bomb shelter in the form of densely installed railway tracks in both vertical and horizontal elements.*

M.O.: Is the reconstruction of the hotel being an important link in the history of Warsaw a reason to be proud?

P.O.: *Undoubtedly is. This is a great reason to be proud – not only for us personally, but also for the whole Warbud team.*

KK

RE 13
Béton

Przywracanie piękna

Restoring beauty

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI / KSAWERY WĄSOWSKI**

Zabytkowy obiekt wymaga szczególnego spojrzenia na planowaną przebudowę. Kryje się w nim bowiem piękno sprzed lat, które za wszelką cenę należy ocalić i zachować dla przyszłych pokoleń. O historyczne elementy Hotelu Europejskiego zadbała w każdym calu pracownia konserwatorska MOSAICON.

Wykonawca zajmował się renowacją elewacji oraz wszystkimi pracami związanymi z elementami zabytkowymi. Odrestaurował sztukaterię, gzymsy, rozety, supraporty, reliefy, kolumny, które zachowały się we wnętrzu budynku, np. w pomieszczeniach restauracji oraz dawnym salonie Fiata (obecnie narożnik Krakowskiego Przedmieścia i ul. Tokarzewskiego). Przykładowo część parterowa wykonana została w technice boniowania, dzięki której osiągnięto efekt imitacji bloków kamiennych.

Pracownia spędziła na budowie prawie trzy lata. W szczycie prac na budowie z ramienia tego wykonawcy pracowało nawet 120 osób. Najwięcej czasu zajęło odnowienie zabytkowej elewacji, częściowo wykonanej z granitu (np. kolumny przy głównym wejściu od ul. Tokarzewskiego) i z piaskowca (balustrady nad tarasem przy głównym wejściu oraz gzyms kordonowy wieńczący poziom parteru). Zastosowano technikę malowania gąbkami z zastosowaniem laserunków (farb półkryjących), aby elewacja przypominała kamień. W celu dobrania odpowiedniego koloru wykonano kilkanaście prób. Przy okazji prac przy elewacji wymieniono również wszystkie obróbki blacharskie na głównym gzymsie. Elementy zostały wykonane z blachy miedzianej.

MOSAICON wymieniła całą drewnianą stolarkę okienną w obiekcie (z uwzględnieniem okien od strony wewnętrznego patio). Było to ok. 440 okien i drzwi tarasowych. Każdy z tych elementów był wykonywany indywidualnie pod wymiar danego otworu. Produkty różnią się wielkością (wysokość niektórych sięga nawet 5 metrów) i kształtem (prostokątne oraz zakończone łukami). Musiały spełniać bardzo wymagające wytyczne dotyczące akustyki, aby zabezpieczyć gości przed ulicznym hałasem.

Pracownia odtwarzała również nawierzchnię wokół obiektu. Skorzystała przy tym z płyt granitowych, dzięki czemu przestrzeń jest spójna z Krakowskim Przedmieściem. Firma montowała także dwa napisy na budynku, będące logiem hotelu. Ich wzór jest stylizowany na historyczny, ale zyskał nieco świeżej aranżacji. Forma, faktura i kolorystyka zostały idealnie dopasowane do detali na elewacji. Całość wykonano z żywicy dla zachowania lekkości.

A historical building requires a special look when it comes to its reconstruction. It hides the beauty of the past, which should be saved and preserved for future generations at any cost. MOSAICON Pracownia Konserwatorska is a conservation studio that took care of the historical elements of the Europejski Hotel down to the last detail.

The contractor dealt with renovation of the facade and all conservation works related to historical elements, such as stuccos, cornices, rosettes, door decoration, reliefs and columns preserved inside the building, for example in the restaurant's rooms and the former Fiat dealer showroom (currently on the corner of Krakowskie Przedmieście and Tokarzewskiego Streets). The ground floor part, for instance, was made in the rustication technique, thanks to which the effect of stone block imitation was achieved.

The studio spent almost three years on the construction site. In the period of the highest accumulation of works, up to 120 people used to work there. The most time-consuming works included the renewal of the historical facade, partly made of granite (e.g. columns at the main entrance from Tokarzewskiego Street) and sandstone (balustrades above the terrace at the main entrance and a stringcourse over the ground floor). The sponge painting technique with the use of glazes (semi-opaque paints) was applied so that the facade looked like made of stone. A number of trials were made to select the right colour. During the facade works, all flashings on the main cornice were also replaced. The elements were made of copper sheet.

MOSAICON changed all wooden window frames in the building (including those facing the inner patio). There were approx. 440 windows and patio doors to be replaced. Each of those elements was made individually for a given opening. The products varied in size (some reached up to 5 meters) and shape (rectangular, arched). They had to meet very strict acoustic requirements in order to protect guests against street noise.

The surface around the building was also renovated. The studio's architects used granite slabs to make it coherent with Krakowskie Przedmieście Street. Also, two inscriptions presenting the Hotel's logo were installed on the building. They referred to their historical pattern, but with a bit of a fresh look. Their form, texture and colours were ideally suited to the details of the hotel facade. The logo was made of resin to make it lighter. ■

PLAKAET
Pomník generála
Jozefa P. Šusjoka
vymazaný
vymazaný
vymazaný
vymazaný

JOZEF P. ŠUSJOK
1874-1919
MARIÁNSKE
PODKO

Największa z pereł

Jewel of architecture

BRACIA – **MICHAŁ** ORAZ **MAKSYMILIAN POTZ**, WSPÓŁWŁAŚCICIELE FIRMY MOSAICON, W ROZMOWIE Z **NATALIĄ CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ** ZDRADZAJĄ SZCZEGÓŁY PRAC KONSERWATORSKICH PROWADZONYCH W HOTELU EUROPEJSKIM.

*IN AN INTERVIEW WITH **NATALIA CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ**, **MICHAŁ POTZ** AND HIS BROTHER **MAKSYMILIAN POTZ**, THE CO-OWNERS OF MOSAICON PRACOWNIA KONSERWATORSKA, REVEAL THE DETAILS OF THE RESTORATION WORKS CARRIED OUT IN THE EUROPEJSKI HOTEL.*

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI**

N.Ch.: Wielokrotnie wykonawcy obiektu wspominają, że jednym z największych wyzwań na budowie była logistyka. Podziela Pan to zdanie?

Mi.P.: Zdecydowanie tak. Zupełnie inaczej pracuje się, gdy na budowie jest się jedynym wykonawcą. Muszę jednak przyznać, że zakres prac przydzielano w bardzo przemyślany sposób. Początkowo mieliśmy wykonywać tylko elewację, ale powierzono nam również obszary, które poniekąd wiązały się z naszym zakresem prac. Myślę tu o odtwarzaniu nawierzchni wokół budynku czy odnawianiu powierzchni granitowej balkonów i przede wszystkim wymianie okien.

N.Ch.: Imponujący efekt osiągnięto dzięki renowacji elewacji. Jak te prace przebiegały?

Ma.P.: Odtwarzaliśmy wszystkie elementy, które się zachowały lub były zniszczone. Z kolei te będące w dobrym stanie oczyszczaliśmy, odgrzybialiśmy, poddawaliśmy odsoleniu i zabezpieczaliśmy przed opadami deszczu. Prace poprzedzono szeregiem badań wykonanych przez konserwatorów. Prowadzona przez nas renowacja była czasochłonna. Ciężko policzyć liczbę detali na tej elewacji. Na pewno było ich co najmniej kilkanaście tysięcy. Prace ułatwiła nam jednak bardzo dobrze wykonana dokumentacja.

N.Ch.: Ponoć największym przedsięwzięciem logistycznym była renowacja wieloelementowej attyki będącej częścią elewacji.

Mi.P.: Patrząc na attykę jako całość, wydaje się, że wszystkie jej elementy są równe. Gdy zaczęliśmy dokonywać pomiarów, okazało się, że to złudzenie. Wszystko musieliśmy zdemontować, zinwentaryzować i przewieźć do pracowni poza Warszawę, gdzie dokonywaliśmy renowacji. Rozebraliśmy ok. 300 metrów attyki. Powstała także nowa konstrukcja żelbetowa pod tę attykę z dodatkową podkonstrukcją ze stali nierdzewnej. Na niej dopiero zamontowano oryginalne detale. Momentami było naprawdę ciężko. Mamy jednak duże doświadczenie w tego typu pracach i technologicznie nie sprawiło nam to problemów.

N.Ch.: Jak oceniliby Pan jakość elewacji, która była wykonywana w okresie powojennym?

Ma.P.: W Hotelu Europejskim elewacja wykonana została doskonale. Detale sztukatorskie są bardzo precyzyjne. Z taką jakością detali nie spotkaliśmy się jeszcze podczas wykonywania różnych zabytkowych obiektów, a zajmujemy się tym od 30 lat. Odnowiliśmy właściwie największe perełki w polskich miastach, tj. Bazylikę Mariacką w Gdańsku czy Pałac Poznańskich w Łodzi.

N.Ch.: General contractors often say that logistics is one of the biggest challenges on a construction site. Do you share this opinion?

Mi.P.: Yes, I do, definitely. The work is completely different when you are the only contractor on the site. I must admit, however, that the scope of work was allocated in a very deliberate way. Initially, we were supposed to do the elevation only, but then we were also given tasks that were somewhat related to our scope of work. What I mean is renovating the surface around the building or renewing the granite surface of the balconies and, above all, replacing the windows.

N.Ch.: Thanks to the renovation of the facade, the impressive effect was achieved. How did those works go?

Ma.P.: We recreated all elements that were not preserved or were destroyed. We cleaned those in good condition, we removed mould and salt, and protected them against rain. The works were preceded by a series of tests carried out by conservators. The renovation was time-consuming. It is difficult to count all the details on the facade. Certainly, there were more than ten thousand of them. However, the work was easier thanks to the well-prepared documentation.

N.Ch.: It seems that the renovation of a multi-element attic being a part of the facade was the biggest logistic task.

Mi.P.: Looking at the attic as a whole, all its elements seemed to be equal. However, when we started the measurements, it turned out it was just an illusion. We had to dismantle and inventory everything, and transport all the elements to our studio outside Warsaw for renovation. We disassembled approx. 300 square meters of the attic. A new reinforced concrete structure was prepared for the attic, with an additional substructure made of stainless steel. And only on that structure the original details were installed. Sometimes it was really hard. However, as we have a great deal of experience in that kind of work, technologically it wasn't a problem at all.

N.Ch.: How would you rate the quality of the facade made in the post-war period?

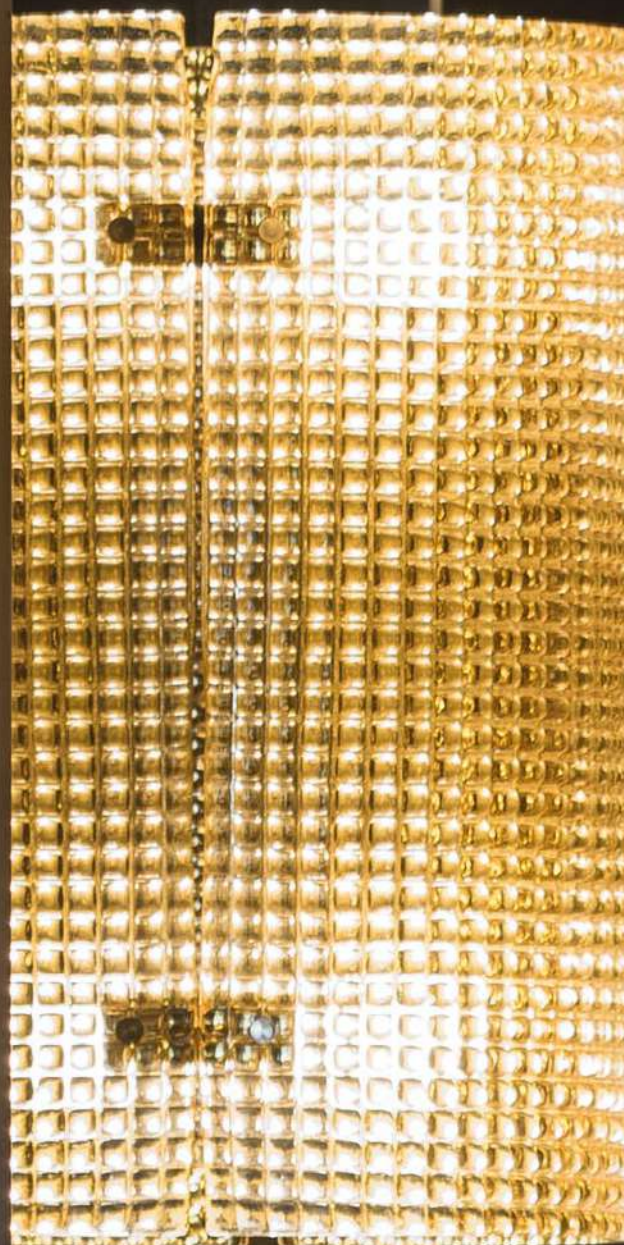
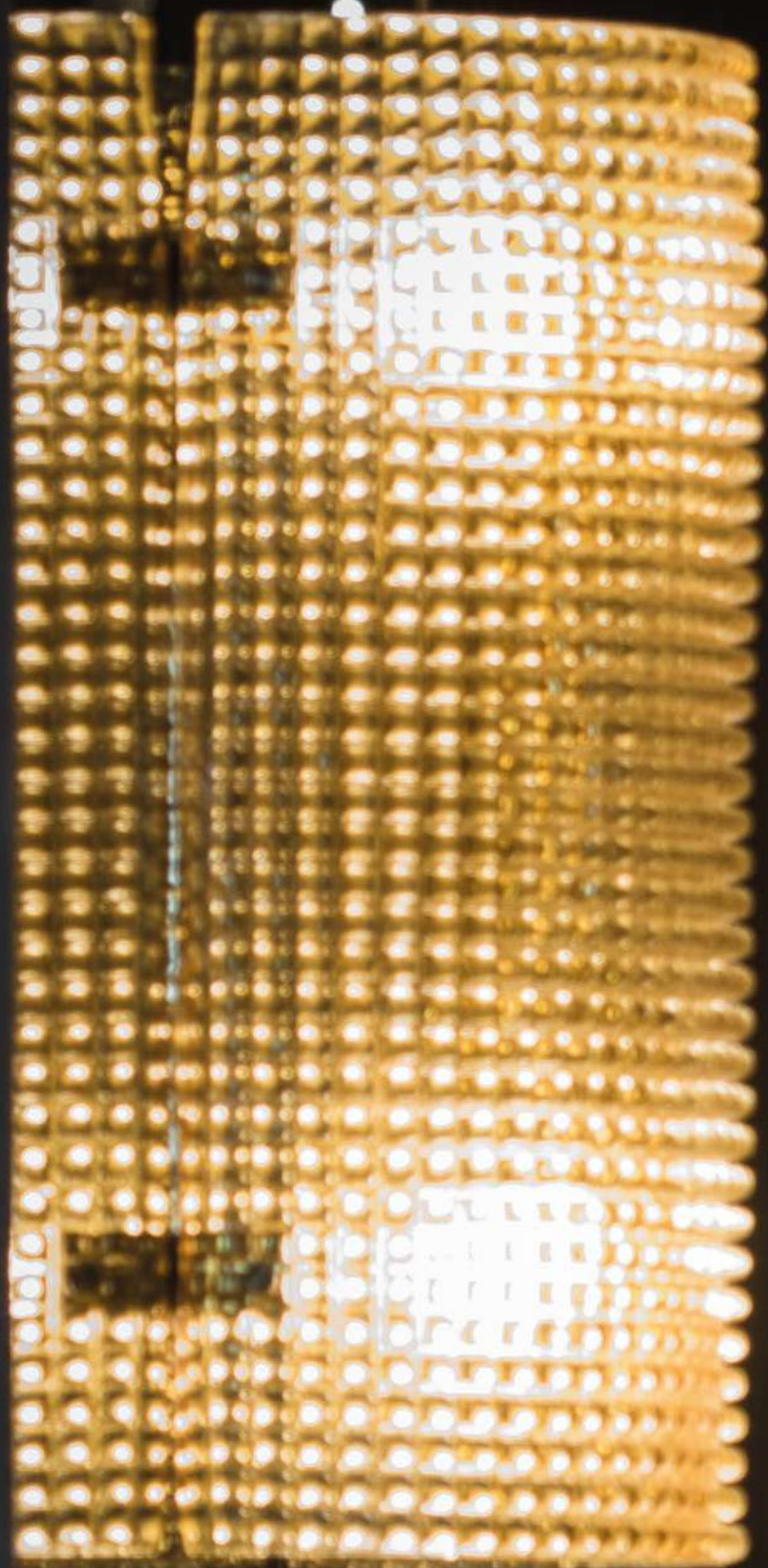
Ma.P.: The facade of the Europejski Hotel was made perfectly. Stucco details are very precise. We have been in this business for 30 years now, and we have never seen such a great quality of details while renovating a historical building. Actually, we have restored the greatest jewels of architecture in many Polish cities, such as St. Mary's Basilica in Gdańsk or the Poznański Palace in Łódź. ■

” Ciężko policzyć liczbę detali na tej elewacji.
Na pewno było ich co najmniej kilkanaście tysięcy.

*It is difficult to count all the details on the facade.
Certainly, there were more than ten thousand of them.*

MAKSYMILIAN POTZ

Perfekcyjna dokładność

Perfect precision

TEKST / NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA

FOTO / JULIUSZ SOKOŁOWSKI

Praca pod czujnym okiem konserwatora zabytków i wyjątkowo wymagających architektów, którzy oczekują perfekcji w wykonaniu nawet najmniejszego detalu. Z takimi wyzwaniami spotkała się firma ALUGLASS-REALIZACJA Piotr Kalbarczyk odpowiedzialna za wykończenie najbardziej reprezentacyjnych części Europejskiego.

Wykonawca realizował lobby główne, salę balową wraz z zapleczem sanitarnym i technicznym na parterze, a także strefę SPA, powierzchnie przygotowane dla najemców na najwyższych piętrach budynku oraz biura dla właściciela i Raffles Europejski na poziomie antresoli. Wykonawca zajmował się nie tylko montażem poszczególnych elementów, ale także ich pozyskiwaniem i niejednokrotnie tworzeniem według koncepcji architektów lub autorskich. Na potrzeby prac prowadzonych w Europejskim opracowywali technologie, które nigdy wcześniej nie były stosowane.

W szczytce prac na budowie było 100 osób z ramienia wykonawcy. Specjalnie do tego projektu zatrudniono scenografów, plastyków i osoby zajmujące się organizacją wystaw, aby sprostać wszystkim wymaganiom inwestora. Tych było sporo. Należało wykorzystywać najlepsze jakościowo materiały, które były neutralne dla środowiska. Co więcej, musiały posiadać atest ITB. Pracownicy ALUGLASS przyznają, że nigdzie wcześniej nie spotkali się z tak rygorystycznymi wytycznymi w tym zakresie.

Firma stosowała ciekawe rozwiązania wykonawcze. Innowacyjny jest sposób podświetlania płyt onyksowych. Niektóre elementy wykonywano metodą druku 3D. Na posadzkach znalazły się wyszukane kamienie ze wstawkami z mosiądzu. Odtwarzano gzymsy i stiuki. Zastosowano także dużo detali miedzianych. Kłopotliwe okazało się jego odpowiednie zabezpieczenie, aby uniknąć nieestetycznych zabrudzeń. Architekci zaakceptowali w tym zakresie zaproponowane przez ALUGLASS rozwiązanie.

Dużym wyzwaniem wykonawczym okazała się sala balowa, w której znajdują się elementy fornirowane, zaś sufit tworzy konstrukcja z kasetonów. Dodatkowo w suficie ukryte są windy z projektorami. Sala jest dzielona ruchomymi ściankami działowymi z zachowaniem wysokiego parametru akustycznego. Ciekawe rozwiązania wykorzystano w głównym lobby. Część posadzki wykonawca odtwarzał z kilku rodzajów drewna według historycznego wzorca uzgodnionego z Konserwatorem Zabytków. Zrekonstruowano w systemie suchej zabudowy sklepienie kolebkowe, krzyżowe i krzyżowe lunetowe. Rozwiązanie zostało opracowane przez pracowników z ramienia wykonawcy w kooperacji z zapleczem technicznym firmy Siniat.

Work under the watchful eye of a monument conservator and extremely demanding architects who expect perfect workmanship down to the smallest detail – these were the challenges facing ALUGLASS-REALIZACJA Piotr Kalbarczyk, the company in charge of finishing the most representative parts of the Europejski.

The company took care of the main lobby, a ballroom with sanitary and technical facilities located on the ground floor of the building, a spa zone, areas for tenants on the top floors and offices of the owner and Raffles Europejski on the mezzanine. ALUGLASS handled not only the assembly of individual elements, but also the process of obtaining them. Sometimes the company had to make these components by itself in line with the designs of architects or its own concepts. For the purpose of its work in the Europejski, the company developed technologies that had never been used before.

At its peak, the company had 100 people working on the construction site. Scenographers, artists and exhibition organisers were hired specifically for this project in order to meet all the requirements of the investor. There were quite a lot of these requirements. The company had to use the best-quality, environmentally-neutral materials that had been certified by the Building Research Institute (ITB). The employees of ALUGLASS admit that they had never seen such strict instructions concerning materials before.

The company used unusual construction solutions: for instance, they illuminated onyx plates in an innovative way. Some elements were made using the 3D printing method. Lavish stones with brass components were used to make the floors. The company recreated the cornices and stuccos

and made a lot of brass details. It was difficult to protect the brass elements properly to avoid unsightly stains. In this regard, the architects accepted the solution proposed by ALUGLASS.

Constructing the ballroom, with its veneered elements and coffering on the ceiling, turned out to be a considerable challenge. In addition, the company had to hide projector lifts in the ceiling of the room. They had to divide the ballroom with movable partition walls and at the same time maintain high acoustic parameters. Besides, interesting solutions were used in the main lobby. The company reconstructed parts of the floor using several types of wood, following a historical model that was agreed with the monument conservator. A barrel vault, groin vault and barrel vault with lunettes were reconstructed in the drywall system technology. This solution was developed by the company's employees using technical facilities provided by Siniat. ■

Powód do dumy

A source of pride

○ TRUDACH PRACY PRZY REALIZACJI EUROPEJSKIEGO Z PREZESEM FIRMY ALUGLASS-REALIZACJA
– **PIOTREM KALBARCZYKIEM** ORAZ KIEROWNIKIEM PROJEKTU Z RAMIENIA TEJ FIRMY
– **ŁUKASZEM MASNY** ROZMAWIA **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**.

NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA TALKED WITH PIOTR KALBARCZYK, THE PRESIDENT OF ALUGLASS-REALIZACJA, AND ŁUKASZ MASNY, THE PROJECT MANAGER IN THIS COMPANY, ABOUT THE DIFFICULTIES OF WORK ON THE EUROPEJSKI.

N.Ch.: Europejski to prestiżowy projekt.

Jaką cegiełkę dorzucił do całości ALUGLASS?

P.K.: Lobby główne, strefa SPA, przestrzenie biurowe. Zakres naszych prac był dość duży na tym obiekcie i zarazem ciekawy, bo uczestniczyliśmy w tworzeniu zarówno tej tkanki nowoczesnej znajdującej się w części nadbudowanej, jak i tej historycznej na parterze i poziomie -1.

N.Ch.: Podczas przebudowy na Europejskim pracowało równocześnie wielu wykonawców. Jak udało się wszystkim pogodzić na tej przestrzeni?

Ł.M.: To było dla nas duże wyzwanie. Wykonywaliśmy strefę SPA, a inna firma basen. Z kolei na naszych przestrzeniach wszelkie instalacje już nie należały do nas. Trzeba było to wszystko dobrze zaplanować. Wszyscy korzystaliśmy z platformy komunikacji, na którą wgraliśmy swoje projekty. One były akceptowane, każdy miał do nich wgląd, mógł obserwować postępy i plan prac.

N.Ch.: W jakim stopniu projekt był wymagający?

Ł.M.: Architekci postawili poprzeczkę bardzo wysoko. Trzeba było dopracować każdy detal. Standardem współpracy z architektami było przedstawienie próbki materiałów przed ich zastosowaniem. Nie wystarczyło pokazanie wzoru. Tworzyliśmy kawałek np. panelu czy gzymsu w wersji rzeczywistej. Bywały sytuacje, że proponowaliśmy alternatywne rozwiązania w niektórych kwestiach, bo propozycje architektów były czasami pod względem wykonawczym nieosiągalne w wymaganym terminie. Niemniej chciałbym podkreślić, że determinacja architektów przy niektórych rozwiązaniach, do których byliśmy z początku sceptycznie nastawieni, zaowocowała ostatecznie świetnym efektem. Na pewno współpracę na linii architekt-wykonawca oceniam bardzo wysoko.

N.Ch.: Europejski w porównaniu z dotychczasowo zrealizowanym portfelem Państwa realizacji był ważnym projektem...

P.K.: Jest to wyjątkowy projekt, zważywszy choćby na fakt, że tak prestiżowych hoteli nie ma. To pierwszy taki w Europie Środkowej. Zrealizowanie takiej inwestycji jak Europejski to dla wykonawcy ogromny powód do dumy. Wymiar pracy biurowej, projektowej, a także wykonawczej w celu dopracowania najmniejszego detalu był ogromny. Całą realizacją zarządzać musiała spora kadra nadzorująca, która cały czas była obecna na budowie.

N.Ch.: Jakie inne projekty, w których firma brała udział okazały się wyjątkowo referencyjne?

P.K.: Poza Europejskim ważnymi projektami dla naszej firmy były m.in.: wykończenie powierzchni na Stadionie Narodowym, wykonanie elewacji oraz wykończenie powierzchni Pawilonu EXPO 2015 w Mediolanie, a także rewitalizacja lobby budynków klasy A – WTT oraz WFC w Warszawie.

N.Ch.: The Europejski is a prestigious project.

How did ALUGLASS contribute to it?

P.K.: We took care of the main lobby, spa zone and office space. The scope of our work in this building was quite large and at the same time interesting. We took part in creating both the modern part located in the superstructure and the historical one on the ground floor and -1 level.

N.Ch.: During the rebuilding, many contractors worked in the Europejski at the same time. How did they all manage to cooperate?

Ł.M.: It was a big challenge for us. We were making the spa zone and another company was building the swimming pool. And in areas handled by us all installations did not belong to us. Everything had to be planned well. We all used a communication platform on which we uploaded our projects. They had to be accepted, everyone could look at them and observe the progress and the work plan.

N.Ch.: How demanding was this project?

Ł.M.: The architects set the bar very high. Every detail had to be worked out. As standard practice under cooperation with the architects, we had to present samples of materials before using them. Showing the design was not enough. For example, we had to create a real version of a panel and a cornice piece. Occasionally, we proposed alternative solutions, because the architects' suggestions were sometimes not feasible within the deadline. Nevertheless, I'd like to stress that the architects' determination to stick with certain solutions that we were sceptical about at the beginning yielded great results eventually. I certainly rate the cooperation between architects and contractors very highly.

N.Ch.: To what extent has the Europejski been an important project compared to other projects carried out by your company so far?

P.K.: It's a unique project, considering the fact that there are no other such prestigious hotels. It's the first one of its kind in Central Europe. Carrying out such project as the Europejski is a source of great pride for the contractor. The amount of office, design and construction work needed to refine the smallest detail was enormous. The project had to be managed by a large supervisory staff which was present on the construction site all the time.

N.Ch.: In which other particularly significant projects was your company involved?

P.K.: Apart from the Europejski, our important projects included surface finishing at the National Stadium, making the elevation and surface finishing of the EXPO 2015 Pavilion in Milan, and revitalisation of the lobbies of A-class buildings – WTT and WFC in Warsaw. ■

Urzeczywistnić projekt

Making the project a reality

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Firma Infine działa na rynku budowlanym od 2011 roku. W tym czasie wykonała modernizację wielu znaczących obiektów hotelowych w Polsce. Hotel Europejski był zwieńczeniem wieloletniego doświadczenia zdobytego podczas wcześniejszych realizacji.

Firmie powierzono wykonanie kompleksowych aranżacji pokoi hotelowych, apartamentów, w tym dwóch prestiżowych sal Krywulta oraz Pompejańskiej, holów windowych, korytarzy wraz z muzeum miejsca. Dodatkowym zakresem prac było wykonanie strefy *fit out* parteru, w skład której wchodzi wejście, restauracja, prywatne jadalnie, bar, palarnia cygar oraz cukiernia. Zadaniem firmy Infine było zrealizowanie wszystkich prac od stanu surowego do tzw. pod klucz. Prace polegały na wykonaniu m.in. parkietów we wzorach pałacowych, okładzin kamiennych, zabudów meblowych, mebli, stolarki drzwiowej, sufitów i ścian lustrzanych, elementów mosiężnych, renowacji sal historycznych przy zachowaniu technologii określonych i nadzorowanych przez konserwatora zabytków, a także technik dekoracyjnych, takich jak stiuk, marmuryzacja, złocenia czy sztablatura.

Ze względu na różnorodność wystroju pokoi każde pomieszczenie było projektowane indywidualnie. Firma Infine po zapoznaniu się z propozycjami architektów przygotowywała detale oraz dokumentację warsztatową poszczególnych elementów, z których każdy był skrupulatnie weryfikowany. Poziom złożoności dokumentacji warsztatowej odzwierciedla czas poświęcony na jej przygotowanie. Wykonawca wspomina, że opracowanie dokumentacji wezgłowia łóżka wyniosło 3 miesiące, podczas gdy w innych hotelach zajmuje to zwykle kilka dni. Niezmiernie skomplikowanym aspektem było połączenie ze sobą różnorodnych materiałów cechujących się najwyższą jakością.

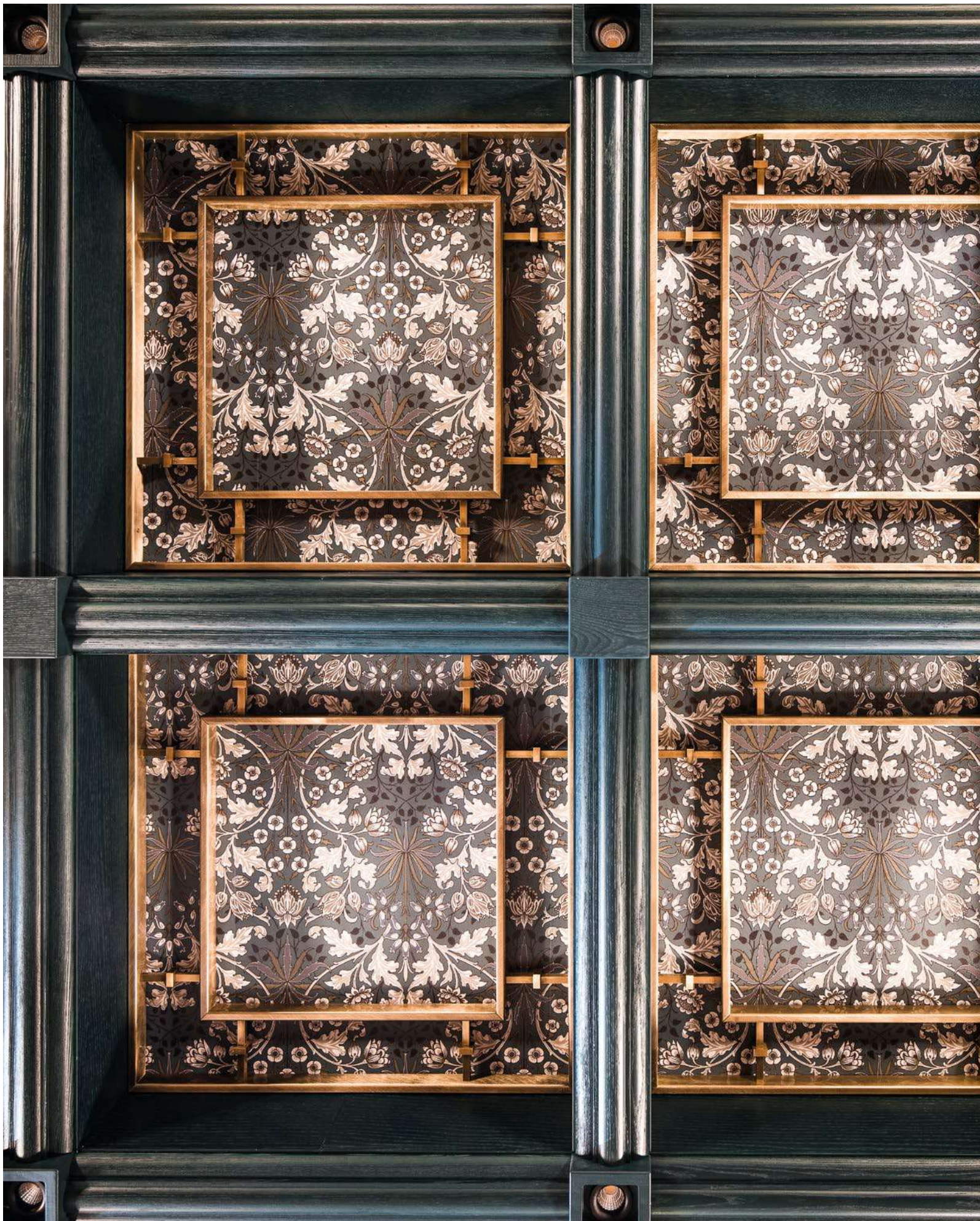
Do realizacji projektu zaangażowano ponad 160 osób, nad pracami których nadzór sprawowała wykwalifikowana kadra kierownicza z wieloletnim doświadczeniem w podobnych realizacjach. W skład kadry wchodziło 14 osób pracujących bezpośrednio na budowie oraz w siedzibie firmy Infine. Weryfikacji poprawności pracy zespołu dokonywał Dyrektor Działu Realizacji oraz Zarząd.

Infine has been present on the construction market since 2011. During that time, it modernised many important hotel facilities in Poland. For Infine, the Hotel Europejski represented the culmination of many years of experience gained during earlier projects.

The company was tasked with designing hotel rooms and suites, including the prestigious Krywult and Pompeian Rooms, lift halls, corridors and a small museum. Infine also fitted out the area on the ground floor which was composed of an entrance, a restaurant, private dining rooms, a bar, a cigar smoking room and a confectionery. The company was charged with carrying out all the work starting from the shell and arriving at a turnkey solution. The work involved making parquets with palace patterns, stone cladding, furniture, door joinery, ceilings, mirrored walls and brass elements. In addition, historical rooms were renovated while applying technologies determined and supervised by the monument conservator. Moreover, decorative techniques, such as stucco, marbleising, gilding and gypsum skim coating were used.

Since room decorations were varied, each room had to be individually designed. After considering the architects' proposals, Infine prepared the workshop documentation concerning all individual elements and details. Each of these elements was carefully examined. One can tell how complex this documentation was by seeing how long it took to prepare it. The company said that it took 3 months to draw up the documentation of a headboard, while in other hotels it usually takes a few days. It was extremely difficult to combine various materials of the highest quality.

In total, more than 160 people were involved, supervised by qualified management staff who had many years of experience in similar projects. The management staff consisted of 14 people working directly on the construction site and in Infine's headquarters. The Director of the Execution Department and the Management Board verified if the work was done correctly. ■

” Wykonawca wspomina, że opracowanie dokumentacji wezglowia łóżka wyniosło 3 miesiące, podczas gdy w innych hotelach zajmuje to zwykle kilka dni.

The company said that it took 3 months to draw up the documentation of a headboard, while in other hotels it usually takes a few days.

Doświadczenie zwyciężyło

The experience turned out to be a trump card

O WYZWANIACH PRZY ARANŻACJI WNĘTRZ HOTELU EUROPEJSKIEGO W ROZMOWIE Z **NATALIĄ CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ** OPOWIADAJĄ **MACIEJ HINCMANOWSKI** ORAZ **GRZEGORZ BRZEZIŃSKI** – CZŁONKOWIE ZARZĄDU FIRMY INFINE.

NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA TALKED WITH THE MANAGEMENT BOARD MEMBERS OF INFINE, MACIEJ HINCMANOWSKI AND GRZEGORZ BRZEZIŃSKI, ABOUT THE CHALLENGES FACED WHEN ARRANGING THE UNIQUE SPACE OF THE EUROPEJSKI HOTEL.

N.Ch.: Infine realizował największy zakres prac aranżacyjnych w obiekcie. Jaki był harmonogram prac?

M.H.: Prace zostały rozpoczęte w listopadzie 2016 roku. Naprawdę intensywne działania prowadziliśmy przez około rok. Zaczęliśmy od piętra 3., później weszliśmy na piętro 2. Piętro 1. oraz strefa restauracyjna na parterze zostały rozpoczęte jako kolejny etap realizacji.

G.B.: Najdłużej realizowaliśmy dwa najbardziej skomplikowane oraz prestiżowe apartamenty w całym obiekcie. Były to: Sala Pompejańska i Sala Krywulta.

N.Ch.: W jaki sposób przekonaliście Inwestora, aby powierzył firmie Infine tak odpowiedzialne zadanie?

M.H.: Zgłosiliśmy się do Inwestora zastępczego, który ogłosił przetarg na realizację zadania i wyraziliśmy chęć podjęcia się go. Pokazaliśmy swoje portfolio oraz osobiście oprowadziliśmy przedstawicieli Inwestora po naszych gotowych realizacjach, tj. Hotelu Bristol, Hotelu Marriott czy Hotelu Mercure. Inwestor zweryfikował jakość naszego wykonania i po tym zaprosił nas do współpracy.

G.B.: Podczas tego spotkania Inwestor ocenił poziom naszych osiągnięć i zaakceptował jakość, którą prezentujemy. Później usiedliśmy do szczegółowych rozmów o samym projekcie i oczekiwaniach.

N.Ch.: Jakie były największe wyzwania podczas realizacji projektu?

G.B.: Nie znamy innego hotelu, który miałby tak wysokie wymagania co do rozwiązań technologicznych. Projekt cechował się wysokim poziomem szczegółowości, rozbudowaną dokumentacją i dużą ilością detali. Ważne było zrozumienie idei przedsięwzięcia i zawierzenie projektantom. Dopiero po wykonaniu całości widać było, do jakiego precyzyjnego efektu dążono, gdy nawet wzór dywanu odzwierciedla linie fug parkietu, który się pod nim znajduje. Przeprowadzaliśmy wiele testów pod kątem akustyki oraz ognioodporności. Wszelkie zabudowy drewniane, zarówno panele ściennie, jak i meble, wykonane były z płyt trudnopalnych, dodatkowo impregnowanych, by sprostać najwyższym wymaganiom dotyczącym bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

M.H.: To był duży skok w rozwoju naszej firmy. Musieliśmy przeorganizować strukturę zarządzania projektem i zatrudnić dodatkowych pracowników. Dużym wyzwaniem było to, że musieliśmy dostosować się do bryły istniejącego budynku, który miał swoje naturalne kształty, jak sufity kolebkowe, elementy gzymsów. Celowo zachowano taki stan, aby oddać charakter zabytkowego miejsca.

N.Ch.: Infine carried out the largest scope of design work in the hotel. What was the work programme?

M.H.: The work started in November 2016. It was really intensive for about a year. We started from the third floor and later we worked on the second floor. In the next stage of the project, we completed the first floor and the restaurant zone on the ground floor.

G.B.: Building the two most complex and prestigious suites in the hotel took us the longest time. These were the Pompeian and Krywult Rooms.

N.Ch.: How did you convince the investor to charge Infine with such a responsible task?

M.H.: We approached the substitute investor who had launched a call for tenders and expressed our willingness to undertake this task. We presented our project portfolio and acted as guides for investor representatives, showing them projects carried out by us – the Hotel Bristol, Marriott Hotel and Hotel Mercure. The investor verified the quality of our work and afterwards invited us to take part in the project.

G.B.: During this meeting, the investor assessed our achievements and approved the quality we represent. Later we sat down to talk in detail about the project and the expectations.

N.Ch.: What were the biggest challenges when carrying out the project?

G.B.: We don't know any other hotel that would have such high requirements for technologies. The project was characterised by a high level of detail, extensive documentation and a large number of minute details. It was important to understand the idea behind the project and to trust the designers. Only when the whole work was done, you could see the desired precision effect: even the pattern on the carpet reflected the lines of the wood flooring joints underneath it. We carried out many tests for acoustics and fire resistance. All wooden elements, both wood panelling and furniture, were made of flame-retardant boards, additionally impregnated to meet the highest fire safety requirements.

M.H.: It was a big leap forward for our company. We had to reorganise the project management structure and hire additional staff. The structure of the existing building, with its own shapes such as barrel vaults and cornice elements, had to be preserved, which was a considerable challenge. This was done on purpose, to reflect the character of the historical site.

”

To był duży skok w rozwoju naszej firmy. Musieliśmy przeorganizować strukturę zarządzania projektem i zatrudnić dodatkowych pracowników.

It was a big leap forward for our company. We had to reorganise the project management structure and hire additional staff.

MACIEJ HINCMANOWSKI

Foto / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI**

Majstersztyk instalacyjny

Installation masterpiece

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Jak zmieścić wszystkie niezbędne instalacje w budynku o historycznej tkance na dość ograniczonej przestrzeni? Przed tym wyzwaniem stanęła firma Polonez Plus, która jako Lider Konsorcjum kompleksowo wykonywała instalacje mechaniczne, elektryczne, słaboprądowe w Hotelu Europejskim.

How to contain all necessary installations in a building of historical nature within a fairly limited space? The challenge was faced by Polonez Plus, which as the Consortium Leader comprehensively made all mechanical, electrical and low current installations in the Europejski Hotel.

Współczesne budownictwo musi spełniać szereg wymogów. Hotel Europejski podczas jednego z wcześniejszych remontów doczekał się instalacji wodnej. Dawniej w hotelach nie montowano jednak systemów wentylacyjnych, klimatyzacyjnych czy przeciwpożarowych. Stąd największy problem, jaki napotkali na swojej drodze eksperci z Polonez Plus, którzy wykonywali niezbędne instalacje w obiekcie. Chodzi o brak odpowiedniej ilości miejsca na ich montaż, co przy bardzo wysokich wymaganiach, jakie postawił Klient, stanowiło prawdziwe wyzwanie.

Załoga Polonez Plus stanęła przed trudnym i skomplikowanym zadaniem projektowym. Musiała opracować sposób wykonania wszystkich instalacji w ciasnym budynku. W związku z tym niestandardowe w budynku jest usytuowanie urządzeń potrzebnych do prawidłowego funkcjonowania poszczególnych systemów. Zazwyczaj instalacje umieszcza się pod stropem i maskuje sufitami podwieszanymi. W Hotelu Europejskim konserwator zabytków dążył do zachowania oryginalnych sklepień, co automatycznie uniemożliwiało wykorzystanie tego rozwiązania. Niezbędne urządzenia podwieszano ostatecznie pod kolebkami, ukrywano we wnękach ściennych, a także pokojowych meblach. Wszystko po to, aby pozostały niezauważalne. Część urządzeń zlokalizowano z kolei na dachu budynku. Konserwator zabytków określił maksymalną wysokość nadbudowy, co nie ułatwiło montażu tam wielkogabarytowych urządzeń. Trzeba było szukać takich urządzeń, które nie przekraczają określonej wysokości. Pomieszczenia techniczne znajdują się również na poziomach podziemnych. Tu także ograniczeniem była wysokość pięter. Za sprawą narzucanych wytycznych dotyczących budynku należało wykorzystać bardziej zaawansowane urządzenia niż te montowane w standardzie, a co za tym idzie – gabarytowo większe, co znów pociągało za sobą problemy logistyczne.

Wykonanie instalacji było wyzwaniem dodatkowo ze względu na ewoluowanie projektu wraz z postępem prac. Bywały sytuacje, że trzeba było zaproponować rozwiązania odmienne niż pierwotnie planowano. Zakres prac był ogromny, bo wykonywano instalacje elektryczne, wentylacyjne, klimatyzacyjne, grzewczo-chłodnicze, wodno-kanalizacyjne, tryskaczowe, hydrantowe, oddymiania czy napowietrzania klatek schodowych.

Modern construction must meet a number of requirements. During one of the previous renovations, the Europejski Hotel was equipped with a water system. In the past, however, no ventilation, air-conditioning or fire-fighting systems were installed in hotels. And that was the biggest problem encountered by experts from Polonez Plus who were responsible for all necessary installations in the building. There was not enough space for their assembly, what, in the light of very high requirements of the client, was a real challenge.

Polonez Plus team faced a difficult and complicated design task. They had to work out the way to make all the installations in the tight space of the building. Therefore, the devices needed for proper operation of particular systems can be found in non-standard places. Typically, installations are placed under the ceiling and masked with suspended ceiling structures. In the Europejski Hotel, the historical preservation officer insisted on retaining the original vaults, what automatically made it impossible to use this solution. The necessary devices were finally hung under the ceiling barrels, hidden in the wall niches or room furniture. All this just to keep them invisible. Some of the devices were also located on the roof of the building. The historical preservation officer determined the maximum height of the superstructure, which did not facilitate the assembly of large-size devices there. It was necessary to find such products that did not exceed a certain height. Technical rooms are located on underground levels as well. The height of the floor was also a limitation there. Due to the imposed guidelines, it was necessary to use more advanced, much larger devices than those installed in standard conditions, what again led to logistical problems.

The ongoing changes in the design introduced along with the progress of works resulted in additional problems. Sometimes it was necessary to implement solutions that were different from those originally planned. The scope of works was enormous, as the installations that were made concerned electrical, ventilation, air conditioning, heating and cooling, plumbing and water-spraying systems, as well as fire hydrants, smoke extraction and staircase pressurisation systems. ■

” Załoga Polonez Plus stanęła przed trudnym i skomplikowanym zadaniem projektowym. Musiała opracować sposób wykonania wszystkich instalacji w ciasnym budynku.

Polonez Plus team faced a difficult and complicated design task. They had to work out the way to make all the installations in a tight space of the building.

Kilometry

dbające
o komfort

**Kilometers providing
comfort**

DARIUSZ TOMASZEWSKI, PREZES
ZARZĄDU POLONEZ PLUS, W ROZMOWIE
Z **NATALIĄ CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ**
PODSUMOWUJE TRZYLETNI UDZIAŁ W TWORZENIU
INSTALACJI W HOTELU EUROPEJSKIM.

*IN AN INTERVIEW WITH **NATALIA CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ**,
DARIUSZ TOMASZEWSKI, THE PRESIDENT OF THE
MANAGEMENT BOARD OF POLONEZ PLUS, SUMMARIZES
THEIR THREE-YEAR INVOLVEMENT IN MAKING INSTALLATIONS
IN THE EUROPEJSKI HOTEL.*

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

N.Ch.: Polonez Plus w ciągu 23 lat funkcjonowania firmy w branży realizował różne wyzwania wykonawcze. Jak podług nich ocenia Pan Hotel Europejski?

D.T.: Przy realizacji tego zadania największym problemem był brak miejsca, a jednak obiekt musiał zostać naszpikowany różnymi instalacjami. Ich wykonanie było zadaniem trudnym ze względu na zabytkowy charakter budynku. Skomplikowany proceduralnie był także sam proces wykonawczy. Nasze prace przeplatane były w czasie zadaniami innych wykonawców.

N.Ch.: Ograniczone miejsce jest normą przy przebudowach, gdy nie ma możliwości budowania od podstaw.

D.T.: Zgadza się. Muszę jednak przyznać, że była to jedna z naszych bardziej złożonych realizacji. Poziom skomplikowania, restrykcyjne wytyczne, nacisk na wykonanie prac z niezwykłą dbałością, brak

N.Ch.: For the last 23 years of its operation on the market, Polonez Plus has dealt with project challenges of different kind. How do you evaluate the case of the Europejski Hotel?

D.T.: The biggest problem with this task was a lack of space, and the building had to be packed with various systems. Their installation was a difficult task due to the historical nature of the building. The implementation process was procedurally complicated in itself. Our works were interspersed with the tasks of other contractors.

N.Ch.: A limited space is a rule when rebuilding, when there is no possibility to build from scratch.

D.T.: I agree. I must admit, however, that it was one of the most complex projects we have ever been engaged in. The level of complexity, restrictive guidelines, pressure to work with utmost care and

miejsca w budynku i przede wszystkim wciąż zmieniający się projekt podnosiły poprzeczkę wykonawczą.

N.Ch.: Co odpowiada za sukces przy realizacji tej inwestycji?

D.T.: Udało się sprostać temu zadaniu oraz wykonać je precyzyjnie dzięki naszemu doświadczeniu oraz użyciu najnowocześniejszych technik komputerowych. Nie raz daliśmy się już poznać jako firma terminowa i prezentująca dobrą jakość. Jesteśmy w stanie sprostać oczekiwaniom nawet najbardziej wymagających inwestorów.

N.Ch.: Jakie są największe atuty firmy?

D.T.: Sami produkujemy kanały wentylacyjne, oddymiające oraz akcesoria w jednym z najbardziej nowoczesnych zakładów w tej branży. Jesteśmy w stanie tworzyć rozwiązania na miarę oczekiwań i potrzeb.

precision, the lack of space in the building and, first of all, the permanently changing design set the bar high.

N.Ch.: What has made this reconstruction so successful?

D.T.: We managed to complete this task and to do it precisely thanks to our experience and use of the most advanced computer techniques. We are already known as a reliable company, meeting the deadlines and ensuring high quality. We are able to meet the expectations of even the most demanding investors.

N.Ch.: What are the biggest advantages of Polonez Plus?

D.T.: We manufacture our own ventilation ducts, smoke extraction ducts and accessories in one of the most modern plants in this industry. We are able to create solutions tailored to expectations and needs of our clients.

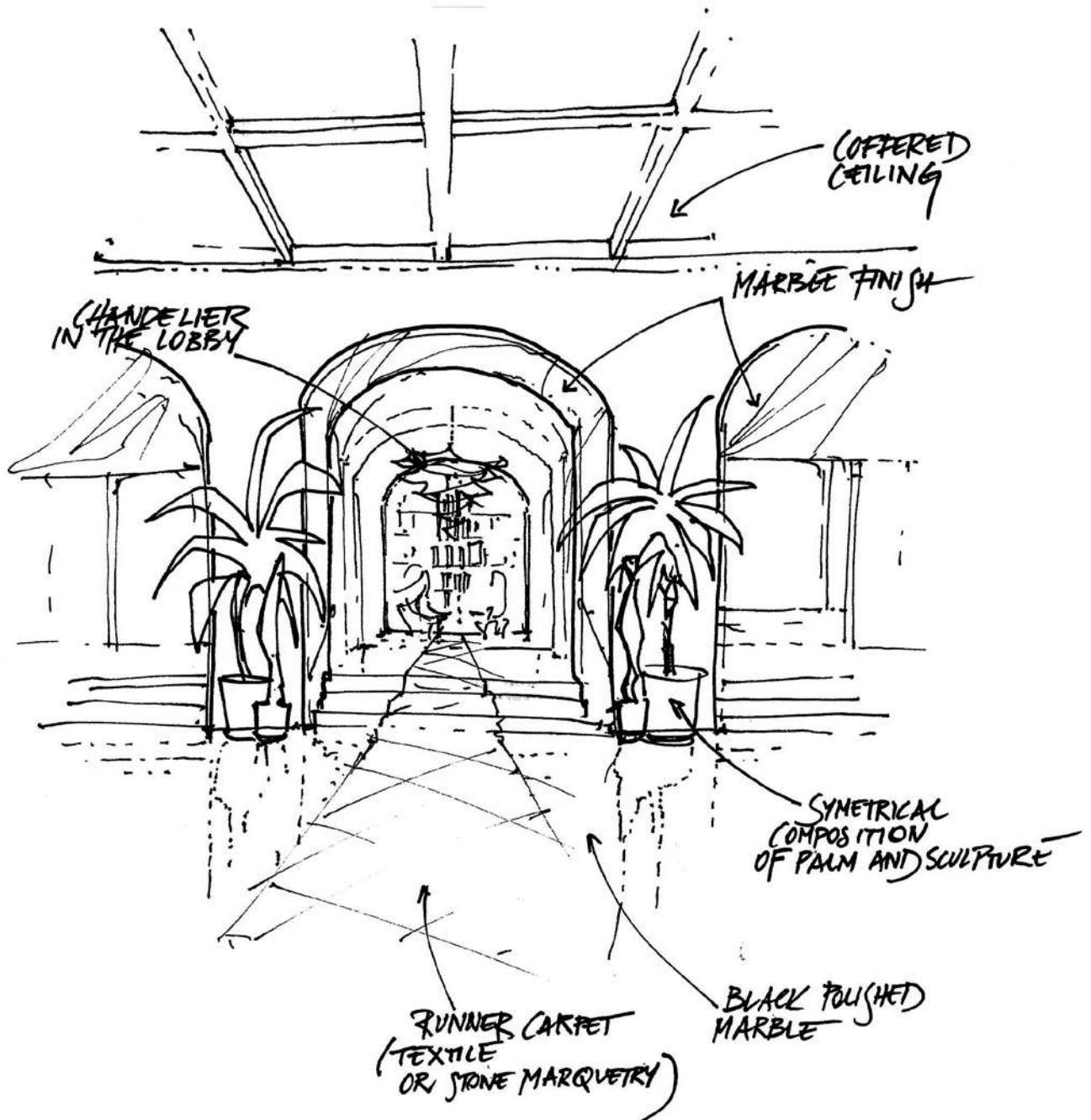
N.Ch.: Jakie prestiżowe realizacje oprócz Hotelu Europejskiego ma w swoim dorobku Polonez Plus?

D.T.: Nasza lista referencyjna to ponad 600 kompleksowo zrealizowanych obiektów – użyteczności publicznej, szpitali, basenów sportowych, centrów rozrywkowo-handlowych, przemysłowych, mieszkaniowych, ochrony zdrowia i innych. Warto tu jednak wspomnieć o równie wymagającym projekcie, jakim była Hala Koszyki. To także obiekt zabytkowy, w którym spotkaliśmy się z małą przestrzenią. Tam jednak zdecydowano się na nietypowe rozwiązanie, bo wszystkie instalacje są widoczne. Myślę, że każda realizacja, każdy projekt, przy którym uczestniczyliśmy, jest wart uwagi. Szczególnie że to z reguły największe, najbardziej prestiżowe obiekty budowane współcześnie w Polsce.

N.Ch.: What other prestigious projects, apart from the Europejski Hotel, has Polonez Plus successfully completed?

D.T.: Our reference list consists of more than 600 comprehensively completed projects – public utilities, hospitals, swimming pools, entertainment and shopping centres, industrial and residential buildings, health care centres and others. However, one equally demanding project is worth mentioning here – Hala Koszyki ("Koszyki" market hall). It was also a historical building in which we had to deal with a small, limited space. There, however, an unusual solution was applied as all installations were visible. I think that every project we have participated in, is remarkable in itself. Particularly as these are the largest, most prestigious buildings currently constructed in Poland.

Konceptcja osi głównego wejścia do budynku
Design concept of the main entrance axis
Rafal Otlog, WWA

realizacja

realization

Koncepcja miała czerpać głównie z materiałów historycznych, a z drugiej strony – ponadczasowych. Musieliśmy osiągnąć równowagę pomiędzy elegancją, modą, współczesnością a nurtem historycznym, który pasowałby do kontekstu budynku i otoczenia.

The concept was to be drawn mainly from historical resources and, on the other hand, from timeless materials as well. We had to find a balance between elegance, fashion, modernity and the historical trend that would fit into the context of the building and the surroundings.

MARCIN GRZELEWSKI, APA Wojciechowski Architekci

Aluminiowe konstrukcje

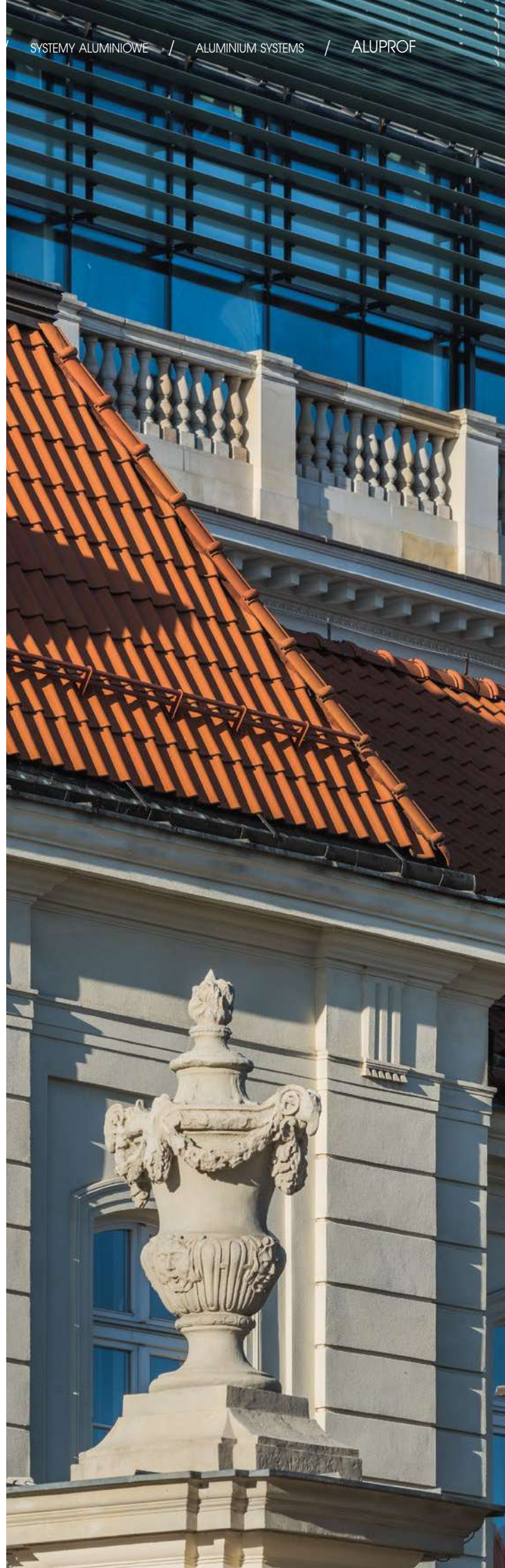
Aluminium constructions

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Konstrukcja fasady czy przeszklenia nadbudowy to tylko niektóre elementy, do wykonania których w Hotelu Europejskim wykorzystano produkty firmy Aluprof, czołowego europejskiego producenta systemów aluminiowych. Wybierając właśnie te systemy, postawiono jednocześnie na estetykę, trwałość, energooszczędność, ognioodporność, antywłamaniowość i odpowiednią akustykę.

Construction of the facade or the superstructure glazing are just some of the elements of the Europejski Hotel that were made using solutions of the leading European manufacturer of aluminium systems. Choosing Aluprof systems, the focus was placed on aesthetics, durability, energy efficiency, fire resistance, burglary prevention and appropriate acoustics.

Hotel Europejski podczas rozległej przebudowy zyskał dwa nowe, przeszklone piętra. Wcześniej w ich miejscu było nieużytkowe poddasze. Dzięki temu rozwiązaniu budynek „urósł” o 1,8 metra. Zachował przy tym dotychczasowy kształt dachu. Fasady aluminiowe cechuje elegancja i wysoka funkcjonalność, dlatego właśnie na ich zastosowanie zdecydowano się w przypadku tej prestiżowej inwestycji. Przy budowie dodatkowych hotelowych kondygnacji, które przeznaczono na przestrzeń biurowe, idealnie sprawdził się system fasadowy słupowo-ryglowy z listwami maskującymi MB-SR50N firmy Aluprof. Pozwala on budować estetyczne fasady z widocznymi wąskimi liniami podziału przy zachowaniu trwałości i wytrzymałości konstrukcji, a zabudowa może stanowić jednolitą w widoku kratownicę. Konstruktorom tego wyjątkowego projektu zależało bowiem na tym, aby nowoczesne przeszklenia wizualnie nie dominowały nad historyczną elewacją. Szczególnie efektowne jest zastosowanie we wspomnianym systemie okien zintegrowanych w fasadzie, bazujących na rozwiązaniu MB-SR50N IW, z którego skorzystano przy budowie Hotelu Europejskiego. W realizacji wykorzystano także fasadę półstrukturalną typu MB-SR50N EFEKT z oknem MB-SR50N IW EFEKT. Dzięki zastosowaniu specjalnego systemu mocowania szyb do słupów i rygli, patrząc na budynek hotelu od zewnątrz, uzyskano jednolity obraz gładkiej szklanej ściany nadbudowy podzielonej strukturą pionowych i poziomych linii szerokości dwóch centymetrów. Szeliny pomiędzy szklanymi polami fasady wypełnione zostały specjalnym spoiwem silikonowym, zapewniającym wysoką szczelność konstrukcji i podwyższającym właściwości izolacyjne. Dla uzyskania odpowiedniej klasy szczelności i izolacyjności cieplnej w wymienionych konstrukcjach zastosowano przekładki termiczne oraz profilowane uszczelki przyszybowe. Dzięki temu najemcy dwóch najwyższych hotelowych pięter będą chronieni przed zimnem, deszczem i gorącem, co zapewni im komfort podczas pracy.

Inwestycja wyposażona została również w okna firmy Aluprof. Okna i drzwi MB-70 o konstrukcji trzykomorowej charakteryzują się dobrą izolacją

In result of its extensive reconstruction, the Europejski Hotel has gained two new glazed floors. Previously, there was an unoccupied attic space there. Thanks to this solution, the building „has grown” by 1.8 meters but the original shape of the roof has been retained. Aluminium facades are characterized by elegance and high functionality, which is why it has been decided to use them in that prestigious investment project. In the construction of the additional hotel floors, which were intended for office space, Aluprof MB-SR50N mullion and transom facade system with concealing strips proved to be a perfect match. The shape of mullions and transoms allows for erecting aesthetic facades with visible narrow division lines, ensuring at the same time durability and strength of the structure. When the structure is glazed, visually it forms a uniform truss. Authors of this unique design wanted to ensure that the modern glazing would not visually dominate the historical facade. The use of windows integrated in the facade, based on the MB-SR50N IW solution, was particularly effective. A semi-structural facade of MB-SR50N EFEKT type with MB-SR50N IW EFEKT windows was also used in the construction process. Thanks to the application of a special system for fixing panes to mullions and transoms, looking at the hotel building from the outside, you can see a smooth glass wall of the superstructure divided by vertical and horizontal lines of 2 cm. The gaps between glass fields of the facade were filled with a special silicon binder to ensure high tightness of the construction and enhance its insulation properties. In order to obtain the appropriate class of tightness and thermal insulation, thermal breaks and profiled glass gaskets were used in the above-mentioned constructions. In result, tenants of the two highest hotel floors will be protected from cold, rain and heat, which will ensure more comfort at work.

The building was also equipped with Aluprof windows. MB-70 windows and doors of a three-chamber structure are characterized by good thermal insulation, which translates into a great popularity of this product. On its

termiczną, co przekłada się na dużą popularność tego produktu. Na jego bazie można wykonywać konstrukcje antywłamaniowe w klasie RC3, a także specjalistyczne okna w klasie RC4. Kształt profili pozwala uzyskać smukłe i wytrzymałe konstrukcje o dużych płaszczyznach. System charakteryzuje się niskim współczynnikiem przenikania ciepła U dzięki zastosowaniu specjalnych przekładek termicznych i uszczelkek. Ma to duże znaczenie w dobie rosnących wymagań w zakresie gospodarowania energią i ochrony środowiska. W tym przypadku użyto uszczelki z dwukomponentowego kauczuku syntetycznego EPDM: litego i komórkowego, który gwarantuje odporność na starzenie podczas wieloletniej eksploatacji oraz dobrą izolacyjność termiczną.

Zminimalizowanie zapotrzebowania na energię w hotelu zapewniają żaluzje słoneczne fasadowe MB-SUNPROF. Gwarantują także nowoczesny design elewacji. Ich konstrukcja składa się z kształtowników aluminiowych o przekroju eliptycznym oraz akcesoriów pełniących funkcje połączeniowe. Z uwagi na fakt, że schłodzenie pomieszczenia jest zwykle droższe od ogrzania, zastosowanie żaluzji pozwoli operatorowi na obniżenie energochłonności budynku w trakcie eksploatacji. Żaluzje ograniczają także dopływ promieniowania ciepłego z zachowaniem dopływu światła na poziomie zapewniającym komfortową pracę wewnątrz pomieszczenia. Wsporniki i łączniki umożliwiają bezpośrednie połączenie konstrukcji żaluzji fasadowych z systemami fasadowymi. Dla zapewnienia prawidłowej pracy konstrukcji system umożliwia zastosowanie połączeń dylatacyjnych kompensujących ruchy w osi kształtowników żaluzji, będące skutkiem działania czynników zewnętrznych (rozszerzalność cieplna pod wpływem temperatury, praca budynku) oraz niedokładności montażu.

Aluprof SA sprzedaje swoje rozwiązania do większości krajów europejskich, a także do Stanów Zjednoczonych. Budowa Hotelu Europejskiego realizowana na najwyższym poziomie wykonawstwa również nie mogła odbyć się bez jej udziału. Materiały do budowy obiektu firma wyprodukowała w nowoczesnych parkach maszynowych i przy wykorzystaniu nowo-

basis, RC3 anti-burglary structures as well as specialized RC4 windows can be made. The shape of the profiles allows for achieving slender and resistant window and door structures. Thanks to the use of special thermal breaks and gaskets, the system presents a very low value of the overall heat-transfer coefficient U. This is of great importance in the times of increasing demands for energy management and environmental protection. In this case, a gasket made of two-component EPDM synthetic rubber – solid and cellular – was used, which guaranteed its ageing resistance during the long-lasting exploitation as well as very good thermal insulation.

The use of MB-SUNPROF sun shades allowed for minimizing energy consumption in the hotel. It also guaranteed a modern facade design. MB-SUNPROF sun shades are composed of aluminium blade profiles with elliptical cross-sections, and fastening accessories. Due to the fact that cooling of a room is usually more expensive than its heating, the use of the sun shades will allow to reduce energy consumption in the building. The shades also reduce exposure to direct solar radiation while allowing for natural day lighting and thus ensure comfortable work inside the room. Brackets and joints enable their quick and easy installation to the facade systems. To ensure proper work of the shades, the system allows for the use of expansion joints to compensate for movements in the axis of the blade profiles sections resulting from external factors (thermal expansion under the influence of temperature, settlement of the building) or inaccuracy of assembly.

Aluprof S.A. sells its solutions to the majority of European countries as well as to the United States. The construction of the Europejski Hotel, performed at the highest possible level, could not do without participation of Aluprof. All the materials necessary for the construction of the hotel were produced using the company's modern machine parks and latest technologies. Reliability and durability of the products guaranteed investor's satisfaction. Products offered by Aluprof meet all requirements of the European stand-

czesnych technologii. Solidność i trwałość produktów pozwoliła na uzyskanie zadowolenia inwestora. Oferowane przez Aluprof produkty spełniają wszystkie wymagania norm europejskich dotyczące jakości stopów, tolerancji wykonania oraz cech wytrzymałościowych. Producent na bieżąco udoskonala swoją ofertę, poszerzając równocześnie jej zakres.

Po udziale firmy w budowie takich obiektów użyteczności publicznej, jak katowicka siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia czy warszawska Hala Koszyki przyszedł czas na wykorzystanie jej systemów w tak prestiżowym obiekcie, jakim jest Hotel Europejski. Szkło i aluminium na nadbudowie Hotelu Europejskiego nadało lekkości całej konstrukcji i pozwoliło na uzyskanie panoramicznego widoku na reprezentacyjną część miasta. Sama nadbudowa przyczyniła się do zwiększenia użytkowego metrażu budynku. Połączenie historii i nowoczesności w ten sposób możliwe było dzięki systemom Aluprof.

ards regarding the quality for alloys, performance tolerance and strength characteristics. The manufacturer is constantly improving its offer, expanding its scope at the same time.

Aluprof products were used in the construction of such public facilities as the headquarters of the Polish Radio National Symphony Orchestra in Katowice or Hala Koszyki (Koszyki market hall) in Warsaw. The Europejski Hotel was another prestigious building in which Aluprof systems were applied. Glass and aluminium used on the superstructure of the hotel gave a sense of lightness to the entire structure and offered a panoramic view of the most representative part of the city. The superstructure itself contributed to an increase in the usable area of the building. Such a combination of history and modernity was possible thanks to Aluprof systems. ■

Rodzinna pasja

Family passion

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Najwyższa jakość, wyszukane wzornictwo i innowacyjność. Takich określeń można użyć, charakteryzując drzwi produkowane przez firmę DEWRO Wróbel. Przy tworzeniu Hotelu Europejskiego sięgnięto po produkty właśnie tego lidera produkcji stolarskiej, posiadającego ponad 25-letnie doświadczenie w tworzeniu drzwi wewnętrznych na indywidualne zamówienie.

The highest quality, sophisticated design and innovation. These are the words that best describe the doors manufactured by DEWRO Wróbel. Products of this leader in carpentry and woodworking, having over 25 years of experience in creating internal doors on individual request, were used in the construction process of the Europejski Hotel.

Idąc hotelowym korytarzem, można zauważyć powtarzalność w wyglądzie drzwi. Gdy zajrzemy jednak do pokoi, okazuje się, że od wewnątrz każda para jest dopasowana do danego pomieszczenia. Były one projektowane indywidualnie, aby współgrały z wystrojem pokoi, a przede wszystkim z meblami, które się w nich znajdują. Wszystkie zbliżone są do siebie stylistyką, lecz w detalu można dostrzec różnice. Na ponad 100 pokoi wykorzystano ok. 20 typów drzwi. Na obiekcie firma DEWRO zamontowała ok. 350 par, których wykonanie okazało się bardzo wymagającym zadaniem. Drzwi są bowiem bogato zdobione. Posiadają różnego rodzaju nakładki drewniane. Na każdych prezentowany jest inny wzór. Do ich produkcji wykorzystano kilka rodzajów drewna (np. dąb, orzech amerykański), które dodatkowo były barwione na kilkanaście różnych kolorów.

DEWRO jako podwykonawca firmy Infine wykonywał wszystkie drzwi wejściowe do pokoi hotelowych, przejściowe, a także te prowadzące do łazienek, które również są różnicowane pod względem wyglądu. Część tych łazienkowych jest okładana lustrem bezbarwnym lub brązowym. Do tego dochodzą różne grawerowane zdobienia, które z drzwi płynnie przechodzą na meble lub ściany.

Firma DEWRO na obiekcie wykonywała nie tylko drzwi. Dzięki jej pracy powstała drewniana zabudowa korytarzy, tj. łuki, cokoły, gzymsy, panele ściienne (wykonano je z dębu barwionego na trzy różne kolory), a także szachty z lustkami. Dużym wyzwaniem okazały się ościeżnice z elementami mosiężnymi, a zwłaszcza ich niestandardowy rozmiar. Należało je precyzyjnie montować oraz odpowiednio zabezpieczyć w transporcie, aby nie doszło do uszkodzeń ich powierzchni. Odrestaurowywanie tego materiału jest bowiem czasochłonne.

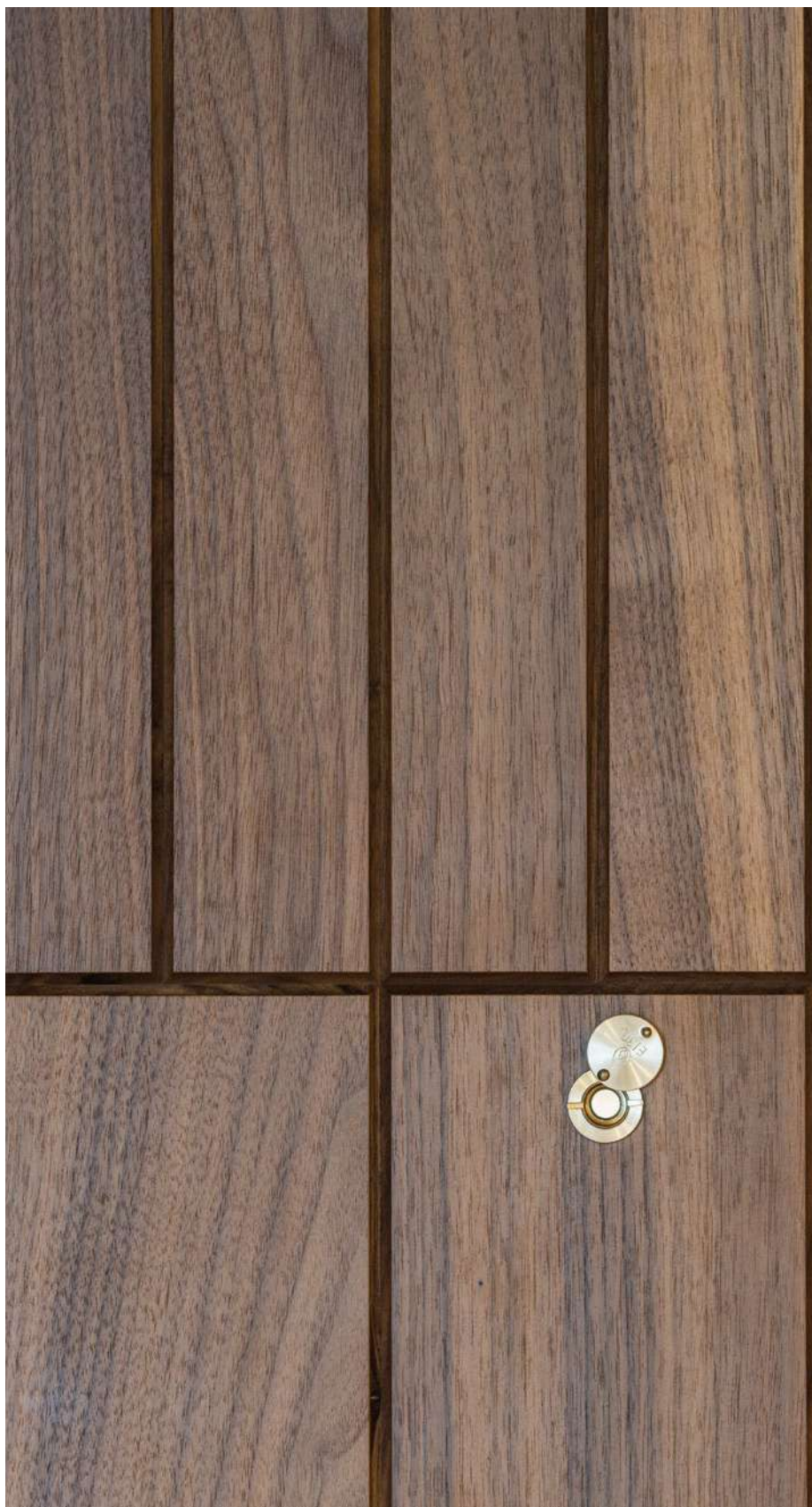
Firma specjalizuje się w produkcji drzwi do zabytkowych obiektów. To rodzinne przedsiębiorstwo, w którym nastąpiła zmiana pokoleniowa i od 4 lat prowadzi je trzech braci, od początku istnienia dużą wagę przykładają do tego, by podążać za zmieniającymi się trendami oraz nieustannie się rozwijać.

Walking through the hotel corridor, you can see that every door looks the same. However, when you look into the rooms, it turns out that from the inside each pair is different and matches a particular room interior. The doors have been designed individually to harmonize with the decor of the rooms and, above all, with the furniture that is inside. They are all similar to each other in style, but different in detail. For more than 100 rooms, about 20 types of doors have been used. DEWRO have installed approximately 350 pairs in the hotel building, what has proved to be a very demanding task as the doors are richly decorated. They have various types of wooden covers and different patterns. They have been made of a few types of wood, such as oak or American walnut, additionally dyed more than ten different colours.

As a subcontractor of INFINE Sp. z o.o. Sp. k., DEWRO have made all entrance and wicket doors in the hotel rooms as well as bathroom doors, also different in look. Some of these bathroom doors are covered with a colourless or brown mirror. Additionally, they have various engraved ornamentation smoothly passing from the door to the furniture or walls.

DEWRO was responsible not only for providing the doors to the hotel. It also manufactured wooden elements of the corridors, such as arches, pedestals, cornices, wall panels (made of oak dyed three different colours), as well as shafts with mirrors. The door frames with brass elements turned out to be a great challenge, especially due to their non-standard size. They had to be precisely assembled and properly secured in transport so that their surface was not damaged as their restoration is very time-consuming.

The company specializes in the production of doors for historical buildings. It is a family enterprise which, due to a generational change, has been run by three brothers for the last four years. Since the very beginning it has been much focused on following the changing trends and developing constantly.

Rozwiane **obawy**

Disappearing fears

DANIEL WRÓBEL, WSPÓŁWŁAŚCICIEL FIRMY DEWRO, W ROZMOWIE Z **NATALIĄ CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ** OPOWIADA O PRACY NA BUDOWIE, OBAWACH I TRUDNOŚCIACH PRZY WYKONYWANIU ZRÓŻNICOWANYCH DRZWI DO POKOI TEGO PRESTIŻOWEGO HOTELU.

DANIEL WRÓBEL, THE CO-OWNER OF DEWRO, TALKS TO **NATALIA CHYLIŃSKĄ-ŻBIKOWSKĄ** ABOUT WORK ON THE CONSTRUCTION SITE, HIS FEARS AND DIFFICULTIES IN MAKING DIFFERENT TYPES OF DOORS FOR THE ROOMS OF THIS PRESTIGIOUS HOTEL.

FOTO / **JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI**

N.Ch.: W przypadku drzwi w Hotelu Europejskim nie można mówić o masowej produkcji. Zatem w jaki sposób je wytwarzano?

D.W.: Sama konstrukcja drzwi jest standardowa. Wszystkie nakładki były jednak ręcznie dopasowywane i klejone. Wykonywaliśmy po kilkanaście skrzydeł tygodniowo, aby na bieżąco je dostarczać i montować. Do tego zadania wyznaczaliśmy kilka osób z produkcji. Od początku stawialiśmy na precyzję i eliminowanie jakichkolwiek błędów, aby nie trzeba było nanosić poprawek na gotowy produkt. Pracownicy wiedzieli, że trzeba się bardzo do tego przyłożyć i uważać, aby nie popełniać błędów. Trzy osoby cały czas nadzorowały ten projekt.

N.Ch.: To był trudny projekt dla DEWRO?

D.W.: Do tej pory Hotel Europejski był najbardziej nietypową realizacją, w jakiej uczestniczyliśmy. Choć podejmowaliśmy już zlecenia na dużo większą liczbę drzwi, to nie były one aż tak ekskluzywne. Początkowo obawialiśmy się, czy sprostały wymaganiom w tak krótkim czasie, który został narzucony. W trakcie okazało się jednak, że ten czas się wydłużył i mogliśmy prowadzić produkcję na spokojnie.

N.Ch.: Zdobycie tego zlecenia nie było pewnie łatwe?

D.W.: O tym, kto podejmie się tego zadania, decydował przetarg. Żeby wziąć w nim udział, należało wykonać pokazowe drzwi oraz fragment zabudowy korytarza.

N.Ch.: Zaraz po tym przystąpiliście do produkcji?

D.W.: Gdy już wiadomo było, że powierzono nam to zadanie, nie mogliśmy tak po prostu wyprodukować wszystkich drzwi. Przystępując do prac na każdym kolejnym piętrze, wszystkie firmy musiały najpierw wykonać pokazowy pokój. Na jego podstawie przekazywano ostateczne wskazówki i uwagi. Dopiero po jego akceptacji była zgoda na rozpoczęcie prac na całym piętrze. To także jeszcze nie oznaczało, że możemy produkować wszystko. Robiliśmy to na bieżąco, bo podczas prowadzenia prac okazywało się, że trzeba nanieść zmiany w projektach i wymiary produktu już się zmieniały.

N.Ch.: Osobiście zaangażował się Pan w ten projekt i spędził ponad rok na budowie. Jak go Pan wspomina?

D.W.: Rzeczywiście spędziłem sporo czasu na tej budowie, nadzorując montaż. W najbardziej gorącym czasie było na budowie 20 osób z ramienia mojej firmy. Pamiętam, że na początku, przez pierwsze dwa czy trzy tygodnie, gubiliśmy się w obiekcie, a teraz znamy go już tak dobrze jak własny dom.

N.Ch.: In the case of doors for the Europejski Hotel you cannot talk about mass production. So how were they manufactured?

D.W.: The door structure was standard. However, all covers were manually adjusted and glued. We made more than ten door wings per week in order to regularly deliver and install them. We delegated a few people from our production team to the task. From the very beginning, we focused on precision and elimination of errors so that it was not necessary to make any improvements to a finished product. The staff knew that they had to put a lot of effort into the task and be careful not to make mistakes. Three people supervised the project all the time.

N.Ch.: Was it a difficult project for DEWRO?

D.W.: The Europejski Hotel is the most unusual project we have ever participated in. Although we have already taken orders for a much bigger number of doors, they were not that exclusive, however. Initially, we were afraid we wouldn't meet the requirements in such a short time. However, it turned out that the time was longer than assumed, and we were able to carry out the production without any problems.

N.Ch.: It was not easy to get this job, wasn't it?

D.W.: The contractor was selected by tender. In order to take part in the tender, we had to make a demo door and a fragment of the corridor.

N.Ch.: And right after that you started the production, didn't you?

D.W.: Once we knew we had been entrusted with the task, we could not just produce all the doors at once. Starting works on each subsequent floor of the hotel, each company had to make a demo room first. Then final tips and remarks were passed. It was only after the final look of the room had been accepted that you could start works on a particular floor. However, it also did not mean that we could produce all the elements at once. We were doing it on a daily basis as during the works it often turned out that it was necessary to introduce changes into the design and the dimensions of products had to be changed.

N.Ch.: You were personally involved in the project and you spent over a year on the construction site. How do you remember it?

D.W.: Indeed, I spent a lot of time on the construction site, supervising the assembly. In the hottest time, there were 20 people of our staff working there. I remember that at the beginning, for the first two or three weeks, we used to get lost in the building, and now we know it very well and we feel there like at home.

” Do tej pory Hotel Europejski był najbardziej nietypową realizacją, w jakiej uczestniczyliśmy.

The Europejski Hotel is the most unusual project we have ever participated in.

DANIEL WRÓBEL

Meble z klasą

Top class furniture

TEKST / **CEZARY ŁAWIDA**
FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

W wykonanie mebli do Hotelu Europejskiego zaangażowano firmę, która nie boi się wyzwań, a do tego specjalizuje się w tworzeniu ekskluzywnych mebli oraz elementów wyposażenia dla luksusowych hoteli. Mowa o firmie Kamples.

Prawie wszystkie meble znajdujące się w pokojach hotelowych wyszły z pracowni Kamples. Są to np. garderoby, biblioteki, wezgiłowia łóżek, szafki nocne oraz zabudowa mebli w toaletach. Konstrukcja niektórych z nich jest tak nowatorska, że wymagała zastosowania produktów przygotowywanych na indywidualne zamówienie, tj. uchwyty do otwierania garderoby czy zawiasy do szklanych drzwi bibliotek. Warte uwagi są wezgiłowia łóżek wykonywane z drewna, skóry i okleiny naturalnej, a w pokojach o wyższym standardzie także z okleiny czeczota. Wyzwaniem było wykonanie szafek nocnych, które posiadają marmurowy blat. Musiał być on odpowiednio frezowany, aby zyskał formę łukową. Dodatkowo trzeba było selekcjonować materiał, aby faktura i odcień wykorzystanych powierzchni w jednym pokoju były zbliżone. Co ciekawe, w blacie tworzone otwór od przewodu lampki. Mosiężna przelotka do zaślepki była wykonywana ręcznie, aby zapewnić perfekcję wykończenia.

Kolejnym nietatwym zadaniem było wykonanie bibliotek w formie łuku. Do produkcji szklanych drzwi-

The task to manufacture furniture for the Europejski Hotel was given to Kamples, a company that is not afraid of new challenges and specializes in creating exclusive furniture and equipment for luxury hotels.

Almost all pieces of furniture in the hotel rooms came from Kamples. They include wardrobes, bookcases, headboards, bedside cabinets and furniture in bathrooms. The design of some of them was so innovative that it required use of products made on individual request, e.g. handles for wardrobes or hinges for bookcase glass doors. Particularly noteworthy are the bed headboards made of wood, leather and natural veneer, as well as these made of burl wood veneer in suites. Hanging marble top bedside tables were a big challenge, too. The top had to be properly milled to obtain a shape of an arc. In addition, the material had to be precisely selected so that the texture and shade of the marble surfaces used in one room were similar. What was interesting, in each top a hole was made for the night light cord. A brass gasket cover was handmade to ensure its perfect finishing.

czek przygotowano specjalne formy. Tak samo przebiegło wytwarzanie dedykowanych dla nich mosiężnych listew. Co więcej, w pokojach zamontowano boazerię (w prezydenckich prawie w całości, a w pozostałych częściowo). Zastosowano różne typy tego wykończenia wnętrz. Niektóre boazerie są drewniane lub szklane, inne dodatkowo mają graver. Są także pokoje, w których połączono szkło z drewnem. Ciekawym wykończeniem są tu listwy mosiężne. Co istotne, były one zamawiane w hucie według specjalnie przygotowanej formy.

Kamples stworzył także meble do ogólnodostępnych części budynku. Przykładem jest szafa na cygara w klubie, a także dwie pary drzwi o grubości ściany, zdobionych przy użyciu kasetonów. Niezwykłej precyzji wymagało także wykonanie garderoby w recepcji mierzącej 3,5 m, prowadzącej do restauracji i baru. Mebel został ozdobiony od frontu imitacją szufladek z mosiężnymi wykończeniami, które kryją za sobą płaszcze gości. Z kolei w samej restauracji dziełem Kamples są parawany z siatki miedzianej, które oddzielają poszczególne stoliki dla gości. W prywatnych jadalniach stanęły natomiast dwie witryny, obudowa kominka i przybornik kelnerski. Technicznie trudnym do wykonania meblem była recepcja w SPA. Wszystko za sprawą marmurowego blatu, którego delikatność stwarzała problemy przy montażu, oraz kontuaru powlekanego miedzią. Wartym uwagi rozwiązaniem w części SPA, które zastosowano w gabinetach zabiegowych, są drzwi chowane w szafie, aby stworzyć w ten sposób przestrzeń do pracy.

Kamples wykonywał również boazerię w miejscach muzeum na piętrach hotelowych, w które montowane były szklane wnęki na eksponaty. Trudność stanowił montaż szkła pod kątem 45 stopni. Na tym zadaniu poległo wcześniej kilka firm.

Another difficult task was to make arc-shaped bookcases. Special moulds were prepared for the production of the glass doors and for the brass profiles to be used with them. What's more, wall panelling was used in the hotel rooms (in presidential apartments almost on every wall, in other rooms partially). Various types of panels were installed. Some of them were wooden or glass, others were engraved. There are also rooms in which glass and wood are combined. Brass profiles are an interesting element there. It's worth mentioning that they were made in brass steel-works using specially prepared moulds.

Kamples also designed and manufactured furniture for the hotel's public spaces, e.g. the cigar cabinet in the Humidor club and two coffered doors with a thickness of a wall. The production of the 3.5 meter high wardrobe in the reception area leading to the restaurant and the bar required utmost precision, too. Its front is decorated with an imitation of drawers with brass finishes that hide the guests' coats behind. Copper mesh folding screens separating tables in the hotel restaurant were also made by Kamples. So were two showcases, a fire place frame and a waiter's toolbox in each private dining room. The reception desk in the SPA zone was also technically difficult to make. That was due to its marble top, whose delicacy created problems when assembling, and its oval shaped copper-coated counter. Another interesting solution in the SPA zone, installed in the treatment rooms, were doors hidden in the closet in order to create more work space. Kamples also made wood panelling for the museum spaces on the hotel floors, in which glass showcases for historical exhibits were mounted. The difficulty consisted in mounting the glass in the showcases at a 45-degree angle. A few companies had failed before trying to complete this task.

Klasa, prestiz

i nawiązanie do tradycji

**Class, prestige
and reference
to tradition**

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Łączenie historii z nowoczesnością w architekturze zawsze wiąże się z podjęciem wyzwania. Należy nie tylko skoncentrować się na podkreśleniu istniejących historycznych elementów budynku, ale też stworzyć nowy wizerunek, jaki byłby odniesieniem do współczesności. W przypadku Hotelu Europejskiego ducha współczesnych czasów ma podkreślać szklany dach, który jednocześnie współgra z zabytkową fasadą budynku.

Combining history with modernity in architecture always means facing a challenge. You have to not only focus on highlighting the existing historical elements of the building, but also create its new image, which would be a reference to the present day. In the case of the Europejski Hotel, it is the glass roof, harmonizing with the building's historical facade, that is to emphasize the spirit of modern times.

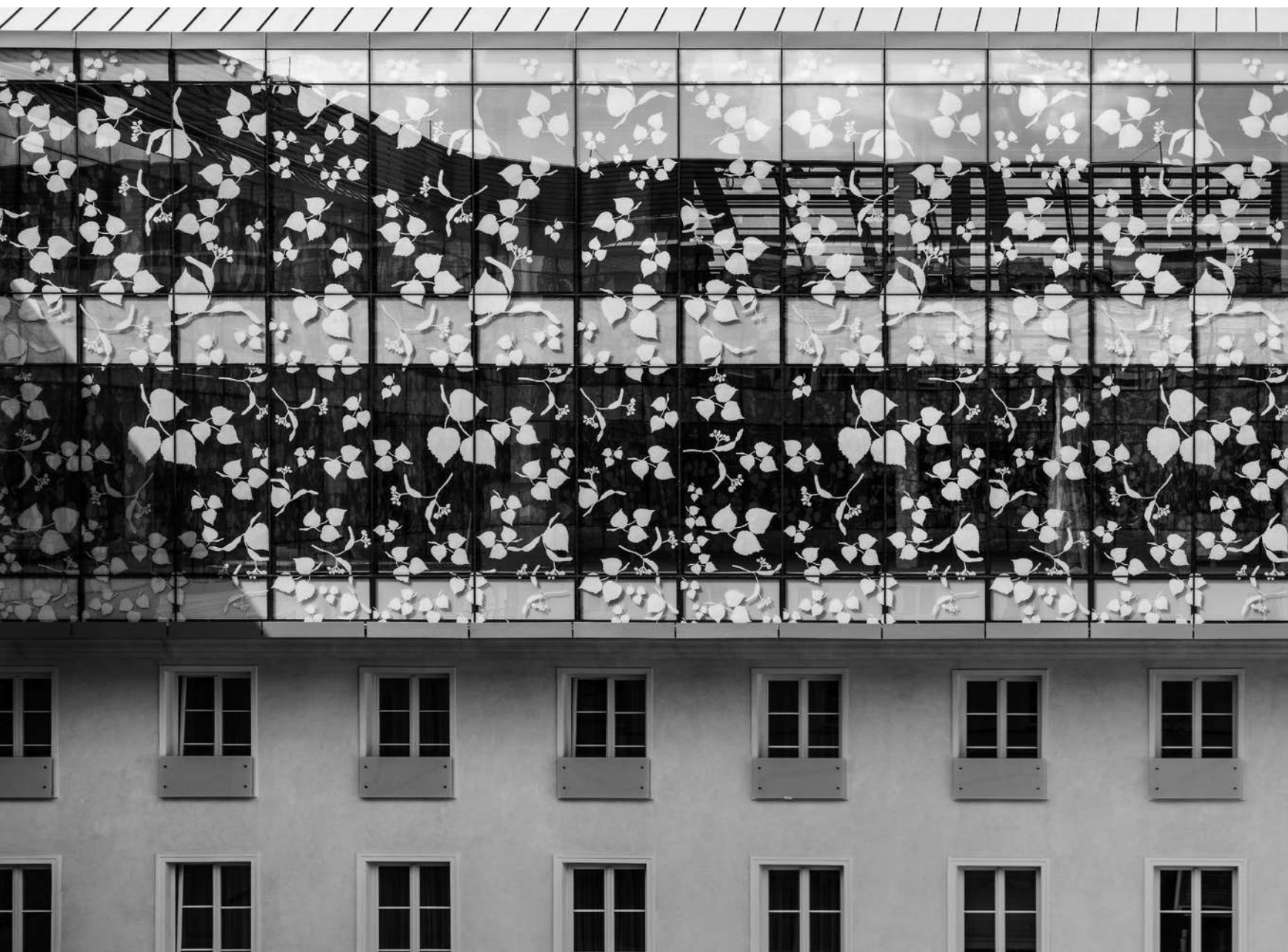

Odpowiednie rozwiązania, które wpisały się w założenia inwestora i projektantów, zaproponowała marka Saint-Gobain. Szkło na inwestycję zostało dostarczone przez Zakład Glassolutions w Pruszkowie. Materiały te wykorzystano między innymi do budowy dwóch pięter o szklanych elewacjach, osłoniętych metalowymi żaluzjami. Zastosowany rodzaj szkła miał zminimalizować utraty ciepła w okresie jesienno-zimowym oraz ograniczyć przegrzewanie wnętrza kondygnacji w upalne dni, a w konsekwencji zminimalizować koszty, które trzeba by ponosić przy mechanicznym schładzaniu wnętrza. Jest to istotne zwłaszcza dla pracowników przestrzeni biurowej, aby zapewnić im komfort podczas pracy. Saint-Gobain dysponuje szeregiem rozwiązań, które pozwalają skutecznie poprawić efektywność energetyczną budynków. Od lat prowadzi intensywną działalność w obszarze R&D, aby ograniczać zużycie energii w trakcie procesów produkcyjnych, a także spełniać najwyższe normy środowiskowe przez oferowane produkty i usługi.

– Najwięcej uwagi podczas realizacji tej inwestycji poświęcono tworzeniu oszklenia widocznego od strony patio, czyli na elewacji od wewnętrznej strony budynku. Trudność sprawił wzór, który przechodzi płynnie z szyby na szybę, zachowując ciągłość. Pokrywa on wszystkie cztery ściany wewnętrzne budynku i tworzy zamknięty obieg. Wzór jest powtarzalny, przy czym każdy płät szkła nieco się różni. Założeniem było, aby osoby podziwiające elewację nie doszukały się miejsc łączenia – podkreślają **ADAM KSIĘŻOPOLSKI, MENEDŻER DZIAŁU SPRZEDAŻY I ROZWOJU RYNKU** i **ŁUKASZ KIERSNOWSKI, PROJECT MANAGER**.

Saint-Gobain, the world leader in the habitat and construction markets, proposed solutions meeting the assumptions laid out by the investor and the designers. Glass was supplied by Glassolutions Plant in Pruszków. The material was used, among others, for the two-storey superstructure with glass facades, covered with metal blinds. The type of glass installed was to minimize heat loss in the autumn and winter seasons and to limit overheating of the interiors on hot summer days, and, in consequence, to minimize the costs that would have to be incurred for mechanical air cooling. This is especially important for the office space employees working there that they have comfort at work. Saint-Gobain offers a number of solutions that allow to effectively improve the energy efficiency of buildings. For years, it has been working intensively in the field of R&D to reduce energy consumption during the production processes, and to meet the highest environmental standards through the products and services offered.

– During the project implementation, most attention was paid to the creation of glazing visible from the patio, i.e. on the facade of the inner side of the building. What we had a problem with was the pattern passing smoothly from one glass panel to another in order to maintain continuity. It covers all four inner walls of the building and creates a closed circuit. The pattern is repeatable but each piece of glass is slightly different. The idea was that people admiring the facade would not find any connection points – emphasizes **ADAM KSIĘŻOPOLSKI, MANAGER, SALES AND MARKET DEVELOPMENT DEPARTMENT** and **ŁUKASZ KIERSNOWSKI, PROJECT MANAGER**. ▶

Wzór zaproponowany przez architektów był projektowany w taki sposób, aby uwzględnić przerwy na profile. Zanim możliwy był montaż, należało zaprojektować wzór, a następnie wykonać ponad 20 form sitodruku, na których wykonano nadruki. Sitodruk musiał być przygotowany bardzo precyzyjnie. Po zaprojektowaniu sił naniesiono wzór na szkło. Sam nadruk wykonano przy pomocy farby ceramicznej o kolorze szarym z palety RAL-7035. Podczas hartowania została ona utwardzona, co zapewniło jej trwałość.

Do stworzenia elewacji z tym zdobieniem wykorzystano szklenie strukturalne z wąską ramą, aby uwidocznić wzór. Sama szyba wyposażona została w warstwy, które dbają o odpowiednią gospodarkę ciepłą. Co więcej, sam nadruk jest nieprzezierny, przez co nie przepuszcza promieni słonecznych do wnętrza budynku. Działa jak naturalna żaluzja. Zastosowano szkło refleksyjne twaropowłokowe. Nadano mu srebrno-błękitny odcień, aby jeszcze lepiej podkreślić jego funkcje dekoracyjne. Dzięki mocowaniu szkła w profilach trudniej doprowadzić do uszkodzenia szyby. Krawędzie płyt szklanych są dodatkowo szlifowane, aby ograniczyć natężenia termiczne, które mogą doprowadzić do samoczynnego ich pęknięcia.

Szklaną, bogato zdobioną wewnętrzną elewację goście hotelowi mogą podziwiać, korzystając z patio, na którym znajduje się ogród ze szklanej konstrukcji. Szkło do jej wykonania także dostarczyła firma Saint-Gobain.

– Projektantom zależało na uzyskaniu efektu jak największej bezbarwności i przezroczystości konstrukcji, dlatego wykorzystane szkło zostało wyposażone w specjalistyczną powłokę XTREME, która zapobiega nagrzewaniu się wnętrza konstrukcji – dodaje **KRZYSZTOF CUDNIEWICZ, REGIONALNY MENEDŻER SPRZEDAŻY**.

W szklanej konstrukcji w otoczeniu wyjątkowych roślin można odpocząć i skorzystać ze znajdującej się w niej minikawiarni.

– Rozwiązania Saint-Gobain można znaleźć w budynkach, środkach transportu, a także w inwestycjach infrastrukturalnych oraz w wielu zastosowaniach przemysłowych. Zapewniają one komfort, wytrzymałość, bezpieczeństwo i stanowią odpowiedź na wyzwania naszych czasów, takie jak ekologiczne budownictwo, oszczędne gospodarowanie zasobami oraz przeciwdziałanie zmianom klimatycznym. Wszystko to zapewniło firmie silną pozycję na rynku, przez co wyspecjalizowała się ona w realizacji projektów nietypowych, wykonywanych na specjalne zamówienie – twierdzi **ALINA PYZIK, LIDER OBSZARU OBSŁUGI KLIENTA**.

Saint-Gobain z sukcesem zrealizował szklenia w warszawskich inwestycjach typu: Lotnisko Chopina (Na fasadzie terminalu wykorzystano szkło o fakturze ornamentowej), Stadion Narodowy, Biurowiec Żłota 44, Hotel Marriott Okęcie (Wykorzystano ponad 10 tys. m² szkła do budowy elewacji), Hala Koszyki (Zastosowano wielkogabarytowe wypełnienia szklane), a także w innych miastach w Polsce, tj. Dworzec Łódź Fabryczna (Innowacyjna konstrukcja dachu składa się z trójkątnych świetlików), czy Centrum Spotkania Kultur w Lublinie (Budynek został wybrany z 32 nominacji i stał się jednym z 7 cudów Polski w siódmej edycji konkursu National Geographic). To tylko niektóre przykłady z bogatego dorobku firmy. Do portfolio trafił również Hotel Europejski, który znajdzie w nim szczególne miejsce.

The pattern proposed by the architects was designed in such a way as to take into account gaps for profiles. However, before the installation, the pattern had to be designed and then over 20 screen printing stencils had to be made. It was important to prepare the screen printing very precisely. After the stencils had been designed, the pattern was applied onto the glass substrate. The printing itself was made with the use of a ceramic paint of grey colour from the RAL-7035 palette. During tempering, it was hardened, producing a permanent and durable coating.

In order to create a facade with this decoration, structural glazing with a narrow frame was used to emphasize the pattern. The glass pane itself was covered with layers to ensure proper thermal management. The imprint itself is non-transparent and prevents sunlight from entering the building. It works like a natural blind. In the Europejski Hotel hard-coated reflective glass was used. It was given a silver-blue shade to emphasize its decorative features even more. Fixing the glass in the profiles makes it more unlikely to be damaged. The edges of the glass plates are additionally polished to limit the thermal strain that can lead to their self-breaking.

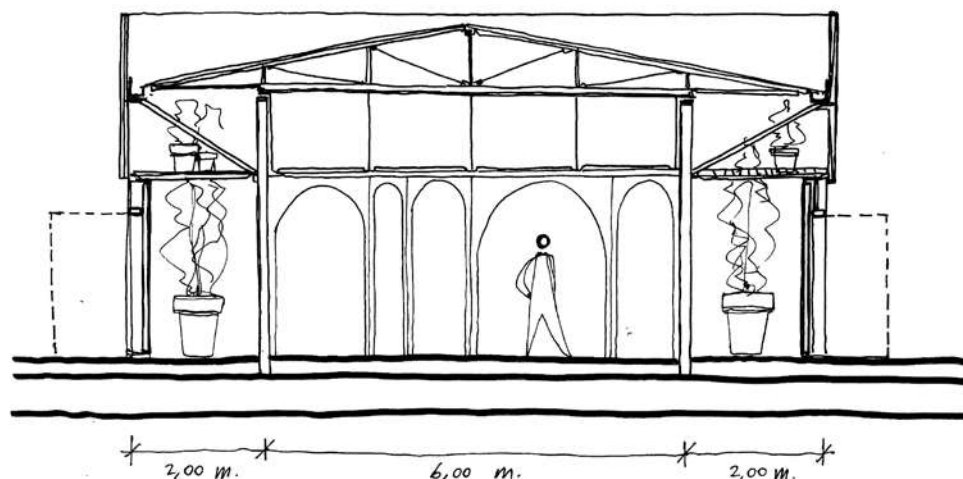
The hotel's guests can admire the glass richly decorated inner elevation from the patio, where there is a garden made of a glass structure. The glass necessary for the construction of this structure was also delivered by Saint-Gobain.

– The designers wanted to achieve the greatest possible level of colourlessness and transparency of the structure, which is why the glass used had been covered with a specialized XTREME coating to prevent the interior from overheating – adds **KRZYSZTOF CUDNIEWICZ, REGIONAL SALES MANAGER**.

Surrounded by unique plants, you can relax in the glass structure or take a rest in the mini-café located there.

– Saint-Gobain solutions can be found in buildings, means of transport as well as in infrastructural buildings and in many industrial applications. They provide comfort, durability, security and are a response to the challenges of our time, such as green building, resource efficiency and combating climate change. All this has made the company a strong player on the market and an expert in implementing untypical projects upon special request – claims **ALINA PYZIK, CUSTOMER SERVICE LEADER**.

Saint-Gobain has provided glazing solutions for a number of buildings in Warsaw, including Chopin Airport (ornamental glass was used on the facade of the terminal), National Stadium, Żłota 44 Office Building, Marriott Okęcie Hotel (over 10,000 m² of glass were used for the construction of the facade), Koszyki Market Hall (large-size glass elements were used), as well as in other cities in Poland, e.g. Łódź Fabryczna Railway Station (its innovative roof structure consists of triangular skylights) or Centrum Spotkania Kultur (Centre for the Meeting of Cultures) in Lublin (the building has been selected from among 32 nominees and classified, in the seventh edition of the National Geographic contest, as one of the seven wonders of Poland). These are just a few examples of the company's notable achievements. The Europejski Hotel already enjoys a special position in Saint-Gobain's portfolio. ■

Szkic. arch. Pierluca Roccheggiani, SUD Architectes Drawn by arch. Pierluca Roccheggiani, SUD Architectes

Ukryty ogród

Hidden garden

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Tylko goście mogą korzystać z wyjątkowego miejsca, które kryje się na placu wewnątrz budynku Hotelu Europejskiego. Układ roślin znajdujących się na patio z wielkim pietyzmem wykonywała na podstawie własnej dokumentacji warsztatowej firma Palmett. Ta oaza zieleni w centrum miasta ma zapewnić gościom relaks w otoczeniu wyjątkowej, naturalnej scenerii.

Firma wykonywała m.in. plac zielony przy parkingu zlokalizowanym w sąsiedztwie hotelu, a także dokonała rekultywacji terenu w miejscu zaplecza budowy. Przy jednym z wejść posadzono cztery cisy mierzące 5 metrów, które swoją wielkością nawiązują do otoczenia Placu Piłsudskiego. Nadano im formę kolumn. Prawdziwą ogrodową perełką tego obiektu jest jednak wspomniane patio, na którym zbudowano szklaną oranżerię z roślinami utrzymanymi w klimacie śródziemnomorskim.

Na patio wybrano formowane drzewa wielopniowe, zimozielone rośliny, które posadzono w szpalerach, a także byliny i róże. Tworzą one naturalne oddzielenie części wspólnej od prywatnych tarasów, na które goście mogą wychodzić bezpośrednio ze swoich pokoi zlokalizowanych na parterze. Uwagę przyciągają strzyżone formy grabów, wywyższające się ponad inne rośliny z obszernych donic. Dwadzieścia roślin z tego gatunku, stanowiących ośnoję całego założenia, właściciele firmy Palmett osobiście wybierali w holenderskiej szkółce. Brali przy tym pod uwagę stopień rozkrzewienia, wielkość, proporcje i stopień dekoracyjności. Wszystkie rośliny musiały wyglądać podobnie. Z kolei szklaną oranżerię wyposażono w drzewka, tj. palmy, oleandry, drzewka oliwne czy figowce. Wśród nich znaleźć mają się również nietypowe odmiany np. mandarynek.

Ogród, który można podziwiać w Hotelu Europejskim, jest efektem zaangażowania wielu specjalistów z firmy Palmett: począwszy od projektantów przez wykonawców po koordynatorów i kierowników poszczególnych branż. Ze względu na stopień skomplikowania projektu w jego realizacji brało udział więcej osób niż zazwyczaj przy tego typu założeniach ogrodniczych realizowanych przez firmę. Rośliny udało się pozyskać dzięki wsparciu dostawców, z którymi firma Palmett współpracuje już od wielu lat, tj. szkółce Ebben z Holandii, polskiej Clematis, Pol-Plants czy Barcikowscy. Największy problem stanowiła mała, zamknięta przestrzeń, na której prowadzono prace. Koordynatorzy projektu musieli starannie planować dostawy, aby materiały zgromadzone na patio nie przeszkadzały przy realizacji innych prac. Wszystkie rośliny, materiały ogrodnicze i budowlane, w tym dziesiątki ciężarówek żwiru, substratu, kruszyw czy produkowane przez zakład ślusarski elementy musiały być dostarczane na budowę najwyższej dzień przez ich transportem na obszar prac. Co ważne, mogły być one wprowadzane na teren budowy jedynie za pomocą dźwigu, gdyż przestrzeń hotelowa nie była udostępniana do tych celów ze względu na realizację prac wykończeniowych.

Only hotel guests can enjoy a unique space, hidden on the square inside the Europejski Hotel building. The arrangement of plants on the patio has been designed and performed with great care by Palmett, basing on its own workshop documentation. This oasis of greenery in the centre of the city is to provide guests with comfort and relaxation in the unique, natural scenery.

The company built, among others, a green square by the parking lot located in the vicinity of the hotel, and also reclaimed the land in the area of the construction backup facilities. At one of the entrances, four 5-meter yews were planted, which, by their size, refer to the surroundings of Piłsudski Square. They were given a form of columns. The real masterpiece of the landscape architecture, however, is the abovementioned patio on which a glass orangery with Mediterranean plants was built.

The patio has been planted with shaped multi-trunk trees, evergreen bushes that have been arranged in rows, as well as perennials and roses. They create a natural separation between the hotel public space and private terraces, which guests can enter directly from their rooms located on the ground floor. Pruned and formed hornbeams in large flower pots, towering over other plants, attract particular attention. Palmett's owners personally selected twenty plants of this species, being the basis for the entire concept, in a Dutch plant nursery. They took into account the degree of tillering, size, proportions and the degree of decorativeness. All plants had to look similar. The glass orangery was filled up with trees, such as palms, oleanders, olive or fig trees. Unusual varieties, such as tangerine trees are planned to accompany them.

The garden that guests can admire in the Europejski Hotel, is the result of the commitment of many Palmett specialists: from designers and contractors to coordinators and managers of individual industries. Due to the complexity of the design, more people than usually in the case of other projects run by the company participated in the implementation process. The plants were delivered thanks to the support of the suppliers that Palmett had been cooperating with for years, i.e. Ebben nursery from the Netherlands as well as Clematis, Pol-Plants and Barcikowscy, Polish plant nurseries. The small, closed space on which the works were run was the biggest problem. The project coordinators had to plan deliveries carefully so that the materials stored on the patio would not interfere with other works. All plants, gardening and construction materials, including dozens of truckloads of gravel, substrates, aggregates, and elements manufactured by the locksmith's workshop had to be delivered to the construction site at most a day before transporting them to the work area. What was important, they could be brought to the construction site only with the use of a crane, since the hotel space was not made available for these purposes due to the implementation of finishing works. ■

Szklany potentat

Glass tycoon

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Szkło pełni dziś wiele funkcji. Projektanci Hotelu Europejskiego chętnie po nie sięgali podczas gruntownej renowacji tego zabytkowego budynku. Użytkowość idącą w parze z dekoracyjnością osiągnięto dzięki materiałom wyprodukowanym przez AGC Glass Europe.

Zabytkowe ramy okienne w pokojach hotelowych wyposażono w szyby zespolone AGC Thermobel Stratophone Low-e. Zapewniają one bezpieczeństwo, optymalne warunki komfortu akustycznego z zachowaniem doskonałej izolacji cieplnej. Szkło już dawno przestało być jednak stosowane wyłącznie w oknach, dlatego w tym obiekcie postawiono na jego atrakcyjność i dekoracyjność.

Małe powierzchnie stają się optycznie większe, jeśli zamontuje się w nich duże szkło lub lustro. Zgodnie z tą zasadą drzwi do WC i prysznic w łazienkach pokoi hotelowych wykonano z tafli szklanych. Wykorzystano do tego szkło trawione kwasem Matelux Clearvision. Charakteryzuje się ono satynowym wykończeniem i zapewnia subtelną równowagę między prywatnością a przepuszczanym światłem. Jednym z największych wadów wspomnianego rodzaju szkła jest przede wszystkim jego wygląd. Szkło jest prześwitujące, neutralne i miękkie. Co więcej, dzięki powierzchni satynowej wpisuje się w aktualne trendy minimalizmu, prostoty i czystych kształtów. Tego typu szkło w swojej naturze jest łatwe w utrzymaniu i ma wysoki współczynnik przepuszczania światła, dlatego świetnie sprawdza się wszędzie tam, gdzie konieczne jest zachowanie wystarczającej ilości światła oraz pewnej dozy intymności.

Podobnie jak szkło Matelux Clearvision, AGC na bazie bezbarwnego szkła Planibel Clearvision wyprodukowała również srebrne lustra ścienne z serii Mirox MNGE Clearvision, które także wykorzystano do aranżacji łazienek hotelowych. Dzięki wykorzystaniu identycznej bazy produkcyjnej szkła pomieszczenia są jasne i utrzymane w tej samej tonacji. Warto wspomnieć, że w tej realizacji architektki

Today, glass has many functions. The designers of the Europejski Hotel has used it eagerly during the thorough renovation of this historical building. Perfect usability going hand in hand with distinct decorativeness has been reached thanks to the materials produced by AGC Glass Europe.

The historical window frames in the hotel rooms are equipped with AGC Thermobel Stratophone Low-e glazed units. They provide safety, optimal acoustic comfort conditions while maintaining excellent thermal insulation. Glass has long since ceased to be used only in windows, which is why it was its attractive and decorative look that mattered in the project.

Small surfaces optically become bigger if a large glass or mirror is installed on them. In accordance with this rule, the toilet and shower doors in the hotel bathrooms have been made of glass sheets. Matelux Clearvision acid etched glass has been used here. With its satin finish it provides a subtle balance between privacy and letting the light in. First of all, one of the greatest qualities of this type of glass is how it looks like. The glass is translucent, neutral and soft. What's more, thanks to its satin surface, it fits into the current trends of minimalism, simplicity and clean shapes. This type of glass is easy to maintain and has a high transmission factor, which is why it works well wherever it is necessary to keep enough light and to ensure some intimacy at the same time.

Like in the case of Matelux Clearvision glass, AGC has also produced, on the basis of Planibel Clearvision clear glass, silver wall mirrors of the Mirox MNGE Clearvision series, which have been used in the hotel bathrooms as well. Thanks to the use of an identical glass production base, the rooms are light and kept in the same tone. It is worth mentioning that in this reconstruction project, not only clear

zdecydowali się skorzystać nie tylko z bezbarwnego szkła. Również takie kolory, jak grafit i brąz zostały wybrane do dekoracji wnętrz hotelu. Lustra AGC Mirox MNGE Grey i Bronze zastosowano jako okładziny ścienne. Dzięki nim osiągnięto wrażenie luksusu połączonego z prostotą.

Opatentowany proces produkcji sprawia, że otrzymywane lustra są niezwykle odporne na uszkodzenia i spełniają celującą nawet najbardziej surowe normy. Dzięki temu gwarantują bezpieczeństwo podczas użytkowania. Do jego głównych zalet należy znaczna odporność na korozję i starzenie. Co ciekawe, można je eksploatować trzy razy dłużej niż tradycyjne lustro. Ponadto cechuje je 7-krotnie większa odporność na agresywne środki czystości. Nawet po dłuższym czasie na szkłe nie pojawiają się wady punktowe w srebrze ani plamy na powierzchni refleksyjnej.

Szkło na ścianach zastosowano również w przestrzeniach wspólnych hotelu. Produkt AGC można podziwiać w holu przy wejściu do recepcji pomieszczeń biurowych. Zamontowano tam szkło z modelu Matelac White Pure. Jest ono lakierowane, nieprzeźierne i satynowe. Z jednej strony powierzchnię szkła pokryto wysokiej jakości lakierem. Z drugiej zaś jest trawiona kwasem, co daje jej matowy, satynowy wygląd. Idealnie komponuje się z innymi materiałami, takimi jak drewno, kamień czy metal, przez co idealnie współgra z innymi elementami wystroju hotelowego.

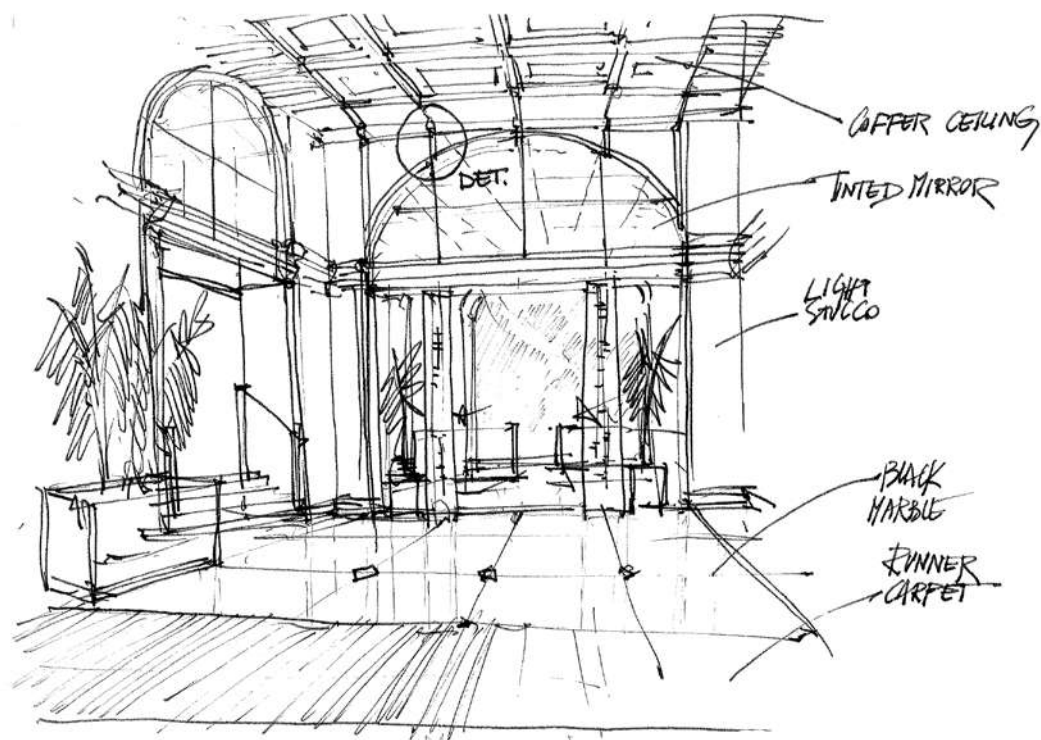
Szkło AGC z sukcesem wykorzystano do realizacji oryginalnych koncepcji wyposażenia przestrzeni tak prestiżowego hotelu, jakim niewątpliwie jest Europejski. Produkty AGC Glass Europe znalazły zastosowanie w każdym pokoju hotelowym, a także w wybranych miejscach wspólnych.

glass has been used. Also colours, such as charcoal grey and brown have been chosen for the interior decoration of the hotel. Mirox MNGE Grey and Bronze mirrors have been used as wall cladding. In result, a feeling of luxury combined with simplicity has been achieved.

The patented production process makes the mirrors extremely resistant to damage. They perfectly meet even the most stringent standards. In result, they guarantee safety during normal use. Their main advantages include considerable resistance to corrosion and to aging. What is interesting, they can be used three times longer than traditional mirrors. In addition, they are 7 times more resistant to aggressive cleaning agents. Even after a longer time, there are no defects on the silver layer or spots on the reflective surface of the mirror.

Glass has been also used on the walls of the hotel's public spaces. The AGC product can be admired in the lobby at the entrance to the office space reception. Matelac White Pure glass has been installed there. It is varnished, opaque and satin. On one side, the surface of the glass has been covered with high quality varnish. On the other side, it has been etched with acid and has gained a matte, satin look. It perfectly matches other materials, such as wood, stone or metal, and that is why harmonizes with other elements of the hotel interior.

AGC glass has been successfully used to implement the original interior concepts in the Europejski Hotel, undoubtedly one of the most prestigious hotel facilities. The products manufactured by AGC Glass Europe have been installed in every room of this building as well as in the selected public areas. ■

Szkic koncepcyjny hotelowego lobby rys. arch. Rafał Otłog, WWAA
Concept sketch of hotel lobby drawn by arch. Rafał Otłog, WWAA

Designerska armatura

Design fittings

TEKST / **HONORATA BRONIEWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Luksusowe wnętrza Hotelu Europejskiego zostały zaprojektowane tak, aby zapewnić gościom jak największy komfort. Istotną rolę odgrywają dostosowane do preferencji użytkowników łazienki, które zachwycają stylistyką, gdyż wyposażone zostały w ręcznie wykonaną, designerską armaturę klasy premium marki Dornbracht.

W każdym hotelowym pokoju znajduje się zarówno wanna, jak i kabina prysznicowa oraz podwójne umywalki. Elegancki charakter wnętrza podkreślają baterie umywalkowe z serii CL.1 z uchwytami w strukturze reliefowej. Całość uzupełniają dopasowane zestawy prysznicowe, deszczownice oraz akcesoria, tj. wieszaki na ręczniki kąpielowe, uchwyty na papier czy haczyki. W hotelu przeważa armatura w powłoce chrom z mosiądzu pokrytego błyszczącym niklem i chromem, jednak w czterech narożnych apartamentach zastosowano powierzchnię champagne z mosiądzu pokrytego błyszczącym niklem, pallad niklem oraz 22-karatowym złotem. Komfort tych czterech najbardziej luksusowych apartamentów podnoszą dodatkowe łazienki z umywalkami Alape. Warto wspomnieć, że specjalnie dla Hotelu Europejskiego Dornbracht wyprodukował dopasowane stylistycznie uchwyty do kabin prysznicowych.

W łazienkach wzrok przyciąga wolnostojąca bateria Tara.Logic zastosowana aż w 44 pomieszczeniach. To radykalnie zmodernizowana wersja baterii jednouchwytowej Tara Classic, która jest szczuplejsza, wyciągnięta w górę, dumna, lecz z tym samym, bazującym na cylindrycznej budowie, zredukowanym designem. Rezygnacja z rozety czyni jej wygląd jeszcze bardziej wysmukłym. W ten sposób powstaje progresywny, minimalistyczny pion dający się powielić także w architekturze i urządzeniu łazienki. Bateria ta otrzymała prestiżowe nagrody – Best-of-Year Award, Interior Design Magazine, Good Design Award oraz The Chicago Athenaeum.

CL.1 to seria armatury łazienkowej o filigranowym charakterze, w którym połączone zostały ostre i łagodne kontury. Progresywny język formy wyznacza początek nowej dekady designu produktów w stylu Dornbracht: dynamicznego, eleganckiego i „wysportowanego”. Uchwyty armatury są do na-

The luxurious interiors of the Europejski Hotel have been designed to provide guests with the greatest possible comfort. Adjusted to the needs and preferences of the users and impressing with their unique design, hotel bathrooms play an important role as they are equipped with sophisticated, hand-made, premium class fittings by Dornbracht.

In each hotel room there are both a bathtub and a shower, as well as a double washbasin. The elegant character of the interior is emphasized by the CL.1 series basin mixers with handles with the relief structure, as well as matching shower sets, rain shower and accessories, i.e. towel bars, tissue holders or hooks. The hotel bathrooms are mostly equipped with fittings in chrome finishes made of brass covered by shiny nickel and chrome. However, in four corner suites, a champagne version has been used – a brass surface covered with shiny nickel, palladium nickel and 22-carat gold. The comfort of these four most luxurious apartments has been increased with additional bathrooms equipped with Alape washbasins. It is worth mentioning that Dornbracht has manufactured stylistically matching shower door knobs especially for the Europejski Hotel.

Tara.Logic free-standing mixers are real eye-catchers. They have been installed in 44 hotel bathrooms. This is a radically modernized version of the Tara Classic single-lever mixer, which is slimmer, stretched upward, proud but with the same reduced design, basing on cylindrical construction. Because there is no rosette, it looks even more streamlined and aspiring. In this way, a progressive, minimalist vertical line is created, which can be transferred to the architecture and design of the bathroom. The mixer has won prestigious awards: the Best-of-Year Award, Interior Design Magazine, Good Design Award and the Chicago Athenaeum.

CL.1 is a series of bathroom fittings with a unique, delicate design, in which sharp and soft contours are consistently combined. The progressive language of the form marks the beginning of a new decade of the design in the Dornbracht style: dynamic, elegant and „fit”. The handles are

bycia opcjonalnie w dwóch rodzajach struktury: reliefowej, która nadaje im zmysłową, oryginalną optykę i haptkę lub w wersji gładkiej. Co więcej, dzięki nowemu rodzajowi strumienia CL.1 wpisuje się w kontekst oszczędnego trybu życia. Specjalnie stworzony tzw. sprayface nadzwyczaj łagodnie obmywa dłonie 40 pojedynczymi „miękkimi” strumieniami, przyczyniając się do oszczędnego zużycia wody przy przepływie zaledwie 3,9 litra na minutę.

Baterie Dornbracht z tej samej serii zastosowano także w hotelowym SPA. Linię CL.1 można odnaleźć również przy basenie, gdzie pięknie komponuje się z umywalkami Alape, wykonanymi z glazurowanej stali o grubości zaledwie 3 mm, mogącej przyjąć formy nieosiągalne dla innych materiałów.

available optionally with two types of structure: relief, which gives them a sensual, unique look and haptics, or smooth. What's more, thanks to a new type of stream, CL.1 fits into the context of an economical lifestyle. Thanks to the specially developed spray face, 40 soft single jets rinse hands particularly gently, contributing – with a flow of just 3.9 litres per minute – to low water consumption.

Dornbracht mixers of the same series have been also used in the hotel SPA. In addition, CL.1 products can be found by the pool, where they perfectly harmonise with Alape washbasins, made of glazed steel, only 3 mm thick, which can take forms unattainable for other materials. ■

Design bez barier

Design without barriers

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Przestrzeń użyteczna dla wszystkich, niezależnie od wieku, sprawności i indywidualnych możliwości – w myśl takiej zasady w Hotelu Europejskim zaprojektowano rozwiązania, które wspierają dobre samopoczucie osób niepełnosprawnych i jednocześnie gwarantują im bezpieczeństwo. Wszystko to, przy zachowaniu oryginalnego wzornictwa, zapewniła firma HEWI.

A space useful for everyone regardless of age, physical fitness or individual abilities – this is the principle that has been an inspiration for the solutions used in the Europejski Hotel and designed to support well-being of disabled people and to guarantee their safety at the same time. All this, along with maintaining the original design, has been provided by HEWI.

Lusterko HEWI HEWI mirror

Zaprojektowanie przestrzeni w taki sposób, aby każdy czuł się w niej dobrze, to niełatwe zadanie. Odmienne potrzeby mają dzieci, osoby starsze czy niepełnosprawne. Od lat przy projektowaniu przestrzeni łazienkowej na te potrzeby odpowiada firma HEWI, która tworzy w duchu *universal design*. Jej produkty dają możliwość kreowania komfortowych obszarów bez barier. W myśl tej zasady urządzono także łazienki w Hotelu Europejskim. Zastosowano w nich uchwyty mobilne, dzięki którym każde pomieszczenie sanitarne można szybko i bez trudu dopasować do indywidualnych potrzeb gości hotelowych. Co ważne, ich montaż nie wymaga użycia narzędzi, bowiem platformę montażową zakrywa zaślepka o pasującym wykończeniu. Tego typu uchwyty mogą być mocowane przy umywalce, WC czy pod prysznicem.

Z kolei bezpieczeństwo i komfort podczas kąpieli zwiększa składane siedzisko, które wytrzyma nawet 150 kg obciążenie. Jego wzornictwo idealnie wpisuje się w otaczającą przestrzeń, więc nikogo nie stygmatyzuje. Wysoką klasę pod tym względem potwierdzają liczne przyznane nagrody typu ICONIC 2017, iF Awards 2017, German Design Award 2015 czy UNIVERSAL DESIGN expert favorite 2014.

Łazienki przy pokojach wyposażono także w lustra zaprojektowane przez HEWI. Wykorzystane w ich konstrukcji oświetlenie LED, dzięki temu, że znajduje się za satynowym brzegiem lustra, oświetla twarz równomiernie, bez cieni. Jego dodatkową zaletą jest ciepły ton białego światła – zapewniającego komfortowe samopoczucie i umożliwiającego realny odbiór kolorów. Te cechy znacznie ułatwiają zadbanie o nienaganny wygląd czy – w przypadku kobiet – wykonanie perfekcyjnego makijażu.

Ponadczasowe wzornictwo rozwiązań HEWI znajduje zastosowanie zwłaszcza w obiektach o podwyższonym standardzie, a wysoka jakość materiałów, np. takich jak chrom, zapewnia długotrwałość i ułatwia utrzymanie czystości. Oferowane rozwiązania nie są przeznaczone wyłącznie do hoteli. Mogą zostać użyte w szpitalach, instytucjach publicznych, jak również w prywatnych łazienkach, czyli wszędzie tam, gdzie inwestor stawia na *universal design*.

This is not an easy task to design a space so that everyone feels comfortable in it. Children, the elderly and the disabled – they all have different needs. HEWI has been designing sanitary areas that satisfy these needs for years now, and it has been doing it in a spirit of a universal design. Its products make it possible to create comfortable areas without any barriers. Also, the bathrooms in the Europejski Hotel have been arranged in line with this principle. Mobile support rails have been used here. Thanks to them every sanitary room can be quickly and easily adapted to individual needs of the hotel guests. And what is important, you do not need any tools to mount them as the mounting plate is permanently installed and concealed with a masking cap. These types of holders can be attached at a washbasin, toilet or in a shower.

Designed for a load of up to 150 kg, HEWI shower seats provide particular comfort and convenience, and increase safety in the shower area. Their design fits perfectly in the surrounding space, hence it does not stigmatize anyone. Their high standard has been confirmed by a number of awards, such as ICONIC 2017, iF Awards 2017, German Design Award 2015 and UNIVERSAL DESIGN expert favourite 2014.

The hotel bathrooms have been also equipped with mirrors designed by HEWI. Thanks to LED lighting installed behind the satin edge of the mirror, your face is illuminated evenly without shadows. A warm white light tone, ensuring comfort and high colour rendering, is an additional advantage. These features make it significantly easier for the users to reach a perfect look or – when it comes to women – to get an ideal make-up.

Timeless design solutions by HEWI are used mostly in high standard facilities, and the top quality of materials, such as chrome, is a guarantee of highest purity and long lifetime. These solutions are not intended for hotels only. They can be used in hospitals, public institutions or in private bathrooms as well. They will proof their quality wherever the investor focuses on the universal design.

Oświetleniowy **szyk**

Lighting chic

TEKST / **MACIEJ LEWANDOWSKI**

Oświetlenie wnętrza, stanowiące ważną część koncepcji Hotelu Europejskiego, musi równocześnie spełniać zarówno funkcję użytkową, jak i iluminacyjną. Do jego stworzenia zostali zaproszeni specjaliści z Zumtobel Group Lighting Polska. Opracowali oni, w ścisłej współpracy z architektami oraz inwestorem, idealne rozwiązanie będące potwierdzeniem ponad 90 lat doświadczeń Zumtobel Group w tworzeniu szytych na miarę projektów oświetleniowych łączących piękno i najnowsze rozwiązania z zakresu energooszczędności.

Interior lighting is an important part of the concept of the Europejski Hotel, fulfilling both a utility and an illumination function. Specialists from Zumtobel Group Lighting Polska were invited to create just that. Working closely with architects and investors, they created an ideal solution – confirming over 90 years of Zumtobel Group's experience, creating customized lighting projects that combine beauty and the latest solutions in the field of energy efficiency.

Większość rozwiązań dostarczanych przez firmę Zumtobel Group Polska była wykonana specjalnie na potrzeby tego projektu. Dzięki szerokiej gamie rozwiązań marek Zumtobel oraz ACDC można było zastosować zarówno adaptowane standardowe oprawy, jak i specjalnie stworzone produkty, które spełniły szereg wymaganych wytycznych, np. określoną barwę światła, estetyczne współgranie z otoczeniem, zachowanie minimalizmu konstrukcyjnego, a także współpracę ze specyficznym systemem sterowania. Nie mniejszą rolę odgrywało także zaprojektowanie oświetlenia, które zapewni gościom najwyższy komfort i poczucie relaksu. Doskonale z tego zadania wywiązali się liderzy oświetlenia wystawienniczego oraz hotelowego w Zumtobel Group Polska – manager projektu Piotr Grześ i kierujący pracami projektowymi Przemysław Oniszczyk.

We wszystkich pokojach i korytarzach zdecydowano się na wykorzystanie opraw typu *downlight* z serii Panos, która ma zaledwie 68 mm średnicy. Założeniem było to, aby oświetlenie były jednorodną częścią sufitu. Dlatego zastosowane w pokojach oprawy są utrzymane w kolorze białym i zamontowane w systemie montażu *trimless*, dzięki czemu całą oprawę ukryto w gipsowym suficie. Do pomieszczeń z lustrzanymi sufitami wykonano specjalne wersje opraw dopasowane do koloru szkła. Zastosowano w nich bardzo ciepłe światło o temperaturze barwowej 2500–2700 K, co było jednym z podstawowych wymogów projektantów wnętrz.

Drugim najczęściej stosowanym w obiekcie rodzajem oświetlenia są wszelkie akcenty świetne w technologii LED. W kilometrach można liczyć ilość systemów oświetlenia liniowego zastosowanych do podświetlenia poszczególnych elementów w pomieszczeniach, miejscach ekspozycji dzieł sztuki, a także dla podkreślenia akcentów architektonicznych. Zastosowane układy sterujące pozwalają na tworzenie różnych scen świetlnych, które goście mogą ustawiać za pomocą paneli sterujących w zależności od preferencji lub nastroju. Nowoczesna technologia LED świetnie się tu sprawdziła ze względu na minimalizm i dyskrecję montażu, a także efektywność.

Na potrzeby Sali Balowej stworzono od podstaw dedykowane rozwiązanie. Oprawa musiała kompozycyjnie współgrać z wielopoziomowym drewnianym podwieszanym sufitem, w którym zaprojektowane już były otwory na oświetlenie. Światło wydobywające się z opraw musiało być jednorodne. Ze względu na różne funkcje pełnione przez salę rozwiązanie musiało pozwalać na zmianę scen świetlnych oraz regulację barwy światła od ciepłej (2700 K) do zimnej (6500 K). Z tym zadaniem poradzili sobie eksperci z działu produktów specjalnych w Zumtobel. Zaproponowali rozwiązanie spełniające wszystkie wymagania architektów. Zastosowano oprawy oparte o dedykowany moduł świetlny pozwalający na pełną regulację barwy światła. Zapewniają one jednocześnie odpowiednie parametry akustyczne, a zastosowane satynowe wykończenie pozwala uniknąć odbić i refleksów.

W ekskluzywnej strefie baru i klubu cygar, a także w pomieszczeniach z nimi sąsiadujących, podstawowym wymogiem było stworzenie atmosfery sprzyjającej relaksowi. Zastosowano specjalne rozwiązanie oświetleniowe zapewniające dyskretne oświetlenie o nietypowej bardzo ciepłej barwie światła 2200 K współgrające idealnie z wystrojem wnętrza.

W strefie wejścia wyzwaniem było podkreślenie instalacji świetlnych wykonanych przez czeskiego artystę oraz współgranie z artystycznymi żyrandolami. Docelowe oprawy przygotowano, wykorzystując rozwiązania najmłodszej marki oświetlenia dekoracyjnego w Zumtobel Group – ACDC. Oprawy Gio zostały idealnie dopasowane do wysublimowanych kształtów sufitu. Podobnie jak oprawy Magna, które dyskretnie ukryły się w podłogach SPA akcentując delikatnym światłem filary.

Wśród ekspertów Zumtobel Group znajdują się doświadczeni praktycy w oświetlaniu obiektów muzealnych. W ich portfolio są takie realizacje, jak Muzeum Chopina w Żelazowej Woli czy Muzeum Warszawy na Starym Rynku w Warszawie. Z wielkim zaangażowaniem przystąpili zatem do projektowania oświetlenia w Memory Rooms usytuowanych na każdym piętrze hotelowym. W tych miejscach można oglądać historyczne artefakty oraz zdjęcia samego obiektu. W tym przypadku z troski o eksponaty należało użyć rzadko stosowanej technologii światłowodowej. Jako oświetlenie akcentujące posłużył opracowany przez Zumtobel system modułowego oświetlenia wystawienniczego o nazwie Supersystem. Warto zwrócić uwagę na szklane gabloty stojące w holu obok wejścia, które także

Most of the solutions provided by Zumtobel Group Polska were made specifically for this project. Thanks to the wide range of solutions in the Zumtobel and acdc brands, it was possible to use adapted version of the standard luminaires as well as custom products that met a number of important requirements, e.g. specific color of light, aesthetically blending into the surroundings, as well as working with a specific control system. No less important was the lighting design, which will provide the highest comfort and a sense of relaxation for guests. The leaders of art, exhibition and hotel lighting in Zumtobel Group Polska - project manager Piotr Grześ and project manager Przemysław Oniszczyk, perfectly fulfilled this task.

In all rooms and corridors, Zumtobel's Panos downlight series was used (which is only 68 mm in diameter). The assumption was that the lighting should aesthetically blend into the ceiling. Therefore, the luminaires used in the rooms are kept in white and mounted in the "trimless" mounting system.

In the case of rooms with mirrored ceilings, special versions of fittings were made to match the color of the glass. They have warm color of light with a color temperature of 2500-2700 K, which was one of the basic requirements of the interior designers.

The second most commonly used type of lighting in the building are all lighting accents in LED technology. In kilometers, you can count the number of linear lighting systems used to highlight individual elements in rooms, places of art exhibition, and to emphasize architectural accents. The control system used allows guests to create various light scenes according to their preferences or mood. Modern LED technology worked great here because of the minimalism and discretion of assembly as well as efficiency.

For the Ballroom, a dedicated solution was created from scratch. The luminaire had to harmoniously match the multi-level wooden suspended ceiling in which the special lighting openings were designed. The light emitted from the luminaires had to be homogeneous. Due to the various functions of the room, the solution had to allow for changing the light scenes and for adjusting the color of light from warm (2700 K) to cold (6500 K). Experts from the special products department at Zumtobel dealt with this task. They proposed a solution that would meet all the requirements of architects. Luminaires based on a dedicated light module allowing for full regulation of light color were used. At the same time, they ensure proper acoustic parameters, and the satin finish used allows you to avoid reflections.

In the exclusive zone of the bar and cigar club, as well as in the rooms adjacent to them, the basic requirement was to create an atmosphere of relaxation. A special lighting solution has been used to provide discreet lighting with an unusual, very warm, 2200K color, blending perfectly with the interior design.

In the entrance zone, the challenge was to highlight the light installations made by the Czech artist and the interplay with artistic chandeliers. This is where Zumtobel Group brand acdc came in.

Their GIO downlight blended perfectly with the sophisticated shapes of the ceiling as did their MAGNA in-ground luminaires that discreetly hid in the spa floors accentuating the pillars with delicate light.

Experts from Zumtobel specialize in lighting museum objects. The portfolio includes such projects as the Chopin Museum in Żelazowa Wola or the Museum of Warsaw at the Old Market Square in Warsaw. With great commitment, therefore, they started designing lighting in Memory Rooms located on each floor of the hotel. In these places you can see historical artifacts and photos of the object itself. In this case, it was necessary to use rarely used fiber optic technology for the sake of exhibits. As an accent lighting, Zumtobel developed a modular exhibition lighting system called Supersystem. It is worth paying attention to the glass cases standing in the lobby next to the entrance, which are also illuminated with this system. It consists of miniature low voltage busbars, in which you can attach projectors with a diameter of only 23 mm. These projectors have allowed for very precise lighting of objects, and also provide considerable

” Większość rozwiązań dostarczanych przez firmę ZG Lighting Polska była wykonana specjalnie na potrzeby tego projektu.

Most of the solutions provided by ZG Lighting Polska were made specifically for this project.

są podświetlane tym systemem. Składa się on z miniaturowych szynoprzewodów niskonapięciowych, w które można wpiąć projektory o średnicy zaledwie 23 mm. Projektory te pozwalają na bardzo precyzyjne doświetlenie obiektów, a także dają spore możliwości modyfikowania strumienia świetlnego dzięki dodatkowym akcesoriom. Supersystem pozwala na łatwe dopasowanie światła do ewentualnych zmian w ekspozycji.

Rozwiązanie oświetlenia w Hotelu Europejskim jest jednym z najbardziej wymagających i złożonych projektów oświetleniowych w Polsce. Wybór Zumtobel Group, europejskiego lidera w oświetleniu kultury i sztuki oraz obiektów hotelowych i wellness, podyktowany był doświadczeniem projektowym oraz szeroką gamą dedykowanych opraw i elastycznością w adaptacji oraz tworzeniu nowych rozwiązań oświetleniowych i sterowania.

Należy podkreślić, że niezwykle efekt oświetlenia wnętrza budynku jest rezultatem ścisłej współpracy architektów WWAA, APA Wojciechowski i projektantów oraz technologów z Zumtobel Group Lighting Polska. Dzięki nim to jedno z najbardziej złożonych architektonicznych, oświetleniowych i technologicznych wyzwań jest w stanie zachwycać gości od pierwszego wejrzenia i podkreślać poczucie ekskluzywności i komfortu przestrzeni.

opportunities to modify the luminous flux due to additional accessories. The Supersystem allows for simple adjustment of the light to possible changes in the exposure.

The lighting solution at the Europejski Hotel is one of the most demanding and complex lighting projects in Poland. The choice of Zumtobel Group, the European leader in the lighting of culture and art as well as hotel facilities and wellness, was dictated by design experience and a wide range of dedicated fittings and flexibility in adapting and creating new lighting and control solutions.

It should be emphasized that the unusual effect of the interior lighting of the building is the result of close cooperation between WWAA architects, APA Wojciechowski and designers and technologists from Zumtobel Group Lighting Polska. Thanks to it, one of the most complex architectural, lighting and technological challenges is able to impress guests from the first sight and emphasize the feeling of exclusivity and comfort of space.

Kreowanie światłem

**Creating
with light**

TEKST / **MICHAŁ GROCKI**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

WIZUALIZACJA / **LUG LIGHT FACTORY**

Umiejętne wykorzystanie oświetlenia jest współcześnie jednym z ważniejszych kryteriów poprawiających percepcję architektury – zwłaszcza w przypadku obiektów zabytkowych. Nowa iluminacja Hotelu Europejskiego, zaprojektowana przez zespół architektów i projektantów LUG Light Factory, jest doskonałym przykładem połączenia aspektów trwałości, użyteczności i piękna.

Masterplan iluminacji: *Warszawa światłem malowana*, który powstał w 2012 roku na zamówienie Miasta Stołecznego Warszawy, jest długookresowym planem uporządkowania oświetlenia i nadania wyjątkowego klimatu świetlnego. W planie wyznaczono strefy, wskazano zalecane temperatury barwowe źródeł światła, określono zalecane poziomy jasności i wiele innych istotnych parametrów. Stołeczny Konserwator Zabytków zatwierdził powyższe wytyczne i tym samym rozporządził, by budynki znajdujące się na Krakowskim Przedmieściu mogły być iluminowane określoną barwą i intensywnością.

Projekt nowej iluminacji Hotelu Europejskiego od samego początku prac nad modelem był sporym wyzwaniem dla ekspertów LUG Light Factory. Nadrzędnym celem projektantów było odpowiednie wyeksponowanie walorów architektonicznych tego wyjątkowego obiektu przy zachowaniu właściwej mu elegancji i stonowania. Wszystkie detale sztukatorskie, które znajdują się na elewacji budynku, musiały zostać odpowiednio doświetlone. Ostatecznie wypracowany został model, który spełnił nie tylko rygorystyczne wymagania konserwatorskie, ale także oczekiwania inwestora.

Prace nad iluminacją Hotelu Europejskiego rozpoczęto od stworzenia trójwymiarowego modelu całego budynku. Docelowy projekt architektoniczny oświetlenia poprzedzony był szeregiem testów i konsultacji prowadzonych pod okiem konserwatora zabytków, inwestora, architektów, a także zagranicznych konsultantów. Następnie dostarczono oprawę referencyjną ze zróżnicowanymi kątami rozsyłu, która realnie pokazywała różne warunki oświetleniowe. Podczas tworzenia projektu wzięto pod uwagę starzenie się fasady, a także wpływ zarówno światła płynącego z otoczenia, jak i tego wydobywającego się z wnętrza samego hotelu. Istotne były również najmniejsze szczegóły, np. odbijające się światło szklanej nadbudowy. Zastosowane w obiekcie lampy o wysokiej efektywności energetycznej pozwoliły nie tylko odpowiednio doświetlić neoklasycystyczne detale fasady budynku, ale także zachować optymalne parametry codziennej eksploatacji.

Obiekt miał się wyróżniać na tle otoczenia. Iluminacja nie mogła jednak skupiać na sobie uwagi odbiorcy. Oświetlenie musiało być trzecioplanowym tłem krajobrazu. Dlatego też projektanci postanowili, że podejść do projektu wielopłaszczyznowo. W przyziemiu zamontowano stylizowane na historyczne oprawy, które pełnią funkcję zarówno estetyczną, jak i użytkową, filigranowo oświetlając chodniki wokół budynku. Powyżej przyziemia oświetlenie ma uwypuklić piękno zaprojektowanej na początku XIX wieku przez Henryka Marconiego fasady. Wyższe partie budynku zostały objęte specjalnym systemem sterowania natężeniem oświetlenia. Szczególną uwagę przyciągają oprawy nad wejściem głównym, których konstrukcję zmodyfikowano na życzenie inwestora. Ich ostateczny kształt to owoc pracy inżynierów z działu customizacji i specjalistów z warszawskiego oddziału LUG Light Factory. Oprawy o długości metra zostały podwieszane na trzech ramionach o długości 1,5 m na planie trójkąta równobocznego. Cały zabieg wymagał zaprojektowania specjalnych uchwytów montażowych, które zapewniły pełne bezpieczeństwo użytkownika.

Witruwiusz, autor najstarszego zachowanego traktatu o architekturze, który jest nieocenionym źródłem wiedzy dotyczących fundamentów tej dziedziny, w swoim dziele pt. *De Architectura libri X* wymienił cechy „trwałości, użyteczności i piękna”, przedstawiając je jako fundament dobrego designu. Wszystkie powyższe wartości możemy odnaleźć w projekcie iluminacji Europejskiego spod „kreski” architektów LUG Light Factory.

Smart use of lighting is currently one of the most important factors improving the perception of architecture – especially in the case of historical buildings. The new illumination of the Europejski Hotel, designed by a team of architects and designers from LUG Light Factory, is a perfect example of combining durability, usability and beauty.

The illumination masterplan: *Warsaw painted with light*, which was created in 2012 on request of the Capital City of Warsaw, is a long-term plan to rearrange lighting in the city in order to achieve a unique light climate. The plan sets zones, indicates recommended colour temperatures of light sources, brightness levels and many other important parameters. The Warsaw historical preservation officer approved the above mentioned guidelines and thus decided that the buildings located on Krakowskie Przedmieście Street should be illuminated with a certain colour and intensity.

From the very beginning of the project, the design of the new illumination of the Europejski Hotel was a considerable challenge for LUG Light Factory experts. The primary objective of the designers was to properly highlight the architectural values of this unique building while maintaining its discrete elegance. All stucco details on the hotel's facade had to be adequately illuminated. Finally, the design was developed that met not only strict conservation requirements, but also investor's expectations.

Work on the illumination of the Europejski Hotel began with the creation of a three-dimensional model of the entire building. The final architectural design of the lighting was preceded by a series of tests and consultations

conducted under the supervision of the historical preservation officer, the investor, architects, as well as foreign consultants. Then a reference luminaire with different light distribution angles was supplied which realistically displayed the different lighting conditions. During the designing process, the aging of the facade was taken into account, so as was the impact of both the light coming from outside and that emanating from the interior of the hotel itself. The smallest details were also important, e.g. the reflecting light of the glass superstructure. The high energy efficiency lamps used in the facility allowed not only for the adequate illumination of the neoclassical details of the building's facade, but also to maintain optimal parameters for everyday use.

The building was intended to stand out from the crowd. However, the illumination could not steal all the attention. The lighting had to be just a discrete background landscape. Therefore, the designers decided to approach the design in a multifaceted manner. On the ground

floor historically styled luminaires were installed to perform both aesthetic and practical functions, delicately lighting the sidewalks around the building. Above ground floor lighting was designed to emphasize the beauty of the early nineteenth century Marconi's facade. The higher parts of the building were equipped with a special lighting control system. The luminaires over the main entrance, the structure of which has been modified at the request of the investor, attract particular attention. Their final shape is the result of the work of engineers from the customization department and specialists from the Warsaw branch of LUG Light Factory. One-metre-long luminaires were suspended on three arms, with a length of 1.5 m each, on an equilateral triangle plan. The entire operation required designing special mounting brackets to ensure full safety of use.

Vitruvius, in his work *De Architectura libri X*, the oldest surviving treatise on Architecture, stated that durability, utility, and beauty are the foundation of good design. All of which can be found in the design of the illumination of the Europejski Hotel created by the architects of LUG Light Factory. ■

Tworzyć piękno

To create beauty

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Hirsch Katowice ma na swoim koncie wiele inwestycji. Jedną z trudniejszych był Hotel Europejski. Firma realizowała jeden z większych zakresów prac ogólnobudowlanych wraz z wykończeniem wnętrza. Na plac budowy ekipa weszła w październiku 2015 roku. Spędziła tam ponad dwa lata, gdyż zakres jej zadań był stopniowo rozszerzany. W szczyt prac na budowie przebywało ponad 130 osób. Z kolei nadzór pełniło ok. 12 osób kadry techniczno-inżynierskiej.

Zadaniem Hirsch Katowice było wykończenie „pod klucz” pomieszczeń technicznych, poziomów garażowych, części wspólnych strefy biurowej, pasażu galerii handlowej i oddanie „w stanie deweloperskim” powierzchni hotelowych oraz biurowych (w tym przygotowanie pod wynajem dwóch najwyższych pięter budynku, które zostały przeznaczone na powierzchnie biurowe). Warte uwagi są strefy wspólne pięter 1, 0, +4 i +5 budynku. Na posadzce na piętrach 0 i -1 ułożono naprzemiennie dwa rodzaje płytek marmurowych, tj. grecki Ariston White oraz hiszpański Nero Marquina. Z kolei na ścianach wykonano fornirowane okładziny drewniane z różnymi tłoczeniami, co dało ciekawy efekt. Wykonanie tych elementów wymagało zastosowania pracy rzemieślniczej. Co więcej, na ścianach zamontowano również okładziny szklane sięgające nawet sześciu metrów, które estetycznie łączą się z tymi wykonanymi z drewna. Zdobienia zyskały także sufity na korytarzach przy windach. Zostały wykonane ze specjalnych drewnianych listew zawieszonych ażurowo oraz w formie podświetlonych napinanych membran. Z kolei w holach

Hirsch Katowice has been engaged in many investment projects. The Europejski Hotel was one of the most difficult. The company was responsible for a very wide range of general construction and interior finishing works. The team entered the construction site in October 2015. They spent over two years there as the scope of their tasks was gradually extended. In the most intensive period, over 130 people worked at the site under the supervision of about 12 people from technical and engineering staff.

The tasks of Hirsch Katowice included turnkey construction of technical rooms, garage levels, common spaces of the office zone, a shopping mall passage, as well as building the hotel and office spaces in "shell and core" standard (e.g. preparing the two top floors of the building, intended for office space, for rent). The common areas of floors 1, 0, +4 and +5 are noteworthy. On the floors 0 and -1, two types of marble tiles, Greek Ariston White and Spanish Nero Marquina, were laid alternately. On the walls embossed pattern wood veneer cladding was installed, what gave an interesting effect. Manufacturing of these elements required the use of craft work. What's more, glass cladding, even up to six meters high, aesthetically harmonising with that made of wood, was also used on the walls. Ceilings in the corridors near the elevators were decorated with special wooden open-work suspended structures and illuminated stretched membranes. In the elevator halls, large-scale eye-catching graphics showing the histori-

Zakres zrealizowanych prac firmy Hirsch Katowice w Hotelu Europejskim w liczbach przedstawia się następująco:

Works carried out by Hirsch Katowice in the Europejski Hotel in numbers:

Jastrychy cementowe ok. **20 000 m²**
Cement screed ca.

Tynki wewnętrzne ok. **80 000 m²**
Internal plasterwork ca.

Malowanie ok. **40 000 m²**
Painting ca.

Izolacje termiczne i akustyczne ok. **6000 m²**
Thermal and acoustic insulation ca.

Podłogi podniesione ok. **7000 m²**
Raised floors ca.

Okładziny z płytek ok. **6000 m²**
Tile cladding ca.

Posadzki marmurowe ok. **500 m²**
Marble floors ca.

Wykładziny ok. **1000 m²**
Floor covering ca.

Posadzki z żywic epoksydowych ok. **6000 m²**
Epoxy resin floors ca.

Sufity podwieszane ok. **4000 m²**
Suspended ceilings ca.

Drzwi drewniane ok. **170 szt.**
Wooden doors ca.

Drzwi stalowe ok. **180 szt.**
Steel doors ca.

widowych wzrok przyciągają przedstawiające zabytkowy hotel od zewnątrz wielkoformatowe grafiki, które wkomponowano w okładzinę ścienną. Przygotowano je na specjalnych podświetlanych membranach. Zanim jednak je zamówiono, wykonano wydruki próbne, aby ocenić atrakcyjność tego rozwiązania. Finalnie zastosowano je w czterech holach.

Równie ciekawą przestrzenią jest część handlowo-usługowa z ekskluzywnymi butikami. Tu także wykonawca odpowiedzialny był za część wspólną. W związku z tym zamontował witryny szklane butików z konstrukcji stalowych o pokaźnych rozmiarach i geometrii. Do tej strefy sprowadzono pochodzący z Hiszpanii marmur Emperador Dark. Posadzka pasażu wykonana jest ze specjalnie ciętych płytek włoskich o heksagonalnym kształcie. Sufit pasażu powstał przy użyciu płyt perforowanych dla podwyższenia wymagań akustycznych.

Inwestor stawiał na jakość wykonania prac w każdym pomieszczeniu budynku, także w tych nieodwiedzanych przez gości, dlatego nie mniej zaangażowania Hirsch włożył w realizację zadań na czterech podziemnych kondygnacjach. Ponadto wykonawca realizował na całym obiekcie prace tzw. mokre, np. wyprawy tynkarskie czy posadzki jastrychowe, aby przygotować front pod dalsze precyzyjne prace wykończeniowe z zakresu własnego i innych wykonawców.

Hirsch z pomocą podwykonawców i dostawców zrealizował szereg indywidualnych rozwiązań na bieżąco konsultowanych z architektami oraz inwestorem. Jednym z nich była specjalnie zaprojektowana dla hotelu brama wjazdowa do budynku, która wymagała aprobaty konserwatora zabytków. Zakończenie zadań z sukcesem było możliwe dzięki wsparciu kilku podwykonawców i partnerów, m.in.: Domoferm Polska Sp. z o.o. (drzwi stalowe), Assa Abloy Mercor Doors Sp. z o.o. (drzwi drewniane, bramy ppoż.), Wappex Kozłowski i Wspólnicy Sp. J. (podłogi podniesione), Frise Sp. z o.o. (zabudowy drewniane), Dandav Sp. z o.o. (portale stalowe i witryny szklane), Małkowski-Martech S.A. (kurtyny ppoż.). Prace prowadzone były przy współudziale Koordynatorów, Projektantów, a także Dostawców i Podwykonawców.

cal hotel from the outside were incorporated into the wall cladding. They were mounted on special illuminated membranes. However, before they were ordered, proofs had been made to assess the attractiveness of that solution. Finally, they were used in four halls.

The hotel's commercial area with exclusive boutiques is interesting, too. The contractor was responsible for creating the common space there. Therefore, the company installed shop windows made of glass and steel structures of a considerable size and geometry. Emperador Dark marble was imported from Spain to be used in this zone. The passage floor was made of specially cut Italian tiles of hexagonal shape. The passage ceiling was created using perforated panels to increase the acoustic parameters.

The investor expected the highest quality of work in each room of the building, including those not visited by the guests, which is why Hirsch was also equally involved in the performance of tasks on four underground floors. In addition, the contractor carried out all the so-called wet works in the building, such as plaster coating or screed floors to prepare the basis for further finishing works to be carried out by Hirsch Katowice or other contractors.

With the support of subcontractors and suppliers, Hirsch implemented a number of individual solutions that were consulted with architects and the investor an ongoing basis. They included the main entrance gate leading to the building, specially designed for the Europejski Hotel, which required the approval of a historical preservation officer. Successful completion of the tasks was possible thanks to the support of several subcontractors and partners, including: Domoferm Polska Sp. z o.o. (steel doors), Assa Abloy Mercor Doors Sp. z o.o. (wooden doors, fire doors), Wappex Kozłowski i Wspólnicy Sp. J. (raised floors), Frise Sp. z o.o. (wooden structures), Dandav Sp. z o.o. (steel structures and glass windows), Małkowski-Martech S.A. (fire curtains). The works were carried out in the cooperation with Coordinators, Designers as well as Suppliers and Subcontractors.

Unikalny system

A unique system

TEKST / **HUBERT MYDŁOWSKI**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Hotel Europejski jako pierwszy obiekt w Polsce został wyposażony w amerykański system inteligentnego sterowania automatyką pokojową *Hotel Room Management System (HRMS)* – Inncom by Honeywell, dzięki któremu można optymalnie sterować parametrami klimatyzacji, wentylacji, oświetlenia, a także kierować procesem zarządzania całego obiektu. Unikalną technologię, do tej pory stosowaną głównie w Stanach Zjednoczonych, dostarczyła firma Honeywell.

Rozwiązania systemowe zastosowane w Hotelu Europejskim funkcjonują z powodzeniem w innych inwestycjach sieci hoteli Raffles, dlatego też inwestor zdecydował się na sprawdzone rozwiązania Honeywell. W każdym pokoju znajduje się kilka paneli, za pomocą których goście mogą samodzielnie sterować klimatyzacją, wentylacją, oświetleniem (natężeniem oraz wyborem sceny świetlnej), ruchem żaluzji i zasłon. Najbardziej rozbudowany panel zamontowano przy łóżku. Z tej pozycji

The Europejski Hotel is the first building in Poland that has been equipped with the American smart room automation control system, the *Hotel Room Management System (HRMS)* – Inncom by Honeywell. The system enables optimized control of the parameters of air conditioning, ventilation and lighting systems and control of the management process in the entire building. The unique technology, used mostly in the United States so far, has been delivered by Honeywell.

As the systems installed in the Europejski Hotel work successfully in other hotels of the Raffles chain, the owner decided to use the tried and tested Honeywell solutions. In each room there are several panels that hotel guests can use to control the air conditioning system, the ventilation system and the lighting (light intensity and light stage selection), as well as movement of window shutters and curtains. The most complex panel, which enables control of all the functions, is installed near the bed. Thanks to

można sterować wszystkimi funkcjami. Dzięki paletce kolorystycznej dostępnych odcieni szklane panele wpisują się w stylistykę każdego pokoju. Interfejs z zastosowanym wyglądem ikon jest intuicyjny i łatwy w obsłudze. Większość elementów systemu, takich jak sterowniki, moduły wykonawcze, zabezpieczenia elektryczne itp., jest dla gości niewidoczna. Każdy pokój ma własną autonomiczną szafę automatyki o znacznych wymiarach. Zastosowanie systemów Honeywell spowoduje redukcję zużycia energii w pokojach na poziomie 20–30 proc. w skali roku. System dostosowuje tryb pracy poszczególnych instalacji w zależności od stanu, w którym znajdują się pokoje. Wybór trybu pracy dokonuje się automatycznie. Dopiero przed zameldowaniem się gości dostosowuje się parametry temperatury w pokoju – z uwzględnieniem bezwładności termicznej potrzebnej na szybkie ogrzanie lub schłodzenie. Pokój jest wtedy przygotowany do szybkiej zmiany warunków według ustawień preferowanych, użytkowników. Inaczej system sterowania reaguje, gdy goście tymczasowo opuszczają pokój, śpią czy przebywa w nim obsługa. Dzięki integracji z kartami kontroli dostępu zamków drzwiowych na gości czeka specjalnie zaprojektowana scena powitalna.

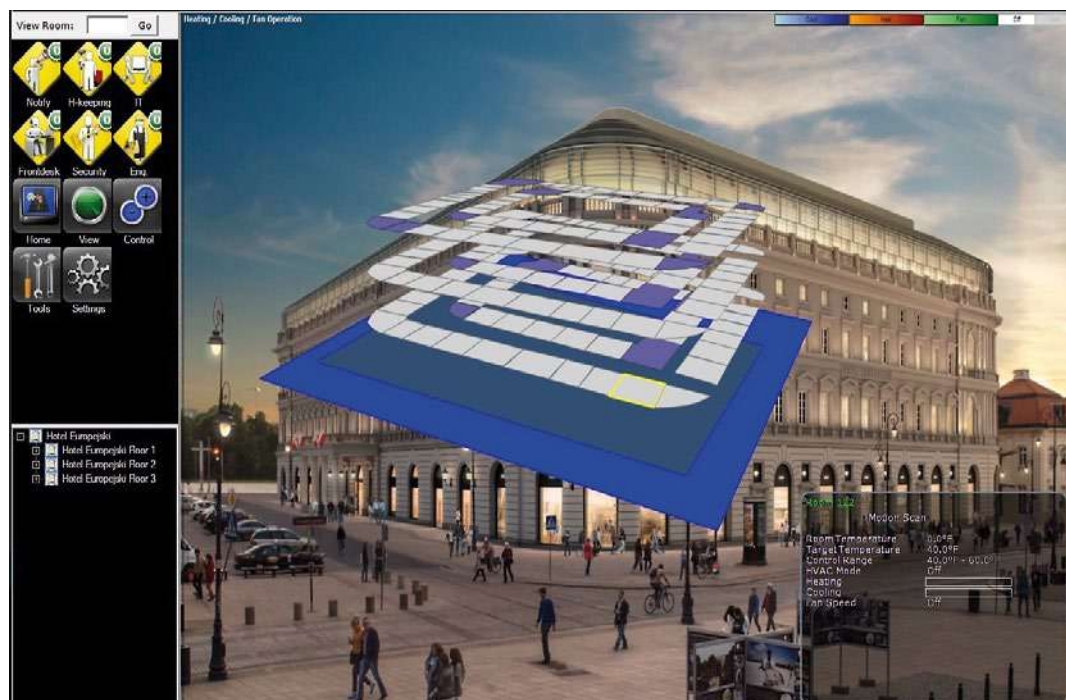
Z kolei całym budynkiem, w tym przestrzeniami ogólnodostępnymi i biurowymi, zarządza *Building Management System* – Honeywell ARENA AX. Z BMS można uzyskać informacje dotyczące liczby zajmowanych pokoi i rezerwacji, otwartego okna, życzenia niezakłócania spokoju czy prośby o sprzątnięcie. W hotelu znajduje się również techniczne centrum monitoringu BMS, w którym osoby do tego upoważnione na bieżąco nadzorują jego działanie, sterują nim, a także reagują na awarie i alarmy. Oprogramowanie spełnia najwyższe standardy bezpieczeństwa i ochrony przed dostępem osób nieuprawnionych.

Nad poprawnym działaniem obiektu czuwają również inne produkty wchodzące w skład grupy Honeywell, tj.: *Centraline* by Honeywell, *Saia Burgess Controls*, *Honeywell Field Devices*. Zastosowane w hotelu rozwiązania automatyki budynkowej Honeywell wyróżnia najwyższy poziom integracji poszczególnych podsystemów. Daje to możliwość komunikowania się ich między sobą, a co za tym idzie – szereg możliwych scenariuszy inteligentnego współdziałania.

an extensive selection of colour tones available, the glass panels perfectly match the style of every room. The interface, with its presentation of the icons, is intuitive and easy to use. Most elements of the system, such as controllers, actuator modules, electrical protections, etc., are not visible to the guests. Each room has its own control cabinet, which is quite large. The use of Honeywell systems will result in a reduction of yearly energy consumption in rooms by 20-30 percent. The system adjusts operation modes of individual installations depending on the status of the rooms. The operation mode is selected automatically. The temperature in the rooms is changed to the appropriate value only right before the guests check in, taking into account the thermal inertia that may delay quick heating or cooling. Rooms are prepared for a quick change of the conditions according to the settings made by the users. The control system responds otherwise when guests temporarily leave the room or sleep, or when the staff is present in the rooms. Thanks to integration with access control cards in the door locks, when entering the room guests are welcomed with a special welcome stage.

The entire building, including the spaces accessible to the public and the office spaces, is managed by the Honeywell ARENA AX Building Management System. The BMS can provide information on the number of rooms that are occupied, the number of rooms that have been booked, the windows that are opened, the rooms where the guests do not want to be disturbed, and cleaning requests. In the hotel there is a BMS monitoring centre where authorized persons monitor the operation of the system, control it, and respond to breakdowns and alarms. The software meets the highest standards of security and protection against access of unauthorized persons.

Proper functioning of the building is also monitored by other Honeywell products, such as Centraline by Honeywell, Saia Burgess Controls, and Honeywell Field Devices. The Honeywell building automation solutions used in the hotel are characterized by the highest level of integration of particular subsystems. This enables their mutual communication and, consequently, a number of possible smart cooperation scenarios.

Oprogramowanie *Building Management System* – Honeywell ARENA AX spełnia najwyższe standardy bezpieczeństwa i ochrony

Building Management System – Honeywell ARENA AX software meets the highest safety and security standards

” Zastosowanie systemów Honeywell spowoduje redukcję zużycia energii w pokojach na poziomie 20–30 proc. w skali roku.

The use of the Honeywell systems will result in a reduction of yearly energy consumption in rooms by 20-30 percent.

Inteligentna

gwarancja bezpieczeństwa

Intelligent guarantee of security

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Bezpieczeństwo gości hotelowych oraz osób pracujących w budynku to jeden z priorytetów inwestora Hotelu Europejskiego. O możliwość dostarczenia systemu sygnalizacji pożarowej do hotelu rywalizowało kilku producentów. W tym zakresie zaufaniem obdarzono znaną na całym świecie markę Siemens, która może pochwalić się świetnymi rekomendacjami i realizacjami wykonywanymi na najwyższym poziomie w branży.

W zabytkowym obiekcie zamontowano ponad 2,5 tys. elementów. W każdym z hotelowych pokoi znajduje się minimum jedna czujka dymu. W apartamentach o większej powierzchni zastosowano ich proporcjonalnie więcej.

– Każda z czujek w pokojach została wyposażona w sygnalizator akustyczny, który ostrzega gości o lokalnym niebezpieczeństwie. Informacja taka jest również przekazywana do centrali oraz systemu zarządzającego zainstalowanego na stacji komputerowej. Dzięki temu rozwiązaniu obsługa hotelu może sprawnie zareagować i sprawdzić, na ile poważne jest niebezpieczeństwo, aby nie ogłaszać niepotrzebnie ewakuacji całego hotelu – wyjaśnia Artur Górski, Kierownik Działu Wsparcia Technicznego Siemens.

System ten współpracuje z działającym w obiekcie Dźwiękowym Systemem Ostrzegawczym informującym za pomocą komunikatów głosowych wszystkie osoby znajdujące się w obiekcie o koniecznej ewakuacji ze względu na poważne zagrożenie pożarowe.

Rozwiązanie zbudowano ze standardowych, sprawdzonych i skutecznych urządzeń systemu firmy Siemens serii Cerberus PRO. W trudno dostępnych

The safety of hotel guests and people working in the building is one of the priorities of the investor of the Europejski Hotel. A number of manufacturers competed for the possibility of providing a fire detection system to the hotel. The task was entrusted to Siemens, a company known worldwide, with a long list of great recommendations and experience of a considerable number of projects completed at the highest level.

Over 2,500 elements have been installed in that historical facility. In each of the hotel rooms there is minimum one smoke detector. Proportionally, in apartments with a larger area, a bigger number of detectors have been installed.

– Each of the detectors mounted in the rooms has been additionally equipped with an acoustic signalling device, which warns the guests about a possible danger. This information is also transmitted to the control panel and the danger management system installed on the computer station. Thanks to this solution, the hotel staff can react efficiently and check how serious the danger is, in order not to announce unnecessary evacuation of the entire hotel – explains Artur Górski, the Head of Siemens Technical Support Department.

The system works together with the Sound Alert System existing in the building, informing – in the form of voice messages – all people present in the hotel about the necessary evacuation due to a serious fire risk.

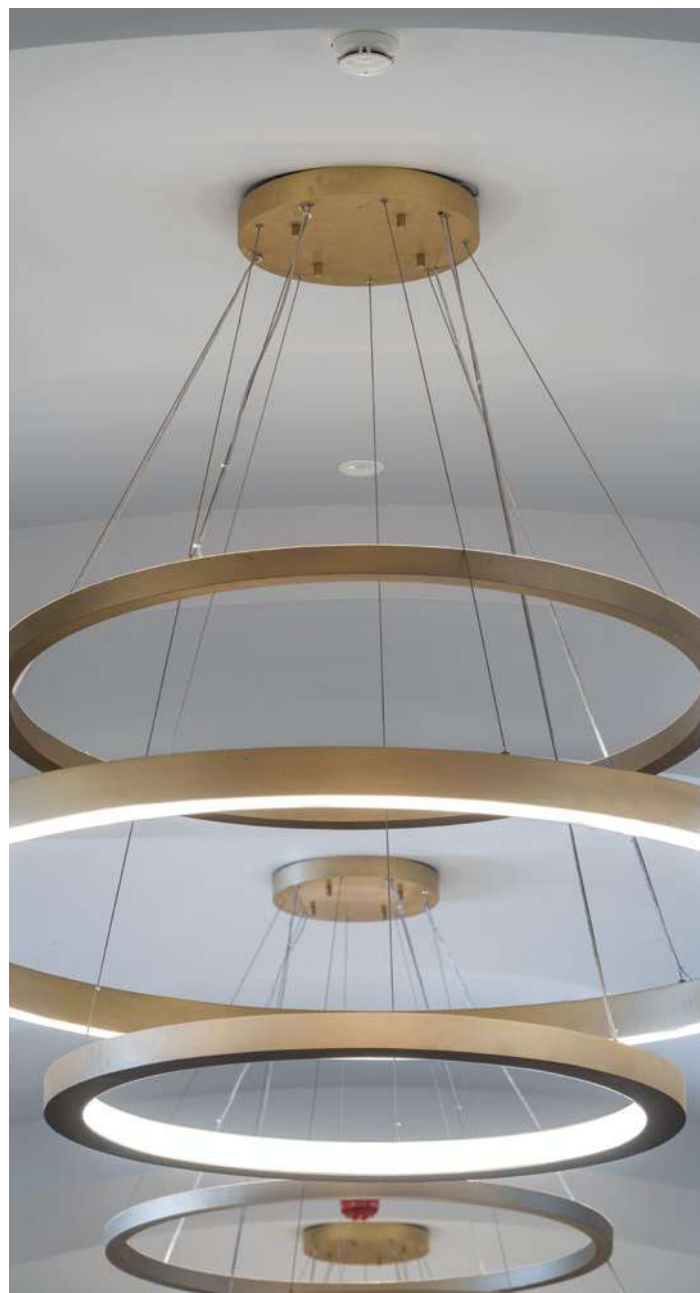
The solution has been made from the flagship, proven and effective devices of Cerberus PRO Siemens system. In hard-to-reach places with a lim-

miejscach z ograniczoną możliwością instalacji okablowania zastosowano niezawodne rozwiązanie bezprzewodowe SWING. Serce systemu stanowią połączone w sieć cztery centrale. Na stacji komputerowej w budynku zamontowano system Desigo CC, który wizualizuje obiekt i na bieżąco monitoruje sytuację, dając również możliwość zarządzania systemem. Za pomocą systemu zasysającego zabezpieczonych zostało dwanaście szybów windowych, przestrzenie podpodłogowe, a także kanały wentylacyjne. Każde pomieszczenie w hotelu oraz w części biurowej zostało objęte spójnym niezawodnym systemem sygnalizacji pożarowej.

System oferowany przez Siemens przewyższa konkurencyjne rozwiązania ze względu na niezawodność i pewność detekcji. Czujki są odporne na różnego rodzaju zjawiska zwodnicze. Nie reagują na parę wodną wydobywającą się z np. z łazienki czy inne produkty spalania powstające w kuchni czy garażu podziemnym. Hotel Europejski to nie jedyna prestiżowa inwestycja w Polsce, w której zdecydowano się zastosować rozwiązania tej firmy. Chronią one osoby korzystające z takich obiektów, jak Hotel Gołębiowski w Mikołajkach, AC Hotel Wrocław by Marriott we Wrocławiu, Hotel Słoneczny Młyn w Bydgoszczy i wiele innych. Marka ta ma mocno ugruntowaną pozycję na całym świecie. Stąd w portfolio firmowym znalazł się udział także w realizacji InterContinental Hotel w Sydney, Radisson Blue Plaza Hotel w Ljubljanie czy sieć hoteli G1 w Szkocji.

ited possibility to install wiring, a reliable SWING wireless solution has been used. The heart of the system consists of four central control units connected in a network. A Desigo CC system has been installed at the computer station in the building. It visualizes the facility and monitors the situation on an ongoing basis, providing also the possibility to manage the whole system. Twelve lift shafts, underfloor spaces as well as ventilation ducts have been secured using a smoke aspiration system. Every room in the hotel and in the office zone has been secured by a consistent and reliable fire alarm system.

The system offered by Siemens is way ahead of the competitive solutions due to its solidity and reliability of detection. The detectors are resistant to various kinds of misleading factors. They do not react to water vapour coming out from bathrooms or other combustion products appearing in kitchens or underground garages. The Europejski Hotel is not the only prestigious investment project in Poland, where solutions by Siemens have been used. They protect people visiting such facilities as the Gołębiowski Hotel in Mikołajki, the AC Hotel Wrocław by Marriott in Wrocław, the Słoneczny Młyn Hotel in Bydgoszcz and many more. The brand has an established position worldwide. Hence, the company portfolio also includes such projects as the InterContinental Hotel in Sydney, the Radisson Blue Plaza Hotel in Ljubljana and the G1hotel chain in Scotland. ■

Niezawodne chłodzenie

Reliable cooling

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

Komfort i bezpieczeństwo osób korzystających z budynku jest obecnie jednym z ważniejszych zagadnień rozważanych przez inwestorów. W przypadku Hotelu Europejskiego niezwykle istotny jest komfort gości, osób w nim zatrudnionych oraz najemców przestrzeni biurowych. Nad jego poziomem czuwa szereg urządzeń, które sterują procesami zachodzącymi w całym budynku, zlokalizowanych w pomieszczeniach technicznych. Do ich prawidłowego działania niezbędna jest odpowiednia temperatura otoczenia pracy. Do spełnienia tych oczekiwań w Hotelu Europejskim wykorzystano rozwiązania LG Electronics Polska – jednego z głównych światowych producentów oferujących innowacyjne technologie w zakresie klimatyzacji.

System klimatyzacji dla pomieszczeń technicznych musi charakteryzować przede wszystkim niezawodność. To dzięki niemu możliwa jest prawidłowa praca wszystkich urządzeń, które, gdy pełnią swoje zadania, nieustannie emitują ciepło. Jego montaż jest konieczny, aby uniknąć uszkodzeń kosztownego sprzętu odpowiadającego za sterowanie instalacjami zlokalizowanymi w budynku. W wysokich temperaturach mogłoby dojść do jego przegrzania i zatrzymania pracy. Ponadto system chłodzenia musi być efektywny, gdyż pracuje 24 h na dobę, a do tego nie powinien generować wysokich kosztów eksploatacji, co jest niezwykle ważne dla administratora budynku.

Dostawca urządzeń chłodniczych do stref technicznych Hotelu Europejskiego nie miał łatwego zadania ze względu na duże zyski ciepła w pomieszczeniach, w których miała działać klimatyzacja. Konieczne było zastosowanie agregatów mogących pracować w trybie chłodzenia także zimą. Ponadto urządzenia musiały spełniać wytyczne dotyczące rozmiarów, gdyż zabytkowa struktura budynku stwarzała problemy w umieszczeniu w niej

Currently the comfort and the safety of people living or working in a building is one of the most important issues considered by investors. What is particularly essential in the case of the Europejski Hotel is the comfort of its guests, people employed there as well as office space tenants. In order to guarantee their well-being, a number of devices, located in technical rooms, control all the processes inside the building. For their proper operation, the right temperature of the work environment is essential. To meet these requirements, solutions of LG Electronics Polska – one of the world's leading manufacturers offering innovative technologies in the field of air conditioning – have been used in the Europejski Hotel.

First of all, an air-conditioning system intended for technical rooms must be reliable. It enables proper work of all the devices which, while operating, constantly emit heat. Its installation is necessary in order to avoid damage to the expensive equipment responsible for controlling all installations located in the building. At high temperatures, it could overheat and stop working. In addition, the cooling system must be effective as it works 24 hours a day, and it should not generate high operating costs, which is extremely important for the building administrator.

The supplier of the cooling equipment for the technical areas of the Europejski Hotel did not have an easy task due to large heat gains in the rooms where the air conditioning system was supposed to operate. It was

wszystkich potrzebnych instalacji. Tylko produkty dwóch firm na świecie spełniały te wytyczne. Wśród nich była firma LG Electronics Polska.

W Hotelu Europejskim zastosowano klimatyzację bezpośredniego odprowadzania ze zmiennym przepływem czynnika chłodniczego Multi V. Są to dwa systemy różniące się między sobą wielkością. Łącznie składają się one z 13 urządzeń wewnętrznych (jednostki kanałowe oraz podstropowe) i 6 agregatów zewnętrznych. Ich zadaniem jest chłodzenie pomieszczeń technicznych, tj. serwerownie, stacje transformatorowe, przepompownie tryskaczowe czy pomieszczenia agregatu prądowłórczego. Powierzchnie o wysokich zyskach ciepła chłodzone przez systemy LG Electronics Polska zlokalizowane są na poziomach -2 i -4. Łącznie klimatyzowana jest strefa 186 m². Współczynnik zysku ciepła w tych pomieszczeniach wynosi średnio 1,5 kW/m². Dla porównania w pomieszczeniach mieszkaniowych wynosi on 15 razy mniej. To wszystko zdecydowało o montażu w Hotelu Europejskim systemu o wydajności chłodniczej równej 280 kW. Największa jednostka wewnętrzna wykorzystana w obiekcie ma moc 28 kW. Jej zadaniem jest transportowanie ciepła z pomieszczenia do agregatu, tak aby utrzymać w pomieszczeniach maksymalną temperaturę w wysokości 25°C. System klimatyzacji stale monitoruje temperatury w pomieszczeniach, a gdy ta zwiększa się, automatycznie intensyfikuje moc pracy urządzeń chłodzących. System klimatyzacji przystosowany jest do pracy w trybie chłodzenia przez cały rok. Specjalnie zaprojektowana obudowa agregatów pozwala na wydajne chłodzenie pomieszczeń nawet w temperaturach powietrza na zewnątrz poniżej -25°C, co świadczy o niezawodności systemu. Kompaktowe rozmiary urządzeń pozwoliły na ich montaż na dachu budynku i ulokowanie ich na małej przestrzeni wraz z innymi instalacjami.

Urządzenia dostarczone do hotelu przez systemy LG Electronics Polska są wyposażone w sprężarki inwerterowe, dzięki czemu płynnie regulują wydajność, a to z kolei przekłada się na oszczędności finansowe dla zarządcy budynku. Co więcej, nie powodują drgań i nie emitują hałasu. System można nadzorować za pomocą przenośnych urządzeń dotykowych. Przy ich użyciu możliwe jest kontrolowanie temperatury, sterowanie oraz otrzymywanie informacji o możliwych awariach lub błędach. Zastosowany w hotelu system oferuje szeroką gamę skutecznych rozwiązań sterowania i kontroli, które potrafią zaspokoić indywidualne potrzeby każdego inwestora.

necessary to use chillers that could work in cooling mode also in winter. In addition, the devices had to be of a particular, limited size since there were problems with placing all the necessary installations in the historical structure of the building. Only products of two companies in the world met that requirement. LG Electronics Polska was one of them.

In the Europejski Hotel, Multi V direct expansion air-conditioning units with Variable Refrigerant Flow (VRF) have been used. These are two systems that differ in size. In total, they consist of 13 indoor units (concealed ducts and ceiling suspended units) and 6 outdoor chillers. Their task is to cool technical rooms, such as server rooms, transformer stations, sprinkler pumping stations or power generator rooms. Areas with high heat gains cooled with LG Electronics systems are located on levels -2 and -4. The total air-conditioned space is 186 m². The heat gain coefficient for these rooms amounts to approx. 1.5 kW/m². Just to compare, for residential spaces it is 15 times lower. Due to the above, a system with cooling capacity of 280 kW has been installed in the Europejski Hotel. The largest indoor unit used in the building has capacity of 28 kW. Its task is to transport indoor heat to the chiller, so as to maintain in the rooms a maximum temperature of 25° C. The air conditioning system constantly monitors indoor temperatures, and when the temperature increases, it automatically intensifies operating power of the cooling units. The air conditioning system is adapted to work in cooling mode throughout the year. Specially designed cases of the chillers allow for efficient cooling of rooms even when outdoor air temperatures fall below -25° C, which proves the reliability of the system. Due to the compact size of the units it was possible to mount them on the roof of the hotel building and place them in a small space together with other installations.

The devices delivered to the hotel by LG Electronics Polska are equipped with inverter compressors to ensure smooth control of energy efficiency, which in turn translates into financial savings for the building manager. What's more, they do not cause vibration and do not emit noise. The system can be operated with touch remote controllers. Using them, you can control the system, check and set temperature, and receive information on possible failures or errors. The system used in the hotel offers a wide range of effective steering and controlling solutions that can meet individual needs of each investor. ■

Otulony skałą

Rock wooled

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Hotel Europejski to nie tylko piękno zamknięte w barwnej historii i tradycji, ale i nowoczesność ukryta w wyjątkowych rozwiązaniach budowlanych. To właśnie one zapewniają gościom i pracownikom wyjątkowy komfort przebywania w obiekcie, a także pełne bezpieczeństwo. Jednym z materiałów, który ma wielki wpływ na codzienną wygodę gości i ich samopoczucie, jest wełna skalna ROCKWOOL, z której produkowane są specjalistyczne materiały izolacyjne. Podczas sporządzania planu przebudowy tego legendarnego obiektu kluczowe okazało się zagwarantowanie gościom i pracownikom hotelu dobrych warunków wypoczynku oraz przestrzeni do codziennej pracy, a także pewności, że obiekt, w którym jednocześnie przebywa wiele osób, jest bezpieczny.

Hotel Europejski to miejsce odpoczynku dla wielu gości, którzy tłumnie odwiedzają Warszawę. To także miejsce pracy osób zatrudnionych w strefach komercyjnych czy biurowych. Jednym z głównych założeń inwestora było zapewnienie im bezpieczeństwa i zachowanie jak najlepszych parametrów przeciwpożarowych, a także wygody użytkowania. Bezpieczeństwo pożarowe to podstawa funkcjonowania dużego obiektu – by je znacząco zwiększyć, poszukuje się materiałów izolacyjnych najwyższej jakości, niepalnych i pochodzących w pełni z naturalnych surowców. Zastosowaną w Hotelu Europejskim wełnę skalną cechuje najwyższa klasa reakcji na ogień A1, co oznacza, że materiał ten wytrzymuje temperatury sięgające nawet 1000°C. W przypadku pożaru jest to bardzo istotne, zwłaszcza w wielopiętrowych budynkach – wykorzystanie materiałów ognioodpornych przekłada się na zwiększenie czasu potrzebnego na ewakuację gości, a straży pożarnej na opanowanie żywiołu. Wełna skalna umieszczona w sufitach uniemożliwia przedostawanie się ognia na kolejne kondygnacje, a to zwiększa ochronę ludzi i mienia znajdującego się w budynku.

Tym, co goście najbardziej doceniają w przestrzeni hotelowej, jest cisza – zmęczeni po podróży marzą o chwili relaksu tuż przed ważną konferencją czy zwiedzaniem miasta. Wełna skalna świetnie izoluje od hałasu i pozwala na zachowanie odpowiednich parametrów akustycznych, co jest niezbędne w miejscach odpoczynku, a także biurach funkcjonujących na najwyższych piętrach budynku. Natężenie hałasu może przeszkadzać w skupieniu i koncentracji, a wyciszające właściwości wełny skalnej eliminują ten problem i sprawiają, że spędzanie czasu czy codzienna praca w tym obiekcie to przyjemność. Cisza pomaga zregenerować siły, a także utrzymać dobre samopoczucie. Równie ważny jest komfort gości, którzy mogą w centrum wielkiego miasta odpoczywać z dala od gwaru ulicznego – to bardzo cenne nawet wówczas, gdy odwiedzają stolicę tylko na chwilę. Choć wełny skalnej nie widać gołym okiem, ma ona decydujący wpływ na poczucie relaksu i przyjemności płynącej z tych niezbędnych przecież udogodnień.

Wysokiej klasy produkty firmy ROCKWOOL sprawiają, że obiekt jest wysoce energooszczędny. To istotny aspekt zwłaszcza dla zarządcy budynku i najemców, którzy ponoszą z tego tytułu comiesięczne koszty. Wełna skalna zatrzymuje ciepło wewnątrz

The Europejski Hotel is not only beauty enclosed in colourful history and tradition, but also modernity hidden in unique building solutions. It is the solutions that provide the hotel guests and employees with exceptional comfort and absolute security. ROCKWOOL's stone wool, from which specialized insulation materials are made, is one of the products that has a great impact on the guests' daily well-being. While planning to reconstruct this legendary building, it was crucial to guarantee the hotel's guests and the staff excellent environment to rest and work, as well as to ensure that the facility, with so many people present at the same time inside, was safe.

For many people visiting Warsaw, the Europejski Hotel is a place of relax. It is also a place of work for people employed in the hotel's commercial or office zones. One of the investor's main objectives was to guarantee security and preserve the highest fire-fighting parameters as well as to ensure convenient working conditions. Fire protection is the basis for any large building – to significantly increase it, the highest quality insulating materials, non-combustible and fully derived from natural resources, are sought. The stone wool used in the Europejski Hotel is characterized by the highest reaction to fire class A1, which means that the material can withstand temperatures up to 1000°C. This is very important in the case of fire, especially in high rise buildings – the use of fireproof materials translates into increased time needed for evacuation of guests, and for a fire brigade to contain the fire. The stone wool placed in the ceilings prevents the fire from spreading onto subsequent floors, which in turn increases the protection of people and property in the building.

What the guests appreciate the most in the hotel space is silence – tired after the journey, they dream about a moment of relax just before an important conference or a sightseeing tour around the city. Stone wool provides perfect insulation against noise and allows to maintain appropriate acoustic parameters, which is necessary in the rest rooms, as well as the offices on the highest floors of the building. The intensity of noise can interfere with concentration, and the soundproofing performance of stone wool eliminates this problem and makes staying or working in this building a pleasure. Silence helps you regain your strength and maintain your well-being. Comfort of the guests who can rest in the centre of a large city away from traffic noise is equally important – it is very valuable even if they visit the capital city just for a while. Although stone wool cannot be directly seen, it has a decisive influence on the feeling of relaxation and pleasure coming from these essential conveniences.

High-class products by ROCKWOOL have made the building highly energy-efficient. This is an important aspect especially for the building manager and the tenants who bear monthly costs in this respect. Stone wool retains indoor heat, significantly reducing heating costs in winter, and provides a nice feeling

pomieszczeń, znacznie ograniczając koszty ogrzewania zimą, a latem zapewnia w hotelu miłe odczucie chłodu, zmniejszając koszty działania klimatyzacji. Inwestorzy sięgają po nią chętnie przy budowie dużych, nowoczesnych obiektów, a także renowacji tych zabytkowych, takich jak Hotel Europejski.

W tym przypadku skorzystano z materiałów SUPERROCK, TOPROCK SUPER i ROCKTON, które doskonale sprawdziły się przy ocieplaniu dachu oraz sufitów zabytkowego gmachu. Zróżnicowanie parametrów i cech użytkowych produktów ROCKWOOL pozwala na zastosowanie materiału odpowiednio przystosowanego do konkretnej konstrukcji lub instalacji, a także odpowiada na potrzeby nawet najbardziej wymagających inwestorów. Produkty z wełny skalnej zachowują swoje właściwości izolacyjne przez długie lata, są odporne na działanie zmiennych warunków atmosferycznych, gwarantują stałość wymiarową izolacji. Zaletą materiału jest paroprzepuszczalność, dzięki której w budynku nie dochodzi do powstawania grzybów czy pleśni – dla inwestora ma to kluczowe znaczenie, bo ta cecha wełny skalnej nie tylko zapewnia hotelowi dobry mikroklimat w pomieszczeniach, ale i minimalizuje ryzyko przeprowadzania częstych remontów.

Po produkty firmy ROCKWOOL sięgają świadomi inwestorzy, którzy stawiają na wysoką jakość, odporność i bezpieczeństwo. Rozwiązania te przeznaczone są dla każdego rodzaju budownictwa – mieszkaniowego, użyteczności publicznej czy przemysłowego. Produkty z wełny skalnej znalazły zastosowanie nie tylko w Hotelu Europejskim, ale również w warszawskiej Hali Koszyki, katowickiej siedzibie Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia czy nowoczesnym biurowcu Bałtyk w Poznaniu.

of coolness in summer, reducing air conditioning costs. When building large, modern facilities, as well as renovating historical buildings, investors reach for stone wool products eagerly.

In the case of the Europejski Hotel, SUPERROCK, TOPROCK SUPER and ROCKTON materials have been used, which have proved to be perfect for insulating the roof and ceilings of this historical building. Diversification of parameters and functional features of ROCKWOOL products allow to use a material appropriately adapted to a specific structure or installation, and also respond to the needs of even the most demanding projects or investors. Stone wool products retain their insulation properties for many years, they are resistant to changing weather conditions, and they guarantee dimensional stability of the insulation. Another advantage is that the material is vapour permeable and resists rot and mould in the building – this is crucial for the investor since this property of the stone wool used in the hotel provides not only a good microclimate in the rooms, but also minimizes the need for frequent renovations.

Conscious investors who focus on high quality, resilience and security often reach for ROCKWOOL's products. These solutions are intended for all types of the construction industry – residential, public or industrial. Stone wool products have been successfully used not only in the Europejski Hotel, but also in Koszyki Market Hall in Warsaw, the headquarters of the Polish Radio National Symphony Orchestra in Katowice and the Bałtyk office building in Poznań.

Element historii

An element in history

TEKST / **NATALIA CHYLIŃSKA-ŻBIKOWSKA**

FOTO / **JULIUSZ SOKOŁOWSKI**

Hotel Europejski jest ważną częścią centrum Warszawy. Z jego okien można obserwować m.in. to, co dzieje się na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego, jednym z najważniejszych i najbardziej reprezentacyjnych placów w stolicy. Tam odbywają się najistotniejsze państwowe uroczystości. Hotel z kolei od lat jest miejscem, gdzie ważni goście, także uczestnicy tych uroczystości, zatrzymują się na odpoczynek.

Najważniejszym elementem wspomnianego placu jest Grób Nieznanego Żołnierza, miejsce upamiętniające wszystkich poległych za ojczyznę. Tam też płonie wieczny znicz i służbę pełni warta honorowa z Batalionu Reprezentacyjnego Wojska Polskiego. Grób odwiedza wielu Polaków, w tym warszawiacy, a także turyści i goście. Wizytują go także delegacje zagraniczne składające wizyty w Polsce. W tym miejscu podczas celebrowanych mszy przemawiał do narodu papież Jan Paweł II. To także miejsce defilad, koncertów i innych wydarzeń kulturalnych.

Ze względu na rangę tego miejsca podjęto starania, aby plac był funkcjonalny i prezentował się nienagannie, dlatego w ostatnich latach został gruntownie wyremontowany. Oprócz nowej nawierzchni wykonanej z płyt granitowych zyskał zmodernizowane oświetlenie, tablice informacyjne oraz system odwadniający. Ten ostatni element jest szczególnie ważny dla tego, aby plac odpowiednio spełniał swoje funkcje. Zastosowano betonowe odwodnienia liniowe firmy HAURATON, dzięki którym zarówno przechodnie, jak i uczestnicy ważnych uroczystości nie brodzą w kałużach. FASERFIX® wybrano ze względu na jego wytrzymałość. Wzmocniony włóknem beton jest odporny na działanie sił dynamicznych i spore obciążenia. Dobór odpowiednich wysokości koryt warunkowało podziemne uzbrojenie terenu, które pozwalało na ingerencję jedynie na niewielkiej głębokości. Aby uzyskać jednolity wizualnie efekt, wszystkie systemy odwodnieniowe zamontowano z takim samym rusztem kratowym GUGI. Betonowe odwodnienie HAURATON okalające Plac Piłsudskiego to stabilny system, który nie zostanie zniszczony nawet przez ciężką wojskową defiladę.

The Europejski Hotel is an important part of the city centre of Warsaw. From its windows, you can have an excellent view, for example, of Marshal Józef Piłsudski Square, which is one of the most significant and representative squares in the city. This is where the most important official government ceremonies are held. And it's the Europejski Hotel that many noble guests, including participants of these events, have always enjoyed staying in.

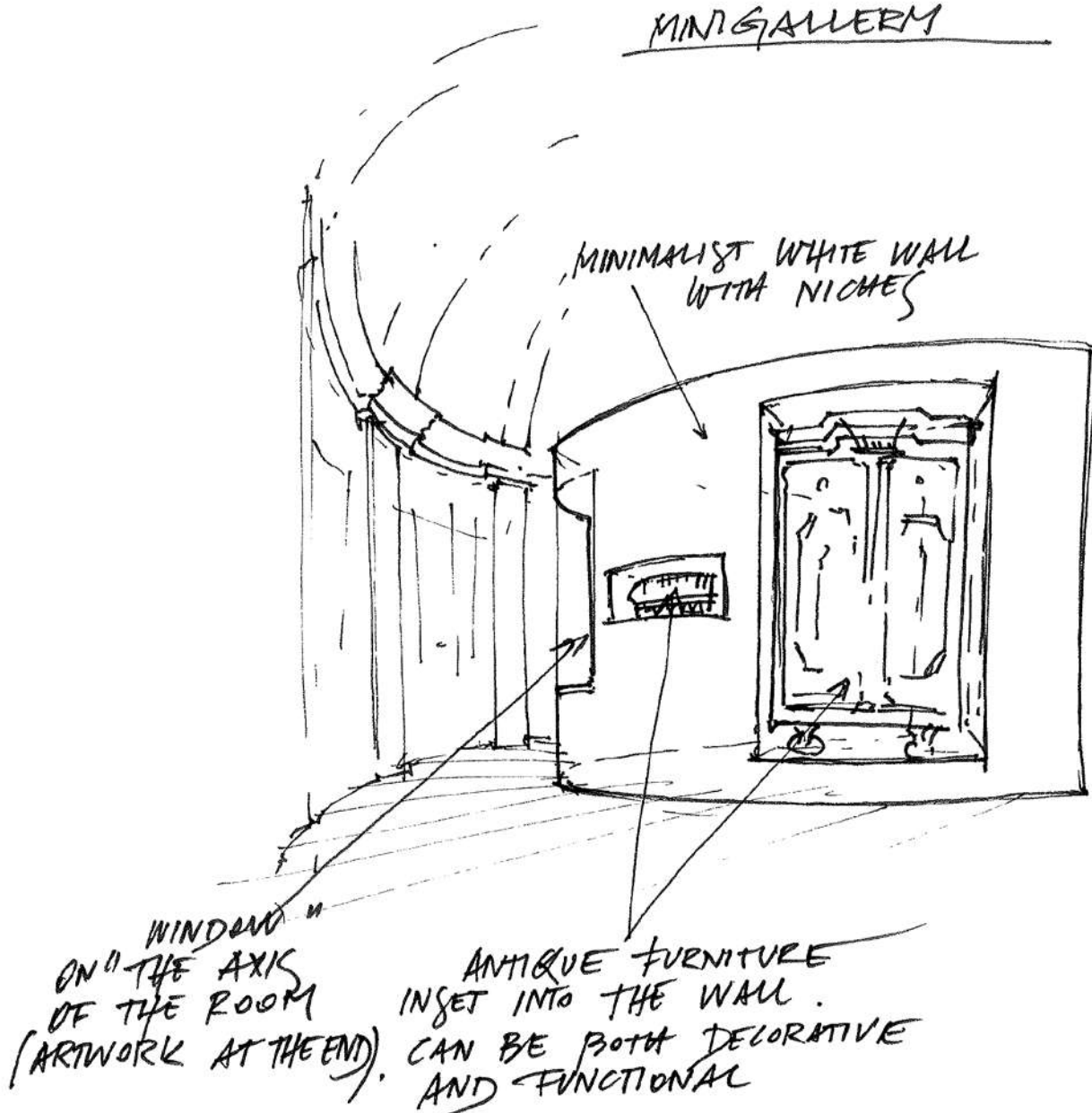

The most significant element of the aforementioned square is the Tomb of the Unknown Soldier – a place that commemorates all persons who died for their mother country. There is a votive candle at the Tomb and it is guarded by honour guards from the Representative Battalion of the Polish Armed Forces. The Tomb is visited by many Poles, including residents of Warsaw, as well as tourists and visitors. It is also visited by foreign officials coming to Poland. The square is the site where Pope John Paul II spoke to the Polish people during his visits to Poland. It is also a place where military parades, concerts and other cultural events are held.

Due to the importance of this site, efforts have been made to make the square functional and to give it an impeccable appearance. This is why it has been thoroughly renovated in the recent years. In addition to a new granite slab pavement, now it has upgraded lighting, information boards, and a water drainage system. The latter element is particularly essential in order to enable the square to perform its functions. The drainage system is made using concrete linear drainage products made by HAURATON, which keep passers-by and participants of important ceremonies from walking in puddles. The FASERFIX® product was selected because of its strength. The fibre-reinforced concrete withstands large dynamic forces and significant loads. The height of the selected channels was determined by the underground services, which reduced the depth at which works could be performed to only a small value. In order to achieve a visually uniform effect, all the drainage systems were installed using the same GUGI grid frame. The HAURATON concrete drainage system installed on the perimeter of Piłsudski Square is a stable system that will not be damaged even by heavy military vehicles participating in a military parade.

MINI GALLERY

Wizja połączenia sztuki i mebli

A vision of the combination of art and furniture

Rafał Otłog, WWA

VI

indeks

index

Paradoksalnie im więcej jest ograniczeń – natury formalnej, budżetowej albo wynikających z funkcji – tym lepszy projekt powstaje. Tutaj granica w postaci konserwatora zabytków była bardzo istotna.

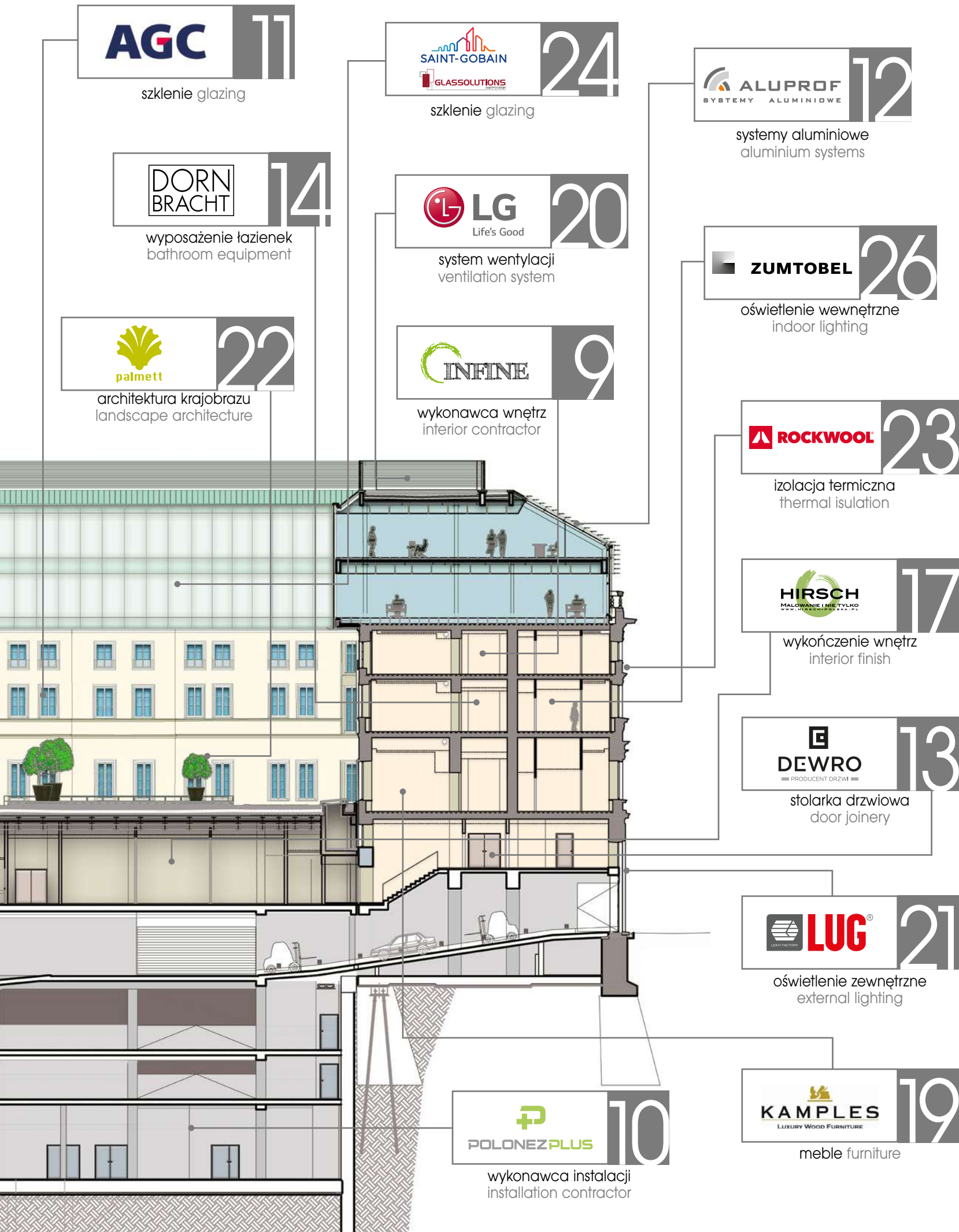
Paradoxically, the more constraints there are – formal, budgetary or functional – the better the project is. The limitations imposed by the monument conservator were crucial in this project.

NATALIA PASZKOWSKA, WWAA

Europejski został starannie przywrócony do dawnej świetności zgodnie ze ścisłymi wytycznymi konserwatorskimi. W budynku znajduje się pięciogwiazdkowy hotel oraz przestrzeń handlowa i biurowa. Podczas realizacji projektu wykorzystano materiały i rozwiązania najwyższej jakości. Europejski łączy tradycję i luksus ze sztuką projektowania XXI wieku.

The Europejski has been carefully restored to its former splendor in accordance with strict conservator guidelines. The building has a five-star hotel as well as retail and A+ office space. Only the finest materials of superior quality and high performance solutions were incorporated. The building will blend tradition and luxury with 21st century state of the art design.

INWESTOR I ARCHITEKCI / INVESTOR & ARCHITECTS

1

strona
page

66-71

inwestor / investor

H.E.S.A.

Po odzyskaniu przez prawowitych przedwojennych właścicieli w 2005 r. większość udziałów w spółce została później przejęta przez Verę Michalski-Hoffmann, patrona sztuki i wydawcę. W 2013 r. nowy inwestor, dzieląc wizję mniejszościowych udziałowców nie tylko co do przywrócenia Polakom w XXI w. hotelu równie luksusowego jak ten w XIX w., ale również stworzenia miejsca ekspozycji najlepszej polskiej nowoczesnej i współczesnej sztuki, rozpoczął prace renowacyjne.

Restored to its rightful pre-war owners in 2005, a majority stake was later taken in the hotel by Vera Michalski-Hoffmann, a patron of the arts and publisher. In 2013 the new investor, sharing the com – mon vision with the minority owners not only to return to the Polish people a hotel as luxurious in the 21st century as it had been in its 19th century heyday, but to also create a showcase for the best of Polish modern and contemporary art, started the renovation works.

euuropejski.pl

2

strona
page

72-77

główny projektant / head designer

SUD ARCHITECTES

Od ponad dwudziestu lat SUD Architectes tworzy ponadczasową jakość w architekturze w wielu krajach, w poszanowaniu naturalnego środowiska, kultury i historii każdego miasta, w którym powstają nasze projekty. SUD Architectes zostało stworzone na początku lat osiemdziesiątych przez dwóch partnerów: Bertranda de La Garde oraz Jean-Marca Pivot. Nasza firma zatrudnia na terytorium Francji około 100 architektów, inżynierów i urbanistów działających w szerokim zakresie projektowania architektonicznego.

For over twenty years, SUD Architectes has created a timeless quality in architecture across many countries, always committed to respect the cultural, historical and environmental aspect of every city where our projects are located. SUD Architectes was created at the beginning of the eighties by two partners Bertrand De Lagarde and Jean-Marc Pivot. Our firm employs approximately 100 architects, engineers and town planners on the territory of France, working on the different designing fields.

sudarchitectes.pl

3

strona
page

78-83

projekt wnętrz / interior design

WWAA

Pracownię architektoniczną WWAA założyli warszawscy architekci Natalia Paszkowska i Marcin Mostafa w 2007 roku. Po dwóch latach do zespołu dołączył Boris Kudlička. Działalność pracowni rozpoczęła się od otrzymania pierwszych nagród w konkursach na projekt Pawilonu Polskiego na Expo 2010 w Szanghaju. Od tego czasu pracownia WWAA wykonała wiele koncepcji i realizacji architektonicznych, a także wykorzystujących pogranicza dziedzin projektowania przestrzeni – wystaw, pawilonów, scenografii oraz instalacji.

WWAA architectural studio was founded by Warsaw architects Natalia Paszkowska and Marcin Mostafa in 2007. After two years, the team was joined by Boris Kudlička. The studio's activity began with receiving first prizes in design contests for the Polish Pavilion at Expo 2010 in Shanghai. Since then, the WWAA studio has made many architectural concepts and implementations, as well as using the spheres of space design – exhibitions, pavilions, stage design and installations.

wwaa.pl

4

strona
page

84-89

projekt wnętrz i strefy retail / interior and retail zone design

APA WOJCIECHOWSKI ARCHITEKCI

Przez naszą misję rozumiemy stworzenie utalentowanego, kompetentnego i entuzjastycznego zespołu profesjonalistów gotowego przejść wraz z Klientem przez pełen wyzwań i konfliktów okres trwania procesu projektowego, tak aby powstałe budynki sprawiły satysfakcję zarówno Klientowi, jak i nam, oraz dobrze służyły środowisku naturalnemu.

Our mission is to maintain and improve our talented, competent and enthusiastic team of professionals who are ready to go with our clients through the challenges of the design process and achieve buildings that will exactly satisfy the needs of each client, the architect and the environment.

apa.com.pl

GLÓWNI WYKONAWCY / MAIN CONTRACTORS

5

strona
page

94-101

zarządzanie projektem / project management

MACE

Międzynarodowa firma konsultingowa i budowlana oferująca zintegrowane usługi dla całego procesu inwestycyjnego. Od prawie 30 lat specjalizuje się w zarządzaniu projektem i budową, koordynacji najemców, analizach technicznych, zarządzaniu kosztami oraz nadzorze inwestorskim.

International consultancy and construction company offering integrated services for the entire investment process. For almost 30 years it has been specializing in project and construction management, tenants coordination, technical analyses, cost management and project supervision.

macegroup.com

6

strona
page

102-107

wykonawca konstrukcji / construction contractor

WARBUD

Warbud to jedna z największych firm budowlanych w Polsce. Na rynku działa od prawie 30 lat. W tym czasie zrealizował ponad 470 inwestycji. Jest liderem budownictwa komercyjnego i mieszkaniowego w Polsce. Dziś zatrudnia około 1000 wykwalifikowanych pracowników. Działa rzetelnie oraz efektywnie. Dowodem na to są nagrody przyznawane od lat w rankingu Najlepszy Partner w Biznesie organizowanym przez miesięcznik „Home & Market”. Oceny dokonywano na podstawie opinii klientów, podwykonawców i dostawców.

Warbud is one of the largest construction companies in Poland. It has been operating on the market for almost 30 years now. It has successfully completed over 470 investment projects. Warbud is the leader in commercial and residential construction sectors in Poland. Today, it employs approximately 1,000 qualified specialists. Warbud is a reliable and effective company, which has been proven by a number of awards in the Best Partner in Business ranking organized by the 'Home & Market' monthly. The ratings were based on the opinions of customers, subcontractors and suppliers.

warbud.pl

7

strona
page

108-113

prace konserwatorskie / conservation works

PRACOWNIA KONSERWATORSKA MOSAICON

Zajmuje się generalnym wykonawstwem prac budowlano-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych. Oferuje pełen zakres usług polegających na rewitalizacji obiektów dziedzictwa historycznego. Posiada wykwalifikowanych pracowników, w tym dyplomowanych konserwatorów zabytków, techników konserwatorskich, sztukatorów, inżynierów budownictwa, architektów, historyków sztuki oraz techników budowlanych.

Mosaicon deals with general contracting of construction and conservation works in historical buildings. It offers a full range of services consisting in the revitalization of historical heritage facilities. It has highly qualified staff, including certified conservators, restoration technicians, stucco workers, construction engineers, architects, art historians and construction technicians.

mosaicon.pl

8

strona
page

114-119

wykonawca wnętrz / interior contractor

ALUGLASS-REALIZACJA PIOTR KALBARCZYK

Firma zajmuje się montażem fasad i zabudów aluminiowo-szklanych. Prowadzi pełen zakres robót ogólnobudowlanych z naciskiem na roboty wykończeniowe o wysokim standardzie. Zajmuje się generalnym wykonawstwem, odbiorami, projektowaniem, wykonaniem dokumentacji powykonawczej i zdobywaniem pozwolenia na użytkowanie.

The company specializes in the assembly of facades and aluminium-glass structures. It offers a full range of general construction works with a focus on high quality finishing works. It deals with general contracting, final acceptance, designing, preparing as-built documentation and obtaining a permit for use.

aluglassrealizacja.com.pl

wykonawca wnętrz / interior contractor

INFINE

Firma, która od 7 lat kompleksowo obsługuje inwestycje, w pełni realizując oczekiwania inwestorów. Dzięki zdobytemu doświadczeniu jest w stanie wykonać projekt o dużym przekroju technicznym oraz technologicznym. Profesjonalizm, prezentowana jakość i uczciwość wpływają na to, że realizuje kontrakty będące „perłkami” w swojej branży. Firma Infine specjalizuje się w aranżacji przestrzeni hotelowych oraz galerii handlowych.

The company has been comprehensively delivering construction projects for 7 years now, fully satisfying the expectations of investors. Thanks to the experience gained, it is able to deliver complex, technically and technologically advanced projects. Due to its professionalism, presented quality and reliability, the company is entrusted with the most prestigious projects in the industry. Infine specializes in arranging hotel and shopping mall spaces.

infine.com.pl

9

strona
page

120-125

10

strona
page

126-131

wykonawca instalacji / installation contractor

POLONEZ PLUS

Spółka w całości z polskim kapitałem. Od 1995 roku prowadzi działalność gospodarczą w zakresie kompleksowego wykonawstwa instalacji: wentylacyjno-klimatyzacyjnych, wodno-kanalizacyjnych, c.o., ochrony przeciwpożarowej, automatyki, BMS wraz z projektowaniem. Jakość wyrobów i wykonawstwo instalacji poparte są wieloma aprobatami i atestami technicznymi.

The company owned solely by Polish shareholders. Since 1995, it has been running a business in the field of comprehensive design and delivery of installations: ventilation and air conditioning, plumbing, heating, fire protection, automation and BMS. The quality of the products and installations made is verified by many approvals and technical certificates.

polonez-plus.com.pl

REALIZACJA / REALIZATION

11

strona
page

156-159

szklenie / glazing

AGC GLASS EUROPE

Firma zajmuje się produkcją, przetwarzaniem i dystrybucją szkła płaskiego wykorzystywanego w branży budowlanej (szklenie zewnętrzne oraz szkło dekoracyjne do wnętrz), samochodowej (szyby oryginalne i zamienniki) oraz w sektorze energetyki słonecznej. Ma ponad 100 placówek w całej Europie, w tym także w Polsce.

The company deals with the production, processing and distribution of flat glass used in the construction industry (external glazing and interior decorative glass), automotive industry (OEM and replacement glass) and in the solar energy sector. It has over 100 branches throughout Europe, including Poland.

agc-glass.eu, agc-yourglass.com

systemy aluminiowe / aluminium systems

ALUPROF

Spółka należy do Grupy Kapitałowej Grupa Kęty SA. Jest jednym z czołowych producentów systemów aluminiowych w Europie. Dostarcza na rynek zaawansowane technologicznie systemy aluminiowe okienne-drzwiowe, bramowe i roletowe. Firma oferuje także nowoczesne aluminiowe systemy fasadowe, systemy przeciwpożarowe oraz rozwiązania indywidualnie zaprojektowane na potrzeby konkretnych realizacji.

The company is a part of Grupa Kęty S.A. Capital Group. It is the leading producer of aluminium systems in Europe. It supplies the market with technologically advanced window and door aluminium systems as well as gate and roller-blinds systems. The company also offers modern aluminium facade systems, fire protection systems and solutions individually designed for the needs of specific projects.

aluprof.eu

stolarka drzwiowa / door joinery

DEWRO WRÓBEL

To rodzinna firma z 25-letnim doświadczeniem w produkcji drzwi wewnętrznych na indywidualne zamówienie Klienta. Wykwalifikowany personel nieustannie pracuje nad zapewnieniem najwyższej jakości wytwarzanych produktów. Na bieżąco wprowadzane są nowe rozwiązania technologiczne, dzięki czemu firma jest w stanie sprostać coraz bardziej wymagającym projektom.

This is a family company with 25 years of experience in manufacturing internal doors on individual request. Its highly qualified staff are constantly working on ensuring the highest quality of the products. New technological solutions are being introduced on an ongoing basis, thanks to which the company is able to meet more and more demanding projects.

dewro.pl

wyposażenie łazienek / bathroom equipment

ALOYS F. DORNBRACHT GMBH & Co. KG

Firma jest działającym na skalę międzynarodową rodzinnym przedsiębiorstwem produkującym wysokiej jakości stylową armaturę oraz wyposażenie do łazienek/SPA i kuchni. Postęp technologiczny w rozumieniu kompatybilności i wygody, a także profilaktyka zdrowotna oraz dotycząca dobrego samopoczucia coraz bardziej kształtują linię marki i rozwój produktów w przyszłości.

The company is an internationally active family-owned enterprise producing high-quality stylish fittings and bathroom/SPA and kitchen equipment. Technological progress in the sense of compatibility and convenience, as well as preventative health care have a more and more significant impact on shaping the brand line and product future development.

dornbracht.com, lifespa.dornbracht.com

14

strona
page

160-161

15

strona
page

186-187

odwodnienia / drainage**HAURATON POLSKA**

Szalonym jest zawsze robić to samo, ale oczekiwać innych rezultatów – Einstein. To przesłanie, z którym utożsamia się HAURATON Polska. Jej celem jest bycie liderem innowacji w branży. Innowacyjność najlepiej wspiera ugruntowana wiedza i doświadczenie – dwa wiodące wyznaczniki marki HAURATON. Dąży ona do przywrócenia harmonii w obiegu wody. To źródło jej misji, by świadomie gospodarować wodą deszczową.

Insanity is doing the same thing over and over and expecting different results – Einstein. This is the message HAURATON Polska identifies with. The company's goal is to be the leader of innovation in the industry. Innovation is best supported by well-established knowledge and experience – two leading determinants of HAURATON brand. The company strives to restore harmony in the water cycle. And this is the source of its mission to consciously manage rainwater.

hauraton.com

16

strona
page

162-163

akcesoria łazienkowe / bathroom accessories**HEWI**

Firma stale wprowadza innowacyjne rozwiązania w segmencie wyposażenia obiektowego: produktów sanitarnych, okuć budowlanych, poręczy ściennych i oznakowań. Wyprodukowała pierwszą z serii bez barier na rynek niemiecki i od tego czasu jest synonimem jakości made in Germany. HEWI tworzy w duchu *universal design* – produkty mają być użyteczne dla wszystkich.

The company is constantly introducing innovative solutions in the field of sanitary products, building fittings, wall handrails and signage. It produced the first accessibility series for the German market and since then has been a synonym of made in Germany quality. HEWI creates in the spirit of universal design – its products are to be useful for everyone.

hewi.pl

17

strona
page

172-173

wykończenie wnętrz / interior finish**HIRSCH KATOWICE SP. Z O.O.**

Firma wchodzi w skład grupy Hirsch w Polsce i jest jedną z czołowych firm świadczących profesjonalne usługi ogólnobudowlane na terenie Polski i Europy. Przez lata aktywności firma zdobyła szerokie doświadczenie w branży budowlanej oraz nowoczesne zaplecze techniczne. Realizuje obiekty o charakterze handlowo-usługowym, kulturalno-rozrywkowym, mieszkaniowym, przemysłowym, użyteczności publicznej, a także hotele.

The company is a part of the Hirsch Group in Poland and is one of the leading companies providing professional general construction services in Poland and Europe. Over many years of operation, the company has gained extensive experience in the construction industry as well as modern technical back-up facilities. It deals with the construction of commercial facilities, cultural and entertainment centres, residential, industrial and public utility buildings as well as hotels.

hirsch-katowice.pl

18

strona
page

174-175

systemy sterowania / control systems**HONEYWELL**

Spółka z sektora oprogramowania i przemysłu wymieniona na liście największych amerykańskich przedsiębiorstw (Fortune 100). Opracowuje dostosowane do konkretnych branż rozwiązania, m.in. produkty i usługi z dziedzin lotnictwa i motoryzacji; systemy sterowania przeznaczone do budynków, domów i przemysłu; a także zaawansowane materiały. Honeywell Sp. z o.o. w Polsce działa od 1993 roku.

Honeywell is a Fortune 100 company operating in the software and industry sectors. It develops solutions tailored to specific areas of business, including products and services for aviation and automotive industry; control systems for commercial buildings, houses and industrial facilities; as well as advanced materials. Honeywell Sp. z o.o. has been operating in Poland since 1993.

honeywell.com.pl

19

strona
page

146-147

meble / furniture**KAMPLES**

Działa od 1993 roku. Specjalizuje się w tworzeniu ekskluzywnych mebli i elementów wyposażenia dla luksusowych obiektów hotelowych, restauracji, lokali czy rezydencji prywatnych. Zespół pracowników składa się wyłącznie z wykwalifikowanych osób, które realizują każdy projekt z ogromną pasją. Wieloletnie doświadczenie sprawia, że tworzą wyroby najwyższej jakości o doskonałych właściwościach.

The company has been operating on the market since 1993. It specializes in manufacturing exclusive furniture and equipment for luxury hotels, restaurants, premises and private residences. Its team consists only of highly qualified people who approach each project with great passion. Many years of experience makes them create products of the highest quality and excellent properties.

kamples.pl

20

strona
page

178-181

system wentylacji / ventilation system

LG ELECTRONICS

Jest jednym z głównych światowych producentów oferujących innowacyjne technologie w dziedzinie elektroniki użytkowej, urządzeń mobilnych oraz sprzętu AGD. LG Electronics oferuje rozwiązania do wszystkich zastosowań, od klimatyzatorów mieszkaniowych przez systemy komercyjne, a także elastyczne systemy VRF mogące zapewnić klimatyzację dużych obiektów handlowo-usługowych, hotelowych lub mieszkaniowych.

The company is one of the world's leading manufacturers offering innovative technologies in the field of consumer electronics, mobile communication and home appliance. LG Electronics offers solutions for all applications, from home air conditioners through commercial systems, as well as flexible VRF systems that can provide air conditioning for large retail facilities, hotels or residential facilities.

lge.pl

oświetlenie zewnętrzne / external lighting

LUG LIGHT FACTORY

Producent profesjonalnych opraw i systemów oświetleniowych, które charakteryzują wysokie parametry techniczne, energooszczędność oraz design na najwyższym światowym poziomie. Firma posiada 27-letnie doświadczenie na rynku międzynarodowym. Globalne doświadczenie Działu Customizacji sprawia, że możliwe jest dopasowanie produktów pod indywidualne wymagania każdego klienta.

A manufacturer of professional luminaires and lighting systems characterized by high technical parameters, energy efficiency and world class design. The company has 27 years of experience on the international market. The global experience of the Customization Department makes it possible to tailor products to the individual needs of each client.

lug.com.pl

21

strona
page

170-171

architektura krajobrazu / landscape architecture

PRACOWNIA PALMETT

Młode, rozwijające się biuro architektury krajobrazu. Połączenie działu projektowego i wykonawczego pozwala na szersze spojrzenie na kwestię sporządzania dokumentacji projektowej. Oferta pracowni skierowana jest do architektów, deweloperów, urzędów. Doświadczenie oraz możliwości techniczne ekipy wykonawczej pozwalają na podejmowanie się zadań o różnej skali i poziomie skomplikowania.

Palmett is a young, developing landscape architecture studio. Integration of the design and implementation departments allows for a broader look at the issue of preparing project documentation. The studio's offer is addressed to architects, developers and public offices. The experience and technical capabilities of its professional team allow the company to undertake tasks of different scale and level of complexity.

palmett.pl

22

strona
page

154-155

izolacja termiczna / thermal insulation

ROCKWOOL POLSKA

Firma jest częścią Grupy ROCKWOOL. Zatrudnia 1200 osób w dwóch fabrykach – w Cigacicach i Małkini, gdzie produkowana jest wełna skalna – niezwykle wszechstronny materiał do nowoczesnych systemów izolacyjnych. Najwyższej jakości produkty ROCKWOOL znajdują zastosowanie w przemyśle i energetyce – redukują zużycie energii, podnoszą bezpieczeństwo pożarowe i komfort akustyczny, a także poprawiają mikroklimat w pomieszczeniach.

The company is a part of the Rockwool Group. It employs 1,200 people in two factories – in Cigacice and Małkinia, where stone wool is produced – a highly versatile material for modern insulation systems. Top quality Rockwool products are used in the industry and power sector – they reduce energy consumption, increase fire safety and acoustic comfort, and improve indoor microclimate.

rockwool.pl

23

strona
page

182-185

szklenie / glazing

SAINT-GOBAIN BUILDING GLASS POLSKA

Firma jest liderem rynku rozwiązań szklanych w odpowiedzi na najbardziej wymagające potrzeby Klientów w zakresie komfortu życia i piękna architektury. Oferta Saint-Gobain Building Glass Polska obejmuje szeroki asortyment szkła bazowego do wszelkich typów zastosowań oraz nowoczesne produkty i rozwiązania szklane zapewniające bezpieczeństwo, komfort i piękno. Wiodący dostawca najwyższej jakości produktów i rozwiązań szklanych dedykowanych na rynek szkła okiennego, do wnętrza oraz fasad.

The company is the leader in the market of glass solutions responding to the most demanding needs of customers in terms of comfort of life and beauty of architecture. Saint-Gobain Building Glass Polska offers a wide range of base glass for all types of applications as well as modern glass products and solutions ensuring safety, comfort and beauty. The company is the leading supplier of the highest quality products and glass solutions dedicated to the market of window glass, interior and facades.

saint-gobain.pl

24

strona
page

148-153

25

strona
page

176-177

system alarmu przeciwpożarowego / fire alarm system

SIEMENS

Firma ze swoją szeroką ofertą najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych zajmuje mocną pozycję w całym obszarze biznesowym związanym z elektryfikacją – od wytwarzania energii przez jej transmisję, dystrybucję i inteligentne sieci po pełne bezpieczeństwo budynkowe i efektywne wykorzystanie energii elektrycznej we wszystkich obszarach gospodarki.

The company with its wide range of state-of-the-art technological solutions occupies a strong position in the areas of electrification – from power generation through its transmission, distribution and intelligent networks to full building security and efficient use of electricity in all areas of the economy.

siemens.com.pl

oświetlenie wewnętrzne / indoor lighting

ZUMTOBEL GROUP

Wiodący międzynarodowy dostawca całościowych i profesjonalnych rozwiązań w zakresie oświetlenia zewnętrznego i wewnętrznego. Od ponad 50 lat firma tworzy innowacyjne i przystosowane na indywidualne potrzeby rozwiązania oświetleniowe, które spełniają najwyższe wymagania ergonomiczne, ekonomiczne i ekologiczne, tworząc przy tym dodatkową wartość estetyczną. W skład grupy wchodzi trzy marki oświetleniowe: Zumtobel, acdc oraz Thorn.

The leading international provider of comprehensive and professional solutions for indoor and outdoor lighting applications. For more than 50 years, the company has been developing innovative and customized lighting solutions that meet the highest ergonomic, economic and ecological requirements, creating additionally an aesthetic added value. The group consists of three lighting brands: Zumtobel, acdc and Thorn.

zumtobel.com, acdclighting.co.uk, thornlighting.pl

consulting

OKAERI

Okaeri w języku japońskim oznacza „witaj w domu”, co w pełni wyraża ideę przyświecającą nam w budowaniu uczciwych i partnerskich relacji z Klientem. Znamy się na swojej pracy i wiemy, jak istotne jest obopólne zaufanie. Zawsze analizujemy i przedstawiamy Klientowi faktyczną sytuację wyjściową, nigdy nie obiecujemy nierealnych efektów i rozliczamy się w sposób całkowicie przejrzysty. Okaeri to doświadczeni konsultanci, których łączy profesjonalizm, zaangażowanie, tradycyjne – chrześcijańskie wartości i wspólna pasja.

Okaeri in Japanese means „welcome home”, which fully expresses the idea of building fair and partner relations with our clients. We know our job and we are aware how important mutual trust is. We always analyse and present the actual situation to the client, we never promise the impossible and we charge in a fully transparent way. Okaeri are experienced consultants who share professionalism, commitment, traditional – Christian values and common passion.

okpr.pl

fotografia portretowa / portrait photography

JĘDRZEJ SOKOŁOWSKI & LEICA

Leica łączy w sobie kultowe wzornictwo produktów, najlepszą niemiecką technologię, jak również doskonałą jakość aparatów, obiektywów i innych urządzeń optycznych. Leica to ręcznie wykonywane prawdziwe arcydzieła – poręczne, kompaktowe, dostosowane do potrzeb użytkowników urządzenia do fotografii analogowej i cyfrowej. Zgodnie z naszą filozofią „Konzentration auf das Wesentliche” („Skupiamy się na rzeczach istotnych”) systemy Leica Camera gwarantują doskonały obraz i pozwalają na większą swobodę twórczą dzięki swojej nieziennej wartości i intuicyjnej obsłudze.

As a brand, Leica stands for iconic product design, superior german engineering as well as for delivering excellent quality cameras, camera lenses and sport optics devices. Leica products are delicately crafted masterpieces – handy, compact, application-oriented tools for analogue and digital photography. True to our company philosophy „Konzentration auf das Wesentliche” (in English: “Focus on the Essentials”), Leica Camera systems deliver superior image results and allow for more creative freedom due to their stable value and intuitive usability.

leicastore.pl

fotografia / photography

JULIUSZ SOKOŁOWSKI

Fotograf architektury. Założyciel koalicji Latarnik, kurator Festiwalu Fotografii Czarno-Białej POWIĘKSZENIE, Zakopane – Warszawa 2002, przez 20 lat prowadził autorski warsztat fotograficzny w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Od czasu do czasu redaktor i wydawca. Jedną z jego książek otrzymała tytuł Najpiękniejszej Książki Roku (2004).

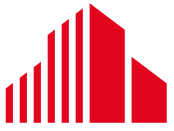
Architectural photographer. Founder of the Latarnik coalition, curator of the Black and White Photo Festival POWIĘKSZENIE, Zakopane – Warsaw 2002, for 20 years he ran his own photographic workshop at the Institute of Polish Culture at the University of Warsaw. From time to time, the editor and publisher. One of his books received the title of the Most Beautiful Book of the Year (2004).

juliuszokolowski.pl

26

strona
page

164-169

**CUSHMAN &
WAKEFIELD**

ANOTHER SUCCESSFULLY COMMERCIALISED PROJECT!

We would like to thank H.E.S.A. for putting their trust in our team and appointing Cushman & Wakefield as the exclusive leasing agent for the Europejski project

*Landlord Representation Team
Office Department, Cushman & Wakefield*

GRAPHISOFT®
ARCHICAD

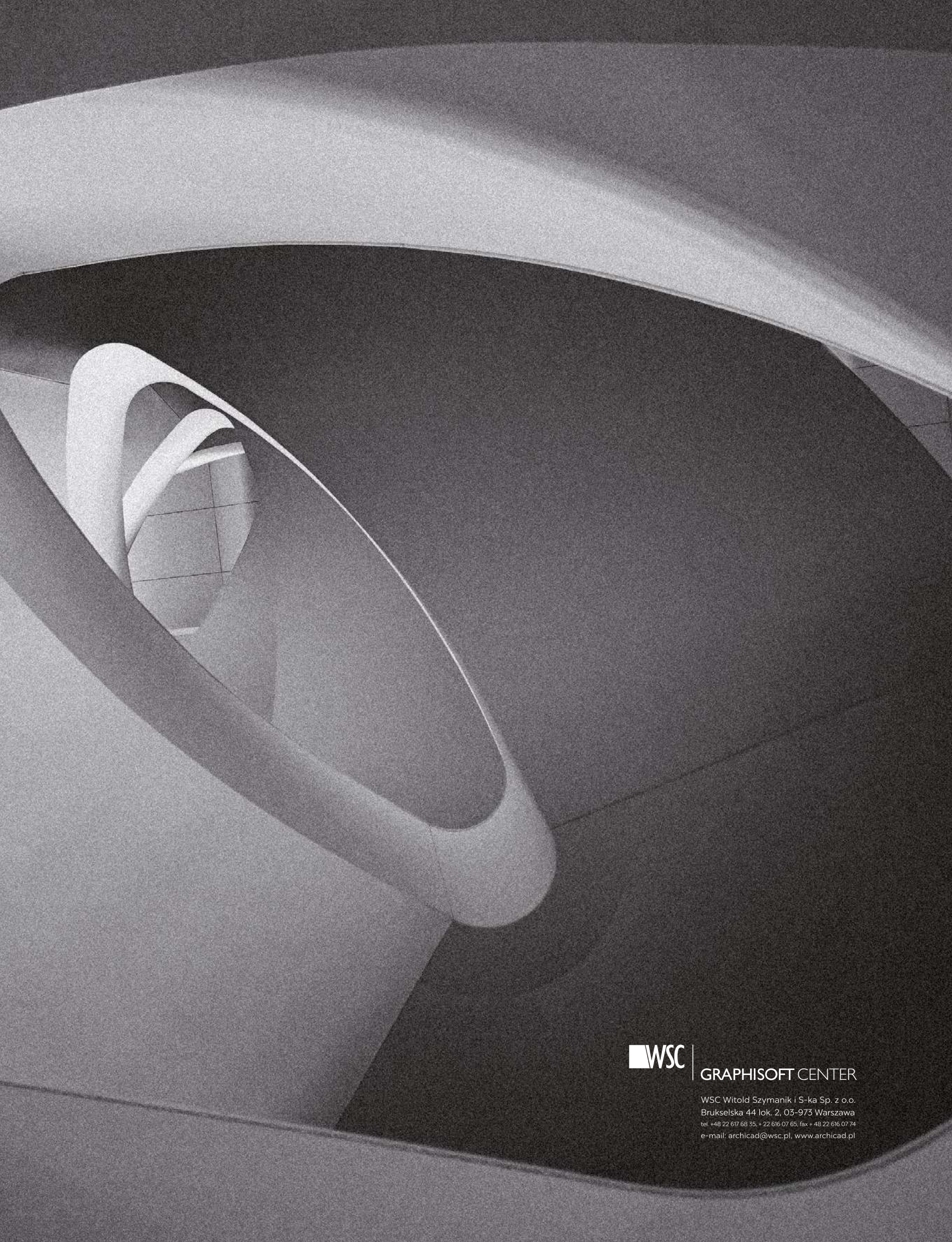

NOWOCZESNE PROJEKTOWANIE **BIM**

BIM
OD A DO Z

www.archicad.pl

GRAPHISOFT CENTER

WSC Witold Szymanik i S-ka Sp. z o.o.
Brukselska 44 lok. 2, 03-973 Warszawa
tel. +48 22 617 68 35, + 22 616 07 65, fax + 48 22 616 07 74
e-mail: archicad@wsc.pl, www.archicad.pl

Builder Exclusive – specjalna publikacja, przedstawiająca starannie wyselekcjonowane obiekty, które mogą zainspirować architektów, wykonawców oraz inwestorów. Wydanie pokazuje, że dostępne na rynku rozwiązania technologiczne dają architektom oraz inwestorom ogromne możliwości twórcze. Materiał w kompleksowym ujęciu tematycznym okraszono fotografiami wybitnych polskich artystów, fotografów architektury.

” *EUROPEJSKI to wspaniała, niepowtarzalna historia, unikatowa architektura i ogromne przedsięwzięcie inwestycyjne. Do tej mieszanki dołożyliśmy jeszcze ponadczasowy design wnętrz, który ma sprawić, że każdy gość zakocha się w jego legendzie. Jesteśmy przekonani, że współpraca z Builder Exclusive pozwoliła nam opowiedzieć historię powstania najbardziej reprezentacyjnego hotelu w Polsce w najlepszy możliwy sposób.*

JULIEN BARBOTIN-LARRIEU
Prezes Zarządu, H.E.S.A

Builder Exclusive – a special publication presenting carefully selected objects that can inspire architects, contractors and investors. Publication shows that the technological solutions available on the market give architects and investors huge creative possibilities. Prepared in a comprehensive thematic manner, the material contains photographs of outstanding Polish artists and photographers of architecture.

THE EUROPEJSKI represents great, unique history, exceptional architecture and a huge investment project. We have added a timeless interior design to this mix to make every guest fall in love with its legend. We are convinced that the cooperation with the Builder Exclusive let us tell the story of the most luxurious hotel in Poland in the best possible way.

JULIEN BARBOTIN-LARRIEU
Chairman of the Board, H.E.S.A.

SCAN QR CODE

TO GET FURTHER
INFORMATION
ABOUT BUILDER
EXCLUSIVE AND
EUROPEJSKI
HOTEL

